

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 09078

EDELSHTADT'S SHRIFTEN

David Edelstadt



THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



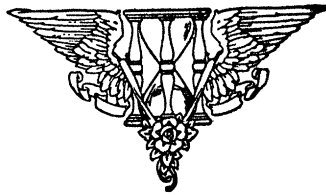
The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

עדעל שטאדמ'ס שריפטען

א זאמלונג פון אלע זיינע פאעמישע שריפטען
אין פאעזיע און פראזא.



היפרו פאפלישינג קאמפאני

85-83 קאנאל סטריט, ניו יארק.

1911

„און דיעזע ווערטער וועלען ווערען
„א דאננער פלוך וואס וועט זיך הערען
„אין יעדעס הערץ, אין יעדער ברוסט....“

„אויף, וויא לייבען נאך דעם שלאף
„מענשען, מענער, אויף צום רוף!
„טרייסעלט אפ דיא שווערע קייטען
„לאזט זיך נישט מעהר פון הערשער טרעטען
„פרייהייט איז דאס ענדע ציעל
„ווי ווינען ווויניג—איהר זייט פיעל“.

פ. ב. שיעללי.

אינהאלט פערצייכנים

פאָעזיע :

| | |
|-----|---|
| 6. | צו מיין פּעדער |
| 9. | נאַטור און מענש |
| 12. | דער מיינער |
| 15. | אין קאַמפּף |
| 17. | די פּערשאַלטענע |
| 20. | אַ שטיקעלע ברויט |
| 22. | אן די אירישע שריפטשמעלער |
| 24. | אַן די גענאַסען |
| 27. | דער בעליידוגטער העלד |
| 31. | מיין לעצטע האַפּפּונג |
| 33. | מיין טרוים |
| 36. | דער יתום |
| 39. | אויפרוף צו דער „וואַרהייט“ |
| 40. | מיין צואה |
| 41. | דער וועקער |
| 43. | אויפרוף אן די „פּרויע אַרבייטער שטיממע“ |
| 47. | דיכטער און מוזע |
| 50. | פאַרווערטס |
| 52. | צו די אַרבייטער פּרויען |
| 54. | אויף אַ באַלל |
| 56. | זינגט מיט לוסט |
| 60. | סאַפּיאַ פּעראַווסקאַיאַ |
| 63. | לואיזע מישעל |

| | |
|----------|--------------------------------------|
| 66..... | דער לעצטער סטרויק |
| 69..... | דער שניידער |
| 72..... | עלענד |
| 73..... | דער פרויהלינג |
| 76..... | אונזער אידעאל |
| 78..... | דער אידישער פראלעטאר |
| 80..... | אויף דער וואכע |
| 81..... | וואכט אויף |
| 83..... | מיון פרויהלינגס-ליעד |
| 85..... | אלטערט פארסאנס |
| 88..... | דזשאן בראון |
| 90..... | לואיס לינג |
| 93..... | היינטיגע מענשען |
| 94..... | צו מיון שוועסטער |
| 98..... | דער קינדער-מערדער |
| 104..... | צום משוגע'נעם פילאזאף |
| 106..... | דער 11טער נאוועמבער |
| 108..... | איך בין דאס שווערד, איך בין דער פלאם |
| 110..... | בלומען און שמערען |
| 113..... | וואהרע און פאלשע העלדען |
| 116..... | דער וואנדערער |
| 118..... | מוטער און קינד |
| 120..... | דער פאל פון דער באסטיליע |
| 122..... | דער ארבייטער |
| 125..... | מערק-בילדער |
| 127..... | דער 13טער מערץ |
| 129..... | פון היינע |
| 131..... | אויפ'ן שלאכטפעלד |
| 132..... | דער רויטער זעגעל |
| 134..... | איון אלטע געשיכטע |
| 136..... | דער אבענד גלאק |
| 138..... | אויגוסט שפייען |
| 140..... | דער „11“ אין דער פרעמד |

| | | |
|-----|-------|---|
| 142 | | אנארכיע |
| 144 | | צוויי דיכטער |
| 147 | | די פרויהוימס-געטמין |
| 150 | | דער וואַמפיר |
| 154 | | צום אנדענקען, ק. גאלאפס |
| 155 | | צום יאָהר 1891 |
| 157 | | דער שוויין און דער נאַכמיגאַל |
| 159 | | דער פערוואונדעטער אַדלער |
| 162 | | צום יאָהר 1789 |
| 164 | | אַ וויסענשאַפֿטליכער מאָרד |
| 168 | | יציאת מצרים |
| 172 | | די צוויי-פּיסיגע הויז |
| 176 | | די געפאלענע |
| 180 | | עס מאַגט |
| 182 | | צו די פערטהידיגער פון פינסטערנים |
| 186 | | צום געבורטסטאָג |
| 189 | | צום אנדענקען פון ניקאָלאַי וו. שעלגונאָוו |
| 191 | | דער זעלנער (נאָך היינע) |
| 192 | | די מאַגעס-פּראָגע |
| 194 | | שפּאניע |
| 196 | | די הונגעריגע און די זאַטע |
| 198 | | צו די פינסטערע בטלנים |
| 199 | | צום אַרביטער |
| 200 | | צו די גאַטספּאַרכטיגע בירגער |
| 203 | | צו אַ פּרוינד |
| 204 | | אַ גוט וואָרט |
| 205 | | ניט עוויג |
| 206 | | דיכטער |
| 207 | | אונזער פרויהוימ |
| 208 | | דער אַלמער שמועד |
| 209 | | פון מוין מאַגע-בוך |
| 210 | | די רעוואָלוציאָן |
| 212 | | It was but a dream |

פּראָזא :

- 217..... זעלבסטמערדער. אַ בריעה פון אַ זעלבסטמערדער.
225..... דער קאר קאַנדוקטאָר
234..... די באַמערקע
243..... ווער איז שולדיג ?
250..... דער מאהלער
259..... דער פערברעכער
268..... די אונדאַנקבארע נעגעריין
273..... געלד און לעבען
288..... תונדערט יאָהר צוריק
295..... וועראַ
314..... מוזיק
318..... די ביאָגראַפיע פון דער לבנה
327..... צווישען ניו יאָרקער ראַדיקאַלען



צום אנדענקען
פון
דוד עדעלשטאט.

(געשריבען אין דעם מאג פון זיין טוירם.)

זיסע זון, פערבאָרג זיך איצטער,
וויקעל איין דיין שטראַהלענפראַכט
אין אַ ברייטער, ברייטער כמאַרע
שוואַרץ און פינסטער, ווי די נאַכט...

כזויל דיין שיינען יעצט ניט זעהן
ווען פערפינסטערט איז מיין הערץ,
ווען איהר יעדער, יעדער ווינקעל
איז געפיהלט מיט זעלען־שמערץ.

זאָל פערציהען זיך דער הימעל
מיט אַ וואָלקען רונד און רום,
כ'זויל נאָר איצטער טרויער טרעפּען —
טרעפּען טרויער אומעמום.

אויף די בוימער זאָלען פויגעל
זיצען טרויעריג און שמים,
צו דער ערד זאָל זיפּצענד בויגען
זיך אין פעלד די שעהנע בלוים.

וואו איך וועל זיך קעהרען, ווענדען
זאָל איך טרעפען טרויער היינט,
זאָל נאטור מיר העלפען קלאַגען
אויף אַ וואהרען מענשענפריינד...

* *
*

דאָרטען, אין אַן אָרעמער שטיבעל
ליגט פּערגליווערט אויפ'ן בעט
יעצט די לייכע פון אַ קעמפּפּער —
פון אַן אַרבייטער פּאָעט.
נאָך די פּיעלע, פּיעלע ליידען
אין זיין קורצער לעבענסצייט,
נאָך די זאָרגען, נאָך די צרות
האָט דער מוידט איהם יעצט בעפּרייט.

קאַלט אין שמום, און איינגעפּראָרען
שמעהט זיין הערץ אין זיין ברוסט —
יענע הערץ, וואָס האָט געשלאָגען
און געגליהט מיט פּרייהייט-לוסט...

יענע הערץ, וואָס האָט בעדויערט
אלע אָרעמע, שוואַכע קנעכט,
וועלכע האָבען ניט קיין פּרייהייט
אין קיין ביסעל מענשען-דעכט —

יענע הערץ, וואָס האָט געשאַלטען
ווייט און ברויט דאָס קאָפּטאל,
וועלכע האָט די ערד פּערוואַנדעלט
אין אַ פינסטערען יאָמערטהאל;

יענע הערץ, נאָר אַך, וואָס רייך איך!
פּיעל צו שוואַך איז נאָך מיין פּען
אַפּצומאַהלען אַזאַ מוסטער,
ווי זיין הערץ איז וואָהר געווען.

צוגעקוקט האָט ער די פּעהלער
פון דער שלעכטער פּאַלשער וועלט,
און מיט ליעבע צו דעם שוואַכען
האַט ער זיך אין קאַמפּף געשטעלט.

אויפּגעאַפּפּערט האָט ער אלעם,
פאַר זיין הייליגען פּרינציפּ,
און די וואָהרע מענשענלעהרע
איז געפּלאַסען פון זיין ליפּ.

אויפּגעאַפּפּערט האָט ער אלעם
זיך, זיין נאַנצע הויזגעזינד —
רוהיג זיצען פון דער ווייטען
איז געווען ביי איהם אַ זינד...

ניט געקוקט אויף פערגעניגען
האָט ער אין דער שלעכטער צייט,
פערגעניגען האָט געהייסען,
פאַרמצוועמצען נאָר דעם שמרײַם.

ווען פערפראָרען זיינען געוועזען
גראָב מיט אייז אין שטוב די ווענד,
דאמאָלס האָט די מעגשענליעבע
אין זיין הארצען שטאַרק געברענט.

שפעט ביינאַכט — ניט אויסגעשלאָפּען
דאָרשטיג, הונגעריג און מיעד
איז ער שטיל אליין געזעסען
שרײַבענדיג זיין פרייהייטס־ליעד.

יענע ליעד, וואָס יעדע שורה,
איז אַ שטאַרקער קריגס־סינגנאַל
אויפצוועקען אלע שקלאַפּען,
קעמפּפּען געגען קאפיטאַל.

טרערען, וואַרעמע היסע טרערען
פלענען פליעסען אימער פאַרמ
פון זיין אויג אויף יעדער בלעטעל
און אויף יעדעם, יעדעם וואָרמ.

ניט געארט האָט איהם דער בילען
פון דער באַנדע ווילדע הינד...
מיט אַ זיפן פלעגט ער דאָס לאָזען
עס זאָל אוועקגעהן מיט'ן ווינד.

דאָך געפאלען איז דער קעמפּפּער
צווישען אלע אױפֿן פעלד,
יאָ געפאלען — דאָך געשמאַרבען
איז ער ווי אַ וואַהרער העלד.

„גלויב אין זיך ניט ביז דיין ענדע“
זאָגט אַ שפּריכוואָרט, קלוג און וואַהר.
זעהט! זיין ענדע איז געקומען,
זאָגט יעצט עדות פאַר דערפאַר...
זאָגט איהם פריינד און פיינדע,
אַז געשמאַרבען איז ער בראַוו;
ניט געביטען זיין אידעע,
די בעפרייאונג פון שקלאָף!

ניט געביטען — ביז געקומען
איז דער טוידט און האָט פערמאַכט
זינע אויגען איהם אױף אייביג
פאַר דער אייביג פינסטערער נאַכט...

ערעלשמאמ! דו ביזט געשמאָרבען
פיהלסט ניט מעהר דעם וועלמענשמערץ,
דאָך דיין טוירט האָט פּערוואַונדעט
שרעקליך, שרעקליך מיר מיין הערץ.

ביזט געשמאָרבען... דאָך איך טרייסט זיך,
ווייל עס לעבט דיין גרויסער גייסט,
ווען איך וועל דיין ליעד נאָר זינגען
וועט עס זיין פאַר מיר אַ טרויסט...

און איך ווייס, די צייט וועט קומען
מיט דעם פרייהייטספולען גלאַנץ,
דאן וועט יעדער איינער לייגען
אויף דיין גראָב אַ בלומען־קראַנץ.

י. באַווישאַווער.

17טן אקטאבער 1892

בשאלה

צו מיין פעדער.

מיין פעדער, מיין לעבלינג, מיט דיר אליין
ווייס איך פון זיסע מינומען,
נור דוא שמילסט איין מיין הערצענס געוויין
און לאזט איהם ניט פארבלומען.

*

איך אמהעם פריי און דיינע שריפטען,
איידער עס דרוקט זיי דאס בליי,
איידער דיא וועלט הייבט אן זיי פערניפטען
מיט צינישע הייכלעך. —

*

דיא וועלט, ביי וועלכע דאס געלד איז נור טהייער, —
זעלבסטזיכטיג, גייסטלאז, פערפראדערען, —
וויא קען זיא בעגרייפען דעם הייליגען פייער,
וואס האט דיינע לעדער געבארען?

*

וואס געהט איהר אן, אריב דוא שרייבסט מיט מינט
אדער מיט הייסע טרעדערען?
וואס איז א דיכטער? — א טרויטער, א קינד
פערליעבט אין בלומען, אין שמערן?

מיין פעדער, דוא ביזט מיין גייסטיגע שווערד,
איך שמעה מיט דיר אויף דער וואכע,
אלע ליידענדע קינדער דער ערד
רוף איך צום קאמפף און צו ראכע!

*

וואס וואלט איך געטהאן אהן דיר אויף דער וועלט,
וועמען וואלט איך גאך אזוי ליעבען?
דיא וועלט מיט איהר זעלבסטזוכט, שווינדעל און געלד
וואלט שנעל מיך אין קבר פערמריבען.

*

וואס וואלט איך טהאן, איך אונפראקטישער יונג,
טרוימערש און נאאיוו?
וואס אויפן לונג, דאס אויפן צונג
פון ביזנעס קיין בעגריעף?

*

א טרוימער, וואס זיין הערץ פערבימערט
א צומראמענע בלום אין גאס,
זעהט ער א בעמלער, ווערט ער פערציטמערט,—
א היימלאזעס קינד מאכט איהם בלאס.

*

וואס וואלט איך געטהאן אין דעם פראקטישען שמוץ,
וואו טויזענדער אנדערע לעבען?
וואס וואלט איך געבראכט דער וועלט פיר א נויץ,
וואס וואלט איך דיא ליידענדע געבען?

וויא וואלט איך געלעבט אהן דיין הייליגען צויבער,
מיין פעדער, מיין איינציגער פריינד!
וויא וואלט איך געפראנדמארקט דיא מערדער און רויבער,
דער פרייהייטס ביטערע פיינד?

*

מיט דיר בין איך שטאלץ, מיט דיר בין איך מונטער,
איך פיהל, דאס איך ארבייט און לייסט,
עס פאלען דיא אייזערנע קייטען ארונטער,
עס שטיינט צו דיא וואלקען מיין גייסט!

*

נור דער טוידט וועט אונז צושיידען!
און ווען צובראכען, פערפאלגט,
פאל איך... דאן וועסט דוא פאר מיר רעדען,
צום פאלק, צום ליידענדען פאלק!



נאטור און מענש:

וויא זאל איך, ברידער, פרעהליך זינגען,
ווען האס און קריעג איז איבעראל?
עס שיינט מיר: מיעפע שמערצען קלינגען,
אויף אינ'ם ליעד פון דער נאכמינאל!

*

עס שיינט מיר, אז דער מאנד און שמערען,
דיא זילבערוויסע ליליענבלום,
זיינען פול מיט הייסע מענשענמרעהרען
און זיינען פון שרעקען בלאס און שמום...

*

ווען מענשען ליידען, קלאגען, זארגען,
קען דיא נאטור דען פרעהליך זיין?
ניין, מרעהרען בלוזיגע פערבארגען
זיינען אין איהר רוימען זונענשיין!

*

זיא זעהט וויא איהרע מענשענקינדער
האפען פעררוויסט דיא שעהנע וועלט,
און איהרע ליעפלינגע, וויא רינדער,
ווערען געשעכט, פערקויפט פיר געלט...

ווען דיא נאטור ניסט פערלמרהרען
און מיט איהר וויינט דער בלומענטהאל,
עס וויינען זאננע, מאנד און שמערן
און טרויעריג קלאגט דיא נאכטיגאל...

*

עס קלינגען אפ דיא שמערצען-ליעדער
אין ברוסט פון ליידענדען פאעט,
און פיר דער מענשהייט קניעט ער ניעדער
מיט הייסע טרעהרען און געבעט.

*

א מענש! פיר ליעבע, גליק און לעבען
איז דיא נאטור, דיא וועלט געשאפט,
דיר איז א פרייע ערד געגעבען—
דאך יעצט איז ערד און מענש פערשקלאפט!

*

ווער זיינע ברידער קען פערשקלאפען,
פערניסען בלוט—דער איז א העלד,
און דיעזע הענקער זינד דיא גראפען,
מאנארכען, קעניגע דער וועלט!

*

עס גיעבט אויף פרייע רעפובליקען,
וואס זינד בלויז פריי אויף דעם פאפיער,
און פול מיט קנעכט זינד דארט פאבריקען,
און יעדער הערשער א וואמפיר.

*
איך רוף צו אייך. פערשקלאפטע ברידער,
וואכט אויף! פעראייניגט מוסה און קראפט
און שמירצט דיא ווילדע העררשער ניעדער,
דאן לעבט און לעבט, געניסט און שאפט!

*
און דיא נאטור וועט פרעהליך זינגען,
פריי אטהעמט אויף דעם דיכטער'ס ברוסט,
און זיינע ליעדער וועלען קלינגען
מיט פרייע לעבע, גליק און לוסט!

דער „מיינער“.

(קאהלענגרעבער).

1.

ווען איהר ווארמט זיך, ברידער, ביי דעם פרעהליכען פייער,
פערטהיידיגט פון רעגען אונד ווינד,
צו דענקט איהר א מאל, וויא שרעקליך טהייער
עס קאסט יעדער קאהל אונז א צינד?

2.

צו דענקט איהר א מאל, אז מיר צאהלען צו גומ?
איהר זעהט דיעזע גליהענדע אשעס?—
זיי זיינען געפארבט מיט מענשליכען בלומ
פון טויזענדער יונגע נפשות!

3.

דער פייער פלאקערט פרעהליך אונד שעהן,
דאך ציטמערט אין מיר יעדער אבר,
איך ווייס, יעדער קאהל איז א מצבה־שטיין
פון אן ערמארדעמען „מיינערס“ קבר.

4.

דאך ניין, דאס זיינען קיינע טוידמע שטיינער,
דאס ברענט א בלוטיגער בארג
פון ארביימער ביינער, ארעמע ביינער—
דיא קאהלענגרוב וואר זייער זארג!

5.

ברידער, קענט איהר דאס שרעקליכען לעבען
פון א פערשקלאפטען „מיינער“?
זאגט, צו עס קאן אין דער וועלט נאך געבען
א פינסטערער שיקזאל וויא זיינער?!

6.

ער ארבייט פון קינדהייט אין דער ערד בעגראבען,
פאר'ן קארגען שטיקעלע ברויט,
און דאס קאנן ער אויף גישט איממער האבען,
אונד ליידט נאך הונגער אונד נויטה!

7.

מיט זיין אייגענעם קינד איז ער וועניג בעקאנט,
פארטאג נאך פערלאזט ער זיין שטוב,
אונד איילט צו דער ארבייט, צו דער שקלאפען שאנד,
אין דער קאלטער, פינסטערער גרוב!

8.

ער ארבייט אונד ארבייט אין זיין דונקלען געצעלם,
פיר דיא רייכע אייזענבאהנען,
פיר אללע דענקער אונד קינסטלער דער וועלט,
פיר אללע זאטטע מיראנען!

9.

ער ארבייט זיין לעבען אין שרעק אונד געפאהר,
לעבעדיגערהייט זיין פערשאמען...
אונד וואס איז זיין לאהן? ער ווערט דערפאר
גערויבט! מיט דיא פיס געטראמען!!

10

קאהלען-באראנען, רויבער-באנדע!
איהר שעכט אונד בלייבט גערעכט...
אויב איהר זייט מענשען, איז א שאנדע
בעלאנגען צום מענשען-געשלעכט!

11.

דאן שמעהטן דיא ווילדע מהיערע פיעל העכער
אין הומאניטעט וויא איהר,
א מהיער איז נימאלס א פערברעכער
געגען זיין ברודער-מהיער.

12.

איין לייב וועט דעם צווייטען לייב נישט מוידמען,
אונד מענשען—קרין דער נאמור—
מענשען פרעסען איינער דעם צווייטען.
ביז עס בלייבט פון זיי קיין שפור!

13.

ווען איהר ווארמט זיך ברידער, ביי א פרעהליכען פייער,
פערטהיידניגט פון רעגען אונד ווינד,
דענקט פון דעם „מיינער“ דענקט, וויא מהיער
עס קאמט יעדער קאהל אונז אצינד!

14.

דענקט פון דעם „מיינער“, פון זיין פרוי אונד קינד,
פערשקלאפט ביי דיא גאלדענע געמטער,
זעהט, וויא זיי ווערען ערמארדעט וויא הינד,
אונד האבען מיין פריינד אונד קיין רעמטער!

15.

אונד, ווען איהר האט נור א ביסעלע מומה,
וואכט אויף, גרייפט צו דיא וואפען,
אונד מיט אייער הערץ אונד בלוט
פערטהיידניגט דיא ליידענדע שקלאפען!

אין קאמפף.

מיר ווערען געהאסט און געטריבען,
מיר ווערען געפלאגט און פערפאלגט—
און אללעס דערפאר ווייל מיר ליעבען
דאס ארעמע שמאכטענדע פאלק.

מיר ווערען ערשאסען, געהאנגען,
מען בערויבט אונז דאס לעבען און רעכט
דערפאר ווייל מיר אמת פערלאנגען
און פרייהייט פיר ארעמע קנעכט!

אבער אונז וועט ניט ערשרעקען
געפענגנים אונד מיראניי,
מיר מוזען דיא מענשהייט ערוועקען
און מאכען זיא גליקליך און פריי.

שמידט אונז אין אייזערנע קיימען,
וויא בלוטיגע חיות אונז רייסט,
איהר וועט אונזער קערפער נור טוידטען,
אבער ניט אונזער הייליגען גייסט!

* * *

מיראנען! איהר קענט איהם ניט מוידטען,
דאס איז איין אונשמערבליכער בלום,
זיינע שמעקענדע, פלאמענדע קווייטען
בליהען שוין יעצט אומעטום!
זיי בליהען אין דענקענדע מענשען,
וואס ליעבען גערעכטיגקייט, ליכט,
אליין דיא נאטור טהוט זיי בענשען,
צום קאמפף, צו דיא הייליגע פפליכט.—

בעפרייען דיא ארימע שקלאפען,
וואס שמאכטען אין הונגער און קעלמ,
און פיר דיא מענשהייט בעשאפען
א פרייע, א ליכטיגע וועלמ.

וואו עס זאל ניט גימען קיין טרעהרען,
ניט פליסען אונשולדיגעס בלום,
און מענשען וויא גלענצענדע שמערן,
שיינען מיט ליעבע און מוטה!

* * *

איהר קענט אונז ערמארדען, מיראנען!
נייע קעמפפער וועט בריינגען דיא צייט—
און מיר קעמפפען, מיר קעמפען ביז וואנען
דיא גאנצע וועלמ וועט ווערען בעפרייט.

דיא פערשאלטענע.

פריי נאך נעקראסאוו.

ווען איך וואנדער אליין אין דיא פינסטערע גאסען,
ווען איך הער זיך איין אין שמורסזוויןד-
שוועבסטו פאר מיר מיט דיין פנים בלאסען,
דוא היימלאזעם, קראנקעם, פערשאלטענעם קינד!
עס ערגרייפען מיך וויעדער פערגעסענע שמערצען,
פון קינדהייט האט דיך שוין דער שיקזאל געהאסט,
דוא האסט איינעם געליעבט מיט דיין אדעלען הערצען,
מיט אנאנדערען האט דיך דיין פאטער פער'קנס'ט!
דיין מאן וואר א שלעכטער... דאך ניט לאנג האט גענומען
און דוא האסט צוריסען דיא שענדליכקייט...
און דוא ביזט צו דיין איינציגען פריינד געקומען,
דאך אויך ניט אויף גליק, נור אויף שמערצען און נויטה!
געדענקסט דוא דעם מאג, עס וואר א פינסטערע כמארע,
איך האב זיך געראנגעלט מיט הונגער און קעלט...
פון אטהעמען האט זיך געטראגען א פארע
אין אונזער פוסטען און קאלטען געצעלט!

געדענקסט דוא וויא דער שמורם האט ווילד געליארעמט,

וויא אונז האט אין קוימען בעוויינט דער ווינד...

דוא האסט מיט דיין הייסען אמהעם געווארעמט

דיא הענטלאך פון דיין פערפראהרענעם קינד!

עס האט געשריען דער אונשולדיגער קרבן!

דיא נאכט איז געקומען... און דאס שוואכע קינד

איז פון הונגער און קעלט, אויף דיין ברוסט געשמארבען—

ארעמע מוטער, וואס וויינט דוא אצינד?!

ער דארף שוין יעצט דייע טרעהרען ניט האבען—

מיר מוזען שמארבען פון הונגער וויא ער...

מיט פלוך וועט אונז דרייען דער לענדלארד בעגראבען,

און קיינער שענקט אונז קיין מענשליכען טרעהר!

מיר זיינען געזעסען פערזונקען אין שמערצען.

דוא ביזט געוועזען צופראכען און קראנק.

א קאמפף האט געדרונגען אין דיין ליידענדען הערצען,

עס האט דיך ערגריפען א געהיימער געדאנק...

איך בין אנדרעמילט געווארען... דו האסט גענומען זיך דרעסען.

וויא צו א באלל... און ביזט אוועק געשווינד,

אין א שמונדע האסט דוא געפראכט מיר צו עסען.

און א קליינעם זארג פירן מוידמען קינד.

מיר האבען דעם שרעקליכען הונגער פערטריעבען,
אין קאלמען צימער פייער געמאכט,
דאס טוידטע קינד אין זארג צוגעקליבען—
ווער האט אונז געהאלפען אין דער פינסטערער נאכט?

איך האב ניט געוואנט קיין ווארט ביי דיר פרעגען,
און דוא האסט מיר אויך גארניט געזאגט...
דיין שווייגען איז אויף מיר וויא א שטיין געלעגען—
מיר האבען ביידע ביטער געקלאגט...

וואו ביזט דוא יעצט אונגליקליכער קרבן?
מיט דיין ביטערען עלענד און שרעקליכען נויטה!
ביזט דוא אין קאמפף מיט דיין שיקזאל געשמארבען?
אדער, געפאלען אין שאנדע און קוימ!

אללע, אללע וועלען דיך פעראכטען,
יעדער וועט ווארפען אין דיר א שטיין—
איך אליין וועל מיט פלוך דיעזע וועלט בעטראכטען,
וואס קען פערדאמען, אבער ניט פערשמעהן!



א שטיקעלע ברויט.

*

פיר א שטיקעלע ברויט אהן קיימען, אהן סם!
ביז מיין טוידט וואלט איך ארביימען גערען,
אבער ברידער! מיין ברויט איז יעצט פול מיט מיין דם,
פערנפטעט מיט בלוטיגע טרעהרען.

*

עס רעבעלירען מיין הערץ און מיין מוח,
געגען דעם שענדליכען ברויט,
פיר וועלכען איך אפפער מיין לעבען, מיין כת,
און לייד דערצו ביטערע נויטה.

*

א שטיקעלע ברויט אהן סם און אהן קיימען,
ברידער! פערלאנג איך דען פיעל?
בין איך דען שולדיג אז איך קען ניט טוידמען
אין מיר יעדען מענשען-געפיהל?!

*

א שטיקעלע ברויט אהן שענדליכע קיימען,
ברידער! ווער עס וויל אזא ברויט,
דער מוז אונזערע הייליגע לעהרע פערבריימען,
קעמפפען אויף לעבען אונד טוידט!

*

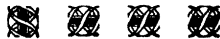
ער מוז איבעראלל אין זיין ברוסט מיט זיך טראגען
פון פרייהייט דעם הייליגען פלאם,
יעדען קנעכט, יעדען העררשער ווארהייט גור זאגען:
„מיר ווילען קיין קייטען, קיין סם“.

*

מיר ווילען פריי ארבייטען און אויך פריי געניסען,
דיא פריכטע פון אונזערע הענד,
מיר ווילען איהר זאלט אונז דאס בלוט ניט פערניסען,
מיר ווילען פון קנעכטשאפט איין ענד!

*

מיר ווילען דיא פרייהייט, מיר ווילען דיא ערד,
מיר זעהען דיא צוקונפט מיט קלארהייט,
יעדער שקלאף איז א מענש, יעדער מענש איז א העלד,
„ווען זיין וואפפע איז ליעבע און ווארהייט!“



אן דיא אידישע שריפטשמעללער.

1.

האלט הויך דיא פאהן דער ליטעראטור,
איהר מעמפעל—הייליג אונד פריי,
זייט טריי דער ווארהייט, זייט טריי דער נאטור!
דער ליידענדער מענשהייט זייט טריי!

2.

בייגט נישט דעם קאפף פאר דער גאלדענער קאלב,
פיר רייכע, געפוצטע דיעבען,
צווינגט נישט מענשען זאגען נור האלב,
וואס זיי דענקען, האססען אונד לייעבען.

3.

וועגט יעדעס ווארט אונד יעדען געדאנק,
איידער איהר דרוקט נאך דיא שריפטען,
פיללייכט זייט איהר גאר מיט זעלבסטליעבע קראנק,
אונד וועט אויך דעם צווייטען פערגיפטען!

4.

א ריינעם געוויססען, א געזונדען פערשמאנד,
מוז א שריפטשמעללער האבען,
ניט, וועט ער זיך מיט זיין אייגענער האנד
אין זיין אייגענעם שמוץ בעגראבען.

5.

מען קען אויף מיט שמוץ א קראנץ זיך געווינען.
ביי דיא, וואס זינד דום אונד געמיין,
דאך הייליגע אכטונג דער מענשהייט פערדיענען.
קען נור דער עהרליכער דענקער אליין!

6.

זייט פירן פאלק ליכטיגע שמערן.
אין דער פינסטערער שקלאפען-נאכט,
בעלייכט זיינע קיימען, וואונדען אונד טרעהרען,
ערוועקט אין איהם האפפנונג אונד מאכט!

7.

פלאנצט אין זיין הערצען פרייע געדאנקען,
פון גלייכהייט און ברידערליכקייט!
אונד דיא גאלדענע צוקונפט וועט אייך בעדאנקען,
מיט דעם קראנץ דער אונשמערבליכקייט!



אן דיא גענאסען.

דיא נאכט איז פינסטער, מען זעהט ניט קיין שמערן...
דער הימעל איז שווארץ וויא דיא ערד,
וויילד רוישט דער ים פון מענשליכע טרעהרען.
עס הערשען נור היינקער און שווערד –

*

דיא ווארהייט ליעגט עלענד, אין קיימען געשלאסען.
פערוואונדעט פון שרעקליכען פיינד,
אה, ווארהייט! וואו זיינען דייע דרייע גענאסען?
וואו זיינען דייע עהרליכע פריינד?

*

ווארום קומען זיי ניט היילען דייע בלומיגע וואונדען,
און מהאן זייער מענשליכע פפליכט?
איז דען אויף עויג דיא זאנגע פערשוואונדען,
פערלאשען איהר הייליגעס ליכט?

*

איז דען דיא גייסטיגע מענשהייט געשמארבען—
עס לעבען נור היינקער און קנעכט?
און אללעס וואס העסליך איז, שמוציג, פערדארבען,
נור דאס האט צו לעבען דאס רעכט?

*
ניין ברידער, איך קען ניט, איך וויל דאס ניט גלויבען!
מיר זיינען פערמאטערט, פערשקלאפט,
אין שטייגען פערצאמט, וויא געפאנגענע לייבען,
אבער דאך איז ניט מוידט אונזער קראפט!

*
דיעזע מענשליכע קראפט קען נאך וואונדער בעווייזען,
ווען דער שמורם ערוועקט אונזער גייסט,
וויא מיט צויבער צושמעטערט זיא שטיינער און אייזען,
אויף שטיקער דיא קייטען צורייסט!

*
דער קען ניט דיא האפפנונג אויף פרייהייט פערליערען,
ווער עס ווייס דיא געשיכטע דער וועלט,
נור אין דער פינסטערניש קענען רעגירען,
געוואלדהייטען, שווינדעל און געלד.

*
דאך וויא עס קומט נור דער ליכטיגער מארגען,
איז היינקער און מראהן אין געפאהר,
אללעם שלעכטעם, וואס איז אין דער פינסטער פערבארנען,
ווערט דעם פאלק דאן פערשמענדליך און קלאהר.

*
עס ברעכען דיא קייטען, עס פאלען דיא מראהנען,
עס רעגירט נור דער פרייער פערשמאנד,
מען ברויכט ניט קיין פלומהינד, מען דארף ניט קאנאנען,
ליעבע און עהרע בעוואכען דאס לאנד.

און ווען איהר האט האפפנונג, פערליערט ניט די וואפפן,
וואס קענען אייך פיהרען צום זיעג,
פערליערט ניט דיא ווארהייט, זיא קעמפפט פיר דיא שקלאפען
פיר מענשליכע פרייהייט און גליק!

*

זעהט וויא דיא ווארהייט איז עלענד, בענאסען
מיט מרעהרען, א בלוטיגער טייך —
קומט צו איהר, רעמעט זיא, ברידער גענאסען!
זיא קעמפפט אונד זיא בלוטעט פיר אייך!



דער בעלידיגטער העלד.

1.

מיט א פרייעם גייסט אונד אייזערנעם מוט, איז ער איממער אין שטורם געשטאנען.
אונד האט וויא א העלד מיט זיין הערץ אונד בלוט,
געקעמפט געגען אללע טיראנען.

2.

ער האט עלענד געוואנדערט פון שטאדט צו שטאדט,
פערפאלגט פיר זיין ליעבע צו ווארהיים,
אין איין האנד א זארג פירן גאלדענעם גאטט,
אין דער צווייטער א פאקעל דער פרייהיים!

3.

דיא העררשער האבען געקריצט מיט דיא ציין,
פערדאמט איהם געשלעפט צום געריכט,
דאך איז ער געפליעבען אייזען אונד שטיין,
אין קאמף פיר פרייהיים אונד ליכט.

4.

וואס מעהר דיא טיראנען פון אונזער יאהרהונדערט,
האבען דעם קעמפער פערפאלגט,
דעסמא מעכטיגער האט זיין שטיממע געדוננערט,
פערטהידיגט דאס ליידענדע פאלק.

5.

אונד איז מען בענאנגען א שרעקליכען מארד,
איבער פרייע קעמפפער אונד דענקער,
וואר ער דער ערשמער, מיט טהאט אונד ווארמ,
בראנדמארקען שווינדלער אונד הענקער

6.

ער שמעהט אין זיין קאמפף זא פריי אונד שמארק,
וויא עס איז נאך קיין קעמפפער געשטאנען,
פאר זיין רוימען פאהן אונד שווארצען זארג,
ציטמערען אללע מיראנען!

7.

דאך זעה איך יעצט, וויא עס ווארפט אין איהם שטיינער—
ניט נור זיין בלוטיגער פיינד!—
אה, ניין! עס ווארפט נור שמוץ אין איהם איינער,
וואס רופט זיך מענשענפריינד!...

8.

וואס דענקט, אז מען קען מיט חן'דעלאך זיססע,
אונד מיט אן אראפגענומענער הוט,
פועל'ן ביי מערדער, מען זאל נישט פערניסען
אונשולדיגעס, מענשליכעס בלוט!

9.

וואס דענקט, אז מען דארף ניט קיין בלוט אונד קרבנות,
נור א זיססען קאמפלימענט,
פיר הענקער וואס האבען קיין פונק פון רחמנות,
וועט מאכען פון קנעכטשאפט איין ענד!...

10.

אונד דיעזער... ווארפט שטיינער אונד ציניש בעליידיגמ,
יעדען קעמפפער אונד עהרליכען מאן,
וואס דענקט ניש וויא ער און מיט זיין בלוט פערטהיידגמ,
זיין פאלק געגען יעדען מיראן!

11.

מענשען, וואס לאכען אין זייער הערצען,
פון גאלגאן, פון שרעקליכען טוידט,
אום נור צו רעטמען דאס פאלק פון שמערצען,
פון פינסטערניש אונד נויטה.

12.

אונד אין דיעזע מענשען ווארפט ער מיט שטיינער,
דער דייטשער מענשענפריינד...
אונד בעשימפפט אויף דיא יונגע, הייליגע ביינער,
וואס רוהען אין משיקאגא היינט!

13.

אונד מען כאפט שוין אונטער זיין געשריי:
„ניעדער מיט אנארכיסמען!“
ווייל זייער עהרע פערקויפען זיי
צו דיא קאפיטאליסטען!...

14.

אה, דומע פערליימדונג! ווארפט נור א בליק,
אויף דיא משיקאגאער מארטירער!
אונד נעהמט אייער שענדליכען שמוץ צוריק,
ווען איהר זייט ניש קיין פאלקס־פערפיהרער!

* * *

אה, וויא פינסמער איז אונזער נאכט!
איין ברודער דערקענט מיט דעם צווייטען,
אונד טרעט מיט דיא פיס איהם, אונד שפאט, אונד לאכט,
פון זיין ברודער'ס וואונדען אונד קייטען.

דאך זעה איך שוין קומען דיא פרייע זאננע,
זיא וועט בעלייכטען מיט גאלדענע שמראהלען,
יעדען קעמפפער, וואס איז מיט זיין שווערד אונד פאהן,
אין קאמפף פיר פרייהייט געפאלען.

אונד עס וועלען קומען אויפן הייליגען ארט,
אללע מענשען—ברידער—נישט... יסמען,
אונד וועלען קניען מיט טרעהרען דארט,
ביי דיא קברים פון אנארכיסמען!



מיין לעצמע האפפנונג.

אין שמורם, אין קאמפף, איז מיין יוגענד פערשוואונדען,
פון ליעבע, פון גליק האב איך קיינמאל געוואוסט.
נור בלומיגע טרעהרען און בלומיגע וואונדען,
האבען געקאכט און געברענט אין מיין ברוסט.

*

פריה האב איך מיין הויז און מיין היימאט פערלארען,
פון קינדהייט האט מיך שוין דער שיקזאל פערפאלגט,
פערגיפטעט האט ער מייע בליהענדע יאהרען,
און איממער געמאטערט, געקוועלט און געיאגט.

*

פריה זיינען געשמארבען מייע האפפנונגען זיסע,
פריה האב איך דערזעהן דעם ווילדען קאנטראסט—
דאס ארבייטער פאלק אין א פינסטערע תפיסה,
און שווינדלער, בעטריגער אין א רייכען פאלאסט.

*

א געוואלדיגער שמורם האט מיין זעעלע צוציטערט,
און איך האב געשווארען ראכע און טוידט,
צו אללעם, וואס האט אונזער לעבען פערביטערט,
געמארדעט, בערויבט אונזער פרייהייט און ברויט.

*
פיר אללעם, וואס דעם מענשען איז הייליג און מהייער,
האב איך גערופען צום קאמפף מיט געוויין,
אין מיין הערץ האט געפלאקערט א הייליגער פייער,
מיין לעבען, מיין גאטט איז דיא מענשהייט אליין!

*
עס האבען געלאכט דיא אונרויסענדע שקלאפען:—
„משוגענער דיכטער, הער אויף דיין געשריי,
וואס ווילסטו מיט פרייהייט, מיט קאמפפען, מיט וואפפען?
„דיא רייכע זינד מעכטיג און דיא וועלט איז פיר זיי!“

*
עלענד בין איך אין דעם שטורם געשמאנען,
מיין עלענדער קאמפף האט געהאט קיין ערפאלג,
עס הערשען וויא איממער דיא ווילדע טיראנען,
עס בלוטעט וויא איממער דאס ארעמע פאלק.

*
אה, שיקזאל, דוא האסט ניט געלאזט מיך ערווערבען,
א פונק פון פרייהייט, פון מענשליכע רעכט,
איך וואר שקלאף אין מיין לעבען, אה, לאז מיך פריי שמערבען
פיר דיא בעפרייאונג פון ליידענדע קנעכט!

*
בערויב ניט ביי מיר מיין האפפנונג זיסע,
מיין לעצטע האפפנונג א מינוט פאר מיין טוידט:—
זעהן וויא דאס פאלק וועט צוברעכען זיין תפיסה,
און וועט זיך בעפרייען פון הונגער אונד נויטה...

מיין מרוים.

איך האב געטרוימט פון ווייסע בלומען,
ווייס, וויא געפאלענער שניי,
זיי זיינען אין מיין צימער געקומען,
איך ווייס ניט וויא אזוי.

זיי האבען מיט זיידענע קווייטען בעריהרט,
שמיל מיין הייסען שמערן,
איך האב אויף מיין קראנקער ברוסט געשפירט,
זייערע פערל־מרעהרען.

איך האב געפיהלט, וויא פון יעדען בלום,
גיסט זיך אריין אין מיין הערצען
א וואונדערבארער זיסער פארפיום,
וואס היילט מיינע אללע שמערצען.

אין פענסטער צו מיר האט אריינגעבליקט,
דיא שעהנע, בלאסע לבנה,
איך פרעג זיא: ווער האט מיך בעגליקט
מיט דער גן־עדן מתנה?

זיא קוקט מיך אן מיט דיא זילבערנע שמראהלען,
און פליסערט שמייל צו מיר :
„דיא בלומען זיינען אראפגעפאלען.
פון א הייליגען בוזים צו דיר!“

דיא פרייהייטס געטמין איז געפלויגען,
שמייל דורך דער שקלאפען וועלט,
עס האבען בעמערקט איהרע הימלישע אויגען,
דעם ארעמען דיכטערס געצעלט.

בלאם, אליין, פון דער וועלט פערגעסען,
ווייט פון איהר שמוץ און שוים,
איז ער מיט זיין פעדער אין האנד געזעסען,
פערטיעפט אין א פרייהייטס מדורים.—

מיט טרעהרען האט דיא געטמין געפליקט,
אויף איהר בלאסען זינגער,
און האט פון איהר בוזים דיא בלומען
גענומען מיט ציטערענדע פינגער.

„ער טרוימט פון מיר, ער ביינקט נאך מיר,—
„געהט צו איהם, שניידווייסע בלומען!
זאגט, אז איך שמעה ביי דער מענשהייטס טהיר,
וויל גיך צו דער מענשהייט קומען!“

„טרייסט זיין הערץ, היילט זיינע וואונדען,
מיט אייערע פערל-טרעהרען,
און דיא געטמין איז פערשוואונדען,
צווישען דיא גאלדענע שמערן.

איך האב זיך אויפגעכאפט, דיא לבנה
שיינט, וויא זילבערנער שוים,
אבער, וואו איז דיא בלומען מתנה?
דאס וואר נור א טרוים, נור א טרוים!..

דער זיסער טרוים איז אוועק געשוואומען,
דאך ווייס איך ניט, ווארום
איך קען ניט פערגעסען דיא שניי ווייסע בלומען,
און זיך זיי איממער ארום.



דער יתום.

בלויע אויגען, גאלדענע לאקען,
ווייס וויא א ליליען בלום,
אין א ארעמע העמדעל אהן שף, אהן זאקען,
זיצט ער אין מיין רום.

*

אן ארעמער יתום! קיין פאטער און מוטער,
פרעמדע גיבען איהם בריוט,
ער ווייסט, דאס איך בין צו קינדער א נומער,
און קומט צו מיר מיט פרייד!

*

ער איז פול שעהנהייט און פאעזיע,
נור פרעמד איז איהם קינדערלוסט,
טרויעריג זיצט ער ביי מיר אויף דיא קניע,
טוליעט זיך צו צו מיין ברוסט!

*

איך הער, וויא דאס הערצעלע קלאפט דערשראקען,
אין לעבענס שטורמווינד,
איך בענעץ מיט טרעהרען דיא שעהנע לאקען,
פון אונגליקליכען קינד!

*
שעהנעם קינד! ווען מען וואלט דיך ערצויגען
צווישען מענשענפריינד!
דוא וואלסט, וויא א העלער רעגענפריגען,
מיט לעבענספארבען געשיינט!
*

ווען דיא נויטה מיט איהר אייזערנער האנד,
זאל דיך ניט ווארגען, ניט שטיקען,
דוא וואלסט א מאל מיט גייסט און טאלאנט.
דיא מענשליכע הערצער דערקוויקען!
*

נור עלענד ביסטו ארעמעס קינד!
דוא האסט קיין פריינד, קיין היים,
וויא א צווייגעלע, וואס דער ביזער ווינד
רייסט אראב פון א בוים.
*

און טראגט ארום צווישען זאמד און שטיינער...
קינד! ווער פיהלט דייע שמערץ?
דיך קישט ניט קיינער, דיך דריקט ניט קיינער
צו א ווארעמע מוטער הערץ!
*

אין דער קאלטער וועלט ווער וועט פון דיר דענקען!
צו ביזי איז דער רייכער הערד!
און דער ארעמער שקלאף קען דיר נור שענקען,
וויא איך א ווארעמע טרעהר!

וואוהין וועסט דוא געהן? וואס וועט פון דיר ווערען?
עלענד וויא א שמיין!
אין טיעפען ים פון שמערצען און מרעהרען.
וועט דאס עופהלע אונטערגעהן.

*

בלויע אויגען, גאלדענע לאקען,
א וואונדער־שעהנעם קינד,
אונשולדיג, טרויעריג, בלאס און דערשראקען,
שמעהט עס אין שמורמוינד.



אויפרוף צו דער „ווארהייט“.

הייליגע ווארהייט, איך בעגריס פון מיין הערצען,
דיין קומען אויף אונזער וועלט,
וואו דאס פאלק איז פערזונקען אין עוויגע שמערצען,
וואו עס הערשט נור פאלשקייט און געלד.

*

קום, בעלייבט מיט דייע הימעלשע שטראהלען,
דיא שרעקליכע פינסטערע נאכט,
וואו שווענדער מענשען אונשולדיגע פאלען,
אין קאמפף מיט דער מיראנישער נאכט.

*

קום, ערקלעהר אונז מיט ליעבע אונד קלארהייט,
וויא שענדליך עס איז שקלאפעריי,
אונד נור דורך דעם קאמפף פיר ליעבע אונד ווארהייט,
קען דאס פאלק ווערען גליקליך אונד פריי.

*

בעגייסטער, פעראייניג דייע ארעמע ברידער!
הייב אויף דעם געפאלענעם קנעכט,
צופרעך זיינע קייטען, בעפריי זיינע גלידער,
אונד גיעב איהם דאס מענשליכע רעכט! ...

מיין צוואה.

געווידמעט צו H. S.

אה, גומע פריינד! ווען איך וועל שטארבען,
טראגט צו מיין קבר אונזער פאהן—
דיא פרייע פאהן מיט רויע פארבען,
בעשפריצט מיט בלוט פון ארבייטסמאן!

*

און דארט אונטער דעם באנגער רויען,
זינגט מיר מיין ליעד, מיין פרייעם ליעד!
מיין ליעד „אין קאמפף“, וואס קלינגט וויא קייטען—
פון דעם פערשקלאפטען קריסט און איד.

*

אויך אין מיין קבר וועל איך הערען,
מיין פרייעם ליעד, מיין שמורם-ליעד,
אויך דארט וועל איך פערנימען טרעהרען,
פאר דעם פערשקלאפטען קריסט און איד!

*

און ווען איך הער דיא שווערדען קלינגען,
אין לעצטען קאמפף פון בלוט און שמערץ—
צום פאלק וועל איך פון קבר זינגען,
און וועל בעגייסטערען זיין הערץ!

דער וועקער.

הערט נור צו, וואס איך וועל זאגען:
ווען איהר ווילט קיין קייטען טראגען—
קומט אין אונזער פאלק,
וואס מיר ווילען, ניט פיעל ברייען,
איז פון שקלאפען-יאך בעפרייען,
דאס אונטערדריקטע פאלק.

*

קומט צו אונז מיט פרייע ווערטער,
פרייע הערצער, פרייע שוועסטער,
קומט אין פרייען שלאכט,
קעמפען וועלען מיר ביז וואנען,
עס וועלען פאלען דיא טיראנען—
פערשווינדען ווירד דיא נאכט.

*

זעהט נור, וויא פיעל קעמפער פאלען,
פיר דיא פרייהייטס אידעאלען,
אין קאמפף מיט טיראניי!
זאלען מיר דען רוהיג שווייגען,
רוהיג זיצען אין דיא שטייגען—
דולדען שקלאפעריי!?

*

הערט וויא אונז דער פיינד בעליידיגט,
 גאטעס פורכט און קנעכטשאפט פרעדיגט,
 פיר דעם ארבייטס מאן...
 שוין גענוג אין קיימען שלאפען,
 ברעכט דיא קערקערס טהיערען אפען,
 טוידט צו דעם טיראן!

*

ניעמאלס וועט איהר נויטה פערמיידען,
 איממער שאנד און שמערצען ליידען,
 זאלאנג וויא איהר זייט קנעכט,
 ברידער, העלפט איינער דעם צוויימען,
 ברעכט דיא קיימען אן דיא קיימען,
 קעמפט פיר מענשענרעכט!

*

וויא לאנג וועלען נאך רעגיערען,
 ווילדע הענקער און וואמפירען?—
 ליידענדע ערוואכט!
 קומט צו אונז מיט פרייע ווערמער,
 פרייע הערצער, פרייע שוועסטער,
 קומט אין פרייען שלאכט!

אויפרוף

אן דיא פרייע ארבייטער שטיממע.

פרייע ארבייטער שטיממע!
אויף דיין הייליגען לעבענס שוועל,
בעגריסט דיך מיט ליעדער און טרעהרען,
דיין אלטער פריינד פאסקארעל!

*

פיר דאס הערצענס טיעפע געפיהלען,
איז צו ארעם אונזער שפראך,
רייכער זיינען אונזערע טרעהרען,
מיט זיי קען מען זאגען א סך!

*

און מיט הייליגע ארבייטער טרעהרען,
וואס פאלען יעצט זעהר א סך,
שרייב איך אויף אויף דיין רויע פאהנע,
קעמפף פיר דיא הייליגע זאך!

*

ווילד רוישען דיא קאלטע וועללען,
פון דעם גרויסען לעבענס ים,
דיא ארעמע עלענדע שיפפער,
זיי לעבען, זיי אמהעמען קוים!

*

דער ווינד האט צוריסען דיא זעגעל,
צובראכען דעם קליינעם קאמפאס...
עס איז זיי אין שמורם געבליעפען,
נור הונגער, פערצווייפלונג און האס.

*

וואוהין עס טראגט זיי דער שמורם,
פון דעם האפען זיי קיין בעגריעף,
זיי שרייען, זיי גיעפען סיגנאלען –
דאך מען זעהט נישט קיין רעטמונגס שיף.

*

פרייע ארבייטער שטיממע!
דיין הייליגע פפליכט איז אצינד,
העלפען בעפרייען דיא ברידער,
פון שרעקליכען שמורמוינד!

*

צייג זיי דיין רויטע פאהנע,
אלס א הייליגען רעטמונגס סיגנאל,
בעלייכט זיי דעם וועג מיט דיין פאקעל –
מיט דעם ווארהייט בליצענדען שמראהל.

*

דורך שמורם, דורך רוישענדע וועללען,
דורך שטיינער וואס ליעגען אין וועג,
העלף דער פאלקס-שיף עררייכען,
דער פרייהייטס הייליגען ברעג!

*
העלף פערניכמען דיא ברואים,
וואס ווילען דערטרינקען דיא שיף—
וואס ווילען זייערע ברידער
בעגראבען אין פינסטערנים מיעף!
*

קעמפף ניט מיט שוואכע פליעגען,
ווען דער מיגער שמעהט ביי דער מהיר,
ווען מויוענדטע עלענדע ברידער,
רופען נאף הילפע צו דיר!
*

שווער ביי דיא הייליגע וואונדען,
פון דיא קעמפפער פיר מענשענרעכט,
אז דיין הערץ, דיין גייסט, דיין לעבען,
געהערט צו דיא ליידענדע קנעכט!
*

שווער, אז דוא מוזט זיי העלפען,
אין זייער בימערע גויטה!—
שווער, אז דוא מוזט פערניכמען,
יעדע שענדליכע שקלאפען קייט!
*

שווער ביי דער פרייהייט פאהנע—
רויט פון מארטירער בלוט—
אז קיין שמורם, קיין פייגה, קיין פערצווייפלונג,
וועט ניט צוברעכען דיין מוט!
*

*

אז נור דער מוידם אדער פרייהיים,
וועט צושיידען דיך מיט דעם שווערד!
ערקלינג, פרייע ארבייטער שמיממע,
איבער דער נאנצער ליידענדער ערד!

*

וועק דיא פערשקלאפטע מענשהיים,
צו דער לעצטער רעוואלוציאן!
מיט אייזערנע מוטה, מיט בעגייסמערונג—
דיין הייליגע ארבייט פאנג אן!



דיכטער און מוזע.

דיכטער:

גוט מארגען, מיין מוזע, מיין הימעלשע שיינהייט!
דוא קוקסט עפעס היינט וויא אין כעס. —
האבען שוין וויעדער דעם פאלקס אונטערדריקער
ערוועקט אין דיר צארן און האם?

*

איך זעה אז דיין שעהנעם געזיכט איז פערוואלקענט,
דיא הימלישע אויגען זינד פייכט —
זאג מיר, וואס איז דען געשעהען, מיין ענגעל?
זאג מיר, איך מרייסט דיך פילייכט!

מוזע:

— איך קום יעצט פון מעמפעל, פון הייליגען מעמפעל
דער קונסט און ליטעראטור,
פון דארט, וואו א מאל האט לייעבע און שיינהייט
גערופט אויפן שוים דער נאטור.

*

וואו עס האבען געקלונגען הימלישע ליעדער
פון לייעבע פרייהייט און גליק,
עס פלעגט דיא מענשליכע הערצער ערקוויקען
דיא הערליכע זיסע מוזיק!

*

דאך, מענשען, וואס האט איהר געמאכט פון דעם מעמפעל?
א מארק, א שמוציגען מארק!
און איהר פערקויפט אייער גייסט, אייער עהרע,
און מרייבט דיא ווארהייט אין זארג.

*
דאס וואס היינט ווערט געלויבט און פערגעמערט,
ווערט מארגען מיט בלאטע בעדעקט,
און איבערמארגען שוין וויעדער פערצוקערט,
גע'חנפעט, געשמייכלט, געלעקט? ...

*
און דיא וואס נענען זיך דענקער און קינסטלער,
פיר דעם שמוציגען גראשען, נישט מעהר —
ברעכען זיך, קרימען זיך דארט פירן עולם,
שפרינגען אהין און אהער.

*
דיא ריינסטע געפיהלען, דיא הייליגסטע פערל
פון מענשליכען הערץ און פערשטאנד —
ווערען געטראמען פון שמוציגע ברואים,
פון דומהייט, געמיינהייט און שאנד!

*
און דאס איז דער מעמפעל, דער הייליגער מעמפעל
פון קונסט און ליטעראטור?
וואו זייט איהר, איהר וואהרע דענקער און קינסטלער,
איהר ליעבלינגע דער נאטור?

*
וואס לאזט איהר פערשמוצען דיא גאלדענע פאהנע
פון קונסט און פאעזיע?
וואס לאזט איהר אריין אין הייליגען מעמפעל,
פערפעסטעטע, שמוציגע פיה?

*
וואס פערטרייבט איהר זיי ניט מיט אייזערנע רימער,
פון קלארען פערנונפט און קריטיק?
וואס לאזט איהר זיי דיא מאסע פערדארבען,
מיט זייערע הינטישע שטיק?

*
פערטרייבט דיעזע העסליכע, שמוציגע ברואים,
און מיט אייער זיסען טרומפעט,
רופט צוזאמען דיא ארבייטער פריינדע,
פון קונסט און הומאניטעט!
*

בויעט אויס א מעמפעל, א הייליגען מעמפעל,
פון פרייהייט און זיטליכקייט —
בענייסטערט דאס פאלק, ערוועקט אין זיין זעעלע,
ווארהייט און ברידערליכקייט!
*

און ווען עס קומט א ביטערע שמונדע,
און דיא נויטה איהרע צייהנער בעווייזט —
דאן עהרליכער דענקער! פערקויף דייע מוסקעלן,
נור פערקויף ניט דיין הערץ און דיין גייסט!
*

פערקויף ניט דיין פעדער—אין איהר איז דיין זעעלע,
דיין הייליגער לעבענס געצעלמ, —
דיין קערפער וועט שטערבען, דיין פעדער וועט לעבען,
און שפרעכען פון דיר צו דער וועלט!
*

פערקויף ניט דיין פעדער! אין קעלט און אין הונגער
פערטאכמעט, פערליימדעט, פערפאלגט—
בלייב טריי דיין געוויסען, אויפ'ן שוועל פון דיין קבר,
זינג צו דיין ליידענדען פאלק!

פארווערטס!

צו דער ארבייט! פארווערטס, ברידער,
אללע, אללע קומט מיט מוטה!
פרייע ארבייט שטארקט דיא גליעדער—
און זיא רייניגט אונזער בלומ.

*

פוילט זיך ניט! א שאנדע—כלעבן—
שלאפען אין א צייט פון קריעג!
וויילט איהר וויסען, וואס הייסט לעבען—
קעמפט פיר אלגעמיינע גליק!

*

פארווערטס, שטופט דיא פרייהייטס רעדער!
מיטן שווערד און מיטן פען—
לאז זיין ארבייט טהאן א יעדער—
וויא ער קען און וואס ער קען.

*

לעהרענט זעלבסט און אויך דעם צווייטען—
צייגט דעם וויסענס ריינעם קוואל!
און צוגלייט דיא שקלאפען קיימען,
מיט דער ווארהייטס הייסען שטראהל!

*
ווארפט אריין אין אללע קלאסען,
פונקען פון דעם פרייעם גייסט!
לעהרנמ דיינקען, קעמפפען, האסען—
דאס איהר מענשען זינד בעווייזט!

*
און ניט צימערט פיר דיא הענקער!
שמערבען וויא א פרייער מאן—
איז דאך ליעבער פירן דענקער,
וויא זיך צו בוקען צום טיראן.

*
נאך דיא שמורמען, פרעסט און שנייהען,
קומען וועט דער שעהנער מאן,
וואס מיר וועלען יעצט פערזייהען—
וועט דאן בליהען פראנק און פריי!

*
און א יעדער וועט געניסען,
פון דעם ריינעם פרייהייטספרייס,
זיסע פריכטע, וואס פערזיסען
יעדעס הערץ און יעדען היים!

*
פארווערטס! שמופט דיא פרייהייטס רעדער!
ארבייט, ערנסט פול מיט גייסט!—
מיטן שווערד און מיטן פעדער,
דאס איהר מענשען זינד, בעווייזט!

צו דיא ארבייטער פרויען.

געווידמעט, דער ארבייטער פרויען ארגאניזאציאן.

ארבייטער פרויען, ליידענדע פרויען!
פרויען, וואס שמאכטען אין הויז אין פאבריק
וואס שמעהט איהר פון ווייטען? וואס העלפט איהר ניט בויען
דעם מעמפעל פון פרייהייט, פון מענשליכען גליק?

העלפט אונז מראגען דעם באנער דעם רויטען,
פארווערטס, דורך שמורם, דורך פינסטערע נעכט!
העלפט אונז ווארהייט און ליכט צו פערברייטען,
צווישען אונוויסענדע, עלענדע קנעכט!

העלפט אונז דיא וועלט פון איהר שמוץ ערהייבען!
אללעס אפפערען, וואס אונז איז ליעב:
קעמפען צוזאמען, וויא מעכטיגע לייבען
פיר פרייהייט, פיר גלייכהייט, פיר אונזער פרינציפ!

ניט איין מאל האבען שוין נאבעלע פרויען,
געמאכט ציטערען הענקער און מראהן,
זיי האבען געצייגט, אז מען קען זיי פערטרויען,
אין ביטערסטען שמורם דיא הייליגע פאהן.

דערמאנט זיך אן אייערע רוסטישע שוועסטער,
ערמארדעט פיר פרייהייט פון צאר דעם וואמפיר,
פערמאטערט ביז טוידט אין דיא שמיינערנע געסטער,
פערגראבען אין שניי אין דעם וויסמען סיביר.

געדענקט איהר דיא נעמען, דיא הייליגע נעמען:
פעראוסקאיא, העלפמאן, גינזבורג און נאך
מיזענדע, וואס פלעגען זיך שעמען
צו טראגען געהארזאם דעם שקלאפעניאך?

זיי זיינען אין שמורם זא העלדיש געשמאנען,
געטראגען אין פינסטערנים האפפנונג און ליכט!
ראבע גענומען פון ווילדע טיראנען,
שמאלץ געקוקט דעם טוידט אין געזיכט!

געדענקט איהר זיי? דאן זאל זייער לעבען
בעגייסמערען אייך! איהר זאלט מיט ערפאלג
לעהרנען און דענקען, קעמפען אונד שמרעבען
צו פרייהייט און גליק פיר דאס ארבייטער פאלק!



אויף א באלל.

וואס שמעהסט דוא, בלאסער טרוימער!
געזונקען דעם קאפ אויפן ברוסט?
זעה דיינע שוועסטער און ברידער
זינגען און מאנצען מיט לוסט!

*

זעה, וויא עס טראגען זיך פאארלאך,
בעפליגעלט פון זיסע מוזיק—
בעקעלאך גליהען, און אויגען
בליצען מיט יוגענד און גליק.

*

נור דוא ביסט בלאס און פערטרויערט,
נור דוא ביסט ווי אימער אליין!
אליין, וויא א שמורם־וואלקען,
אליין, וויא א פעלזען־שטיין.

*

דוא שמעהסט און דענקסט, אז מארגען
וועט דיא העסליכע מיראני
וויעדער דריקען און ווערגען
דיא קינדער פון שקלאפעריי!

*
און דיא שעהנע אויגען, וואס בליצען
יעצט, מיט ליעבע און מומה,
וועלען זיין פייכט מיט טרעהרען
אונטער דעם אויספייטערס רומה!

*
און דיא בעקעלאך, וואס גליהען
יעצט, וויא א ראזע שעהן,
וועלען פון שמערצען ווערען
בלאס וויא א מארמאר-שטיין!

*
און דאס שעהנע מויל, וואס זינגט איצט
דאס ליעד פון פרייהייט און גליק,
וועט מארגען דאס לעבען פלוכען
אין דער פינסטערער פאבריק!

*
אזוי דענקט דער בלאסער טרוימער,—
ער דענקט און שמעהט אליין,—
אליין, וויא א שמורם-וואלקען,
אליין, וויא א פעלזען-שטיין.

זינגט מיט לוסט!

איך זאל האבען הונדערט קעפ,
וואלט איך אללע אפגעגעבען
פיר מיין גרויסען אידעאל,
ווייל אהן איהם וואס איז דער לעבען?

*

הייסט דאס לעבען? אימער זעהן,
וויא עס וועלקען ארום דיר
זינגע בלומען און עס פליעסען
הייסע מרעהרען אהן א שיעור?

*

הייסט דאס לעבען? פיר א שווינדלער
שווייגענד אנבייגען דעם קאפף—
קלייבען ברעקלאך, וואס ער ווארפט דיר,
וויא א הונד פון מיש אראפ?

*

גוט איז דעם, וואס קען ניט לעזען,
אויף דיא מענשליכע געזיכטער.—
גוט איז דעם, וואס איז קיין דענקער —
גוט איז דעם, וואס איז קיין דיכטער —

גומ איז דעם, וואס האט אין הערצען
אללעס מענשליכעס פארלאשען.
מעג דיא וועלט אין טרעהרען שווימען.
ער וועט צעהלען זיינע גראשען...

*

אבער דער, וואס ווייס צו לעזען
ניט נור ביכער און ראמאנען.
דער וואס קען אויף לעזען הערצער.
וואס פארבלוטען פון טיראנען. —

*

אויף דיא מארמאר ווייסע וואנגען.
אין דיא אויגען וואס זינד פייכט—
קענט איהר אונזער וועלט ערלעהרנען.
בעסער וויא פון בוך פיללייכט. —

*

קוקט זיך צו, צו דיא געזיכטער,
צו דיא טרויעריגע, בלאסע,
פון דיא היימלאזע בערויבמע
קינדער דער פערשקלאפטער מאסע!

*

וואס פיר שמערצען! וואס פיר ליידען!
זיי צורייסען מיר מיין ברוסט!
און איך קוק מיט ווילדען צארן.
ווען מען זאגט מיר: „זינגט מיט לוסט!“

*
זינגט מיט לוסט? אה, דומע שקלאפען!
רופט דיא מענצער! דיא פאיאצען!
און זיי וועלען אמוזירען
איך מיט פויקען און מיט מאצען!

*
אבער ווייסט, אז אויך פאיאצען
לאכען יעצט דורך הייסע טרעהרען.
און דער הונגעריגער מענצער
טאנצט מיט פלוך פיר זאמע העררען.

*
פרייד איז יעצט ניטא ביי קיינעם,
יעדען איינעם איז יעצט שלעכט,
פון דיא גלענצענדע באנקירער,
ביז דיא אונטערדריקטע קנעכט.

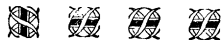
*
ווייל דער רייכער ווייס זיין ענדע:
דאס פון בערויבטען פאלק,
פון פארבלומיגטע געשפענסטער,
ווערט עד מאג און נאכט פערפאלגט.

*
און דיא ארעמע—זיי ליידען,
ווייל זיי האבען קיין פערשמאנד,
אום צו רייכען זיך וויא ברידער,
אין דעם פרייהייטס קאמפף דיא האנד. —

*
זאגט, וואס איז א דוצענד שווינדלעך
געגען זא פיעל ארבייטס לייט?
נור א ביסעל מוטה און אהדות,
און מיר וועלען זיין בעפרייט!

*
דאך גענוג... עס איז זא קלענליך
רופט דיא מענצער, דיא פאיאצען!
און זיי וועלען פיר אייך שפרינגען
מיט דיא פרוקען, מיט דיא מאצען!

*
אבער ווייסט, אז אויך פאיאצען
לאכען יעצט דורך הייסע מרעהרען,
און דער הונגעריגער מענצער
מאנצט מיט פלוך פיר דיא זאמע הערדען.—



סאפּיאַ פּעראַווסקאָיאַ.

(געווידמעט מיין שוועסטער שרה עדעלשטאדט.)

דאס וואר א פרוי! זעלטען זיינען פרויען
זא בראוו, זא נאבעל, זא גייסטיג וואונדערשעהן,
זיא וואר בערופען דעם פרייהייטס-טעמפעל בויען
און מיט איהר בלוט האט זיא געפארבט זיין שטיין.

*

דאס וואר א פרוי! דרייטער פון א מאן
האט זיא געקעמפט פיר פרייהייט און רעכט!
זיא האט געהאמערט דעם זארג פירן מיראן
און האט געריסען די קייטען פון דיא קנעכט!

*

איהר פאטער האט זיין שעהנעם קינד ערצויגען
צווישען רייכטהום, בלומען און מוזיק;
איהר יוגענד, וויא א העלער רעגענבויען,
האט געשיינט מיט ליעבע און מיט גליק.

*

עס פלעגען שמונדען, וויא זיסע שמראמען, פליסען
אין פרייד, אויף בעלער, ביז א נייער טאג
האט זיא ערוועקט פון איהר חלום זיסען,
וויא דער קלאנג פון א שטורם-גלאק!

*

זיא האט זיך אויפגעכאפט, און מיט ווילדען צארען
אראפגעריסען פון קאפ איהר בלומענקרוין;
מרייהייט האט זיא דעם ארעמען פאלק געשווארען —
קעמפפען, לעבען, נור פיר איהם אליין!

*
זיא האט פערלאזען דיא וועלט פון רייכע גראפען,
אין פראסטע לאפטשעס און א סאראפאן
איז זיא אוועק צו אונטערדריקמע שקלאפען,
פרעדיגען האס צו דעם מיראן.

*
זיא איז אוועק צו דיא, וואס זעען, שניידען
פיר אונז דאס ברויט מיט זייער שווייס און בלוט,
און אליין נור קעלט און הונגער ליידען
און שמעהן פיר דעם רויבער אהן א הוט.

*
צו זיי האט זיא געפראכט דיא פרייהייטס־לעהרע
און האט מיט טרערען דערלאנגט דעם פאלק איהר האנד,
זיא האט אין איהם געוועקט זיין מענשענעהרע
גערופען איהם צום קאמף, צום וועדערשטאנד!

*
אוועק זינד יאהרען, און זיא האט פערשמאנען
אז דאס ווארט איז שוואך, עס האט קיין ווערטה
אין דעם קאמף מיט הערצלאזע מיראנען!
און זיא געהט אין האנד דיא פרייהייטס־שוערד!

*
זיא קעמפט און גראכט א מיעפען שווארצען קבר
פיר דעם מיראן אין גאלדענעם פאלאסט. —
ווער האט, וויא זיא, די מיראניי געהאסט
מיט יעדען טראפפען בלוט, מיט יעדען אבר?
.....

*
אם ענדע איז דער ראכע־מאג געקומען.
פּעראַווסקאַיאַ הויבט אויף איהר ווייסע טוך...
א באמבע דונערט... און אין בלומ פּערשױאומען
שטירצט דער טיראן, פאלט מיט א ווילדען פּלף!

*
.....
זיא וואר דערווארגען פון געקרוינטען הענקער –
דאך איהר גייסט לעבט און ווירקט נאך יעצט,
פון הערצער עדעלע און פון פרייע דענקער
געליעבט, געאכטעט, בעוואונדערט און געשעצט.

*
זיא שוועבט פאר מיר, דיא געמין וואונדערשעהנע!
בעצויבערענד, ענטשלאסען, מילד און דרייסט,
און זיא ערפיהלט מיין הערץ מיט פערל ריינע
און בעפליגעלט מיין פערשקלאפטען גייסט!

*
איך הער איהר שטימע: „עס שרעקט מיך ניט דער היינגען,
ליעבע מוטער! מיט מיין טוידט אצינד
וועל איך מעהר דער פרייהייט נומצען פריינגען,
וויא מיט מיין לעבען, פארגיב דיין ארעמעס קינד!“

*
אה, זיסע ווערטער! אה, הייליגעס געזיכט!
לאז יעדער מענש דיך אין זיין הערץ פערשליעסען
און, וויא א פרייהלינגס־זונג, וועסט דו זיין וועג בעגיעסען
מיט בלומענדופט און וואונדערבארעם ליכט!

לואיוע מישעל.

צווארפען דיא גלענצענדע לאקען
מיט מעכטיגען שווערד אין דער האנד,
האט זיא געקעמפט אינערשראקען
געגען דער שקלאפענשאנד!

*

מיט א מוטה, א וואונדערבארען,
האט זיא געבויט באריקאדען
און האט דיא ביקסען געלאדען
פיר דיא קעמפפענדע קאמונארען.

*

צווישען דאנערנדע קאנאנען
און פייער פון פולווער און בליי,
האט זיא געשטורמט דיא טראהנען
פון דער הערשענדער מיראניי!

*

פון דער בלוטיגער שלאכטפעלד-טריבונע
מיט דעם שמאלצען פאלק פון פאריז,
האט זיא פראקלאמירט דיא קאמונע,
דעם פרייהייטס פאראדיז!

*
דאך ניט לאנג האבען רוימע פאהנען
געפלאמערט אין פרייעם פאריז;
דער פיינד איז מיט מארד קאנאנען
בעפאלען דעם טרוימענדען ריעז!

*
עס פאלט דיא קאמונע... זיא בלומיגט;
דאך ווייט איז דער פיינד פון ערפאלג;
דער פרייהייטס-גייסט האט זיך מומהיג
ערהויבען צום ליידענדען פאלק.

*
און מויוענדע בראווע קאמערעדען,
וואס ווארען אין קאמפף געשמירצט,
וואס האבען דיא באריקאדען
מיט הייליגע בלוט בעשפריצט.

*
לעבען נאך יעצט – און „נאך ראכע!“
רופט זייער שטימע מיט מאכט;
זיא רופט פיר דער הייליגער זאכע
צום לעצטען בלומיגען שלאכט!

*
לואיזע מישעל איז געבליעבען
צו קעמפפען פיר פרייהייט און רעכט,
צו האסען מיראנען, און ליעבען
דיא עלענדע ליידענדע קנעכט. –

*
זיא פרעדיגט אונערשראקען:
„פרייהייט, גלייכהייט און ליכט“
און ציהט דיא אלארם גלאקען.
און וועקט אונז צו מאהן אונזער פפליכט!
*

פון דער הייליגער פאלקס-מריבונע,
פון ווילדע מיראנען פערפאלגט,
שרייט זיא: עם לעבע דיא קאמונע!
עם לעבע דאס ארבייטער פאלק!



דער לעצטער סמרייק.

וויא לאנג, א וויא לאנג וועט איהר, ברידער, נאך סמרייקען
פיר דאס שטיקעלע שקלאפענברויט?
וויא לאנג וועט איהר שמאכטען, וויא לאנג וועט איהר בלומען
אין פינסטערניש, הונגער און נויטה?

*

וויא לאנג וועט איהר שטיין מיט א נאקעטען רוקען
אונטערן בייטש פון שיראן,
און שווימען פון וויגעלע ביז צו דעם קבר
דורך א בלומיגען אקעאן?

*

זאג מיר, דו מעכטיגע, רייכטהימער-שאפענדע,
איזערנע ארבייטער קראפט:
וואס האלט דײַך געבונדען? וואס צווינגט דײַך פערפלייבען
ביי עטליכע רויבער פערשקלאפט?

*

וואס דארפסטו שמאכטען אין מענעמענטיזירער,
וואו אויף דיר קוקענדיג וויינען דיא ווענט?
דער גאלדערנער שליסעל פון פרייהייטס גן עדן
ליעגט דאך ביי דיר אין דיא הענד?

*
וואך אויף! און טרייסעל אראפ פון דיא שולמער
דעם טויזענד-יאהריגען שטויב!
מיט איין קרעפטיגען שטויס, צוואלנער, צושמעטער
דיין תפיסה, דוא ארבייטער-לייב!

*
רוף צונויף דינע שוועסטער און ברידער,
און אונטער דער רויטער פאהן
וועלען מיר אללע א סטרייק ערקלעהרען
דיא אויסבייטער, געלדזעק און טראהן!

*
מיר וועלען סטרייקען פיר פרייע ארבייט,
וואס ווייסט ניט פון הערר און קנעכט!
מיר וועלען סטרייקען פיר פרייהייט און גלייכהייט,
פיר דאס הייליגע מענשענרעכט!

*
מיר וועלען סטרייקען פיר א פרייע וועלט
אהן בלוטהינד, אהן מארד-אינסטרומענטען,
וואו פרייע ליעבע און דער פרייער פערשמאנד
וועלען זיין דיא פרעזידענטען!

*
וואו אלע מענשליכע פערגעניגען
וואס דיא וועלט קען געבען נור,
וועט יעדער פראנק און פריי געניעסען
אויףן בוים דער נאטור!

*
פיר דיעזען גרויסען אלוועלמליבען סמרייק,
פער אייניגט זיך ארבייטער מאסען! —
ווען איהר געווינט שוין דאס שקלאפענברויט,
בלייבען הונגעריגע אויף דיא גאסען!

*
און וואס מיינט ברויט, ווען דיא הענד זינד אין קייטען,
און דאס הערץ איז פול מיט גאל?
אה ניין, נור פרייהייט קען מענשען רעטען
פון פינסטערען יאמער-טהאל!

*
צו איהר לאמיר שטרעבען! פיר איהר לאמיר קעמפפען
ווייל זיא אליין איז נור ווערמ,
אז דער ארבייטסמאן זאל קושען איהר שמערן
און ציהען פיר איהר זיין שווערד!

*
נור לאמיר ברידער, פערשמעקן מיט קלארהייט,
וואס מיר ווילען, און וויא אזוי,
ניט „ברויט אדער ארבייט!“ — מוידט אדער פרייהייט!
דארף זיין אונזער געשריי

*
פארווערטס, ברידער! צום לעצטען סמרייק
אונטער דער רויטע פאהן!
זיין נאמען מאכט ציטערען אלע טיראנען
ער הייסט רעוואלוציאן!

דער שניידער.

אמ זיצט א שניידער אן אלטער
מיט ווייסע גרויע האר,
זיין שער און נאדעל האלט ער
שוין גאנצע פופציג יאהר.

*

ער זיצט אין דרייען געבויגען,
ער ארבייט מאג און נאכט,
מיט פרעהרען אין דיא אויגען,
נייט ער, זיפצט און טראכט...

*

אזעק זיינען מיינע יאהרען
אין פינסטערניש און נויט!
דיא פוזות אין ארבייט פערלארען,
און האב דאך קיין רוה, קיין פרויט.

*

איך מוז הארעווען, מוז זארגען,
עס פלאצט אין מיר דיא גאל,
ווייל עס דארף האפען מארגען
דעם פראק א פראנט צום באלל.

*
דער פראק מוז אויף איהם ליגען,
זא גלאט, קיין קנייטש, קיין פלעק,
זאנמט קען דער שניידער קריעגען,
פון גומען באס דיא סעק.

*
גלענצען מוז ער וויא א שטערן
אין פראק דער מאדנער העלד—
פון דעם ארעמען שניידער'ס מרעהרען,
וואס ווייס פון זיי דיא וועלמ?

*
אמ געהט דער שניידער ארעם,
צופראכען, שוואך און בלאם,
זיין ארבייט אונטערען ארעם,
זיין געזיכט פון מרעהרען נאם.

*
דער באס וויל ניט בעצאהלען,
דער ראק ליעגט עטוואס שלעכט:
פון הונגער ווער געשוואלען
און ארבייט וויעדער נעכט!

*
דארט אין א שמוב א קאלטער,
דארט ווארט מען שוין אצינד,
אז ברויט בריינגט באלד דער אלטער
און א פעני פיר דעם קינד.

*
„איך קען מײן האלז נים שניידען,
דער באס נים קײן פיאמאק,
נאך מוזט איהר הונגער ליידען,
א קנייטש איז דא אין פראק!“

*
איהר שמערץ קען דיא פרוי נים האלטען,
זיא וויינט, ווערט פלאס וויא טוידט,
דיא קינדער קוקען אויף דעם אלטען,
קוקען און בעטען ברױט...
*

אה מענשען רייכע, זאמע,
קוקט אייך צו נאר גוט!
אויף אייערע קליידער גלאמע
ליענט דעם שניידערס בלוט!



עלענדה.

עלענד צו זיין—אה! וואס קען זיין שלימער?
עס ליעגט אויף דיין ברוסט א שטיין.
זעהסט מויענדע מענשען און דאך פיהלסטו איממער,
אז דוא ביזט אליין... אליין!

דוא זעהסט, ווי דיא וועלט ווערט אין מרעהרען פערמרונקען
וויא דער פרייהייטס גייסט איז פעהראסט:
און עלענד שמעהסטו, דיין קאפף געזונקען.
וויא א ניט געבעמענער גאסט.

דוא האסט ניט פאר קיינעם דיין טרויער ענטדעקען,
אללעס דורשמעט יעצט געלד און בעמרוג,
דוא האסט ניט קיין פריינדליכע האנד, וואס זאל וועקען
דיין מוטה מיט א ווארעמען דרוק.

דיין שטאלצער גייסט רייסט זיך העכער און העכער,
דאך בייגט זיך אין שמורם דיין גוף—
און, וויא פון א טורמע א יונגער פערברעכער,
קוקסט דוא מיט טרויער ארוף.

עלענד געהסט דוא דיין וועג פאראיבער,
דעם וועג פון דערנער און שטיין,
דוא צאפעלסט זיך אין דעם פרייהייטס פיבער,
דוא קעמפסט און פאלסט אליין!

דער פרייהלינג.

דער פרייהלינג איז געקומען.
דיא זאננע גלאנצט און לאכט,
פראכטפאל שמעקען דיא בלומען.—
אללעס האט אויפגעוואכט.

דיא נאכטיגאל זינגט, דיא שמערן
בעלייכטען דיא שעהנע נאכט,
אין פרייהלינג טרוימט זיך זא גערן—
איך וואנדער ארום אין טראכט.

איך טרוים ניט, וויא גליקליכע דיכטער,
פון וויין און פון ליעבע אין מאי,
אהן וויין זיינען מיר ניכטער,
אהן ליעבע זיינען מיר פריי.

איך טראכט פון דיא שקלאפען-געצעלטען,
וואו אללעס איז פינסטער און שטום,
וואו מען זעהט נור זעלטען
א קראנקע, פערוועלקטע בלום...

וואס ווייס מען דארט פון א פריהלינג,
פון הייליגע לעבענספרייד ?
מען שלאגט זיך ארום פיר א שילינג,
מען עסט דארט פערניפטעמעס ברויט.

געזונקען אין אבערגלויבען
גלייבט מען אין גאט און אין שד,
מען לאזט זיך דריקען און רויבען,
מען שטארבט אויפ'ן שקלאפענ-בעמ.

קיין גאלדענע פריהלינגס שמראהלען
קומען אהין נישט אריין;
אין פינסטערניש לעבען און פאלען
דיא קינדער פון קעמען און פיין.

נאכמיגאל, זאנענשיין, בלומען,
הייליגע שעדהנע נאטור!
וויא זאל איך בעגריסען דיין קומען,
ווען דוא ביסט פיר דעם רייכען נור?

ווען איך זאל זעהן בליהען
יעדעס מענשליכעס הערץ ארום מיר,
איך וואלט מיט טרעהרען קניען,
הייליגע געטין פיר דיר!

דיינע שמראהלען און פארבען
וואלט איך בעזונגען מיט לוסט;
איך וואלט איך גליקליך שטארבען
אויף דיין שטאלצע, מילדע ברוסט!

דאך יעצט, ווען טרעהרען פליעסען,
און דער גאט מאמאן
האט מיט זיין שווערד צוריסען
דעם פאלקס הייליגע פאהן.

ווען קיימען, בארבארישע קלינגען
אין דער „פרייער רעפובליק“—
זאג, וויא קען איך זינגען
דאס ליעד פון פרייהייט און גליק?



אונזער אידעאל.

נאך ניט איין מאל וועלען מיר פאלען
אין קאמפף פיר אונזער אידעאל,
פון גענגער בימערע פערלוימדעם,
פערפאלגט, פעראכטעט איבעראה.

*

ניט איין מאל וועלען, קלונע ברידער
פון אונזערע וואונדען מאכען שפאם,
אונזער ברודער-האנד בעגעגענען
מיט שלאנגען-ניפט און ווילדען האם

*

ניט איין מאל וועט דיא דומע מאססע
פון דעמאגאגען אנגערעדט,
מיט שמוץ פערווארפען אונזער פאהנע
און קרייטציגען אונזער פראפעט.

*

ניט איין מאל וועט מען נאך בעשאפען
א שפאגעל-נייע שקלאפען-רום,
און זאנען אונז: אט דאס איז פרייהייט,
נעהמט שנעל אראב פאר איהר דיא הומ!

*

דאך וועלען מיר געהן מיט אונזערע וועגען,
פון אונזערס טרעטען מיר ניט אפ,
ווען אויך פיר יעדען שריט צו פרייהייט
בעצאהלען מיר מיט אונזער קאפ!

*
מיר ווילען קיין רעפארס-גליקען,
דען געגען אונזער אידעאל
זיינען זיי, וויא יאהר-צייט ליכטלאך
געגען א העלען זאנען-שמראהל.

*
האלבע פרייהייט איז קיין פרייהייט!
דאס איז פארפוזמע שקלאפען שאנד,
זיא וועט זעמיגען אונזער מאגען
און ארעסטירען דעם פערשטאנד!

*
מיר ווילען אונבעגרענצטע פרייהייט,
וואו דאס געזעץ איז דיא נאטור,
וואו מיט א פולער ברוסט וועט אמהעמען
דיא ריינע מענשליכע קולטור!

*
וואו קונסט, וואו וויסענשאפט און ווארהייט
וועלען פילייכט צום ערשטען מאל,
פון זיך אראבזארפען דיא קייטען
און פריי ערהויבען זייער קול!

*
און וויא מען זאל אונז ניט פערלוימדען,
פערדאמען, דריקען איבעראל —
מיר געהען פארווערטס, אימער פארווערטס,
צור ליכט צו אונזער אידעאל!

דער אידישער פראלעטאר.

(געוונגען מיט'ן מאטיוו פון דער רוסישער רעוואלוציאנערער ליעד
, וויא זשערטוויץ פאל...")

ברידער מיר טראגען א דרייפאכע קייט —
אלס אידען, אלס שקלאפען, אלס דענקער,
מיר ווערען געיאגט און געמאטערט צום טויט
פון אנטיסעמיטען און הענקער!

עס דריקט אונז אין רוסלאנד דער ווילדער קאזאפ,
און דא אין דער פרייער מדינה
פארקערקערט מען אונז אין דעם פינסטערען שאפ,
וואו מיר בלומען ביי דער מאשינע!

דיא בלומעלאך יונגע, וואס פאנגען ערשט אן
צו לאזען דיא עדעלע קווייטען,
ווערען צוטראטען פון געלדזעק און טהראן,
פערמאטערט אין שקלאפען-קייטען!

מען מאכט אונז פיר בעטלער, מען מאכט אונז פיר קנעכט
מען ווערגט אונז, מען בייגט אונז אין דרייען,
מען זאגט אונז: אללעס דארף זיין פיר אייך רעכט,
און רויבט מען אייך, טארט איהר ניט שרייען!

דאך ברידער, עס לעבט נאך דער הייליגער גייסט,
וואס מאכט פיר א העלד אויף דעם שלאפען,
וואס ווארפט אום דיא קערקעס, דיא קייטען צורייסט
און בעפרייט דיא פערמאטערטע שקלאפען!

ער וועט אונז העלפען, פון דרייפאכען פלוך
דיא ארבייטער מאסע ערלעזען,
נור דאן וועט דיא מענשהייט איהר מאגע-בוק
אהן טרעהרען, אהן שאנד קענען לעזען!

ברידער, מיר מוזען דיא ליידענדע ערד
פון קייטען, פון טרעהרען בעפרייען!
שולטער אן שולטער, מיט פאנצער און שווערד,
פארווערטס אין דיא קעמפפענדע רייהען!

וואס שווערער דער קריעג, דאס זיסער דער זיעג,
דאס פראכטפאלער זיינען דיא פירות!
און ווער עס פאלט אין פרייהייטס-קריעג,
דער לעבט אין דיא קומענדע דורות!

וואס טויג אונז דאס לעבען אהן פרייהייט, אהן רעכט,
אונטערען בייטש פון טיראנען!
ביז וואנען וועלען מיר בלייבען נאך קנעכט
היימלאזע שקלאפען—ביז וואנען!?

ברידער, שווערט דיא פערבלומיגטע ערד,
דאס פאלק פון טיראנען בעפרייען!
שולטער אן שולטער מיט פאנצער און שווערד,
פארווערטס אין דיא קעמפפענדע רייהען!

אויף דער וואכע?

געקריינט פון פיינד מיט גיפטיגע דערנער,
פון גוטע פריינד פערגעסען, פערלאזט—
וויא אויף דער וואכע אן אלמינקער זעלנער
שמעהט ער אליין אויף זיין הייליגען פאסט!
*

דיא נאכט איז פינסטער, עם רעגענט און האגעל,
עם הערט זיך אין ווינד א ווילדער געוויין—
אך, וויא עלענד איז דער און פערוואגעלמ,
ווער אין שמורם שמעהט אויף דער וואכע אליין!
*

אליין, פערגעסען פון פריינד און ברידער,
אליין, וויא א שיפעל אין שמורמישען מעער,
אמ, אמ ווארפט דיר דער שמורם אנידער
און פון דער האנד פאלט דאס געווער!
*

דאך ניין, ער דארף ניט, ער טאר ניט יעצט פאלען!
ער ראנגעלט זיך מיט שמורם און קעלמ,
ער הויפט אויף דאס געוועהר, פייערט סיגנאלען...
און עם ענפערט איהם נור דאס עכא פון פעלד!
*

און עם פיללען זיך אן זיינע אויגען מיט טרעהרען,
דאס הערץ ווערט פערגליווערט אין ברענענדען פראסט
און ווען עם וועט אויפגעהן דער מארגענ-שמערען
געפינט ער איהם טויט אויף זיין הייליגען פאסט...

וואכט אויף!

וויא לאנג, אה וויא לאנג וועט איהר ברייבען נאך שקלאפען?
און מראגען דיא שענדליכע קייט!
וויא לאנג וועט איהר גלענצענדע רייכטהימער שאפפען,
פיר דעם וואס בערויבט אייער ברויט?!

*

וויא לאנג וועט איהר שמעהען אייער רוקען געבויגען,
ערנדיעריגט, היימלאז, פערשמאכט!
עס טאגט! וואכט אויף! עפענט דיא אויגען!
ערקענט אייער אייזערנע מאכט!

*

פרעדיגט דיא פרייהייט פון קאמפף באריקאדען!
ערקלעהרט דיא מיראנען א קריעג!
מוטה און ענטשלאסענהייט, בראווע קאמעראדען!
וועלען אייך פיהרען צום זיעג!

*

קיימען און טהראנען, אללעס מוז פאלען,
אונטער דעם ארבייטערס שווערד!
מיט דופטענדע בלומען, מיט גאלדענע שמראהלען!
וועט פרייהייט בעציערען דיא ערד!

און אללעס וועט לעבען, ליעבען און בליהען,
אין פרייהייטס גאלדענעם מייא!
ברידער גענוג פאר מיראנען צו קניען!
שווערמ, דאס איהר מוזט ווערען פריי!

*

קלינגט איבעראל אין דיא פרייהייטס גלאמען!
פערזאמעלט דיא ליידענדע קנעכט!
און קעמפפט בענייסטערמ, קעמפפט אונערשראקען
פיר אייערע הייליגע רעכט!



„מיון פריהלינגס-ליעד“.

פיר דען „מארנענשטערען“

איך הער מען זינגט פון דער פריהלינגס זאננע,
פון דער זיסער נאכמיגאל,
און איך זעה נור קאלטע פערפרארענע הערצער
און הער קייטען-מוזיק איבעראלל...
*

וואס איז מיר פריהלינג, וואס איז מיר פרומען?
דאס געניעסט יעצט נור דער מיראן!
ער לאזט נור איבער דיא גיפטיגע דערנער
פיר דעם ארעמען ארבייטס-מאן!
*

וואס ווייס א שקלאף פון דעם זיסען פריהלינג?
פיר איהם איז נור שטורם און פרעסט,
נישט מיט געזאנגען, מיט זיפצען און קרעכצען
איז פולל יעדער ארבייטער נעסט.
*

עס וועט אויך קומען א מאל דעם ארבייטערס פריהלינג,
דער פריהלינג פון פרייהייט און ליכט,
ווען א שמראהל פון גליק וועט אויך פרעהליך שפיעלען
אויף דעם ארבייטערס בלאססע געזיכט!

*

ווען אויך פיר איהם וועלען בליהען דיא ראזען
און זינגען דיא נאכמיגאל,
און זיס וועלען רוישען דיא גרינע וועלדער,
און דער זילבערנער וואסערפאלל...

*

ווען אויך דעם ארבייטערס פרויען און קינדער,
— און ניט דעם רייכענס נור —
וועלען געניעסען דעם זיסען גן-עדן
דער שעהנער, דער רייכער נאטור!

*

ווען יעדעס מענשליכעס הערץ וועט בליהען
מיט ליעבע, מיט הומאניטעט!
איך יענעם פריהלינג וועל איך בעזינגען
שוין ניט וויא א מרעהרען-פאעט

*

איך וועל איהם בעגריסען, וויא דיא ערשמע ליעבע
א ליעבענדעס הערץ בעגריסמ.
איך וועל איהם בעזינגען, וויא עס קען נור בעזינגען
א דיכטער און סאציאליסט!

*

איך וועל איהם בעגריסען און וועל גערן קישען
זיין יעדען הייליגען מריט...
אונד אין יעדעס הערץ וועט אפבלאנג געפינען
מיין ליעבע, מיין פריהלינגס ליעד!

אלבערט פארסאנם.

„לאָז דיא שטיממע פון פאלק געהערט ווערען!“
(א. פארסאנם).

ער איז וויא א מעכטיגער אייכענבוים,
געשמאנען אין שמורם ווינד!
דיא פאלקס מריבונע וואר זיין היים,
דאס פאלק זיין ליעבלינג, זיין קינד.

*

קיינער האט וויא ער, ניט פערשמאנען
זא גוט דעם גייסט פון פאלק,
און קיינער וואר פון ווילדע מידאנען
זא אונערבארמליך פערפאלגט.

*

ער האט צום פאלק אין זיין שפראך גערעדט,
בענוצט איהם פערשמענדיגע וואפען,
ער וואר א קעמפפער, א פרייהייטס פראפעט,
פיר דיא ווייסע און שווארצע שקלאפען!

*

ער האט דיא שקלאפען-וועלט בערייזט
און מיט מרעהרען בענעצט איהרע קיימען,
איבעראל פלעגט זיין פרייער גייסט
דיא שמאלצע פליגעל פערשפריימען!

צווישען שטיינ-ברעכער, שמידען און וועבער,
אין יעדער שקלאפען-געצעלם—
ער האט אין דיא מיינס פון קאהלענ-גרעבער
זיין פרייע טריבונע געשמעלם!

*

אונטערען אפענעם הימעל, אין רעגען, אין פרעסט
האט ער דיא פרייהייט געפרעדיגט!
און מיט זיין דונערדען פראמעסט
דיא ליידענדע שקלאפען פערטהיידגט!

*

ער וואר א מאראט אין דיא פלאמענדע רעדעס,
אספארמאקום אין ווידערשטאנד,
א מאן פון פאלק, א שמענדיגער עדות
פון ארבייטערס טרעהרען און שאנד.

*

פיר זיין גייסטיגען אויג האט איממער געשוועבט,
דיא נרויסע רעוואלוציאן,
ער האט מיט איהר געאמהעמט, געלעבט,
מיט זיין בלוט געפארבט איהר פאהן!

*

ער האט אין דעם קלאנג פון קייטען געהערט
דעם קרעכץ פון פערוואונדעטער פרייהייט,—
וואס וואר אונטערדריקט פון'ס בלוטיגען שווערד,
געשענדעט פון מעגשליכע נארהייט.

זיין הערץ וואר אן אפענער הייליגער בוך.
פון א ערנסטען קעמפפער און דענקער—
וויא ביטער, וויא גרויזאם דארף זיין אונזער פלוך
צו זיינע פערפאלגער און הענקער.

*

פאלק! ער האט דיך געלעבט אדן א שיעור,
מעהר וויא זיך, וויא זיין פרוי און קינד,
ער האט געלעבט און געשמארבען פאר דיר —
ענדיג זיין ארבייט אצינד!—



דזשאן בראון.

געקרוינט מיט בלומען איז וואשינגטאן,
דער פאטריאטישער זעלנער,
און דער פרייהייטס־קעמפער דזשאן בראון? –
ער בלומעט אין גיפטיגע דערנער!

*

דער גאלגאן איז דיא קרוין פון דעם העלד
פון אמעריקאנער געשיכטע;
ער האט געזעעט אויפן גייסטיגען פעלד
דער פרייהייט'ס הייליגע פריכטע.

*

עס האט געברענט אין זיין ליעבענדען הארצען
דער האס צו שקלאפען־שאנד;
ער האט דער ערשמער דעם קנעכט דעם שווארצען
דערלאנגט זיין ברודער־האנד.

*

ער האט מיט זיין פלאמענדער שטימע פערקינדיגט,
אז יעדער מענש מוז זיין פריי;
ער האט מיט זיין ליעבע צו פרייהייט געזינדיגט
געגען דער מיראניי.

*

מען האט איהם געפאנגען, מען האט איהם דערווארגען;
דאך באלד נאך זיין העלדישען מוידט
איז אויפגעגאנגען דער גאלדענער מארגען, –
געפאלען איז דעם ניגערס קייט.

פארביי זיינען יאהרען... מען האט ערפונדען
א נייע שקלאפען-נעץ.
און יעצט זיינען מיר אללע געפונדען
פון ארדנונג און געזעץ...

*

צוזאמען מיט אונזער ברודער שווארצען
זיינען מיר פערקויפטע קנעכט,
דאך לעבט דזשאן בראון אין אונזער הארצען—
דער גייסט פון פרייהייט און רעכט.

*

ער איז דעם קעמפפענדעם ארבייטער ליעב,
אלס א וואהרער אמעריקאנער,
וואס האט געקעמפט פיר זיין פרייהייטס פרינציפ,
געשמארבען אין האנד מיט זיין באנער.

*

ער האט אונז געצייגט, אז פאלען און שטארבען
מוז דיא שקלאפעריי,
אז פעלקער פון אללע ראסען און פארבען
מוזען און וועלען זיין פריי.



לואים לינג.

ער שמעהט פאר מיר אין א שמראם פון ליכט
אויף דער וועלט'ס פערבלומיגמער ביהנע,
עס רוהט אויף זיין וואונדער-שעהנעם געזיכט
דער פרייהייט'ס הייליגע שכינה.

*

וויא ברוטום שמאלץ און אונערשראקען
איז ער געווען אין פרייהייטס-קריעג!
ינג און קרעפטיג, אין שווארצע לאקען,
מיט א שמארקען אדלער-בליק;

*

אין קאמף - א לייב; אין זיין העלדען-ברוסט
האט א בלומען-הארץ געשלאגען,
וואס האט מיט דער הייליגסטער ליעבע געוואוסט
צו ליעבען אלץ וואס איז שעהן און ערהאבען!

*

וויא מעכטיג האט געדונערט זיין שטימע,
געבראנדמארקט דעם פאלשען געריכט!
וואס פאר וואהרהייטען ביטערע, שלימע,
געשליידערט דעם פיינד אין געזיכט! -

*
„מיראנען! איך האם אייך מיט אייער געזעץ,
מיט דיא פינסטערע סמאמוטען!
וואס פאנגען דאס ארעמע פאלק אין געץ
און צווינגען איהם ליידען און בלוטען!

*
„איך זאג אייך אפען: איך גלויב אין קראפט,
אין קראפט פון דיא ארבייטער־רייזען!
געוואלד האט אונזער וועלט פערשקלאפט
און געוואלד וועט זיא בעפרייען!

*
„אויף אייערע בלוטיגע מארד־קאנאנען
וועלען מיר ענטפערן מיט דינאמיט!
מיר וועלען פערניכטען דיא קייטען און טראהנען
מיט אונזער גיגאנטישען שריט!

*
„איהר לאכט – איהר דיינקט: „ווארט, ברודער, ווארט,
מיר וועלען דיין שטימע דערשטיקען, צושטערען,
דערשטיקט מיך, מערדער! א צווייטער וועט באלד
אויף מיין הייליגען פאסטען זיך שמעלען!

*
„און וועט פארטזעצען אונזער הייליגע זאכע
מיט מעהר פייער און אייזערנעם מוטה!
מיראנען! ער וועט פון אייך געהמען ראכע
פאר אונזער אונשולדיגעם בלוט!

*

„איך פערדאם אייער מערדערשען פערזוף
דערשטיקען דיא פרייע דענקער,
איך האם אייך, איך שיק אייך א דריי-פאכען פלוך,
היינגט מיך דערפאר, איהר הענקער!...“

.
.

צו איהם האבען ערמארדעט דיא אונטערדריקער,
אדער ער זעלבסט מיט זיין פרייער האנד,
האט צושמעטערט זיין שטאלצען קאפ אויף שטיקער –
דאס איז אונז אונבעקאנט. –

*

נור לינג איז ניט טוידט... אויף דיא קאמפף-באריקאדען
שוועבט נאך זיין גייסט! און איהר הערט,
וויא ער שרייט צו אונז: „פארווערטס, קאמראדען!
פארווערטס מיט פאנצער און שווערד!“

*

„אונזער רויטע פאהן מוז ווערען נאך רויטער
אין דעם לעצטען פרייהייטס קריעג,
דיא קברים פון קעמפפער זיינען הייליגע לייטער,
וואס פיהרען צו פרייהייט און גליק!“

*

אזוי זאגט צו אונז לינג, זיין שטיממע דונערט
און וועקט אונז צו אונזער פפליכט,
און דיא זון פון צוואנציגסטען יאהר-הונדערט,
שיינט אויף זיין שטאלצע געזיכט...“

היינטיגע מענשען.

היינט זינד דיא מענשען גאנצע וועלמען
פון חכמה, פון דומהייט, פון פרייד און שמערץ,
אבער זעלמען, אף זעהר זעלמען
געפינט מען א ווארעמעס מענשליכעס הערץ.

מיר האבען זעהר פיעל מאראליסמען,
מיר האבען געזעצע אויף יעדען שריט,
שרייבער, רעדנער, גלענצענדע איסמען,
נור מענשליכע הערצער... דאס האבען מיר ניט.

מענשען האבען דאס הערץ פערלארען
אין ווילדען יאגד נאך געלד און נאך רוהם,
מענשען זיינען שטיינער געווארען,
וואו גיפטיגע שלאנגען קריכען ארום.

* * *

ווארעמע הערצער, עדעלע, זיסע,
וויא שווער איז אהן אייך דער לעבענס וועג,
דיא וועלט איז א דולהויז, דיא וועלט איז א תפיסה,
אין כמארע פערלירט זיך דער הייליגער צוועק!

צו מייזן שוועסמער.

פיר דעם „מארגענשמערען“.

(געווידמעט אן אללע מיינע פערשקלאפטע שוועסמער.)

שוועסמער מיינע גענוג שוין דיר זארגען.

נישט אייביג וועט פינסמער זיין.

עס מוז דאך קומען דער ליכטיגער מארגען—

דער הייליגער זאגענשיין.

לאז רוישען דער שמורם... מיט זיין ווילדען כעס

קען ער דעם שוועבלינג ערשרעקען.

דאך אין אונז דארף ער נור האס,

נור מומה צום קאמפף ערוועקען.

ליעבע שוועסמער! איך ווייס עס איז שווער

אונזער הערצען וויינען פערווערען.

דאך זעה אריין, וויא קליין איז דיין מרעהר

געגען ים פון מענשליכע מרעהרען.

זאלען מיר דען וויא קינדער קלאנגען
אויף דעם, וואס מיר לעבען שלעכט,
און ביזן קבר דיא קייטען טראגען,
וויא שוואכע געהארכזאמע קנעכט!?

אה, ניין! איך ווייס, אין דיר בליצט שוין דער פייער,
וואס פלאקערט זא פריי אין מיין הערץ,
אויך דיר איז דיא פרייהייט הייליג און טהייער,
דוא פערגעסט צוליעב איהר דיין שמערץ.

צוזאמען מיט מיר וועסטו געהן אין שמורעם,
אין קאמפף געגען טיראניי.

און העלפען צופרעכען דעם אייזערנעם טהורעם
פון פינסטערניס און שקלאפעריי.

דוא וועסט ניט פערקריפען דיין יוגענד, דיין לעבען,
פיר בעללער שמאמעס און געלד.

דוא וועסט זיך ווידמען דעם הייליגען שמרעבען-
בעפרייען דיא ליידענדע וועלט.

דוא וועסט לעהרנען טריי דיא ברענענדע פראגע,
וואס ווערט „ארבייטער פראגע“ גענאנט.

דוא וועסט דאן בעגרייפען דיא שרעקליכע לאגע,
פון דעם פאלק אין יעדען לאנד.

דוא וועסט פערשמעהען פון וואנען דיא לארדען
האפען גענומען דאס רעכט
פערנעהמען דאס לאנד, מיט צוואנסרארבייט מארדען
טויזענדער ארעמע קנעכט.

דוא וועסט דאן געהן צו דיא ליידענדע שוועסטער
אין דער וועלט פון שווינדזוכט אונד נויטה,
אין טענעמענט הייזער, אין דיא פינסטערע געסטער.
וואו דער לעפען איז ביטטער וויא טוידט.

דוא וועסט מיט דעם פייער פון א לייעבענדען הערץ
א נייע וועלט פיר זיי ענטדעקען.
און דארט וואו עס וואהנט נור פערצווייפלונג און שמערץ
א הייליגע האפפנונג ערוועקען.

דוא וועסט פון זיי בילדען נייע רעקרומען
פירן קעמפענדען פרייהייטס פאלק.
וועסט לעהרנען זיי דענקען, קעמפען אונד בלומען
פיר דאס פערשקלאפטע פאלק.

און דאן לייעבע שוועסטער, וועסטו ניט זארגען,
וועסט ארבייטען העלפען דער צייט,
בריינגען אס שנעללסטען דעם ליכטיגען מארדען.
ווען אללעס וועט ווערען בעפרייט.

נור דאס פאלק וועט דיר זיין הייליג און מהייער,
אין איהם דיין לעבען, דיין גליק,
און שטאלץ וועסטו שמעהען אין שמורם און פייער
פון דעם הייליגען פרייהייטס קריעג.

און ווען דער טאג דער פרייהייט וועט קומען,
וועט יעדער פראלאמאריאט
דיך קרוינען אין הערצען מיט גייסטיגע בלומען
און בעזינגען דיין העלדענמהאט.



דער קינדער מערדער.

איין אריגינעלעם בילד פון לעבען.

אין א קאלטע, פינסטערע ווינטער נאכט,
איז אין אפ'ס צום דאקטאר גראן
אריינגעקומען בלאס און פערשמאכט,
אן ארימער יונגער-מאן.

דער דאקטאר האט איהם געפרעגט וואס ער וויל,
ער האט געשוויגען א פאאר סעקונדען,
און האט מיט טרעהרען טרויעריג, שטיל
ענטדעקט פיר איהם זיינע וואונדען.

„איך בין ארעם, דאקטאר, שרעקליך ארעם!
איך האב א פרוי און קינדערלאך צוויי,
מיר לעבען אין איינעם אין דיא פינסטערע קברים,
וואו דיא ווענד זיינען בעדעקט יעצט מיט שניי...“

„איך בין אין א סטרייק שוין א מאנאט פיער
און קען קיין סענט ניט פערדיענען,
דער לענדלארד קומט יעדען טאג צו מיר –
איך געה שיעור אראב פון זינען.“

דאך דאקטאר איך בין ניט געקומען צו איך
איהר זאלט א נדבה מיר געבען.
צוואר איך בין ארעם און איהר זייט רייך
דאך קיין בעטלער וואר איך ניט אין לעבען.
„אה, ניין! איך קום עטוואס אנדערש בעמען...
אה! וויא עס בלומעט מיין הערץ.
דאקטאר! איך וויל איהר זאלט אונז רעמען
פון א נייעם אונגליק און שמערץ.“

„ביז יעצט האבען מיר מיט צוויי קינדער געלימען
שרעקליכען הונגער און קעלמ.
און ניק וועט מיין פרוי בריינגען א דרימען
אומגליקליכען שקלאף אויף דער וועלט.
„בריינגען אויף אייביגע שמערצען און ליידען.
אויף דעם בלוטיגען יאנד נאך ברויט.
איך וויל... איך מוז דיעזען אונגליק פערמיידען.
אה, דאקטאר, העלפט מיר אין נויטה.“

„א שקלאפען קינד, חוץ קיימען און שמערץ.
וואס וועט איהם דיא וועלט געבען?
עס וועט פערשעלמען זיין פאטערס הערץ.
וואס האט איהם געגעבען דאס לעבען.“

„עס ערווארטעט איהם דיא בעמלעך שאנדע,
דעם הונגערס אייזערנע רומ,
וואס מ'רייבט פערקויפען צו דיא רויבער באנדע
אונזער פרייהייט, אונזער בלומ.

„אה, דאקטאר! עס איז נאך צייט צינד
דעם פונק פון לעבען דערשטיקען,
צו וואס זאל נאך אן אונשולדיגעס קינד
דיעזע פינסטערע וועלט ערפליקען?“

פערטראכט האט דער יונגער דאקטאר גראן
ארוםגעשפאנט אין זיין חדר,
ער האט בעמראכט דעם ארימען מאן
אין זיינע צוריסענע קליידער.

זיינע שווארצע הענד, זיין בלאסען שמערן,
זיין אראבגעלאזענע קאפ,
און וויא עס קייקלען זיך גרויסע מרעהרען
פון דיא מרויעריגע אריגען אראב.

„יונגער מאן, איך האב מיטלייד מיט אייך,
אייהר ווילט בענעהן א גרויסען פערברעכען,
איך וואלט געמענט ארעסטירען אייך גלייך,
נור אייהר זייט יונג, און איך רעכען —

„אז איהר וועט מעהר דערפון ניט דיינקען.
געהט צו דיא וואס זיינען רייך.
זיי וועלען אייך א פאאר דאלאר שיינקען
און האבען מיטלייד מיט אייך.“

אויף דעם בלאסען געזיכט פון ארימען מאן.
האט געשפיעלט אין איראנישער שמייכל.
ערשטוינט איז געווארען דאקטאר גראן:
„דער מאן האט פערלארען זיין שכל!“

„געהן צו דיא רייכע! צו דיא רויבער פון ליכט.
צופיעל גיפט איז שוין אין מיין בעכער.
ניט מייך—דיא רייכע שלעפט צום געריכט.
זיי זיינען דיא וואהרע פערברעכער.“

„פון אונזער בלוט זיינען זיי רייך!
און ווען ניט דיא דיקע, רייכע לארדען.
וואלט ניט געבעטען א פאטער ביי אייך
זיין אייגען קינד ערמארדען.“

„געה צו דיא רייכע! איהר זייט ניט קיין שלעכטער
איך דאנק אייך, דאקטאר גראן!“
און מיט א בייסענדען געלעכטער
איז אוועק דער יונגער מאן.

וויעדער א קאלמע ווינטערס נאכט,
ביי א פייער אויף א דיוואן,
זיצט איבער א בוך פערטראכט
דער יונגער דאקטאר גראן.

פלוצלונג הערט ער א געשריי :
„עפענט דיא מוהר, דאקטאר גראן!“
און בלאס וויא דער טוידט בעדעקט מיט שניי,
לויפט אריין דער ארימער מאן.

„דאקטאר! פערלירט ניט קיין מינוט,
מיין פרוי, זיא שטארבט אוועק!“
דער דאקטאר נעהמט זיין ראק און הוט,
און זיי געהען שנעל אוועק.

.....

אין א קליינעם רום, ביי א שיין פון א ליכט
האט דער דאקטאר גוט בעטראכט –
א יונגע פרוי מיט א דארע געזיכט,
שווארץ וויא דיא פינסטערע נאכט.

געבען איהר זיינען געלעגען צוויי קינדער
און האבען געצימערט פון קעלט...
אה, וויא גליקליך איז דער בלינדער
אין דיעזער פעראונגליקטער וועלט.

„וואס האט איהר דא מיט דער פרוי געמאכט!“
האט געשריען דאקטאר גראן,
— „איך האב צו איהר געכמען א דאקטאר געבראכט“,
האט געענטפערט דער ארימער מאן.

„ער האט מיר געזאגט, דאס ער וועט דאס קינד...
— דאך, דאקטאר, וואס איז יעצט מיט איהר?
— זיא און דאס קינד זיינען טויט אצינד,
און דער שרעקליכער מערדער זייט איהר.

„אה, דאקטאר, רעטעט! רעטעט זיי!“
— צו שפעט! עס איז אללעס פערפאלען!“
און דער עלענדער איז מיט א ווילדען געשריי,
טויט צום באדען געפאלען.



צום „משוגע'נעם פילאזאף“.

איך בין פערליעבט אין זיינע ציילען,
אין זיי לעז איך מיין אייגענעם שמערץ,
איך קען מיט זיי מיינע וואונדען היילען,
מרייסמען מיין ליידענדעם הערץ.

*

איך זעה אין זיי, וויא אין א שפיעגעל
מיין לעבענס יאממערטהאל,
איך זעה דארט מיין גייסט מיט פערוואונדעמע פליעגעל,
וויא ער רייסט זיך צום זאננענשמראהל.

*

איך זעה, וויא עס צאפלען זיך דארטען געדאנקען,
דיא זעלבע, וואס ליעגען האלב טוידט
אין מיין ארעמען הערצען, צופראכענעם, קראנקען
פון אייביגע ליידען און נויטה.

*

וויא זיי קומען צו איהם, דאס קען איך ניט זאגען,
דאך זיי זיינען מיינע, איך שווער!
פיללייכט האט צו איהם זיי דער שמודעם פערטראגען,
דיא וועללען פון רוישענדען מעער.

*

זיינע געדאנקען זיינען צושלאגען.
אויף שווענדער ריינע אלמאזען.
ער קען מיט איינפאכע ווערטער אונז זאגען.
וואס מיר מיט קלינגענדע פראזען.

*

אלזא, איך דריק וויא א ברודער זיין האנד
און האף ער וועט אנשווארט מיר געבען,
וויא קומט עס, דאס ער איז אזוי גוט בעקאנט
מיט דיא שמערצען און קאמפף פון מיין לעבען.

*

זיין שרייבען ערפיללט מיר מיט האפפנונג און מוט.
דאך קען איך זיך גוט ניט ערקלעהרען.
וויא קומט אין זיין מינעטער מיין הערצענס בלוט?
וויא קומען צו איהם מיינע שרעהרען?



דער 11 מער נאוועמבער.

עס פלאמערען וויעדער דיא בלוט־רויטע פאהנען,
עס קלינגט דער פרייהייטס הייליגע שמים,
נאך א מאל וועט מען דעם פאלק דערמאנען,
דיא קעמפפער, וואס לעבען און שמערבען פיר איהם.

*

אין דער וועלט־געשיכטע וועלען מיר וויעדער
אויפמישען דיא מארט־ער־בלאט,
וואס איז פריש נאך מיט בלוט פון אונזערע ברידער,
ערמארדעט פון געלדזאק, קירכע און שטאאט.

*

פינף גייסטער פערבלומיגטע וועלען שוועבען
אויף דער פאלקס־טריבונע צווישען ליידענדע קנעכט,
און וועלען אונז מוטא אונבעוויגבארען געבען
צו לעבען און שמערבען פיר פרייהייט און רעכט.

*

זיי וועלען עראינערען אונז דיא צואה,
וואס זיי האבען דעם ארבייטער פאלק געלאזט:
„קעמפף פיר דיין פרייהייט! קיין שום חיה רעה
„דארף דיך ניט פערמרייבען פון הייליגען פאסט!“

*

„ניט שרעק זיך פיר הענקער מיט זייער תליה,
קעמפט און קלינגט אין פרייהייטס גלאק,
און זייט דיא אלזוועלטיכע שקלאפען מודיע,
אז עס דעמערט שווי דער בעפרייאונגס טאג!“

*

און אויף ביידע ברענגען פון גרויסען אמלאנט,
וועלען דיא שקלאפען פון אללע נאציאנען
זיך רייכען פריינדליך דיא ברודער-האנד,
און שווערען צו פעהניכמען קיימען און מהראנען...



איך בין דאס שווערד, איך בין דער פלאם.

פריי נאך היינריך היינע.

איך בין דאס שווערד, איך בין דער פלאם,
איך האב געקעמפפט, און וויא א שמערען
האב איך בעלייכטעט דעם שמורס-ים
פון מענשען-בלוט און מענשען-טרעהרען.

*

איך האב אייך צום פרייעם קאמפף געוועקט,
דאך שווער איז אהן אפפער צו זיעגען:
מיט וואונדען בלוטיגע בעדעקט
זעה איך שלאכטפעלד קעמפפער ליעגען.

*

נור איצט איז ניט קיין צייט פאר טרעהרען,
מיר מוזען קעמפפען אויף דאס ני,
ביז מיר צושמעטערען, צושמערען
דיא וויסמע וועלט פון שקלאפעריי!

*

פערליערט ניט ברידער, האפנונג, מומה —
פון שלאכטפעלד איז א שאנד אנמלויפען;
ווען אויך מיטן לעצטען טראפען בלוט
מוז מען דער מענשהייט פרייהייט קויפען!

*

פערגעסט דיא אלטע שווערע וואונדען.
וויא פינסטער זאל דיא נאכט ניט זיין,
אם ענדע מוז זיא דאך פערשווינדען
און געבען פלאץ פיר זאנגענשיין.

*

לאז רוסלאנד אונז אלס ביישפיעל דיענען,
דארט פאלען אפפער אהן א צאהל,
דאך וועט איהר איממער דארט געפינען
א קעמפער גרייט פיר ברוטום ראל!

*

דארט וועלען נאך פיעלע אפפער פאלען,
דאך פאלט דארט ניט דער העלדענמוטה –
ער פלאנצט דיא פרייהייטס אידעאלען
מיט הייליגע מארטירער-בלוט...

*

וואכט אויף אה, ברידער, מיט שווערד און פלאם,
קומט אללע מיט אין דיא קעמפערס רייהען!
און ווען אויף מיר פאלען אין דעם שמורעס-ים,
מיר וועלען דאך דיא וועלט בעפרייען!...

בלומען און שמערען.

איך בין פערליעבט אין א שניי ווייסע בלום,
ווען איך זעה איהר ניט ווילט זיך מיר קלאנגען,
און וויא איך דערזעה איהר ווער איך זא שמום,
דאס איך קען קיין ווארט ניט זאגען.

*

ווען עס קומט דיא נאכט און עס איז שמיל אומעטום,
אין הימעל שיינען דיא שמערען,
דאן געה איך אין גארטען צו מיין שניי-ווייסע בלום —
צו זעהן איהר בין איך גערען.

*

פון הימעל שיינט דיא שעהגע לבנה,
זיא זעהט מיין ליעבע, מיין שמערען,
זיא איז ניט זא שמאלץ וויא דיא גאלדענע זאנגע,
און האט מיטלייד מיט מיין הערען.

*

זיא זעהט, וויא איך וואנדער אין גארטען ארום
און בענעץ דארט דיא בלומען מיט טרעהרען,
און זיא זאגט: צו וואס ליעבסטו דיא אירדישע בלום,
ווען עס גיבט זא פיעל הימלישע שמערען.

*
דיא אירדישע בלומען זיינען זעהר צולאזען,
זיי האבען גאר קיין מאראל,
זיי ליעבען היימע דיא שעהנע ראזען
און מארגען דיא נאכטיגאל.

*
און איבערמארגען א גאלדענע פליג,
און פערנעסען דיא שעהנע ראזען,
פערנעסען דיא נאכטיגאל'ס זיסע מוזיק —
יא, דיא אירדישע בלום איז צולאזען.

*
ליעב דיא שעהנע, דיא ליכטיגע שמערען,
זיי זיינען זא גוט, זא מדיי,
זיי וועלען ניט נארען, זיי וועלען ניט שמערען
צו זיין פערנינפטיג און פריי.

*
זיי וועלען דיר זינגען א הייליגעס ליעד,
וואס געשמער און ענגלען נור הערען,
דיא אירדישע בלומען פערשמעהען דײַך ניט,
קום צו דיא גאלדענע שמערען.

*
זיי וועלען דײַך ליעבען, זיי וועלען דײַך קיסען,
זיי וועלען דײַן מרויער צושמערען,
און וועסטו פון זעליגקייט מרעהרען פערניעסען,
דאן ווערט פון זיי הייליגע שמערען.

*
וואס וועלען בעלייכמען מיט בליצענדע שמראהלען
פיר עלענדע מענשען דעם וועג.
און אין דער פינסמער ניט לאזען זיי פאלען —
פיהרען צו א הייליגען צוועק.
*

און ווען דוא דערצעהלסט פון דיא אירדישע וועגען,
וואו בלוט ווערט פון מענשען געזויגען.
דאן וויינען דיא שמערען און א גאלדענער רעגען
שפריצט אויס דיא הימלישע אויגען.
וואר הייט.

*
קום מיט מיר ליעבער צו דיא גאלדענע שמערען.
דוא ביזט זא בלאס און זא מיעד,
אויף מיין שניי-ווייסע ברוסט וועסטו רוהען און הערען
דיא זיסע דיא הימלישע ליעד.
*

און ווען עס וועט ווערען דיר אומעמיג זיצען
אין רוהיגען הימעל-געצעלם,
דאן רוף איך דעם שמורעם, דעם דונער און בליצען,
און דוא פיהלסט אללע שמערצען דער וועלט.
*

זא זאגט דיא לבנה, און וויא א קינד אין א וויגעל
אין מיין ברוסט ווערט איינשלאפען מיין שמערץ.
אזוי איך זעה אין מאנד וויא אין א זילבערנעם שפיגעל,
דאס ליידענדע מענשליכע הערץ.

וואהרע און פאלשע העלדען.

שרייבער, רעדנער, פיליאזאפען,
פיר דען גרויסען הייליגען צוועק —
צו בעפרייען אללע מענשען,
שימען ווערטער גאנצע זעק.

*

מאנכע האנדלען אויף מיט ווערטער
און פערקויפען זיי דער וועלט,
איינער פיר אפלאדיסמענטען
און דער אנדערער פיר געלד.

*

דאך דער וואהרער זאהן דעם פאלקס
ניט צום ווארט—ער גרייפט צום שווערד,
און פיר זיינע ברידער שקלאפען,
קעמפפט ער מוטהיג וויא א העלד.

*

און ער זוכט קיין מאנומענטען,
קיין פערזענליכען ערפאלג,
גערען ליידעט ער און בלוטעט —
אללעס, אללעס פיר דאס פאלק.

*
פיינדע ווארפען אין איהם שטיינער,
פון איהם לאכט דער זאמער נאר,
דאך דער העלד געהט איממער פארווערטס,
איממער פארווערטס אין געפאהר.

*
אין זיין האנד דיא פרייהייטס־פאהנע,
אין זיין ברוסט א ווארעמעס הערץ,
פול מיט ריינע מענשענ־ליעבע,
פול מיט טיעפען האם און שמערץ.

*
אין דער שווארצער נאכט און שמורעם,
וויא א שעהנער זאנענ־שמראהל,
בליצט און שיינט פיר זיינע אויגען
זיין געליעבטער אידעאל...

*
קעמפפענדיג ארבייט ער פיר דיא מענשהייט,
און זיין קבר בלייבט אליין —
בלייבט אליין אהנע שעהנע בלומען,
אהן א רייכען מארמאר־שטיין.

*
דאך עם קומען שוין דיא צייטען,
ווען דאס פרייע פאלק דער וועלט,
מאכט אונשמערבליך איהרען וואהרען
זעלבסט בעוואוסטען מענשען העלד...

*
און פון אללע פאלשע העלדען.
פון געזיכט דיא מאסקע פאלט,
און זיי צייגען זייער שווארצע,
זייער העסליכע געשטאלט...
*

דאן מיט שאנדע שטירצען נייעדער
אללע שמוציגע פיגמיען,
אייביג לעבט דער וואהרער קעמפפער
פיר דיא הייליגע אידעען.



דער וואנדערער.

איך האב אויסגעוואנדערט דיא גאנצע וועלט
און ניט געפונען קיין ארט,
וואו עס זאל ניט הערשען שווינדעל און געלד,
צוזאמען מיט רויב און מארד.

וואו פרייע ליעבע זאל ניט זיין פערבאטען —
דאך פריי פראסטימוציאן,
וואו ארבייטער זאלען ניט זיין געטראטען
ביי פאליטיקער, געלדזעק און מהראן.

איך האב ניט בעגעגענט קיין איינציגע שטאדט,
וואו מערדער, גנבים און שקלאפען
זאלען ניט גלויבען אין קירכע, אין גאט
מעהר וויא דיא פרומע פפאפען.

איך האב ניט געפונען קיין זשארגאנישע בלאט,
וואו מען זאל זיך ניט פאמשען, ניט קריענגן,
און עס זאל ניט זיין א העלדענמהאט —
צו האלטען מלחמה מיט פליעגען.

איך האב ניט בעגעגענט צווישען פרייהייטס בלומען,
זאל ניט זיין אויך בלאמע און מיסמ...
און אז פאראזימען, און מענשעלאך דומע
זאלען ניט שימפען אויף אן אנארכיסט.

איך האב ניט בעגעגענט דיא וואס פרעדיגען ווארהייט
זאלען זאגען דיא ווארהייט אליין,
וואו ביזשו מענשליכקייט! לעבע און פרייהייט!
דיא וועלט איז זא העסליך-געמיין.



מוטער און קינד.

אויף דעם פינפטען פלאר אין א שמאלינקען חדר,
ביי דעם דונקעלען שיין פון א ליכט,
זיצט א יונגע פרוי אין צוריסענע קליידער,
מיט א מרויעריגע, בלאסע געזיכט.

*

זיא זיצט, איהר דארען קערפער געבויגען,
איבער איהר קראנקען קינד,
זיא ניט איהם, מיט טרעהרען איהר ברוסט צו זויגען,
דאך ניט מילך, — זיא האט גאל דארט אצינד.

*

דאס קינד געהט אויס פון הונגער, פון שמערץ,
עס שמארבט — „אוי, וויי איז מיר ווינד!“
דיא מוטער וויל שרייען, פערקלעמט איהר דאס הערץ—
און זיא חלשט ביי איהר שמערבענדען קינד.

*

עס איז שמיל אין צימער מרויעריג רוישט נור דער ווינד
און אזוי וויא א פריינד א גוטער
בעוויינט ער אציין דאס אונשולדיגע קינד
און זיינע אונגליקליכע מוטער.

פלוצלונג קלאפט מען אין מהיר אז עם צימערען דיא ווענד
עם לויפט אריין דער לענדלארד פון הויז –
„וואס זייט איהר דארט טויב! בעצאהלט מיר מיין רענט!
ניט, ווארף איך אייך פון צימער ארויס“.

*

ניטא קיין אנטווארט, שמיל געהט אויס דאס ליכט...
אט פלאקערט עם נאך אמאל אויף
און בעלייכטעט א פערמאטערטע שוידטע געזיכט,
און דאס קינד אין דעם אייביגען שלאף.

*

דער לענדלארד בלייבט שמעקן פיר דעם שרעקליכען קרבן
ער געהמט דיא פרוי פאר דיא קאלטע הענד, –
„זיא איז מאקע, אפנים, פון הונגער געשמארבען,
ווער וועט מיר בעצאהלען מיין רענט? !“

*

אין צימער איז פינסטער, טרויעריג בלאזט דער ווינד
איבער דיא אפפער פון הונגער און נויטה.
רוהיג שלאפט דיא מוטער מיט איהר אונשולדיגעס קינד
אונטער דיא שווארצע פליגעל פון שוידט...



דער פאר פון דער באסטיליע.

הערט וויא עס דונערט, עס שמורמט און קראכט –
דאס פאלט דיא באסטיליע, דיא שרעקליכע מאכט
פון פראנקרייך'ס געקרוינטע באנדיטען.
דאס פאלט דיא באסטיליע דיא בלוטיגע ווענד,
וואו יעדער שטיין איז אן עדות, א וועלט מאנומענט
פאר דיא, וואס האבען פאר פרייהייט געליטען.

*

אין ווילדער פערצווייפלונג, אין בלוט און אין פלאמען
שמעהען דיא ליידענדע שקלאפען צוזאמען –
דיא קינדער פון הונגער און נויטה.
זיי ברעכען דעם טראהן פון דיא הערשענדע היינקער
דעם פינסטערען קערקער פון מענשליכע דיינקער –
דעם גיהנום פון שרעקען און מוידט.

*

עס האט שוין געשלאנגען דיא שמונדע פון ראכע,
ווען שוואך זינד דיא שטארקע און שטארק זינד דיא שוואכע
אין זייער גערעכטיגען צארן.
עס פאלט דיא באסטיליע, עס שמורמט און קראכט,
דאס פאלק האט ערקענט זיין געוואלטיגע מאכט,
טראגען, איהר זייט יעצט פערלארען.

*

איהר קענט מעהר ניט שיסען אין פאלק מיט קאנאנען,
און זיצען זיך רוהיג אין גאלדענע מראהנען,
און מרינקען דאס בלוט פון דעם פאלק.
איהר מוזט פון דיא רייכע פאלאסטען אנמלויפען;
פיר געלד וועט איהר יעצט מעהר קיין שקלאפען ניט קויפען.
שווינדלער האבען דא מעהר קיין ערפאלג!

*

עס ליגט אין רואינען דער פינסטערער מהורם –
און יעצט הויבט זיך אויף א געוואלטיגער שמורם
אויף דער שווארצער באסטיליע דער וועלט!
דארט, וואו א ברודער ערמארדעט דעם צווייטען,
דריקט איהם, בערויבט איהם און שליסט איהם אין קייטען,
פערקויפט איהם פאר לוקסוס און געלד.

*

אין דיא הייליגסטע פפליכט פון מענשליכע פפליכטען –
אה, פאלק! – איז צערברעכען, פערברענען, פערניכטען
דיזע שווארצע באסטיליע דער ערד!
ערוועק דאך דיין גייסט, דיין קראפט, דיין צארן –
דער מענש איז פיר ליעבע, פיר פרייהייט געבארען –
פארווערטס מיט פלאם און מיט שווערד!

*

פארווערטס אין קאמף, מיט געוואלטיגען שמורם,
שמירצט דיא באסטיליע פון פינסטערן מהורם,
לאז פרייהייט בעלייכטען דיא ערד!

דער ארבייטער.

(נאך געקראפאווי)

שנעל לויפען דיא רעדער, ווילד קלאפען דיא מאשינען
אין שאפ איז זא שמוציג, זא היים,
דער קאפווערט פערטומעלט, אין די אויגען ווערט פינסטער
פינסטער פון מרעהרען, פון שוויים.

*

גענוג שוין אייך גיסען, איהר ביטערע מרעהרען,
איהר מאכט אויף מיין ארבייט א פלעק,
און ווען עס דערזעהט נור דער גולן דער פארמאן –
ער מרייבט מיך פון דאנען אוועק.

*

וויא זאל מען דעם פארמאן מקנא ניט זיין
זעהט וויא ער איז פעט און וויא רויט,
ער זויפט נור זיין ביער און רייכערט זיין סיגאר –
וואס ווייס ער פון הונגער, פון נויטה.

*

ער שמייכעלט דעם פאס און וויא א ווילדע היה
פאלט ער ארויף אויף דיא קנעכט,
ער צאפט זיי דיא בלוט און בייגט זיי אין דרייען
און בלייבט דערצו איממער גערעכט.

*

איך פיהל שוין ביי זיך קיין גאנצען אבר,
צובראכען, צודריקט איז מיין ברוסט,
איך קען ניש פון וועהמאג מיין רוקען איינברייגען.
ביי נאכט לאזט ניש שלאפען דער הוסט.

*

וואו ביסטו פערשוואונדען, מיין גאלדענע יוגענד,
וואו ביסטו מיין בליהענדע קראפט,
פארוואס שלעכטע מענשען האט איהר מיך פון קינדהייט
ערמאטערט, געווארגען, פערשקלאפט!

*

דאך וואלט איך ניש קלאגען אויף מיין אייגענער לאגע,
איך ווייס דאס דיא צייט איז ניש ווייט,
ווען רוהיג וועל איך שלאפען אין מיין פינסטערן קבר
פון שמערצען, פון קייטען בעפרייט.

*

נור ווען איך דערמאן זיך אן מיין פרוי, מיינע קינדער
דאן ברעכט מיר מיין הערץ פון געוויין —
ווער וועט זיי בעשיצען, ווער וועט זיי ערנעהרען,
זיי בלייבען אין וועלט גאנץ אליין!

*

איך זעה זיי וויא יעצט שוין פעהונגערטע, בלאמע
ביי דער טהיר פון א רייכען מאגנאט:
די פרוי בעגיסט זיך מיט ביטערע טרעהרען,
זיא ציטערט פאר דעם הערר וויא א בלאט.

*

זיא בעט ביי איהם הילפע, זיא בעט איהם דעם רויבער
מיט א קינד אויף דיא הענד פאר איהם קניעט—
דער הונגער איז שרעקליך און בעצאהל נימדעם לענדלארד
דאן ווארפט ער ארויס אויף דער סטריט.

*

איך הער וויא ער זאגט איהר: „מיר ווייסען אייך שנארערס,
וואס קומט איהר אונז דולען דעם קאפ!“
און ער מרייבט זיא ארויס מיט דיא וויינענדע קינדער
דער מערדער... אה, ניין—פילאנטראפ!

*

אה, ארבייטער לעבען, אה, שרעקליכעס לעבען
דיין שמערץ איז אהן א גרונד, אהן א ברעג,
אין דייע בלוטיגע וואונדען זיצען גיפטיגע שלאנגען,
וויא א קבר איז פינסטער דיין וועג

*

שנעל לויפען דיא רעדער, ווילד קלאפען דיא מאשינען,
אין שאפ איז זא שמוציג, זא הייס,
דער קאפ ווערט פערטומעלט, אין די אויגען ווערט פינסטער
פינסטער פון טרעהרען, פון שווייס

*

דער פארמאן לויפט ארום וויא א ווילדע חיה,
ער מרייבט צו דער שחיטה דיא שאף —
אה, ווי לאנג וועט איהר ווארטען, ווי לאנג וועט איהר דולדען
ארבייטער פרידער, וואכט אויף!

מערץ-בילדער.

פון שרעקליכען קאמפף, פון בלוטיגען קריעג
איז רויט דער מאנאטה מערץ,
א בלוטיגער פאל, א בלוטיגער זיעג —
עס בלוטעט דאס מענשליכע הערץ.

*

פראנקרייך! דוא שעהנעם, דוא פלאמענדעס הערץ
פון אללע רעוואלוציאנען,
מיט דיין מוטה איז געקרוינט דער מאנאטה מערץ
עס הילכט מיט דייע קאנאנען.

*

פארזער קאמונע! דיין געמליכעם בילד
רופט פיר דיא מוידטע נאך ראכע,
און זינד דיא מיראנען נאך זא ווילד,
דאך לעבט דיין הייליגע זאכע.

*

עס לעבט דיין פרייער, דיין הייליגער גייסט
פיר נייע בליהענדע דורות,
צושמעטערט דיא קערקערס, דיא קיימען צורייסט,
און בריינגט אונז ערקוויקענדע פירות.

*

און עס וועט נאך קומען א געוואלדיגער מערץ –
דיא מענשהייט קען איהם ניט פערמיידען.
ווען דאס בעפרייטע, דאס מענשליכע הערץ
בעצאהלט פיר זיין עוויגעס ליידען.

*

עס פאלען נאך פיעלע, נאך פיעלע קרבנות
אין קאמפף פיר פרייהייט און רעכט.
און זא וויא דער העררשער האט יעצט קיין רחמנות
וועט אויך איהם ניט וויסען דער קנעכט.

*

דאך וועט אים ענדע גערעכטיגקייט זיענען.
פערנעסען ווערט פולווער און בליי,
פערנעסען דיא בלוטיגע, שענדליכע קריעגען –
דער מענש וועט זיין מענשליך און פריי...



דער 13טער מערץ.

רוססלאנד! אונגליקליכעם, פינסטערעס לאנד
פון עוויגען טרויער און שמערץ.
דעם מיראן האט געשמירצט דיין מעכטיגע האנד.
אין דעם הויטען מאנאט מערץ.

*

מיט א שענדליכען מוידט איז געפאלען דיין הענקער,
און דיא ירושה צום זאהן,
וואר מארד פיר פרייע קעמפפער און דענקער,
פיר אללע פיינדע פון בלוטיגען מהראן.

*

רוסישע קעמפפער פיר ליעבע און פרייהייט,
ווער האט אין קאמף פיר זיין פאלק
געצייגט זא פיעל אייזערנעם מוט, זא פיעל טרייהייט,
ווער וואר זא געקוועלט און פערפאלגט.

*

זייער בלוט ווערט געטרונקען פון יעדען וואמפיר,
מען פערשטיקט זייער ווארט און געשריי,
אין שווארצען קערקער, אין וויסמען סיביר,
געמאטערט, בעגראבען אין שניי...

*

דאך פרייהייט פערניכטען מיט דעם עשאפאט
איז מיראנען! א ביטערער מעות –
עס קלאפט שוין אין טהיר צום צאר אידיאט
דער בלוטיגער מלאך המות.

*

און נישט עוויג בלייבט רוסלאנד אהן פרייהייט און רעכט,
דיא מענשהייט וועט נאך זעהען
וויא עס בעפרייט זיך דער רוסישער קנעכט,
און דיא פרייע פאהנע וועהען.

*

פרידער און שוועסטער! דעם דיכטערס פערלאנגען.
איז א שעהנער, א בליהענדער מערץ,
אהן בלוטיגן קאמפף, מיט דיא זיסע געזאנגען,
וואס ערפרייען דאס מענשליכע הערץ.

*

א בליהענדער מערץ מיט ליעבע און פריעדען
מיט בלומען און זאננענשיין,
וואו אללע מענשען גלימליך, צופריעדען
א פרייע פאמיליע זיין...

פון היינע.

(פריי בעארבייטעט).

איך געדענק דיא שמונדע זיסע,
ווען דוא ביזט צו מיר געקומען
און האסט אין מיין קליינער תפיסה
מיט געבראכט מאיאורע בלומען.

*

שעהנע, רייצענדע פרינצעסען.
דוא אליין האסט דעם פאעט
אין זיין עלענד ניט פערנעסען
קרוינען מיט א מאי בוקעט.

*

לאנג איז שוין דיין בלום געשמארבען
דאך איהר פארב, איהר רויטעס פארב
האט דיא צייט גאך ניט פערדארבען
און זיא לעבט אויך ווען איך שמארב.

*
דיא בלאסע וואסער ליליע
טרוימט ביי דעם בלויען מעער,
דער מאנד קוקט פון דעם הימעל ארונטער
און קושט איהר פערל־טרעהר.

*
פערשעמט לאזט זיא איהר קעפּטל
אראפ צום אקעאן,
און ביי איהרע פיס זעהט זיא לענגען
דעם הימלישען דאן זשואן.

*
ווען איך הייראמה וועל איך שמרעבען,
אז מיין פרוי זאל פראכטפאל לעבען,
וואס זיא וועט ניט מהאן, ניט זאגען
וועל איך העפליך איבערמראנען.

*
דאך, ווען זיא וועט זיך ערלויבען
מיינע ווערק אמאל ניט לויבען,
מיך ניט קריינען אלס פאעט
רוף איך תיכף זיא צום גמ.

אויפן שלאכט פעלד.

עס שרעקען מיר ניט מיינע מרעהרען און וואונדען
איך שמעה פון קינדהייט אין שמורמווינד,
דאך, שיקזאל, דוא האסט מיך דיא הענד געבונדען,
דוא האסט מיך בערויבט מיין פעדער אצינד.

דוא האסט מיר מיין איינציגע וואפע ענטריסען,
און וויא א פערואונדעטער זעלנער אין פעלד,
ליעג איך יעצט עלענד, און זעה מיין בלוט פליסען,
שמיץ אויף מיין אלטע, צופראכענע שווערד.

איך ליעג און הער, וויא דיא וואפען קלינגען,
עס שוועבען דיא פאהנען אין בלוטיגען דאמפף,
מיין הערץ רייסט זיך, אה! ווער קען מיר צווינגען,
ניט ווארפען זיך אויף דאס גיי אין קאמפף?

אה, ניין! איך מוז זיך ווידער שמעלען
אויף מיין אלטען פאסט און מיטן שווערד אין האנד
בעגייסטערען דיא רויטע רעבעלען
צום בלוטיגען קריעג גענען שקלאפען שאנד.

דער רויטער זעגעל.

איך זעה א רויטען זעגעל
מיט זילבערנעם שוים בעשפריצט,
ער לויפט צווישען שמורמישע וועללען.
עס קראכט, עס דונערט און בליצט.

אונטער דעם רויטען זעגעל
זעה איך א פראלעטאר,
מיט זיין אייזערנע האנד אויף דעם רודער
שמעהט ער שטאלץ אין געפאהר.

איהם שרעקט ניט דער ווילדער שמורעם,
איהם שרעקט ניט דער פעלזען-שטיין,
ער טרעפט מיט זיין פייל אין דיא ברואים
וואס קריצען אויף איהם מיט דיא צייהן.

זיין גייסטיגער בליק איז געריכטעט
אויף דעם אינזעל וואס „פרייהייט“ הייסט—
אדין, וואו דער מענש וועט געפינען
זיין גליק, זיין ליעבע, זיין טרייסט.

און ווען מױזענדע פעלזען און שמורמען
בעגעגענען איהם אויף זיין וועג.
מיט זיין ברוסט אויף דעם רוימען זעגעל
וועט ער עררייכען דעם ברעג.

ער וועט עררייכען דעם אינזעל
פון פרייהייט, פון מענשענגליק,
און אויף'ן בעזיעגעמען שמורעם,
ווארפען מיט שמאלץ זיין בליק.

פארווערטס מיין רויטער זעגעל!
דיא ווארהייט איז דיין פאסאזשיר,
פיראמען, שמורמען און פעלזען
אללעס בעזיעגעסט דוא מיט איהר.

פארווערטס פראלעטאריער!
דו האסט נאך מױזענדע פריינד,
מיט דיין אייזערנער האנד אויף דעם רודער
וועסט דוא בעזיעגען דיין פיינד.

„איין אלמע געשיכמע“.

איך האב זיא בעמערקט ביי א גאז לאנטערן
זיא איז געווען א יאהר זיבעצעהן אלט.
שווארצע אויגען, א שניי-ווייסער שמערן,
צו ווארפענע לאקען, א שלאנקע געשמאלט.
נור איהר מואלעט איז ארעם געוועזען,
און אויף איהר געזיכט, געפארבט ווייס און רויט—
האב איך מיט ביטערען טרויער געלעזען,
קויף מיך! איך הונגער, איך האב ניט קיין ברויט.
עס האבען געראלט פערביי אונז קארעמען
מיט רייכע דאמען, געשיינט האבען זיי
אין זידענע קליידער, אין טהייערע העמען,
אין פומער ווייס, וויא געפאלענער שניי.
איך האב בעמראכט מיט ברענענדען צארן
דיא רייכע הירען מיט דעם מיטעל „ווייב“
און דיא, וואס איז אויף דער סטריט געפראהרען
געצוואונגען דורך הונגער פערקויפען איהר לייב.

מיין הערץ האט געשמורמט... דאך פלוצלונג אה געמער
וואס זעה איך? דעם אפפער פון הונגער און שאנד
האט א פאליסמאן, א געזעלשאפטסדרעמער
געכאפט... זיא צימערט אין זיין פרעכער האנד.

זיא בעט זיך ביי איהם, זיא בעגיסט זיך מיט מרעהרען,
זיא פאלט אויף דיא קניע פיר דעם העלד פון „געזעץ“.
ער בלייבט קאלט וויא שמיין—דער אונמענש איז גערן
ווען אן ארעמער פיש פאלט אריין אין זיין נעץ.

אט קלינגט שוין און קומט דער שענדליכער וואגען
פיעל נייגעריגע שטעלען זיך אפ...

מען הערט דיא עלענדע וויינען און קלאגען,
מען זעהט, וויא זיא רייסט זיך דיא האר פון קאפ.

און אט איז דער וואגען און מענשען פערשוואונדען...
אן אלמע געשיכמע, אן אלמע, ניט וואהר?
און דאך זיא ערגרייפט מיך מיט ברענענדע וואונדען
און איך וויין וויא א קינד, איך אלמער נאר.



דער אבענד גלאק.

(פריי נאך נאדסאן).

אה, מוזע, רוף מיך ניט, מיט דייןע צויבער פינגער,
וועק ניט דיא סטרוגעס פון מיין קראנקעס הערץ!
פער'משפט איז צום טוידט דיין בלאסער זינגער.
צו ענדע איז דאס ליעד פון קאמפף און שמערץ.

*

זיין וועג איז זעהר שווער, ער האט אויף איהם כעגעגענט
דערנער, שמיינער, פערליימדונג, הונגער נויט און קעלט –
עס האט געבליצט, געדונערט און גערעגענט
און ער האט אפדאכלאז געוואנדערט אויף דער וועלט.

*

יעצט קלאפט דער טוידט אין זיין לעבענסקאמער
ער זאגט: צו ענדע איז דיין ארבייטס מאג,
פארלעש דיין פייער, לייג אוועק דיין האמער,
קום! דוא הערסט? ... עס קלינגט דער אבענד-גלאק.

*

עס קלינגט דער אבענד-גלאק, יא, איך הער איהם קלינגען
מיין טאדעס אורט הייל הער איך אין זיין קלאנג,
און לעבען ווילט זיך... עס ווילט זיך מרוימען, זינגען,
קעמפפען געגען יעדען שקלאפען-צוואנג...

*

איך וואלט געוואלט, אה, פארק! דיין רוימען זענעל
נאך מאכען רויטער מיט מיין הערצענס בלום...
און, וויא א לייב מיט זיינע שארפע נעגעל,
דיין פיינד בעקעמפפען מיט שמאלצען העלדענמוטה.

*

דאך, וואס נוצען דיא היילינסטע פערלאנגען?
צו ענדען איז מיין לעבענס שמורס-טאג! —
צו ענדען — טרוימען, טרעהרען אין געזאנגען,
ער רופט דער טוידט, עס שלאגט דער אבענד-גלאק.



אויגוסט שפיען.

רוהיג און שמאלץ, וויא דער גרויסער סאקראט
איז ער אויף דעם גאלגאן געשמאנען;
זיין יעדעס ווארט איז געווען א מהאמ,
א מויטשלאג פאר ווילדע מיראנען!

זעלמען האט זיך העלדישער, העכער,
דערהויבען א מענשליכער גייסט!
בלאם זיינען געווארען דיא הינקער-פערברעכער;
ער — אונערשראקען און דרייסט!

פון שרעקריכען גאלגאן וויא פון א מריבונע,
וויא א בעגייסטערטער פראפעט
האט ער מיט דעם פייער דער שמאלצער קאמונע
צו זיינע מערדער גערעדט:

עס וועט קומען א צייט, ווען פון אונזערע זארגען
וועט זיך ערהויבען א מעכטיגער קול,
שמארקער פון דעם, וואס איהר ווילט יעצט ערווארנען,
מעכטיגער, שלאגענדער טויזענדער מאהל!

דאס ווארען דיא לעצטע ווערטער פון שפיעז...
הענקער, וואס האט איהר דערפון?
האט איהר פערניכטעט דעם גייסטיגען ריעז?
האט איהר פערלאשען דיא זורן?

אה, ניין! מארטירער לעבען—און דער זינגער
פיהלמ יעצט זיין פרייעס געמיהמ:
ער בעריהרט יעצט זיין הארפע מיט הייליגע פינגער,
ער זינגט מיר דאס הייליגע ליעד!

און איך זעה דיא זורן פרעכט דורך דיא טומאנען,
דיא פינסטערנים געהט צום גרונד—
דער שקלאף וואכט אויף! ציטערט, טיראנען,
עס שלאגט אייער לעצטע שמונד!

עס קומט דער פרייער ליכטיגער מארגען,
ווען עס וועט זיך ערהויבען א מעכטיגער קול—
שמארקער פון דעם, וואס איהר האט יעצט ערווארגען,
מעכטיגער, שלאגענדער טויזענדער מאל!...

דער „11” אין דער פרעמד.

ווייט האט מיך דער שטורם פערטראגען
פון אייך, מיינע ברידער—וואס וועל איך יעצט מהאן?
מיט וועמען וועל איך דעם „11טען” מראגען
אונזער בלוטיגע טרויער פאהן?

*

איך זעה ארום זיך נור קאלטע געזיכטער,
ברואים, וואס ווייסען נור ביזנעס און געלד,
וואס געהען זיי אן דיא שמערען, דיא ליכטער,
וואס האבען בעלייכטעט דיא שקלאפענד-וועלם.

*

וואס ווייסען זיי פון פרייהייטס מארטירער?
איז דען ניט פריי דאס שווינדעל—ווארט?
וואס הארט דען דיא רויבער, שופטען, פערפיהרער
דאס בלוט פון א פינפפאכען ברודער-מארד?

*

ניט אין א גלענצענדען פרייהייטס מעמפעל
ניט דארט, וואו דאס פאלק ערשיינט אין זיין מאכט,
אין א ארעמען רום, פאר דער צאנקענדער לעמפעל
וועל איך פארברענגען דיא בלוטיגע נאכט.

*
עם וועלען שוועבען פאר מיר דיא געשמאלמען
פון דיא, וואס האבען דעם מוטה געהאט—
זאנענהויך זייער פאהנע צו האלמען,
און שטערבען פיר דאס פראלעטאריאט.

*
און דער דורסט נאך קריעג, און דער גליהענדער פייער
פון ראכע ערוועקט זיך אין מיר אויף דאס ניי,
וואו זייט איהר העלדען? וואו זייט איהר בעפרייער!
וואס לאזט איהר געוועלטיגען דיא מיראניי!

*
שקלאפענ-מוזיק און שקלאפען פאראדען
דאס העלפט וויא פאראיאהריגער שניי,
האט איהר פערגעסען דיא שלאכט באריקאדען,
באמבען און שווערדען! דערמאנט זיך אן זיי!

*
דערמאנט זיך אן זיי און וויא מענער, וויא העלדען
הויבט אויף געגען פיינד אייער שווערד און שפייען,
און לאזען דיא גלאקען קלינגען און מעלדען,
אז פריי איז דער מענש אין זיין פאראדיז.

א נ א ר כ י ע .

א וועלט אהן הערשער, אהן קיימען, אהן טרעהרען,
א וועלט פון ליעבע און הארמאניע,
וואו איינעמס גליק וועט דעם צווייטענס ניט שמערען.—
דאס איז אנארכיע !

א וועלט וואו קיינער וועט ניט רעניערען
איבער דעם אנדערנס ארבייט און מיהע,
פריי וועט זיין יעדעס הערץ און געהירען.—
דאס איז אנארכיע !

א וועלט וואו פרייהייט וועט יעדען בעגליקען,
דעם שוואכען און שטארקען, דעם „ער“ און „זיא“
דיינס“ און „מיינס“ וועט קיינעם ניט דריקען.—
דאס איז אנארכיע !

א וועלט וואו ליעבע וועט ניט וויסען
פון שענדליכען האנדעל, ניין, פריי וועט זיא
אויף א ליעבענדע ברוסט איהר גליק געניעסען.—
דאס איז אנארכיע !

א וועלט וואו קירכען און סינאגאגען
וועט מען פערוואנדלען אין שטאהלען פאר פיה.
יעדען גאלגאן און קערקער אויף שטיקלאך צוטראגען.—
דאס איז אנארכיע!

א וועלט וואו דער פרייער גייסט וועט צוברעכען
דעם פינסטערען מהורעם דער מהעאלאגיע,
פערניכטען דיא קערנער פון אללע פערברעכען.—
דאס איז אנארכיע!

א וועלט וואו דער ביקס, דער הארמאט און קריין,
אללע בלוטיגע צייכענס דער מאנארכיע
וועלען נור אין מוזעאום שטיין.—
דאס איז אנארכיע!

א וועלט וואו זאנענ-הויף וועט זיך ערהויבען
קונסט, וויסענשאפט, אינדוסטריע,
א וועלט פון וויסען—ניט פון גלויבען.—
דאס איז אנארכיע!

געשעצט וועט זיין יעדעס מענשליכעס וועזען,
וויא דיא גאנצע מענשהייט, הייליג וויא זיא,
פרייהייט וועט אללעס ערקוויקען, ערלעזען.—
דאס איז אנארכיע!

צוויי דיכטער.

(פריי נאך נעקראסאוו).

וויא גליקליך איז דער זיסער דיכטער
וואס האט פיער האניג, ווייניג גאל,
זיין וועג בעלייכמען ליעבעס-ליכטער,
מען פלעכט איהם קרענצע איבעראל.

ער איז אלזיימיג, מיט פרינציפען
פערבינדט זיך גיט דער פרייער העלד,
און שמייכלענד שטעלט ער אויס דיא ליפען
צו אללע אבגעטער דער וועלט.

מען לויבט זיין גייסט פון אללע זיימען.
דער ארטהאדאקס און ליבעראל—
ער גלייכט מיט קיינעם גיט צו שטריימען
און זינגט זיך וויא א נאכמיגאל.

זיין יעדעס ווארט, זיין יעדעס שטרעבען
איז פיר דער וועלט א קאמפלימענט,
דיא ברידער דענקען שוין ביין לעבען
איהם צו שמעלען א מאנומענט.

* * *

דאך בימער, מראניש איז דער לעבען
פון דעם פאעט, וואס האט זיין הערץ
דיא אונטערדריקטע אפגעגעבען,
און מראנט אין ברוסט א ים פון שמערץ.

ער בליצט און דונערט מיט זיין הארפע,
פיר אללע פיינד פון ארימען פאלק,
דיא ווארהייט נאקעטע און שארפע
וואס ווערט פערלוימדעט און פערפאלנט.

פון פאראזימען פון דיא רייכע שלאנגען
ער בליצט מיט פלאם, מיט זאנענליכט
און סזינגט פיר זיי קיין לויבגעזאנגען,
זיין העלדיש, מעכטיגעס געדיכט.

זיין יעדעס ליעד, זיין יעדער שורה,
איז פול מיט גיפט פיר טיראניי,
ער ווארפט דיא שווינדלער גלייך אין צורה,
דיא ווארהייטס קאכעדיגע בליי.

ער רייסט אראפ אהן פורכט דיא מאסקע
פון יעדען פאלשען דיפאקריט,
ער קעמפט און זוכט גיט קיינעם לאסקע,
ער זוכט קיין שכירות פיר זיין מהאט.

ער טראגט מיט שטאלץ זיין שווערד און פאהנע
ער קוקט ניט לינקס, ער קוקט ניט רעכטס.
ער קוקט נור פארווערטס צו דער זאהנע
און זיא אליין נור הערט זיין קרעכטיץ.

זיין מוזע קען ניט שמייכלען, גלאנצען,
מיט בלוט און גאל איז פול זיין מינט.
אהן פריינד, אין ריינע בלומענקראנצען
שמעהט ער אליין אין שטורם־ווינד.

דיא ווארהייט וועט אים ענדע זיעגען,
דיא פינסטערנים וועט אונטערגעהן—
און ווען ער וועט אין קבר ליעגען
נור דאמאלס וועט דיא וועלט פערשמעהן.

מיט וואס פיר ליעבע, ערנסט, אכטונג
ער האט געדיענט דער פרייהייט פאהן,
וויא ער האט געליעבט אין זיין פעראכטונג
און וויא פיעל גוטס ער האט געמדהאן.



דיא פרייהייטס־געטמין.

יונגע קעמפפער, אין פרייהייטס קריעג,
האלט פעסט דעם באננער דער ווארהייט!
ניט לאזט זיך פערבלענדען פון א לייכמען זיעג.
וואס פיהרט ניט צו ווירקליכע פרייהייט!

*

ניט לאזט זיך נארדען פון קנאקדראקעמען
דער שמייכלענדער פאליטיק!
ניט פון רייכסמאג קומט דיא פרייהייטס געטמין,
ניט אין שטימקאסטען ליגט אונזער גליק.

*

איהר זעהט אט יענע פינסטערע גריבער
וואו עס הערשט פערצווייפלונג און שמערץ,
וואו אייפעלעך שטארבען אין דונגער־פיבער
אויף דער בלוטענדער מוטער הערץ.

*

וואוהין דיא זון קומט נימאלס אריין
מיט איהרע ליכטיגע שמראהלען,
עס קלינגט היין מוזיק, עס פינקעלט קיין וויין
אין גאלדענע באקאלען.

*

וואו דער וואס בויט דעם רייכען פאלאסט
פיהרט דורך דיא אייזענבאהנען,
בלומעט אונטער דעם שווערען לאסט,
פון אויסבייטער און טיראנען.

*

וואו קיינער האלט ניש קיין גלענצענדע רעדעס
פון פערשימעלטע פאליטיק,
וואו דיא נאסע ווענט זיינען דיא עדות—
פון א ביטערען לעבענסקריעג.

*

וואו אויגען זיינען אין טרעהרען פערשוואומען,
און מיט בלוט איז בעפלעקט דיא ערד—
אמ פון דארט וועט דיא פרייהייטס געטטין קומען,
מיט איהר הייליגען פלאמענדען שווערד.

*

זיא וועט קומען אויף דעם געשריי פון קרבנות,
דער בלוטיגער טיראניי.
זיא וועט קומען געפאלגט פון יונגע אלמנות
און יתומים דער שקלאפעריי.

*

זיא וועט קומען צו רעמען דיא עלענדע, שוואכע
פון דעם אויסבייטערס אייזערנע רומ!
זיא וועט קומען געהמען גערעכטיגע ראכע
פיר יעדען טראפען ארבייטער בלומ.

זיא וועט פערדייניגען אללע נאציאנען
מיט איהר זיסען, הייליגען קוש,
אויף דיא צושמעטערטע קיימען און מהראנען.
וועט רוהען איהר אייזערנע פוס.

* * *

און איך שווער, זיא וועט אויף ערויג בעגראבען,
דיא פערפעסטעמע קירכע און שטאאט,
און נור דאן וועסטו ווירקליכע פרייהייט האבען,
פערשקלאפמער פראלעטאריאט!



דער וואמפיר

און דיא קנעכט.

קוקט איהם נור אן, דעם פעטען, דעם ברייטען,
וואמפיר פון מענשען בלוט!
וואס שמידט זיינע ברידער דיא הענד און קייטען
אום צו רייטען אויף זיי גוט!

*

זעהט וויא ער זיצט מיט א זיסען שמייכעל
און קלערט זיך: „איך הער אייך אין טראק!
זא לאנג, וויא דאס פאלק האט ניט קיין שכל
לעב איך א גוטען טאג!“—

*

זא לאנג איהר זייט פערד, וועל איך אויף אייך רייטען
און שינדען דיא הויט פון אייך פריי!
און וועט איהר אנפאנגען בריקעווען, שמרייטען,
דאן רוף איך דיא פאליציי!

*

וואס שרעקט מיך אייער יוניאן—מלחמה?
אם ענדע בלייב איך דאך באס!
נאראנים! איהר נעהמט פון אונו נקמה?
מיט וואס?... מיט א שנעל אין נאז?—

*
פאר איינס נור צימערען מיר, וויא פאר פייער :
דאס איז—פאר דיא אנארכיסמען!
ביי זיי איז דאך גאר דער לעבען ניט משהייער,
אבי נור אונז צו פארוויסמען!

*
לעז א מאל זייערע א בלאט,
איהר ווייסט, וואס זיי זאגען דעם עולם?
„וויילט איהר זיין פריי, דאן שיקט אוועק באלד
אללע רויבערס אויפן בית עולם!“

*
וואלטען זיי נור גערעדט... אבער ליידער
קענען זיי אויך אמאל משהאן—
זיי גיבען א מאל א באמבע א שליידער,
אז עס צימערט מיין שקלאפען משהראן!

*
מיר האבען שוין מיליאנען פארלארען
אום זיי צו מאכען א ביסעלע קאלט...
אבער היינט מען פינג, ווערען געפארען
טויזענדע אנדערע באלד!

*
איך פיהל, אז עס קומען שלעכטע ציימען!
איך וועל ניט קענען מעהר
פרעסען און זויפען, און רוהיג זיך ריימען
אויף טויזענדע קנעכט וויא א הערר!

*

נור זא לאנג וויא דאס פאלק האט נאך קיין שכל
צו פאדערען מענשענרעכט,
„קען איך מיר רוהיג מיט א זיסען שמייכל
רייטען אויף דומע קנעכט.“—

*

און דיא קנעכט? זיי פיהלען, אז א שווערע מאסע
דריקט זיי און שלעפט צו דער ערד,
עס גיסט זיך שווייס פון דיא פנימער בלאסע—
זיי קרעכצען און... שלעפען וויא פערד!

*

זיי פאנגען אן אמאל בריקעווען, שרייען,
זיי ווילען מעהר האפער און גראז...
און וויא מען גיט זיי א ביסעל צו קייען,
לעקען זיי ווידער דעם באס.—

*

עס גיבט אויך אזוינע, וואס בייסען דיא לייצעס
און פיהלען א פרייעס געמיטה,
און ווילען ניט טראגען אויף זייערע פלייצעס
יעדען רויבער און פאראזיט.—

*

דיעזע בילדען יעצט מעכטיגע רייהען
פון קעמפפער פיר פרייהייט און רעכט —
און דיא צייט איז ניט ווייט, ווען זיי וועלען בעפרייען
דיא לידענדע שמאכטענדע קנעכט!

*

דיא צייט איז ניט ווייט, ווען מיר וועלען ניט וויסען
פון קייטען, פון מרעהרען, פון נויטה,
און יעדער מענשענקינד וועט געניסען
פרייהייט, ליעבע און פרייד!

*

דאך ברידער, זא לאנג איהר זייט נאך שקלאפען,
פערגעסט ניט אייער פפליכט!
און גרייפט צו דיא הייליגע מעכטיגע וואפען,
וואס פיהרען צו פרייהייט, צור ליכט!



IN MEMORIAM.

צום אנדענקען ק. גאללאפ'ס.

מיר האבען זיך נייעמאלס פערזענליך געקענט,
דאך האב איך געשפירט אין זיין ווארט און זיין לעהרע,
א הייליגען פייער, וואס האט העלל געברענט—
מיט האם און מיט ליעבע, מיט שטאלץ און מיט עהרע.

ער איז ניט געווען קיין „מגיד“, קיין „שרייער“,
ער האט ניט געפעדעלט מיט זיין אידעאל,
ער וואר פיר דאס פאלק אן ארבייטער טרייער,
אין דער שקלאפענאכט א פארווארפענער שטראהל!

א הייזיגטהום וואר פיר איהם דיא אידעע,
ער האט ביז זיין לעצטען אויגענבליק—
איהר מוהראן ניט בעשימפפט מיט א „גראבער מטבעה“,
איהר פאהן ניט בעשמוצט מיט פאליטיק!

וויא א בלוס וואס האט נאך ניט צו לאזען
דיא יונגע קנאספען, דיא ראזאווע קווייט,
האט ער דיא ליידענדע וועלט פארלאזען
רייך—מיט שמערצען, ארעם—מיט פרייד!

קיין מאנומענט וועט זיין קבר ניט קריינען,
דאך אויף ביידע ברענען פון אקעאן—
וועט איהם מיט הייליגע טרעהרען בעוויינען
דער שקלאף, דער אידישער ארבייטס מאן!

1 8 9 1

דער אלטער יאהר איז געשטארבען,
דאך איז דען ניט אלץ איינס,
ווען 90 האט זיך ערווארבען
א שפאגעל נייע איינס?

א נייעס יאהר איז געבארען,
דאך לעבט נאך דיא אלטע נויטה,
און לייכטער איז ניט געווארען
מיין אלטער שקלאפענקייט.

נור ווארף איך צוריק מיינע בליקען
אויפן דורכגעגאנגענעם וועג
זעה איה יעצט נייע בריקען
צו אונזערען הייליגען צוועק.

עס וואקסען איממער דיא רייהען
פון קעמפפער פיר פרייהייט און רעכט,
וואס האבען געשווארען צו בעפרייען
דיא ארעמע עלענדע קנעכט.

אלץ העכער הייבט זיך דיא פאהנע,
עס בליצט דער פרייהייט שווערד,
און העלער לייכט דיא זאננע
אויף אונזער פינסטערע ערד.

* * *

און יעדער מארגענשמערען
בריינגט נעהנטער דיא צייט,
ווען אונזער ערד וועט ווערען
פון מיראניי בעפרייט.



דער שוויין און דער נאכמיגאל.
(א פאבעל).

א מאץ איז א גרויסער, פעטער שוויין
אין א בלומען גארטען אריין.
דיא בלומען און פפלאנצען, מיט וועלכע עס וואר
דער בליהענדער גארטען בעפונצט,
האט דער חזיר, דער גראבער נארר,
מיט זיינע לאפעס פערשמוצט.

אין יענער מינוט איז דורך געפלויען
א נאכמיגאל דורכץ גארטען
און דעם שוויין, אויסגעצייגען.
האט זיא דערזעהן דארטען.

— חזיר! וויא קומסטו אין גארטען אריין?
פרעגט ער דער גראבער שוויין.
דער שוויין ענטפערט: — כרוק! כרוק!
וויא איך זעה, ביסטו, נאכמיגאל, ניט קלוג.
איך חזיר בין אהער געקומען
אום צו צייגען דיא שטאלצע בלומען,
וויא אזוי איך קען זיי בעשמוצען.—

אבער חזיר, וואס וועט דיר נוצען?
— נארעלע, ענטפערט דער גראבער שוויין,
וויא איך זעה, קענסטו קיין ריכטער ניט זיין:
דוא ווייסט ניט, אז בלומען און זאנענשיין
זיינען פערהאסט פון יעדען שוויין.—

ווארט אויס אביסעלע, נאכמינאל,
וועסטו זעהן וויא פון איבעראל,
פון אללע אונזערע פערדיינען,
וועלען ערשיינען
דיא גרעסטע שוויינען
און וועלען א גרויסען דאנק מיר זאגען
פיר מיין חזירשען מאנץ
און אללע חזירים וועלען מיר טראגען
אלס זייער ליעבסטען קראנץ!—

איך בעדויערע דיך, דוא נארישע חיה,
ענטפערט דיא נאכמינאל דיא פרייע,
ווען דוא וואלסט קיין שוויין ניט געווארען,
וואלסטו ניט געשמוצט דיא בלום און פפלאנץ,
דוא וואלסט פערשטאנען אין דיינע יאהרען,
אז בעסער צו זיין צווישען בלומען א דארן,
אלס צווישען חזרים א קראנץ.—

דער פֿערוואונדעמער אדלער.

צווישען בערג פארשנייטע.
אויף א פעלזען שטיין
זיצט א יונגער אדלער
עלענד קראנק, אליין!
און ער מרוימט: וויא גערן
מיט וואס פאר א פרייד
וואלט איך יעצט דיא פליגעל
אין דער לופט צושפרייט!
מיט דיא שטאלצע וואלקען,
מיט דיא שמערן גלייך
וואלט איך פריי אומשוועבען
אין דעם הימעל-רייך.
און דיא זון, דיא העלע
אין דעם בלוען רוים
וואלט איך האלדזען, קושען,
וויא אין א זיסען מרוים.

צו דיא ווילדע שמורמען
האב איך אימער לוסט
שמאלץ אנמקעגען פליהען
מיט מיין אדלער ברוסט.
אויבען בליצט און דונערט
אונטען רוישט דער מעער.
דען פיר פרייע פליגעל
איז דער וועג ניט שווער!
דורך דיא שמורם וואלקען.
בליץ און דאנערקראך
טראגט זיך דורך דער אדלער
מיט א שמאלצען לאך.
דאך עס איז פארשוואונדען
יענע צייט... און יעצט
צווישען בערג פארשניטע
זיך איך קראנק פערלעצט...
מיט אן אומעט קוק איך
צו דער זון ארוף.
דאך דיא קראנקע פליגעל
הייבען ניט דעם גוף.

איך צאפעל זיך, איך ריים זיך...
איך שריי, איך פלונד... איך וויין...
ביז איך בלייב אין אונמאכט
ליעגען אויף מיין שמיין!

איך! וועד קען מיר זאגען.
אויב איך וועל אמאל
ווידער פריי ארומשוועפען
איבער בערג און מהאל!

טראגען זיך דורך שמורם
שטאלץ צום זאגענשיין.
צווישען פרייע אדלער
א פרייער אדלער זיין!

• • • • •

קינער גיט קיין ענטפער...
איינגעהילט אין שניי
שלאפען דיא געבידגע,
מיין שמערץ—וואס קימערט זיי?
וואו זייט איהר פרידער—אדלער?
דיא וואלקען זייגען שווארץ...
און אף, וויא ווילד עם רייסט זיך
צו אייך מיין קראנקע הארץ!

1789

1.

איך ליעב דיך, פראנקרייך! איך ליעב דיך, פאריז!
איך ליעב דיך, בעגייסטערטער, קעמפפענדער ריעז
מיט דיין רויטען פאנצער און שארפען שפיטז,
איך ליעב דיך פאלקס־בעפרייער!

2.

איך ליעב דיין העלד, דעם גרויסען מאראט,
דעם אונערשראקענעם פרייהייטס סאלדאט,
זיין יעדעס ווארט איז א העלדענטהאט,
זיין יעדער שריט איז פייער!

3.

פון יאהרהונדערט צו יאהרהונדערט
הער איך, וויא עס קלינגט און דונערט,
פון דער גאנצער וועלט בעוואונדערט,
פראנקרייך, דיין שמורם גלאק.

4.

עס קלינגט, עס רופט אויף אללע שפראכען
צו יעדען פערוואגעלמען, ארעמען, שוואכען:
— לידענדער קנעכט, שוין צייט צו ערוואכען,
עס דעמערט דער פרייהייטס־טאג!

5.

„טוה אן דיין פאנצער, הויב אויף דיין פאהן!
פערניכטע דעם קעניג, צושמעטער דעם סהראן!
זיעגען מוז דיא רעוואלוציאן!
ארבייטער-פאלק, צו דיא וואפפען!“

6.

„מיר ווילען ניט קענען קיין אויטאריטען.
וואס רויבען אונז, מארדען אונז, דריקען און שרעמען,
מיר ווילען קיין גאט און קיין טייוועל ניט בעטען.
מיר ווילען ניט מעהר זיין קיין שקלאפען!“

7.

„מיר ווילען זיין, וויא דיא אדלער פריי!
מיר ווילען געניסען דעם לעפענס מאי!
ציטער, דוא בלוטיגע מיראניי:
עס קומט דער ראכע טאג!“

8.

זא הער איך, וויא עס קלינגט און דונערט
פון יאהרהונדערט צו יאהרהונדערט,
פון דער גאנצער וועלט בעוואונדערט,
פרייהייט, דיין שמורמגלאק!



א וויסענשאפטליכער מארד.

דיא מענשען זיינען וואונדערבאר,
פון געטמער שמעהען זיי העכער,
זיי האפען מיטלייד יעצט זאגאר
מיט מערדער און פערברעכער.

*

מען פלעגט ביז יעצט פערברעכער מוידמען
דורך פולווער, שמריק און שווערד,
מען פלעגט זיי מאטערען אין קיימען
אין א פינסטערען געצעלם.

*

דאך יעצט מהוט וויסענשאפט פערבריימען
ליכט, הומאניטעט,
מיד וועלען יעצט גאנץ עד על מוידמען
דורך עלעקטריציטעט.

*

דאס הייסט א וועלט פון לעהרנער, דענקער,
ניט אינקוויזיטארען,
א ניין! ביי אונז זינד אויך דיא הענקער
וואהרע פראפעסארען.

*
אמ האב איך יעצט אין בלאט געלעזען,
מען האט „עלעקטריזירט“
א מאן, וואס איז זא ווילד געוועזען
זא אונציוויליזירט.—

*
אום מיט א האק זיין פרוי צו מארדען,
און אמ האבען דערפאר —
ריכטער וויסענשאפטליכע לארדען
ערמארדעט דיעזען נאר.

*
דאך וויא ערמארדעט, וויסענשאפטליך,
אנשמענדיג, סאליד,
ניט הימציג און ניט ליידענשאפטליך,
קאלטבלוטיג, טריט ביי טריט.

*
זיי האבען געמאכט א קליינעם טעות,
און דאך גערעכענט גומ,
ער האט פערזאמט דער מלאך המות
אויף עטליכע מינוט.

*

זיי האבען שוין דעם ארימען קרבן
פון „מוידמען משער“ בעפריימ,
און ער... ער איז נאך ניט געשטארבען...
ער צאפעלט זיך... ער שרייט.

*

דאס האט ערשמוינט דיא פראפעסארען,
דיא הענקער אין דיא „פרעק“,
זיי זיינען פלוצלונג בלאם געווארען,
געחלשט דארט פון שרעק.

*

„ער לעבט! ער לעבט! אה, שלעפט איהם ווייטער
צו דעם מוידמען משער!“
זא האט געשריען א געשייטער,
וויסענשאפטליכער הערר.

*

דיא פראפעסארען שמעהען אונשולדיג...
ער לעבט נאך... ער איז היים,
עם פליהען פונקען... פלאצען גליעדער,
עם ברענט אויף איהם דאס פלייש.

*
דיא פראפעסארען שמעהען אונשולדיג...
מיט וואמשעס אין דיא הענד,
און ערווארמען אונגעדולדיג
דעם אונגליקליכען ענד.

*
דאן וועט מען איהם אנאמאמירען,
אום וויסען, וויא פיעל צייט
עס נעהמט מיט דעם עלעקטריזירען
ערמארדען ארעמע לייט.

*
וואס זיינען ביי דיא רייכע לארדען
אונוויסענהייט און נויטה, —
געטריבען צו רויבען און מארדען
פיר דאס שטיקעל ברויט.

*
דאס הייסט פראגרעס!...

יציאת מצרים:

אין דעם לאנד דער פיראמידען
וואר א קעניג ביז און שלעכט.
און עם וואר אללע אידען
זיינע דינער, זיינע קנעכט.

שווער האט זיי געפלאגט דער קעניג,
ליידען האט דאס פאלק געמוזט,
ווייל עם האט פערשטאנען ווייניג—
ווייניג מומה וואר אין זיין ברוסט.

קנעמען ליים און שלעפען ציגעל,
בויען שלעסער הויף און רייף—
ביז דעם קבר פון זיין וויגעל
וואר דער קנעכט צו הונדע גלייף.

קינדער האט מען דאן פערמויערט,
ווען א ציגעל האט געפעהלם—
און ווער ווייס, וויא לאנג עם דויערט
דיעזע וויסע שקלאפען וועלט.

ווען אין לאנד דער פיראמידען
זאל ניש זיין א שטארקער העלד,
וועלכער האט געקעמפט פיר אידען
מיט זיין חכמה און זיין שווערד.

און אויף דיעזער העלד וואר איינער
פון דיא פרייע מענשען-דענקער,
וואס דיא וועלט פארווארפט מיט שטיינער
אדער גיט זיי אב צו הענקער —

יאגט און קוועלט זיי, ווייל זיי מהוען
פיר דיא מענשהיים גרויסע טובות,
און ווען זיי אין קבר רוהען,
שמעלט דיא וועלט פיר זיי מצבות.

דיעזער העלד האט אויף פערשטאנען,
אז דאס פאלק וועט לעבען שלעכט,
ביז עס הערשען נאך מיראנען,
ביז עס גיבט נאך הערר און קנעכט.

דאס דער מענש איז אונצופריעדען,
ווייל ער שלעפט דיא קיימען נאך —
און ער האט בעפרייט דיא אידען
פון דעם וויסמען שקלאפען יאך.

צו א לאנד פון זיסע פרייהייט
האט ער דאן זיין פאלק געבראכט.
ביז זיין לעצטען טאג מיט מרייהייט
זיין געליעבטעס פאלק בעוואכט.

און עס זינד פאראיבער, ברידער,
מיליאנען מעג און נעכט.
און יעצט, אידען, זייט איהר וויעדער
פרעה'ס דינער, פרעה'ס קנעכט.

פאלק! ווער וועט דיך יעצט בעפרייען,
וואו איז ער, דיין בראווער העלד?
אויף דיין וויינען, אויף דיין שרייען,
ווער וועט ציהען יעצט זיין שווערד?

ווער וועט יעצט דיין ים צושפאלטען
פול מיט טרעהרען, בלוט און שמערצען,
און פון שטורם דיך בעהאלטען
אין דעם הימעל פון זיין הערצען?

ווען דוא ווילסט קיין קייטען מראגען,
פאלק, זיי זעלבסט דיין פרייער העלד!
ניש נור מענשען, שטיינער קלאנגען
אין דער וויסטער שקלאפען וועלט.

אללע שקלאפען זינד יעצט ברידער—
רייכט זיך ברידערליך דיא הענד,
שטירצט דיא ווילדע פרעז'ים ניעדער
און פון קנעכטשאפט מאכט איין ענד!

דאן א פסח נאר א נייער
קומט מיט פרייהייט, מיט ערפאלג,
און זיין אנדענק וועט זיין טהייער,
ווייל דער העלד וואר זעלבסט דאס פאלק.



דיא צוויי־פּיסיגע חיה.

זאגט מיר וואו בין איך, איך זעה ניט קיין מענשען,
צוויי־פּיסיגע חיה'לעך לויפען ארום...
ניטא וואס צו לייעפען, ניטא וואס צו בענשען,
דיא וועלט איז זא העסליך, דיא וועלט איז זא דום.

*

קוק, וויא מען רויבט דיינע שוועסטער און ברידער,
קוק, וויא מען טרייבט זיי צו זעלבסטמארד און מארד,
מען צאפט זיי דאס בלוט, מען האקט זיי דיא גלידער—
קוק, שלינג דיא טרעהרען... און זאג ניט קיין ווארט.

*

און זאגסטו א ווארט, ווילסט זיין א גוטער,
פערטהיידגען דעם שוואכען אין קריעג,
דאן זאג „גוד באי“ צו דיין אלטינקער מוטער,
צו דיין פרוי און קינד... דוא קומסט ניט צוריק.

*

דוא קומסט ניט צוריק, אויף דיר ווארט שוין דער הענקער
צו פיהרען דיך אויפן שוידטען בריק,
דער לארבער־קראנץ פון א פרייען דיינקער,
אין אונזער יאהרהונדערט איז—קיימען און שמריק.

*
מענש! דוא שטאלצע צוויי־פּיסנע חיה!
מיט וואס נעהמסטו זיך איבער? ערקלעהר נור דאס מיר!
א יעדע פּיצניקע פּייגעלע פּרייע,
האט דאך מעהר יושר און לעבע פאר דיר.

*
קוק וויא פריי זיא בויט זיך איהר נעסט,
ערנערט זיך פריי מיט איהר אייגענער קראפט,
האט נאהרונג א אבדאך אין שמורם, אין פרעסט,
און איז ביי קיינעם ניט פערשקלאפט.

*
זיא בעגעגענט דיא זוהן מיט א זיסען געזאנג,
שעפט פרישע לופט, שוועבט אין דער פרייע,
און ווייס גאר ניט וויא אונגליקליך, קראנק
איז דארט אויף דער ערד דיא צוויי־פּיסנע חיה.

*
זיא ווייס ניט פון בלוטיגע מארד־קאנאנען,
זיא ווייס ניט פון קייטען, גאלגאן, אסטראג,
פון דיא פערפעסטעטע קירכען און טהראנען,
וואס מאכען נאכט פון דעם ליכטיגען טאג.

*
זיא ווייסט גאר ניט, אז מיר מענשען האבען
א ציוויליזאציאן, וואונדערבאר,
זיא קען טויזענדער מענשען בעגראבען,
און דערביי ניט געבען זיך א קרים זיך זאגאר.

*

זיא האט אויף יעדען טריט עשאפטען,
א אפענעם און געהיימען טיראן —
דא ערמארדעט מען אונז דורך עלעקטרישע דראמען,
דארט צורייסט אויף שטיקער דער אייזענבאהן.

*

דא פערשיט מען אונז אין א קוילען-מינע,
דאס פאלט מען פון עלעווייטער אראפ,
אין דער פרייער ציוויליזירטער מדינה
היינט אויף א האאר אונזער ארעמער קאפ.

*

ענטוויקלונג, פראגרעס! — דאך, פייגעלע זיסע,
וויא איך זעה איז דיר אונבעקאנט אונזער וועלט,
דוא ווייכסט דיא ערד וויא דיא פינסטערע תפיסה,
וואו דיא זורן איז מיט אייזערנע ווענט פערשטעלט.

*

אך, איך בין דיר מקנא, פייגעלע פרייע,
זינג הויך! און זיי צופריעדען דערפון,
וואס דוא ביזט קיין בייזע צוויי-פסיגע חיה,
וואס שענדעט דיא פרייהייט, וואס שפייט אויף דער זורן.

*

זינג הויך! און מיט דינע פרייע ליעדער
דערמאן דעם מענשען אז אויך ער קען זיין פריי,
ערוועק-ערוועק מיינע ליידענדע ברידער
פון דעם בימערען שלאף דער שקלאפעריי.



*

פליה, פייגעלע הויך! און מיט דיא פרייע פליגעל,
קלאפ אן אין דעם פענסטער'ס פון „דשוליעט“,
וואו עס שמאכמען מענשען אונטער שלאס און ריגעל,
דערפאר, ווייל זיי האבען פיר פרייהייט גערעדט.

*

גיב זיי אפ א גרום פון א עלענדען זינגער,
וואס דיינקט פון זיי אימער מיט מדעהרען און שמערץ —
פילייכט וועט זיי ווערען א ביסעלע גרינגער,
ווען זיי הערען א ווארט פון א פרייעם הערץ.



דיא געפאלענע.

וואס קוקט איהר אויף מיר מיט פעראכטונג?
וואס ווארפט איהר שטיינער אויף מיר?
איהר זאגט, איך פערקויף מיין עהרע –
האנדעלט איהר זעלבסט ניט מיט איהר?

*

איהר זעהט דיעזע, פיינע פרויען,
געקליידעט אין נאלד און אין זייד,
פערקויפען זיי זיך ניט נאגן אפען,
צו רייכע אנשמענדיגע לייט?

*

נור איך פערקויף זיך אין ארמוטה,
אין הונגער, דערפאר וויל איך מזו –
אין זיי פערקויפען דיא עהרע,
אין רייכטהום – פאר איבערפלוס.

*

איהר זאגט, זיי האבען געהיראט...
ווייסט איהר, וואס דאס בעטיידט?...
פיעלע הייראטהען... דאך ליעבען –
ווער ליעבט דאס אין אונזער צייט?!

*
מען הייראטה פאר געלד, פאר רייכטהום,
פאר א טיטול פון א גראף,
מען הייראטה צו האבען א קענין,
מען הייראטה צו האבען א שקלאף...
*

דאס הייראטהען איז יעצט א שווינדעל,
אויפ'ן שמוציגען לעבענס מארק,
א מאסקע פיר ווילדע אינסטיקטען,
פיר הייליגע ליעבע א זארג.
*

קען א חופה אדער א קלויסטער
מאכען הייליג פראסטיטוציאן?
א פראסטיטוטקע ווערען א געטין,
צי זיא א קארטע האט, צי א טראהן?
*

אויב ניט, ווארום פיר דיא רייכע,
נעהמט איהר דיא הוט אראפ —
און פון אונז — עלענדע אפפער —
מיט פעראכטונג קעהרט איהר זיך אפ.
*

און איהר שרייבער, פראפעסארען,
פריידיגער פון מאראל,
פערקויפט איהר ניט אייער עהרע
פיר דעם גאלדענעם מעטאל.

*

פריידיגט איהר דען דיא ווארהייט ?
דאס, זאגט איהר, ווערט ניט בעצאהלמ,
נור שמרציגע ליגען, נור פאלשקייט –
בריינגט אייך קאמפארט יעצט און גאלד.

*

זייט איהר דען ניט פראסמיטוקעס
מיט געפאלענע פרויען צו גלייה ? !
נור מיר זיינען ארעם און עלענד –
און איהר זייט שטאלץ און רייך.

*

מיר פערקויפען זיך אין דער דונקעל
איהר – אין ליכטיגען פארלאמענט,
אונז בעגראפט מען מיט פלוך, מיט שאנדע,
אייך שמעלט מען א מאנומענט.

*

און ווער האט אונז געמאכט וואס מיר זיינען –
היימלאז, פערלאזען, געמיין ?
ווער האט גערויבט אונזער אונשולד,
אונזער יוגענד – אויב ניט איהר אליין ? !

*

פון קלייסטערס, טעמפעלס, טריבונעס,
וואו „מאראל“ פריידיגט איהר נור,
קומט איהר צו אונז בעשימפען
זיטליכקייט, עהרע, נאטור.

*
איהר ווארפט אונז ארויס אין דיא גאמען.
און ווען מיר בלומען אין הונגער און שאנד.
שרייבט געגען אונז געזעצען
אייער מערדערישע האנד.

* * *

וואס קוקט איהר אויף מיר מיט פערדאכטונג?
געמט צוריק אייער שמוציגען שטיין.
ווער האט אונז געמאכט וואס מיר זיינען?
ווער? אויב ניט איהר אליין!



ע"י מאגנט!

(א קאמפף ליעד געוונגען מיט דעם מאטיוו פון דער רוסישער פאָלקסליעד
„פּאָיעכטל קאזאק מאלאָדאי נא משובינור“).

ארבייטער, ברידער, איהר הערט וויא עס דונערט?
איהר הערט וויא עס ברומט, וויא עס קראכט?—
שמ'שון הגבור פון אונזער יאהרהונדערט
האט פון זיין שלאף ערוואכט.

דער שקלאף האט ערוואכט פון זיין פינסטערען דרימל,
ער גרייפט יעצט צום פאנצער און שווערד,
ער וויל נישט מעהר וויסען פון גאט אויפ'ן הימעל,
ער וויל נישט קיין הארד אויף דער ערד.

איהם שרעקט נישט מעהר איבער דיא פאהנע, דיא רוימע,
ער ווייס, אז מיר ווערען פערפאלגט
דערפאר, ווייל מיר ווילען צוברעכען דיא קייטען,
דיא קייטען פון ארעמען פאלק.

ער הערט מיט בענייסטערונג דיא הייליגע לעהרע
פון פרייהייט, פון מענשליכע רעכט;
ער ווייס, אז צו קעמפפען פיר איהר איז אן עהרע,
א שאנדע — צו בלייבען א קנעכט.

אה, ברידער, זייט מונטער! עס הויבט אן צו מאנען.
ניט ווייט איז דיא ליכטיגע זוהן —

מיר זעהען שוין מויזענדע, מויזענדע מראגען
מיט שמאלץ אונזער בלוטרויטע פאהן.

נור לומפען, נור טרוסען אין אונזערע צייטען,
וואס בייטען אידעען וויא שיד,
קענען יעצט בלייבען שמעהן פון דער ווייטען,
פערזומפפט אין דעם אייגענעם „איך“.

אבער דער מענש, אין וועלכען עס פלאקערט
דער פרייהייטס הייליגער שמראהל, —
דער קען יעצט ניט רוהען, ער ארבייט, ער אקערט,
ער בלוטעט — פיר זיין אידעא.

אויף צו דער ארבייט, איהר מענער, קאמערעדען,
ווארהייט מוז האפען איהר זיעג,
דיא הערצער בעגייסטערט, דיא ביקסען געלאדען:
ארבייטער, פארווערטס צום קריעג!!



צו דיא פערטהיידיגער פון פינסטערנים.

וואס ליארט איהר, ארטהאדאקסען?
וויילט איהר אז דאס יודענטום
זאל נור בעשטעהן פון אקסען.
וויא איהר אנוויסענד און דום?!

*

איהר ווילט מיר זאלען זיך בוקען.
צו אייער פינסטערען נאט.
און ביינען דעם קאפ און רוקען
פיר יעדען פרומען אידיאט.

*

איהר ווילט מיר זאלען אנמלויפען
וויא איהר פון ליכט און פערשמאנד.
פיר א סענט לייב און זעעלע פערקויפען.
אבי זיצען אין מזרח וואנד.

*

יעדע צייט האט איהר נייע תורה —
אונזער תורה איז פרייהייט און רעכט:
און ביי אונז איז דיא גרעסטע עבירה
צו זיין א געהארכזאמער קנעכט.

*

מיר האבען אויך נייע פראפעמען –
בערנע, לאסאל, קארל מארקס
זיי וועלען פון גלות אונז רעמען.
ניט מיט פאסמען און הייליגען וואקס.

*

זיי זאגען: איזראעלימען.
אייער ליידען וועט געהמען א ענד,
ווען מיראנען און יעזואימען
וועלען פאלען פון שקלאפענהענד.

*

ווען פרייהייט וועט צוגיעסען
איהר הייליגעס ליכט אומעמום,
נור דאן וועט פון צרות ניט וויסען
דאס ליידענדע יודענמהום.

*

זיי רופען אונז אין דיא רייהען
פון דיא אטוועלמליכע קנעכט,
וואס קעמפפען דיא וועלט צו בעפרייען
און געבען איהר מענשענרעכט.

*
וואס ווילען, אז אללע נאציאנען
זאלען איין פאמיליע זיין,
לעבען אהן קיימען, אהן טהראנען,
אין לעבע, אין זאנענשיין.

*
דיא מענשהייט זאל ניט וויסען
פון קיין אונטערשייד,
א יעדער זאל פרייהייט געניעסען
סײַ טערק, סײַ קריסט, סײַ איד.

*
א יעדער זאל מענשליך לעבען
און וויסען וואס לעבען בעמייידט,
און ווער וויא דער איד דארף שמרעבען
צו דיעזער הייליגער צייט!?

*
ווער האט אזוי ביטער געליטען
וויא ער פון מיראניי!?
פון דיא געקרוינטע באנדיטען
און פינסטערע שקלאפעריי.

*
גענוג זיך בוקען צו געטער.
צו פאפען, געלדזעק און מראהן!
איד! דיין איינציגע רעמונג
איז דיא גרויסע רעוואלוציאן!

*
צו איהר, איזראעלימען!
פארווערטס, מיט האפנונג און מיטה!
גענוג האבען פאראזימען
געמדונקען אייער בלום.

*
יעדע צייט האט איהר נייע תורה –
אונזער תורה איז פרייהייט און רעכט:
און, ברודער, דיא גרעסטע עבירה
איז צו זיין געהארכזאמע קנעכט.



צום געבורטסטאג.

פארביי איז א יאהר, זייט דוא ביזט געבארען,
בעגריסט האט מיין מוזע דיין ערשמען שמראהל,
און האט דיה מיט ארבייטער טרעהרען בעשווארען
צו געהן אונערשראקען צו דיין אידעאל.

איך שמייכעל דיה ניט, פרייע ארבייטער שטימע,
שווער וואר דיין קאמפף, ניט גרויס דיין ערפאלג,
דיך האבען פערלוימדעט דיינע פיינד, דיא שלימע,
דיא ווארהייט ערשרעקט דאס אונוויסענדע פאלק.

ווען דוא וואלסט רעפארמעלעך זיסע געפרעדיגט,
ווען דוא וואלסט דער מאסע געשמייכעלט, געלעקט,
איהר יעדען אונוויסענדען שריט פערטהיידגט, —
דאן וואלט זיא מיט קראנצען דיין הויפט בעדעקט.

דאך שענדליך זיינען דיא בלומענקראנצען,
מיט וועלכע מען ווערט פון דומהייט געקריינט,
פאר הנפענען, פאר פאליטישען מאנצען,
פאר זאנען ניט דאס, וואס מיר האבען געדענקט. —

ניין! בעסער געקרוינט זיין מיט גיפטיגע דערנער,
דערפאר, ווייל דיא ווארהייט אליין איז אונז לייעב,
דערפאר, ווייל מיר האבען וויא טרייע זעלנער
אין שלאכטפעלד, פערטהיידנאט אונזער פרינציפ.

בעסער שטיינער, וויא מאנומענטען,
בעסער אין קערקער, וויא אין פארלאמענט,
בעסער קללות, וויא קאמפלימענטען
דערפאר, וואס מיר האלטען אין פאקעטס דיא הענד.

שווער איז דיין קאמפף! דיא שמורמישע וועללען
ברעכען דיא שיף. עם דונערט און בליצט,
דיא יונגע מאטראזען דיא רויטע רעבעלען,
קעמפפען מיט טרעהרען פון שמורם בעשפריצט.

ווען איינער פערמאטערט פאלט ביי דעם רודער,
שמעלט זיך א צווייטער באלד אויף זיין פאסט.—
א חמארע! א ברודער דערקענט ניט זיין ברודער,
דאך ווערט פון מאטראזען דיא שיף ניט פערלאזט.

אה, ניין! דיא פרייהייטס שיף איז אונז הייליג,
זיא וועט אונז ברענגען אהין, אין דאס לאנד,
וואו עם גיעבט ניט קיין שקלאף און קיין קעניג.
וואו פריי איז דאס מענשליכע הערץ אין פערשטאנד.

אהין, וואו מען ווערט ניט געהאסט און געמריבען.
אהין, וואו מען ווייס ניט פון מיראניי,
אהין, וואו דיא מענשהיים וועט לעבען און ליעבען,
ליעבען און לעבען גליקליך און פריי.

פארווערטס, ברידער, דורך שמורמישע וועללען!
איך שווער: ניט אומזיסט איז דיא ארבייט און מיה,
פון דעם וואס בעלאנגט צו דיא רויטע רעבעלען
און שווימט מיט דער שיף, וועלכע הייסט—אנארכיע!



צום אנדענקען

פון

ניקאראי וו. שערגונאוו.

פינסטער איז רוסלאנד, ווילד איז איהר הענקער,
דאך זיס איז דאס פרייע, רוסישע ווארט,
א בילד פון א רוסישען קעמפפער און דענקער
פארנעמט אין מיין מיין הערצען דאס הייליגסטען ארט.

שעלגונאוו! אה, וואס פיר א טרייער
אפאסטאל פון פרייהייט, פון מענשענרעכט,
מיט וואס פיר א ליעבע, מיט וואס פיר א פייער
האט ער פערטהיידניגט דיא ארעמע קנעכט.

ער האט מיט זיין קרימישען מעסער געשניטען
יעדען שווינדלער און רויבער מיט ברענענדען וואומה,
און, וואס דאס ליידענדע פאלק האט געליטען,
האט ער פערצייכענט מיט טרעהרען און בלוט.

ער איז געשטארבען. דאך ברענט און פלאקערט
זיין פאקעל אין רוסישען שמורמווינד, —
וואס שעלונאווא האט געזייהט און געאקערט,
בליהט אין דער רוסישער יוגענד אצינד.

עס בליהט, און עס שפריצט מיט גליהענדען פייער
און יעשוידער פונק פון הייליגען פלאם
בעשאפט פיר רוסלאנד א נייעם בעפרייער, —
פיר ווילדע טיראנען א גיפטיגען סם.



דער זעלנער.

(נאך היינע)

א אידעל, א זעלנער שמעהט איינזאם
— אין רוסלאנד אויף זיין פאסט —
ער שמעהט אין שניי בעגראבען
פערגליווערט פון דעם פראסט.

ער טרוימט פון זיינע ברידער,
וואס לעבען אין א פרייע וועלט —
וויא פּרעהליך שיינט דיא זאננע
און ס'בליהט דער גרינער פעלד.

שמאלץ שמעהט ער אין דעם שמורם,
זיין ביקס געדריקט אין האנד —
ער איז נאך ניט פערלארען.
וויא לאנג עס איז נאך דא א פרייעס לאנד...



דיא טאגעס־פראגע.

וואס געהט מיך אן ווען ער וועט קומען,
דער טאג פון אלגעמיינעם גליק –
צו וועל איך פליקען זיינע בלומען
צו וועל איך הערען זיין מוזיק!

צו וועל איך זעלבסט געניסען פירות
פון פרייהייטס זיסען פאראדיו,
אדער דיא קינפטיגע דורות
וועלען דארט לעבען פריי און זיס!

איך בין ניט קיין הענדלער אום צו טראכטען,
צו וועל איך זיין בעצאהלט דערפאר
וואס איך וועל העלפען דעם פערשמאכטען,
דעם אונטערדריקטען אין געפאהר.

פאר מיר איז נור דיא פראגע וויכטיג:
צו קומט דער שעהנער אידעאל?
צו עס וועט ווערען א מאל ליכטיג
אין אונזער יאמער־טהאל?

דאך ווען עס קומט—צו היינט צו מארגען,
דאס געהט פיר ווייניג און!
איך וועל פאר איינס בלויז אימער זארגען -
מיין מעגשען-פליכט זאל זיין געטהאן!

און וויא דער שמודם זאל ניט ווארפען
מיין שיפעל אין לעבענס-דאקעאן,
און וואס אויסליידען איך זאל ניט דארפען
פון יעדען הארצלעזען מיראן -

דאך האלט איך הויך דיא רויטע פאהנע,
און קלינג מיט שמאלץ אין פרייהייטס-גלאק,
איך ווייס עס קומט דיא פרייהייטס-זאנע,
איך קלינג מיט שמאלץ אין צורוף-גלאק!...



„ש פ א נ י ע“...

שפאניע!—צופילטער מהראן
פון דער בלוטיגער אינקוויזיציאן!
דיין פאלק איז פערשקלאפט בערויבט און צומראמען
און ווען עס ערהויבט זיין טרעהרען-שטים,
וויילסמו מיט מארד, מיט בלוט-עשאפאמען
דערשטיקען איהם.

דומע מיראנען! דיא אינקוויזיציאן
מיט איהרע גארנאמען אין פינסטערען טהורעם
וועלען ניט טוידמען דיא רעוואלוציאן—
איהר זייט דיא וואלקען, זיא איז דער שמורם!

זיא קומט, דיא טאכטער פון ראכע און צארן,
דיא טרעהרען פון פאלק האבען זיא געפארען,
אין דעם ארבייטערס ברענענדע וואונדען
איהר רויטען פאקעל אונגעצונדען.

זיא קומט! און וועה איז צו אייך, דעספאמען,
וואס האבען דאס פאלק גערויבט און געמראמען,
וואס האבען געוואלט מיט מארד, מיט עשאפאמען
דערשטיקען דעם פרייען גייסט!

ווען דער שקלאף זיינע קיימען צורייסט,
צוברעכט ער אויף אייערע טהראנען! —
איהר געקרוינטע אינקוויזיציאנען,
עס ווערט פון אייך שמויב, דאך מען וועט אייך דערמאהנען
דערמאהנען אלס מערדער, אלס בלוטיגע הענקער,
וואס האבען געשיקט יעדען עהרליכען דענקער,
יעדען פריינד פון פרייהייט וויא מיגרען פערפאלגט,
ווייל ער האט געליעבט דאס ליידענדע פאלק!

דאך דיא, וואס איהר האט געשטיקט און דערווארגען,
דיא וועלען וויא א ליכטיגער מארגען
שיינען אין דער קומענדער צייט,
ווען אלע און יעדער וועט זיין בעפרייט. —

* * *

פארווערטס, איהר קעמפפער דער אנארכיע!
וויא שעקן, וויא גרויס, וויא הייליג איז זיא,
דיא נעמין פון פרייהייט, וואס האט ניט קיין שיעור,
וויא זיס איז צו לעבען און שטארבען פיר איהר! ...



דיא הונגעריגע און דיא זאמע.

דיא הונגעריגע שרייען נאך ברויט —
דיא זאמע פילאזאפירען.
דיא הונגעריגע שמארבען פון נויטה —
דיא זאמע פארלאמענטירען.

דיא הונגעריגע בלוטען און שמרייטען
מיט דער הערשענדער רויבער באנדע:
דיא זאמע שמעהען פון דער ווייטען.
און שרייען „עס איז א שאנדע!“

„גנבענען ברויט—אך, איהר במלנים!
„לומפען פראלעטאריאט!
„מיד זיינען מיט אייך קיין מחותנים“,
ערקלעהרט דער „עס“ דעמאקראט.

„באם!“ מעקען איהם צו זיינע פיה,
„באם!“ ענטפערט זיין עזעל-קווארטעט.
אך! אבשאצען דיעזער פילאזאפיע
קען נור דער, וואס איז זאט און פעט!

דאך דער ארעמער, פוסטער מאנען
קען דאס נאר ניס פערשמעהן;
און ער וועט אין ניכען צושמערען, צוטראגען
יעדען טראקן, יעדען קערקער-שטיין

* * *

דיא הוננערינע שרייען נאך ברויט –
דיא זאמע פילאזאפירען,
דיא הוננערינע שמארבען פון נויטה –
דיא זאמע פארלאמענטירען!...

צו דיא פינסטערע במלנים.

וואס קריצט איהר מיט דיא ציין, איהר פינסטערע במלנים?
איהר ווייסט דאך, אז א פריהלינג מאכט ניט איין שוואלב,
איהר קענט נאך וויא אימער, מיט א רחמנות-פנים,
וויא בעטלער, בוקען זיך צו אייער גאלדענע קאלב.

איהר קענט, וויא אימער, נאך האפען אויף נדבות,
זיין גרויסע פאטריאמען און לעבען פון „האפלאפ“,
און רופען אין דער לאנד פון אונזערע שוידמע אבות,
אהין, וואו עס הונגערט יעצט דער מערק און דער אראב.

דיא וועלט איז דום גענוג, איהר קענט נאך שווינדלען, רויבען
אלעס אין נאמען פון'ם אונטערדריקטען איד –
און ער, דער עלענדער, ער מוז אייך אלעס גלויבען:
בעדעקט מיט פינסטערנים איז זיין יעדער שריט.

דאך ניט דענקט, אז איהר וועט הוליען עוויג,
עס קומט די צייט, דיא וואונדערבארע צייט:
עס וועט ניט זיין קיין בעטלער און קיין קעניג
און יעדער פאלק און מענש וועט זיין בעפרייט!

דאן ציטערט, איהר נגבים, פאראזימען!
מען וועט אייך בריינגען פאר דעם פאלקס-דעריכט
און איהר וועט פערשווינדען היפאקרימען,
וויא פינסטערנים פיר דאס זאנגענליכט!

צום ארבייטער.

וויא שווער עס זאלען נימ זיין דיא וועגען,
וואס פיהרען צו פרייהייט, וואס פיהרען צום זיעג,
שמרענג אן דייע קרעפטען! און פירכמלאז בעגעגען
דעם שמורם און פייער פון ביטערען קריעג!

אויף דיר וועלען בילען גראבע בולדאגען,
דער פינגד וועט קריצען אויף דיר מיט די צייהן,
יעדער שורקע וועט א האס אויף דיר טראגען,
יעדער היפאקריט אויף דיר ווארפען א שמיין!

מען וועט דיך פערלוימדען, דאס בלוט פון דיר צאפען,
דער, פאר וועמען דו קעמפסט, וועט דיך האסען זאגאר,
דיא ביטערע גויטה וועט אין טהיר צו דיר קלאפען,
דאך זיי א מענש אויף אין גויטה און געפאהר!

פערגעס ניט, וויא הייליג, וויא גרויס איז דיא זאכע,
פיר וועלכע דו קעמפסט! איהר הייליגע זיעג
וועט פריינגען פיר אללע עלענדע, שוואכע,
פיר אללע פערשקלאפטע פרייהייט און גליק!

פערגעס ניט! און לאז דיין שמימע ערקלינגען
איבער דער גאנצער ליידענדער ערד,
און נור דער טוידט אליין זאל דיך צווינגען
אוועקלייגען דיין פאהן און דיין שווערד.

צו דיא גאט'ספארכטיגע בירגער.

1.

מיר קומען צו אייך מיט דער פאהנע דער פרייהייט,
מיט דעם פאקעל פון ריינעם פערשטאנד,
מיר צייגען אייך אויף דיא אונשמערבליכע ווארהייט
מיט דער וויסענשאפטס אייזערנע האנד!

2.

איהר ווילט אונז ניט הערען, איהר קריצט מיט דיא צייהנער
פערדאמט אונזער דענקען און מהאן.
איהר שלעפט אונז אין קערקער, איהר ווארפט אויף
אונז שטיינער אין נאמען פון געלדזאק און מהראן.

3.

דאך מיר ווילען ריידען, און מיר וועלען ריידען,
אה, דומע קנעכט פון גאט מאמאן!
מיט אונז איז דיא ווארהייט! איהר קענט אונז ניט שיידען
פון איהר אונבעזיענבארען פאהן!

4.

יעצט זאגען מיר אייך: גענוג שוין צו גלויבען!
ווער פון אייך ווייס ניט ריכטיג דעם סוד,
אז גראדע וויא אונטען, אזוי אויך דארט אויבען
גיבט ניט קיין שפור פון אירגענד א גאט?

5.
און וואלט נור געוועזען אה, אידען! א בורא,
א גרויסער, שמארקער, אלמעכטיגער גאט —
וואלט ער דערלאזט דען, אז איהם און זיין תורה
זאל מען בעדעקען מיט חרפות און שפאמ?

6.
וואס מאכט מען היינט ניט פון רבונן של עולם?
מען שימפפט איהם און שמוצט איהם גאר אהן א שיעור
און דאך זיצט ער זיך וויא א ליימענער גולם,
און גיט זיך צו מאהל ניט אפילו קיין ריהר!

7.
און ווייסט איהר ווארום? עס איז פשוט ניטא
ווער און וואס זאל זיך אנהויבען ריהרען,
ווארום דער ביי וועמען א גאט איז נאך דא
פעהלען אימער אין קאפ געהירען!

8.
אה, ניין! ווען ווירקליך עס זאל עקזיסטירען
א גאט, וואס נור ער דריקט אונז און פלאגט,
וואלט מען נויטהייג געדאפט איהם עקספלאדירען,
וויא דער זיידע באקונין האט געזאגט.

* * *

פוסט און גאמלאז ברידער, איז דער הימעל,
יעדער דענקער ווייס דערפון —
און מיר זאגען: וואכט אויף פון אייער דרימעל,
ערבליקט דיא ליכטיגע זון!

9.

פּערהאַסט ניש דיא ווארהייט, זיא איז אייער רעמער,
יאהרהונדערטע קעמפּט זיא פיר אייך,
זיא וועט דיא מענשען מאכען פיר וואהרע געמער,
און דיא ערד פיר—א הימעל רייך.

10

פּערהאַסט ניש דיא ווארהייט און איהרע פראפעטען,
ערקענט זיי אלס ברידער, אלס פריינדע:
זיי קומען אייך וועקען, זיי קומען אייך רעמען
פון אייערע בלוטיגע פיינדע.

11

זיי קומען עראינערען אייך אן דיא פפליכטען
פון א יעדען פראלעטאריאט:
צו דענקען, צו קעמפּען, צו העלפען פערניכטען
דעם געלדזאק, דיא קירכע און שטאאט.

12

מיר קומען צו אייך מיט דער פאהנע דער פרייהייט
מיט דעם פאקעל פון ריינעם פערשמאנד,
מיר צייגען אייך אויף דיא אונשמערפליכע ווארהייט
מיט דער וויסענשאפט'ס אייזערנע האנד.



צו א פריינד.

דאס שיפעלע לויפט צווישען רוישענדע וועללען,
דער שמורם ווערט שמארקער מיט יעדער מינוט,
דער וועג איז געפעהרליך... דאך שמארק איז דער זעגעל
עהרליכער שיפער, פערליער ניט דיין מומה!

*

עס ווערען אלץ בייזער דיא קעמפפענדע שמראמען,
דאס שיפעלע ווארפט עס ארויף און אראפ:
עפעס צורייצטע, העסליכע ברואים
שמעקען פון וואסער ארויס זייער קאפ...

*

זיי עפענען ברייט דיא פערבלומיגטע מיילער,
דאך שנעל טראגט דער שמורם דיך ווייטער אוועק —
עס בריצט און עס דונערט, עס בויגט זיך דער זעגעל:
עס ליעגט צווישען פעלוען דער שרעקליכער וועג.

*

דאך זעהסטו פון ווייטען דארט רויטע סיגנאלען...
דאס קומט דיר צו הילפע דיא הייליגע צייט!
עס דעמערט דער מארגען—פערלאז ניט דעם רודער!
קעמפף מיט דעם שמורם! דער ברעג איז ניט ווייט...

א גוט ווארט.

זייט איהר מענשען—האנדעלט מענשליך!
האט אין זינען אייער ציעל!
ניט קיין פלאץ אין אייער הערצען
א קליינגייסטיגען געפיהל!

ניט פארגעסט, פארוואס מיר קעמפפען!
ניט פארגעסט, אז פארן מיהר —
שטעהט דיא מאסע, דיא וואס בלומעט!
דיא וואס ליידעט אהן א שיעור!

זייט איהר מענשען, האנדעלט מענשליך!
ניט פערליערט זיך אין געפאהר!
וועקט מיט ווערטער! וועקט מיט טהאמען
דעם פערשקלאפטען פראלעטאר!



ניט עוויג.

ניט עוויג וועלען זיי דויערען
דיא קאלטע פינסטערע נעכט.
ניט עוויג וועט פאר זיך מויערען
נור פינסטערע קערקער דער קנעכט.

*

ניט עוויג וועט ער בויען
פיר זיינע טיראנען פאלאסטען.
ווען ארימע קינדער און פרויען
הארעווען שמאכטען און פאסטען.

*

ניין! ברידער, דער פריהלינג מוז קומען
מיט זיין הייליגע זאנענשיין,
אין וועלכע עס לאכען דיא בלומען
און עס פליסט דער לעבענסוויין.

*

ניט לאזטזשע דיא קעפ ארונטער!
ניט שטעהט אויפן האלפען וועג!
פאררוערמס! שמאלץ און מונטער!
פאררוערמ, צום הייליגען צוועק!

דיכטער?

עס איז א מעלה צו זיין א פאעמ,
דאך וויא שלים, ווען מיט אייך אויף איין ברעט
שמעהט א שורקע מיט צוויי געזיכטער,
מיט עזעל-אויערן, און איז אויך א דיכטער.

היינט פיר א שנאפס מיט א פאר קארטאפעל
וועט ער לעקען דעם רייכענס פאנטאפעל,
מארגען פיר א קוואדער לאהן
שרייט ער: עס לעבע דיא ארבייטער פאהן.

דאך וואס געהט דאס אן דער וועלמ,
וואו אלעס פערקויפט זיך אפען פיר געלד?
מעגסט זיין א שורקע, מען דארף קיין פרינציפ,
אבי עס גראמט זיך ביסטו אונז לייעב.



אונזער „פרייהייט“.

אין דעם שטאאט, דיא פאליציי,
אין דער פרעסע, דיא צענזורע:
אללע שפייען יעצט גאנץ פריי
דער גערעכטיגקייט אין צורה.

דאך איך זעה שוין פאלען, זינקען,
שטאאט, דיין אלטע שקלאפענהויז!
און דיא שפייערס וועלען מרינקען
וואס זיי שפייען יעצט אויס...



דער אלמער שמיעד.

עס זיצט אויף אן אינזעל איין אלמער שמיעד,
לאזט קרעפטיג זיין האמער ארונמער,
דאס אייזען גליהט, וויא זיין געמיטה,
זיין הערץ איז שמאלץ און מונמער.

ער ארבייט און שמידט אן אייזערנע קייט
פיר דעם גאט מאמאן,
פיר יעדען מיראן וואס ליעגט צושפרייט
אויף זיין בלוטיגען טהראן.—

דער האמער קלאפט, דיא פונקען פליהען,
דאס בלוטיגע אייזען גליהט,
ניט אימער וועט דאס פאלק פאר אייך קניהען!
דענקט דער אלמער שמיעד.

„ניט אימער וועט קנעכטשאפט זיין פערגעמערט,
„דאס פאלק הויבט אן צו פערשמעהן.
„איך שווער: מין אייזערנער האמער צושמעערט
„אייער גאלדענע קרוין!

פון מיין מאגע־בוך.

א דונקעלער צימער א פעדער, א מינמער,
צייטונגען, ביכער, פאפיער –
איך זינג פון פריהלינג, דאך פיהל איך א ווינטער
ווערט און שנייעט ארום מיר.

א שרעקליכער ווינטער! דיא עדעלע ראזען,
וואס האבען דיא וועלט געציערמ,
זילבערנע קוואלען, פפלאנצען און גראזען,
אללעס ווערט טוידט, אללעס פריהרמ.

דער פייער וואס האט אין מיין הארץ געפלאקערט
איז שוין ניט מעהר אזוי רויט,
דאס, וואס איך האב געזייט און געאקערמ,
ווערט פערגליווערמ, פערשנייט.

עס פאלען אויף אייז מיינע הייסע טרעהרען...
דאך האלט איך מיין בענער פעסט,
עס וועלקען דיא בלוטען... אבער דיא שמערען
האבען קיין מורא פאר פרעסט.

קען דען דער ווינטער דויערען אימער?
אה, ניין! איך האלט ניט דערפון!
ניט וויין, מיין פעדער! אויך אין אונזער צימער
קומט נאך דיא פריהלינגס־זון!

דיא רעוואלוציאן.

(נאך דעם דייטשישען)

זיא איז ניט מוידט! איהר קענט זיא ניט דערשלאגען.
זיא לאכט פון אייער צארן, אייער ברומען און ברילען.
איהר מענט זיא הונדערט מאהל צום קבר טראגען:
אונשמערפליך לעבט דיא רעוואלוציאן.

*

איהר גלויבט, איהר האט זיא געקעמפט און געבונדען.
אויף גאלגאן דערווארגען, מיטן שווערד דערשטאכען—
און דאך, טראמץ אלע איהרע שווערע וואונדען:
אונשמערפליך לעבט דיא רעוואלוציאן!

*

זיא שטורעמט, פאהרט מיט בלוטיגע לאקען,
מיט פלאמענדע אויגען דורך שמעדט און לענדער—
זיא ציהט אומעטום דיא אלארם־קלאגען:
אונשמערפליך לעבט דיא רעוואלוציאן.

*

יונג און אלט איהר אויפרוף הערט,
בעגייסערט ווערט מאן און פרוי—
גרייפט מיט קראפט דעם העלדענשווערט:
אונשמערפליך לעבט דיא רעוואלוציאן.

זיא לויפט געשווינד גליק פארבינדען,
איהר לעהרע איז מיט בלוט געטויפט –
געלדזאק, פאפסט און טהראן פערשווינדען:
אונשמערבליך לעבט דיא רעוואלוציאן.

*

וואך אויף, אה, פאלק! עס קומט דיא צייט –
הער איהר רוף און פארלאז דיין געצעלט:
פראלעטאריאט! צום בלוטיגען זיי בערייט!
בעפריי זיך און פריי איז דיא וועלט...



It was a dream.

„Освобождень твой край родимый,
„Паль наконецъ кровавый Римъ!
„Приди ко мнѣ мой сынъ любимый!

It was a dream,
It was a dream!

Не видно старины Московской;
На мѣстѣ стараго Кремля —
Великій памятникъ Перовской
Воздвигла русская земля!
А вотъ и Гельфманъ и Сигида,
Желябовъ съ знаменемъ святымъ!
Отомщена вѣковъ обида! —

It was a dream,
It was a dream!

Русь на свободѣ отдыхаетъ,
И мирно русскій спитъ студентъ,
Онъ въ часъ досуга посѣщаетъ —
Борцовъ великихъ монументъ:
И съ непокрытой головою
Стоитъ въ раздумьѣ онъ предъ нимъ,
Глаза горятъ святой слезою, —

It was a dream,
It was a dream!

Богать и Питеръ новой славой:
На свѣтлыхъ берегахъ Невы
Ужъ нѣтъ Бастилии кровавой,
И нѣтъ Престольной головы!
Указовъ намъ никто не пишетъ,
Въ Сибири мы царей хранимъ,
Россія вольной грудью дышетъ. —

**It was a Dream,
It was a Dream!**

Исчезла тьма... и новымъ вѣкомъ
Еврей страдалецъ не гонимъ:
Онъ тоже признанъ человѣкомъ, —

**It was a dream,
It was a dream!**

It was a dream! но часъ настанетъ
И будетъ жизнью этотъ сонъ,
Свободы громъ надъ міромъ грянетъ
И насъ въ гробахъ разбудитъ онъ!
Къ свободѣ скоро міръ привыкнетъ.
Читая про кровавый Римъ,
Про наши муки онъ воскликнетъ —

**It was a dream,
It was a dream!**



פרשת

א פריעה פון א זעלבסטמערדער

אך וואָס פאַר אַ וואונדער שעהנע נאַכט.

דער הימעל איז אזוי בלוי, די שטערען פינקלען, ווי ריינע בריליאַנטען, עס הערען זיך פון ווייטען די זיסע טרעלען פון א נאַכטיגאל. אלעס איז אזוי פראַכטפאַל, גראַדע ווי אין די פראַנץ ציווישע ראַמאַנען, וועלכע איך האָב אַמאָל געלעזען מיט יוגענדליכע ליידענשאַפט.

אַמאָל וואָלט איך אין אזאַ נאַכט געטרוימט פון ליעבע, פון צוויי צאַרטע פערליעכטע הערצער, וואָס גיסען זיך צונױף, אין איין האַרמאָניע, יעצט איז עס אַנדערש. יעצט טרוים איך פון טויט, פון אַ שטילען, רוהיגען, קאַלטען קבר, וואו אין האַרצען און אין די געהירען ברענען ניט קיין ליידענשאַפטען; וואו עס טראָגען זיך ניט אַרום, ווי שוואַרצע שטורמפּױגלען, פינסטערע שווערע געדאַנ-קען. ניין, אין קבר איז אלעס שטיל, רוהיג, קאַלט, טויט.

יעצט בין איך אַ גאַנץ אַנדער מענש! אַמאָל האָב איך זיך געבוקט פאַר דער נאַטור, ווי פאַר אַ הייליגער געטין, יעצט אָבער קוק איך אויף איהר ווי אויף אַן אַלטע, אויסגעפּוצטע קאַקעטקע, אָדער צו וואָס לייקענע? דעם אמת? איך קוק אויף דער רייצענדער נאַטור, ווי אויף אַ גלענצענדער פראַסטיטוטקע, וועלכע ניט זיך אָב נאָר דעם רייכען. הא! די פיינע אויסגעאַדעלטע עסטעטיקער קרי-צען מיט די ציין! ווי וואג איך עס צו פּערגלייכען די הייליגע נאַטור, מיט אזאַ אונעהייליגקייט? און דאָך איז עס אזוי. ווער געניסט די שעהנהייטען דער נאַטור? ווער ערקוויקט זיך מיט איהר וויין? ווער איז גליקליך אויף איהר בלומענברוסט? דער רייכער דער וואָס קען בעצאַהלען. דעם אַרעמאַן, דעם עלענדען צורייצט זי נאָר מיט איהרע שעהנהייטען.

אָבער וואָס רייך איך פון דער נאַטור, גראַדע ווי זי וואָלט געקענט פיהלען, דיינקען? אַך, דאָס איז אן אלטע געוואוינהייט, אן אלטער אבערגלויבען. איך האָב זיך אזוי פיעל אָנגעלעזען און אָנגעהערט פון דער הייליגער „מוטער נאַטור“, אז איך האָב איהר אימער בעטראַכטעט, אַלס עטוואָס מענשליכעס. פיהלענדעס.

הייליגע מוטער נאַטור! ניין! א מוטער וואָלט ניט געשיינט אזוי פרעהליך און פרעכטיג מיט טויזענדע שטערען, וואָלט זיך ניט אויסגעפּוצט אין אַ בלויער בלומענקלייד, ווען איהר קינד גע-זעגענט זיך דעם לעצטען מאָל מיט איהר? וואָס זאָג איך? בין איך דען דער איינציגער, וואָס געזעגענט זיך מיט דער וועלט אין דער בליהונסצייט פון זיין לעבען? וויפיעל מענעשניקינדער, אונשולדיגע ערעלע, פּלּוכען יעצט די שטונדע, אין וועלכע זיי זיינען געבאָרען געוואָרען אין אַלע גרויסע און קליינע טהיילען דער וועלט? און זי? די נאַטור, די מוטער דער מענשהייט, זי איז אויסגעפּוצט, צוגעגלעט, אויסגעציערט אין בלומען און ברייאַנטען, גראַדע ווי אַ קאַלטע קאָקעטקע, וואָס האָט זיך צוגעגרייט צו אַ קיי-זערליכען באָל, וואו עס ערוואַרטען איהר איהרע רייכע ליכטהאַ-בער?

יא, אויב די נאַטור איז אונזער מוטער, איז דאָס אַ מוטער, וועלכע בריינגט אום איהרע בעסטע קינדער, די יעניגע, וועלכע האָ-בען נאָך אַ געוויסען, די יעניגע, וועלכע טראָגען נאָך אין האַרצען אַ פּונק פון מענשענליכע און גערעכטיגקייט; זי בריינגט זיי אום מיט אַ שטאַלצען שמייכעל אויף איהר הימלישער געזיכט און בע-גלייט זיי צום קבר מיט פּויגעל-געזאנג און זונענשטראַהלען!

וואָס טרייבט מיר צום טויט?

אונגליקליכע ליכע? ניין, איך האָב קיין מאָל ניט געליעבט. איך האָב נאָר געטרוימט פון ראָמאַנטישע, ריטערליכע ליכע. איך האָב זיך פאַרגעשטעלט די פרוי, אַלס אַ בעצויבערענדען אידעאַל, אַלס די ריינסטע פּערעל פון שעהנהייט, צערטליכקייט, הומאַני-טעט, — ווען איך בין בעקאַנט געוואָרען מיט פרויען, האָב איך דען אין זיי געפונען מיין אידעאַל?

זיי זיינען געווען ניט שעהן, האָבען גערעדט, געקוקט, גע-נאַנגען, גראַדע ווי זיי וואָלטען געווען אויף אַ טהעאַטער ביהנע.

איינפאכהייט, נאטירליכקייט האָט זיי געפעהלט. זיי איז זעהר געפעלען געוואָרען מיין ענטהוויאָמוס, מיין ליעבע צו דער ליידענדיגער מענשהייט; אָבער ווען איך האָב צו זיי גערעדט פון אונזערע פּפליכטען צו די ליידענדע און ערנידעריגטע, האָבען זיי אויף מיר געקוקט, ווי קינדער אויף זייערע ניאנקעס, ווען זיי דערזעהלען אַ מעשה פון טויזענד און איין נאכט. דאָס ערנסטע, דאָס פּרינציפּיאלע, ניט אלטעגליכעס האָבען זיי ניט געקענט בעגרייפּען. זיי האָט מעהר אינטערעסירט צו וויסען, וויפּיעל איך „פּערדין“, אַלס צו וועלכע אירע איך דיין. איך האָב זיי ניט בעשולדיגט אין זייער קליינניסטיגקייט. איך האָב געהאַט מיטלייד מיט זיי, אָבער ליעב- בען האָב איך זיי ניט געקענט.

טרייבט מיר אַרמוטה צו אַן אונזייטיגען טויט?

ניין! אַרמוטה וואָלט ניט געקענט מיך פּערטרייבען פון דער וועלט, ווען איך זאָל פּיהלען נאָר מיין אייגענעם אַרמוטה אליין. מיך פּערטרייבט פון דער וועלט די אַרמוטה פון טויזענדע דערשלאָג- גענע, פּערוואָגנעלטע, קרעכצענדע און בלוטענדע מענשענדינדער. זאָגט ניט, אז דאָס איז נאָר אַ פּראָזע. (איך וויל ניט מאַכען פון מיין טויט אַן אַדווערטייזמענט פאַר מיין „נאָבעלע“ פּערוואָגן.) ניין! איך האָס צופּיעל די וועלט אום זיך צו אינטערעסירען, וואָס מען וועט זאָגען אויף מיר נאָך מיין טויט.

דער אמת איז, אז ניט מיינע פּערווענליכע ליידען טרייבען מיר צו אַ פּרייוויליגען טויט. איך בין פון קינדהייט אָן געוואוינט צו ליידען, צו פּלאַגען זיך, צו ראַנגלען זיך מיט דער נויטה. אָבער אויך פון קינדהייט אָן האָט זיך אין מיר ענטוויקעלט די ליעבע צו מענשען אין אַ פייעריגע ליידענשאַפט, צו בעטראַכטען זייער לעבען, צו פּערשטעהן וואָס זיי דיינקען, צו וויסען וואָס זיי פּיהלען. קיין זאך אין דער וועלט האָט מיר ניט אזוי אינטערעסירט, ווי דער מענש זעלבסט. איך האָב קיין מאָל ניט געדיינקט וועגען רייכטהום, וועגען אַ גרויסען נאָמען, וועגען אַ וויסענשאַפטליכען טיטול. איך האָב אָבער אימער און אימער געטראַכט וועגען מענשען. איך האָב זיך איינגעקוקט אין זייערע געזיכטער, אין זייערע אויגען, — די פּענסטער פון זייערע זעלען, און האָב זיך געסטאַרעט צו שטור דירען, ווער עס העלפט זיי אין זייערע שטערעכונגען, און ווער

שטערט זיי צו עררייכען זייער ציעל. א טאָג ניט זעהען קיין מענ-
שען, איז פאר מיר געווען אונערטרעגליך, גוט האָב איך זיך גע-
פיהלט נאָר צווישען אַ גרויסע מענגע מענשען, יעדע מענשליכע
געזיכט וואר פאר מיר אַן אינטערעסאַנטער בוך; יעדער נייע פּאָאָר
אויגען — הייליגע פענסטער פון אַ מענשליכער זעלע, אין
וועלכע איך האָב אריינגעקוקט מיט ברענענדע ליידענשאפט, גראדע
ווי מען קוקט זיך איין אין אַן אינטערעסאַנטעם פּאַנאָראַמא.

מיין בעאַכטונגס קראפט האָט שנעל געוואקסען.

איך פלעג בעמערקען טרעהרען דאָרט, וואו אַנדערע האָבען
בעמערקט נאָר אַ זיסען שמייכעל; איך האָב געהערט זיפצען און
קרעכצען, — וואו אַנדערע האָבען געהערט אַ זאָרגלאָזען געלעכטער.
מיין אויג האָט זיך צוגעוואוינט דורכצודרינגען דעם פּאָרהאַנג,
אונטער וועלכען עס האָבען זיך אַבגעשפּיעגעלט די טרויעריגסטע
לעבענס־דראַמען.

מייע קאָמערעדען זיינען געווען פּערנומען מיט זייער שטור-
דיום, מיט זייער קאַריערע, מיט פריוואַט געשעפטען, מיט פריווענ-
ליעכע, מיט געלדזאָרגען, איך האָב מיט גרויסער אַנשטרענגונג
זיך אויסגעלערענט אַ האַנדווערק, דורך וועלכע איך האָב געקענט
פּערדיענען מיין ברויט און האָב מעהר ניט געטראכט וועגען זיך.
איך האָב ניט געקענט רוהיג לעזען אַ בוך, אָבגעבען זיך מיט אַ שטור-
דיום. פאַר מייע אויגען האָבען אימער געשוועבט די אונגליקליכע,
דערשלאָגענע, פּערוואָגעלטע מענשליכע וועזענס, וועלכע איך האָב
גוט געקענט. איך האָב ערלערענט די ארמוטה, איך האָב געוואוסט,
ווי אזוי די אַרימע פּריהרען אום ווינטער; איך האָב געוואוסט ווי די
זונן ברענט זיי אום זומער; איך האָב געוואוסט, ווי זיי הונגערען,
ווי זיי קרייניקען, ווי זיי שטאַרבען פון נויטה און עוויגען פּלאָגען
זיך. די הערצרייסענדע בילדער פון הימעל־שרייענדער ארמוטה
האָבען מיר פּערפּאָלגט, ווי שרעקליכע געשפּענסער, ווי פּערבלור-
טיגטע גייסטער.

איך בין געוואָרען אונגעדולדיג אַ פּלאַקערדיגער האַס צו די
רייכע, צו די זאַטע, צו די לייכטזיניגע האָט אַרומגעכאַפט מיין
גאַנצע זעלע; איך האָב געקריצט מיט די ציינער און האָב זיך גע-

ריסען פאר די האָאר, זעהענדיג די שרעקליכע ליידען פון די אָרעמע
און פיהלענדיג, ווי מאַכטלאָז, ווי עלענד איך בין.

איך האָב גערופען צום קריעג, צור ראַכע, מיין האַנד האָט
זיך געצויגען צום שווערד, מיין האַרץ האָט געדורשט נאָך בלוט. יא !
נאָך בלוט פון די יעניגע, וועלכע האָבען אריינגעבראַכט אין דעך
וועלט גיפט, שרעקליכע און אונערטרעגליכע אונגליקען ! פערוואַנד־
לען זייערע פאַלאַסטען אין אַש, זייערע קרוינען צוטערעטען מיט די
פּיס, אויף זייערע קרעכצען אונטער מיין שווערד, ענטפערען מיט
אַ טיפלישען געלעכטער — דאָס איז געוואָרען דער ליידענשאַפטלי-
כער בעגעהר פון מיין צובראַכענער, ליידענדער זעלע.

הא ! וואָס ? איהר קוקט מיר אָן, ווי אַ ווילדען, „וואָס פאַר אַ
בלוטדורשטיגע משוגע'נע געדאַנקען דער מענש האָט געהאַט" וועט
איהר זאָגען.

איך קען אייך, איהר אנשמענדיגע היפּאָקריטען ! איהר פריד-
ליכע פייגלינגע ! זאָגט מיר, ווייסט איהר די מענשליכע ארמוטה ?
קענט איהר זי ? האָט איהר זי געפיהלט, ווי איך ? האָט איהר גע-
זעהלט די טרעהרען פון די אונגליקליכע ? האָט איהר געזעהען די
בלוט פון זייערע וואונדען ? שטעלט אייך פאַר, אַז אייער אייגענע
שוועסטער פערקויפט זיך אויפ'ן גאַס ! שטעלט אייך פאַר, אַז אייער
אייגענע אַלטינקע מוטער וואַשט גרעט פאַר אַ יונגער בורזשואַזנער
דאַמע ! אַז אייער אַלטער פאָטער פּוצט די שיד פון אַ רייכען ביז-
נעסמאַן ! שטעלט אייך פאַר אַ פאָטער, וועלכער זוכט מיטלען, ווי
אַזוי צו דערשטיקען זיין אייגענעם קינד, וועלכעס ליעגט נאָך
אונטער'ן האַרצען פון דער אָרעמער מוטער, ווייל ער האָט ניט פאַר
איהם קיין ברויט און קיין ווינקעל אויף דער גרויסער וועלט !
שטעלט אייך פאַר אויף אַ ווילע, דאָס אייער איינציגעם קליינעם
קינד שטאַרבט אין אַ פערשטיקטער טענעמענטהויז, ווייל עס האָט
ניט געהאַט גענוג לופט, גענוג פרישע נאָהרונג ! אַט צאַפּעלט ער
זיך פאַר אייערע אויגען אין די לעצטע מינוטען פון זיין לעבען ;
זיינע אונשולדיגע אויגעלאַך קוקען נאָך אויף אייך, גראַדע ווי זיי
וואַלטען געפרעגט ; פאַרוואָס פאָטער, פאַרוואָס ? קענט איהר אייך
דאָס אַלעס פאַרשטעלען ? קענט איהר מיר זאָגען, אַז אויב מיין

הארץ איז ניט פון שטיין, האָב איך געקענט אין מיר דערשטיקען
דעם דורשט נאָך בלוטיגע ראַכע, וועלכע קלינגט אזוי ווילד אין
אייזערע אויערען ?

יא, איך האָב גערורשט נאָכ'ן בלוט פון די יעניגע, וועלכע
זיינען פּעראַנטוואָרטליך פאַר דיזעזע אַלע שרעקליכע פּערברעכען
געגען דער מענשהייט !

אָבער וואָרום האָב איך דאָס ניט געטהאָן ? וואָרום האָב איך
ניט דורכגעבויערט מיט מיין שווערד די שלאַנגען הערצער פון די
היפּאָקריטען פון די יעניגע, וועלכע איך האָב אַנערקענט פאַר
שולדיג ?

איך האָב דאָס ניט געטהאָן, ווייל איך בין אַ שוועכלינג, אַ
פייגלינג, ווי איהר אַלע. דער אונטערשיעד איז נאָר, דאָס מיר
פלאַנט, טיראַניזירט דער געפיהל פון מיין שוואַכקייט, פון מיין
מאַכטלאָזיקייט ; דאָס דיזעזער ביטערער געפיהל ברענט אין מיין
ברוסט ווי אַ העלישער פייער און טרייבט מיר אין קאַלטען קבר ;
איהר אָבער, זייט צופריעדענע שוועכלינגע, איהר וועט נאָך לאַנג
פּערבלייבען אויף דער וועלט-ביהנע צו שפּיעלען די קלעגליכע ראָלען
פון קאַלטע פּילאָזאָפּען, פון פּריעדליכע היפּאָקריטען און אָבגעשמאַד-
קעטע ליבעראַלען. אויך איהר זייט זעלבסטמערדער ! דער אונטער-
שיער איז נאָר, דאָס איך וועל בעגעהן זעלבסטמאָרד אין איין רגע
און אייער זעלבסטמאָרד וועט דויערען יאָהרען לאַנג. איהר וועט
ביסלעכווייז אויסמאָרדען אין זיך אַלעס מענשליכעס, ערעלעס, גייס-
טיגעס. וואָכענדיגע פעני זאָרגען וועלען אייך אין נאַנצען אריינ-
כאַפען אין די שמוציגע לאַפעס. איהר וועט שטאַרבען „אינטש ביי
אינטש“.

זאָל איך עס בעדויערען ? ניין ! מיר זיינען צו אַלט פאַר דעם
נייעם קאַמפּף. נייע, פּרישע, לעבעדיגע קעמפּפּער שטעלען זיך שוין
יעצט אין די רייהען פון דעם אַרעמען פּאָלק. אויך איך האָב אַמאָל
געטרוימט צו זיין איינער פון זיי, צו טראַגען שטאַלץ אויף מיין
קאָפּ דעם בלוטענקראַנץ פון אַ מעכטיגען קעמפּפּער ; עס איז אָבער
אויסגעקומען אַנדערש. איך האָב געלעבט צו האַסטיג, צו שנעל.
מיין גייסטיגער מאָגען האָט זיך ענטוויקעלט שנעלער, ווי איך האָב

געלענט קריגען פאר איהם נאָהרונג; איך בין געשטאַרבען פון גייס־
טיגען הונגער. מיינע אויגען האָבען געהונגערט, ניט זעהענדיג קיין
מענשליכען גליק; מיין האַרץ האָט געהונגערט, ווייל עס האָט ניט
געפונען קיין מענשליכע ליעבע; מיין גאַנצע וועזען האָט זיך געריי־
סען צום לעבען, צור טהעטיגקייט, צו ליכט און אַרום מיר וואַר —
אַלעס קאַלט, שלעפעריג, פינסטער, דורכגעווייקט מיט טרעהרען....
טויט! גענוג! די לעצטע שטונדע האָט געשלאָגען!

וואָס זאָל זיין מיין לעצטעס וואָרט?

זאָל עס זיין אַ פּלוך, אַ דרייפּאכער פּלוך דער קאַלטער, היי־
פּאַקריטישער וועלט, וועלכע האָט אַוועקגערויבט פון מיר מיינע
גאַלדענע טרוימען. מיינע הייליגע האָפּנונגען, מיין רעכט צו לעבען,
צו ליעבען און צו געניסען? זאָל מיין לעצטעס וואָרט זיין אַ קלאַגע
געגען דער וואַהנזיניגער, ברוטאַליזירער געזעלשאַפט, וועלכע טראַמ־
פּעלט מיט די פיס אַלעס מענשליכעס, נאָבעלעס, און הערליכעס?
ניין! מיין לעצטעס וואָרט וועט ניט זיין קיין קלאַגע, ווייל פּלוכען
און קלאַגען געהערט צו דער פּערשקלאַפּטער געגענוואַרט; איך אָבער
וואַר אימער מיט מיין האַרץ, מיט מיין יעדען געדאַנק אַ קינד
פון דער צוקונפּט, פון דער פּרייער גאַלדענער צוקונפּט.

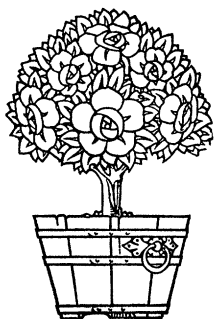
ניין! מיין לעצטעס וואָרט צו דער היפּאָקריטישער וועלט וועט

זיין אַ נבואה.

איך שטאַרב, אָבער דער פּרייהייטסגייסט, דער גייסט, וועלכער
איז געווען מיין גאַנצער פּריינד, מיין איינציגע טרייסט—בלייבט
לעבען! איהם קענט איהר ניט טרייבען צו זעלבסטמאָרד. איהם
קענט איהר אויך ניט מאָרדען; ער וועט לעבען און וועט אייך בע־
קעמפּפּען. ער וועט צוברעכען זיין פּלאַמענדע שווערד אָן די טראַה־
נען פון הערשאַפט און וועט זיי פּערניכטען. ער וועט צושמעטערען
די קייטען, וועלכע האָבען צוגעשמידט מיליאָנען מענשען צו אַר־
מוטה און אונערטרעגליכע ליידען. דיעזער שטורם איז נאָהענט!
אָבער נאָך דיעזען שטורם וועט קומען אַ פּיינער, שטילער, פּרידליי־
כער זונענטאָג. די פּריהילינגס־בלומען וועלען בילדען אַ פּראַכטפּאַר־
לען קראַנץ פאַר דער בעפּרייטער מענשהייט. דיעזער הייליגער
בלומענקראַנץ וועט אויך פּאַלען אויף דעם עלענרען גראַב פון דעם

זעלבסטמערדער, ווייל אויך ער איז געשטאָרבֿען ליעבענדיג, פֿריי-
הייט און זאָנענשיין.

דער זייגער שלאָגט דריי ; די זילבערנע שטראַהלען פֿון דער
בלאָסער לבנה שפּיעלען אויף דער שטאָהלענער הענטעל פֿון מיין
רעוואָלווער. ציטער ניט מיין האַנד ! פֿון לעבען צום טויט איז נאָר
איין רגע רייזע !



דער קאר קאנדוקטאר (ברויט און עהרע)

עדווארד ראָבין איז געווען אַ קאַר קאָנדוקטאָר. ער וואר אַ מאַן פון אַ יאָהר 30, שעהן, שטאַרק און געזונד. ער וואר בעליעבט פון זיינע קאמעראַדען, ווי אויך פון דער קאָמפּאַניע, וועלכע ער וואר בעקאַנט אַלס טרייער אַרבייטער און אַרענטליכער מענש.

עדווארד ראָבין איז געווען פּערהייראַט און האָט געהאַט 5 קינדער. ער האָט געלעבט אַרעם, ווייל די וויידזשעס, וועלכע ער האָט בעקומען, זיינען געווען קוים גענוג צו ערהאַלטען אַ זעהר בעשיידענעם לעבען פון אזא גרויסע פאַמיליע. דאָך אזוי לאַנג, ווי אַלע זיינען געווען געזונד; אזוי לאַנג, ווי זיין פרוי, מערי, האָט געקענט, מיט איהר שווערער אַרבייט, העלפען דעם מאַן אום צו ערהאַלטען די אַרעמע פאַמיליע, וואר נאָך דער לעבען ווי עס איז ער טרעגליך.

עס זיינען אָבער געקומען שווערע צייטען, די קינדער האָבען אָנגעפאַנגען קראַנק צו ווערען, די מוטער זעלבסט האָט אויך גע-ברויכט אַ דאָקטאָר, ווייל איהר געזונד וואר אונטערגעגראָבען פון אונערמיעדליכע אַרבייט און שלעכטע נאָהרונג.

דער לעבען פון אַרעמען קאָנדוקטאָר איז געוואָרען, פון צייט צו צייט, שווערער און אונערטרעגליכער. מיעד, צובראָכען פלעגט ער קומען אַהיים פון זיין אַרבייט. די קראַנקע קינדער האָבען גע-וויינט אין געשריען. די קראַנקע פרוי, בלאַס און שוואַך, האָט זיך קוים אַרומגעשלעפט איבער'ן אַרעמען צימער עס האָט געפּעהלט ברויט, עס האָט געפּעהלט מעדיצין, — עס האָט געפּעהלט געלד. מען האָט איבעראַל שוין געליהען און געבאָרגט. דעם לענדלאַרד

האָט שוין אויך געקומט פאַר אַ מאָנאַט רענט. די ווידזשעס, וועלכע ער האָט געבראַכט, זיינען באַלד פערשוואונדען געוואָרען אויף מער די ציין, אויף בעצאָהלען דעם דאָקטאָר. נו, וואָס טהוט מען ווייטער? אַראָבגעלאָזט דעם קאַפּ אויף דער ברוסט איז געזעסען, שטום און טרויעריג, דער אַרעמער קאָנדוקטאָר אין זיין אונגליקליכען פאַמיליען נעסט און האָט געטראַכט און געטראַכט איבער זיין פינסט טערען שיקזאַל.

פאַר וואָס קומט, דאָס מיר זאָלען אזוי שרעקליך ליידען? האָט ער זיך געפרעגט אין זיינע געדאַנקען. שוין 10 יאָהר זייט איך דין ביי דער קאָמפּאַני, איך בין אימער געווען טריי און אַרענטליך. די קאָמפּאַניע איז אין דיעזע 10 יאָהר געוואָרען אַ סך רייכער. נור איך ווער אַרעמער, אונגליקליכער פון יאָהר צו יאָהר... וואָס האָב איך פון מיין אַרבייט? זיי רופען מיך: אַרענטליכער מאַן, אָבער וואָס קומט מיר ארויס פון מיין אַרענטליכקייט, ווען איך דאַרף ליידען, פּערהונגען מיט מיין פרוי און קינדער? די אנדערע קאָנדיקטאָרס זיינען קליינער פון מיר, זיי נאַרען אָב די קאָמפּאַני, אָבער דערפאַר לעבען זיי בעסער פון מיר. זאָל איך אויך אָנפאַנגען צו שווינדלען, ווי זיי? ניין, איך קען דאָס ניט! איך וועל ניט קענען קוקען די קאָמפּאַניע אין געזיכט!

שווינדלען? הייסט דען דאָס שווינדלען, צו האָכען אַן ער-טרעגליכען לעבען פאַר אזאַ שווערע אַרבייט, ווי מיינע? און דאָך... איך קען דאָס ניט, איך קען דאָס ניט!

ער איז אויפגעשטאַנען, און האָט מיט גרויסע שריטען אַרומ געשפּאַנט אַ לאַנגע צייט אין זיין פינסטערען צימער. ענדליך איז ער צוגעגאַנגען צו זיין פרוי, וועלכע איז געזעסען לעבען איהר קראַנקען קינד און האָט געקוקט אויף איהם מיט טרעהרען.

— מערי! האָט ער געזאָגט, מיר זיינען אונגליקליכע מענשען. אָבער דו ווייסט, דאָס איך האָב דיר אימער געלייבט, איך לייב מיינע קינדער. איך האָב געטרייט צו מאַכען אייך גליקליך, אָבער עס איז ניט געגאַנגען. מיר מוזען זעהען איבערטראָגען אַלעס מיט מוט. פּיעלייכט וועט זיך אונזער לאַגע פּערבעסערען.

מערי האָט גאָר ניט געענטפּערט. הייסע טרעהרען האָבען אָנגע-געפאַנגען זיך צו קייקלען איבער איהרע בלאַסע וואַנגען. אויסגע-

מאטערט, צובראָכען איז זי געפאלען אויף זיין ברוסט און האָט
שטיל געוויינט.

* * *

עס איז געווען אַ שעהנער זומער טאָג. די סטרימען זיינען געד
ווען פול מיט מענשען. ערוואַרד ראָבין איז געשטאנען אויף דער
פלאַטפאָרמע פון זיין קאַר, און בעאַכטעט די גרויסע מענגע פון
שפּאַציערגייער, וועלכע ער האָט בעגעגענט, מיט בלומען און פרעה
ליכע געזיכטער. איהם האָט זיך געדאַכט, דאָס ער איז דער אונז
גליקליכסטער מענש אויף דער וועלט.

ער האָט אָפט געסטאַפט די קאַר אום אַרויפצונעהמען פאַר
סאַזשירען, וועלכע זיינען מייסטען געפּאָהרען אין פּערשיעדענע
פּערגעניגענס פּלעצער. שעהנע פּרויען, געזונדע, פיין געקליידעטע
קינדער האָבען איהם עראינערט אָן זיין קראַנקע פאַמיליע, אָן דעם
עוויגען ראַנגלען זיך מיט ביטערער נויטה און שווערע קראַנקהייטען.
זיין הערץ האָט געבלוטעט. פּלוצלונג האָט ער דערזעהן שטעהענדיג
לעבען דער קאַר עפעס אַ בלאַסע זעהר בעקאַנטע פיגור איינגעוויי
קעלט אין אַ שאַל. ער האָט אויפגעציטערט און אָבעשטעלט די
קאַר. דאָס איז געווען זיין פּרוי.

— מערי! האָט ער אויסגערופען, וואָס איז געשעהן? זי איז
געווען בלאַסער ווי אימער און האָט זיך קוים געהאַלטען אויף די
פּיס.

— ערוואַרד! עלאַ איז זעהר קראַנק. איך האָב גערופען דעם
דאָקטאָר, אָבער ער וויל ניט שרייבען דעם רעצעפט, ביז איך וועל
איהם ניט בעצאָהלען. אויך אויף מעדיצין האָב איך קיין פּעני.

— אָבער מערי, דו ווייסט דאָך, אז איך האָב קיין געלד, האָט
געענטפערט דער אַרעמער פּאָטער, און ער האָט געפיהלט, ווי עט
וואָס דריקט איהם אונערטרעגליך אין זיין ברוסט. ער האָט שווער
געליטען.

— ערוואַרד! האָט זי איהם שטיל דאָך ליידענשאַפטליך געד
פליסטערט, מיר מוזען רעמען דאָס קינד. איך האָב ניט, וואו צו
באַרגען. דו מוזט זיך ענטשליסען, אין נאָמען פון דיין קינד, פון
דיין עלאַ!

— מערי, דאָס איז אונמעגליך, אונמעגליך! האָט ערוואַרד
אויסגערופען מיט אַ פייעריגער שטימע. געה אַהיים, פּילייכט
קענסטו ערגעץ וואו באַרגען. בעט דעם דאָקטאָר ער זאָל דיר אויס-
העלפען. מערי, ווי קענסטו פון מיר זאָ עטוואָס פּערלאַנגען?

אין זיין שטימע האָבען געקלונגען טרעהרען און ביטערע פּער-
צווייפלונג, די אַרעמע פּרוי האָט מיט איהר טאַשענטוך פּערדעקט
דאָס קראַנקע, בלאַסע געזיכט. איהר ברוסט האָט שווער געאַטהעמט.
גיפטיגע שמערצען האָבען געמאַטערט איהר צובראַכענעם האַרץ.

— ערוואַרד, האָט זי צו איהם ווידער געזאָגט. דו מוזט זיך
ענטשליסען, איך קען דאָ לאַנג ניט שטעהן. איך זאָג דיר, דאָס מיר
האַבען קיין פּעני. מיר האָבען קיין ברויט פאַר די געזונדע און קיין
מעדיצין פאַר די קראַנקע קינדער. קיינער וויל אונז מעהר ניט
באַרגען. זאָל איך געהן בעטלען, פּערקויפען זיך? איך קען דאָס ניט,
ערוואַרד, איך קען ניט!

קאַלט, פינסטער ווי אַ שטורם וואַלקען, איז געשטאַנען ער-
וואַרד לעבען זיין אַרעמער פּרוי. אין זיין ברוסט האָט זיך אָנגע-
פאַנגען אַ שרעקליכער קאַמפּף, אין איהם האָבען זיך געראַנגעלט
די פאַדערונגען פון זיין לעבען מיט די פאַדערונגען פון זיין מאָד-
ראַל, פון זיין אַרענטליכקייט, וועלכע וואר דער איינציגער רייכ-
טהום פון זיין עקזיסטענץ.

„זאָל איך ווערען אַ דיעב, אַ גנב, און געבען איהר געלד, וועלכע
געהערט דער קאַמפּאַניע? אַדער בלייבען אַן אַרענטליכער מאַן,
און אויפאַפּערן מיין קראַנקעם קינד, מיין עלא, וועלכע איך ליעב
בעסער פון מיין לעבען?“ יעדער אָפּפּער וואר גרויס. יעדער שריט
איז שווער און פיהרט צו אַ שרעקליכען אָבגרונד.

עס איז פאַרבייגעגאַנגען אַ פּאָאָר מינוטען פון שווערען שוויי-
גען. ענדליך האָט ערוואַרד אַ ציה געגעבען דעם סיגנאַל גלאַק און
האַט געסטאַפט די קאַר.

— מערי! האָט ער געזאָגט ענטשלאַסען, געה אַהיים, וואָס
וועט זיין, דאָס וועט זיין!

מערי איז געשטאַנען אונבעוועגליך אויף דער פּלאַטפּאָרם,
גראַדע ווי זי וואַלט ניט געהערט זיינע ווערטער.

— מערי! האָט ער נאָך אַמאָל אויסגערופען אין פּערצווייפֿ־
לונג. זי האָט איהם רוהיג אָנגעקוקט מיט איהרע גרויסע, שוואַרצע
אויגען.

— עדוואַרד! איך געה ניט אַהיים, ביז איך האָב די מיטלען
צו רעטען מיין קינד.

— אָבער עס איז אונמעגליך, איך האָב קיין געלד.

— דו האָסט געלד, דו מוסט רעטען דיין קינד!

— מערי, געה אַראָב פון קאר, זאָג איך דיר! האָט ער אויס־
געשריען.

דער דרייווער האָט זיך אומגעקוקט אויף זיי. מערי האָט מיט
איהר בלאַסער האַנד געגעבען אַ ציה דעם סיגנאַל גלאָק. די קאר
זאָל געהן ווייטער און איז געבליבען, ווי פריהער שטעהן לעבען
איהר עדוואַרד.

זיי האָבען ביידע געשוויגען אַ וויילע.

דער קאָנדוקטאָר האָט געלאָזט פאַלען זיין קאַפּ אויפֿן ברוסט.
זיין געזיכט וואַר פּערצוויגען מיט אַ פינסטערען וואַלקען. ער האָט
געקעמפּט מיט זיך, ער האָט געליטען און פּערפּלוכט דעם טאָג,
אין וועלכען ער איז געבאָרען.

— מיין קינד, מיין עלאַ! האָט ער געמורמעלט שטילערהייד.

זיין האַנד האָט ווי מעכאַניש זיך אַרונטערגעלאָזט אין זיין
פאַקעט, זיין גאַנצער קערפּער האָט געציטערט. ער האָט זיך אַרומ־
געקוקט. די קאר איז שנעל געלאָפּען. אויף דער פּלאַטפּאָרמע איז גע־
ווען נור ער און זיין פּרוי. דער דרייווער איז געשטאַנען צו זיי מיט'ן
רוקען. ער האָט אַרויסגעשלעפּט זיין האַנד פּול מיט זילבערנע
מטבעות. האָט עס שנעל איבערגעגעבען צו מערי און האָט געגעבען
אַ שלעפּ דעם סיגנאַל־גלאָק, די קאר האָט געסטאַפּט, מערי איז
אַרונטער פון קאר.

עדוואַרד האָט פּערמאַכט זיינע אויגען, גראַדע ווי אַ שרעקלי־
כעם געשפּענס וואַלט געשטאַנען פאַר איהם. ווען ער איז געקור
מען צו זיך, וואַר שוין זיין פּרוי פּערשוואַונדען. ער האָט געגעבען
אַ טיעפען זיפּץ, אָבגעווישט דעם קאַלמען שווייס פון זיין בלאַסען
שטערען און איז אַריין אין קאר.

פיעלע נייע פאַסאַזשירען האָבען פּערנומען פּלעצער. ער האָט

אָנגעפאַנגען צו זאַמלען פון זיי דאָס געלד. ביי יעדען ניקעל האָט ער געדריקט דעם רעגיסטער, וועלכער האָט לויט געקלונגען, עס איז געבליבען 10 אָדער 12 פּאַסאַזשירען, וועלכע האָבען נאָך ניט בע-צאָלט. ערוואַרד האָט זיך אָבגעשטעלט אויף אַ וויילע. עס איז איהם צום ערשטען מאָל, אין 10 יאָהר פון זיין אַרבייט געקומען אויף די געדאַנקען, אַז ער מוז יעצט זעהן אַ מיטעל זיך צו רעכט-פערטיגען פאַר דער קאַמפּאַניע; דאָס גאַנצע געלד ניט רעגיסטערען, אום צו קענען דעקען די סומע, וועלכע ער האָט געגעבען זיין אונט-גליקליכער פּרוי.

ער האָט ניט געוואוסט גענוי, וויפיעל געלד ער האָט איהר געגעבען; אָבער עס וואָר יעדענפאַלס ניט מעהר ווי אַ דאָלאַר. ער האָט געהאַט אין האַנד שוין 20 ניקעלס. ווען ער וועט יעצט רעגיס-טערן נור 10, וועט ער שוין האָבען האַלב פון דאָס געלד, און שפּע-טער ווידער דאָס זעלבע, אַזוי וועט ער זיך רעמען און קיינער וועט ניט וויסען פון זיין פערברעכען.

זעהן מאָל האָט לויט דער רעגיסטער דורכגעקלונגען, אין יעדען קלאַנג פון רעגיסטער האָט זיך דעם אַרעמען קאָנדוקטאָר געדערט דער שאַנדגלאַק פון זיין פערברעכען. גראדע ווי מען וואָלט געקלונגען נאָך זיין בעגראָבענער עהרע, וועלכע ער האָט בעוואַכט פון זיין קינדהייט אָן, און פאַר וועלכע ער האָט זאָ פיעל געקעמפּט און געליטען אין זיין לעבען.

זיין הערץ האָט אונרוהיג געקלאַפט. ער איז ארויס אויף דער פּלאַטפאָרם, זיינע הענד האָבען נאָך געציטערט, גראדע ווי ער וואָלט בעגאַנגען אַ מאָרד. אין דיעזער מינוט איז צו איהם צוגעגאַנגען אַ פּרוי געקליידעט אין שוואַרצען, איהר געזיכט וואָר בלאַס און קאַלט. — סטאַפּ די קאַר! האָט זי זיך צו איהם געווענדעט.

ערוואַרד האָט געוואָרפען אַ בליק אויף זיין פּאַסאַזשיר און איז געוואָרען בלאַס ווי דער טויט. ער האָט דערקענט דיעזע פּרוי... דאָס וואָר אַ שפּיאַן, אַ קאַר שפּיאַן, וועלכע די קאַמפּאַניע האַלט, אום זיי זאָלען בעאַכטען די קאָנדוקטאָרס, זיי זאָלען רעגיסטערן ריכטיג דאָס געלד, זיי זאָלען חס וחלילה ניט אַראָפּנעהמען אויף אַ ברויט פאַר זייערע פּרויען און קינדער. „זי האָט אלעס געזעהן!“ איז דורכגעפּלויגען אין די געדאַנ-

הען פון דעם אָרעמען קאָנדוקטאָר. ער האָט שאַרף אָנגעקוקט דעם שפּיאָן, וועלכע איז רוהיג געשטאַנען פאַר איהם.
— יא זי ווייס אַלעס, איך זעה אין איהרע אויגען! " האָט ער ווייטער געטראַכט מיט פּערצווייפלונג.

— מאַדאַם! האָט ער ענדליך אויסגערופען מיט אַ ציטער רעדע שטימע. מאַכט מיר ניט אונגליקליך; איך האָב אַ פרוי און קינדער, זיי האָבען קיין ברויט, מיין עלא שטאַרבט אַהן מעריצין. מאַדאַם, רואינירט ניט מיין לעבען! שוין צעהן יאָהר, ווי איך דייען דער קאָמפּאַני. איך שווער אייך, דאָס איז דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבען.

ער האָט געכאַפט איהרע הענד, און האָט זי געדריקט, און געקוקט בעטענדיג אין איהרע קאָלמע אויגען.
— מאַדאַם, רעטעט מיין עהרע, איך שווער אייך, איך בין אַן אָרענטליכער מאַן! מאַדאַם, האָט מיטלייד! איך וועל דאָס ניט איבערטראַגען!

זי האָט איהם רוהיגט אויסגעהערט.

— איך האָב מיט אייך מיטלייד, האָט זי ענדליך געזאָגט, אָבער איך קען אייך ניט העלפען, איך מוז טהאָן מיין פּפּליכט. איהר ווילט ברויט, איך וויל אויך ברויט. ווען איך זאָל ניט טהאָן דאָס, פאַר וואָס מען בעצאָהלט מיר, פּערליר איך מיין ברויט. איך מוז עס באַלד רעפּאָרטען דער קאָמפּאַני, סטאַפט די קאָר!

עדוואַרד האָט אויף איהר אַ וואָרף געטהאָן אַ שרעקליכען בליק פון האַס, פון ביטערע פּעראַכטונג.

— שפּיאָן, שלאָנג! האָט ער אויסגערופען מיט אַ הייזעריגער שטימע. יא, איך בין אַ דיעב, אַ גנב, איך האָב גע'גנב'עט ברויט פאַר מיין פרוי, מעריצין פאַר מיינע קראַנקע קינדער. געה, זאָג דאָס דער קאָמפּאַני! זאָג דער גאַנצער וועלט, דאָס איך בין אַ גנב, אַ פאַרברעכער. געה!

דער שפּיאָן איז אַרונטערגעשפרונגען פון קאָר.

— וואַרט, איך וועל דיר צייגען, וואָס פאַר אַ שלאָנג איך בין!
האָט זי אויסגערופען, און איז פּערשוואַנדען אין דער גרויסער סטריט.

* * *

די זומער נאכט האָט צושפּרייט איהרע שטערנפליגעל. דער זילבערנער מאָנד האָט רהיג געשיינט אויף זיין בלויען טהראָן. ערוואַרד האָט שוין לאַנג געענדיגט זיין אַרבייטס־טאַג. ער האָט איבער געגעבען זיין קאַר דעם נאַכט־קאַנדוקטאָר, אָבער אַנ־שטאַט ווי געוועהנליך געהן גלייך אַהיים צו זיין פּרוי און קינדער, האָט ער שטיל געוואַנדערט דורך די שטילע, פינסטערע גאַסען. זיין קאַפּ האָט געברענט, ווי אין אַ שרעקליכען פיבער; זיין ברוסט וואַר צוזאַמענגעדריקט פון שווערען טרויער און פורכט פאַר זיין שרעקליכען שיקזאַל.

— מאָרגען וועט עס די גאַנצע וועלט וויסען! האָט ער מיט ביטערקייט געטראַכט, ערוואַרד ראָבין איז אַ גנב! די קאַמפּאַני וועט מיט שאַנד מיך אַרויסטרייבען... וואָס וועל איך טהאַן? וואוהין וועל איך געהן? ווי אזוי וועל איך קוקען דער וועלט אין געזיכט? ווי אזוי וועל איך קענען פאַרדינען ברויט פאַר מיין פּרוי און קינדער? אָה, ווי שרעקליך! ווען מערי וואָלט אָבער מיר גע־פּאָלנט און אוועק אַהיים? אַך דאַן וואָלט אַלעס געווען ווי פּרי־הער! דאָך וואָס רעד איך? ... וואר דאָס איהר שולד? דאָס קינד! די עזע גאַלד־לאַקיגע עלאַ, איז נעבאָך געלעגען קראַנק פּער־שמאַכט; זי האָט קיין פּעני ניט געהאַט צו רעטען דאָס קינד... וואָס האָט זי געזאָלט טהאַן? ניין, ניט זי האָט די שולד! ווען ניט זי... ווער האָט די שולד? איך? צעהן יאָהר האָב איך זיך גע־ראַנגעלט מיט נויטה; איך האָב געדענקט, דאָס איך וועל קענען דורכקעמפּען מיין לעבען, אָבער ניין! עס וואר אַלעס אומזיסט! אַלע מיינע ליידען, אַלע מיינע ערנידערונגען, מיין שווערע אונ־ערמידליכע אַרבייט — אַלעס איז יעצט פּערלאָרען אַלעס געגאַנגען צו גרונד. וואו איז מיין עהרע? וואו איז מיין פּרידען? עס ברענט אין מיין האַרצען אַ העלישער פייער, מיין פּרוי! מיינע אַרעמע קינדער! איהר זייט פּערפאַלען, פּערפאַלען!

ער איז געגאַנגען אַלץ ווייטער און ווייטער, דריקענדיג די צייט מערענדע הענד צום קאַפּ, גראַדע ווי ער וואָלט געוואָלט דערשטיי־קען די פינסטערע געראַנקען, וואָס האָבען זיך דאָרט אַרומגעטראָג־

גען, ווי שווארצע וואַלקען. ענדליך איז ער געקומען צום האַרסאָן
ריווער, און איז געבליבען שטעהן פאַר דער זילבערנעם טייך,
וועלכער וואַר בעגאַסען מיט די שטראַהלען פון דעם שיינענדען
מאָנד.

איבעראַל האָט געהערשט אַ טיעפע שטילקייט. פון צייט צו
צייט האָבען ווייסע זעגלען דורכגעשניטען דעם זילבערנעם שפיגעל
פון שלומערנדען טייך.

— דאָס זעגעלט אַוועק מיין יוגענד, מיין לעבען, מיין עהרע!
האַט ערוואַרד שטיל געמורמעלט בליקענדיג פאַרטראַכט אויף אַ שיי-
פעל, וועלכע איז, ווי אַ ווייסער פויגעל, דורכגעלאָפּען פאַרביי איהם.
— ניין! פאַר מיר איז מעהר קיין פּלאַץ אויף דיעזער וועלט.
איך האָב געוואַלט לעבען, ליעבען מיין פרוי, מיינע קינדער, זיין
עהרליך, מענשליך, אָבער מען האָט מיך ניט געלאָזט. מען האָט
מיך געשטיקט, געמאַטערט, געשטופּט אין אַבגרונד.

וואָס טויג מיר יעצט מיין לעבען? בעטלען? זעהן, ווי מען
קעהרט זיך אָפּ פון מיר, ווי פון אַ נגב? הערען, ווי מען זאָגט אויף
מיינע קינדער: דאָס זיינען די קינדער פון דעם נגב? אויף מיין
פּרוי: דאָס איז דעם נגב'ס פרוי? ניין! איך קען ניט. איך קען ניט
זיך צווינגען צו אַזאַ שרעקליכען לעבען.

גענוג זיך געמאַטערט, געראַנגעלט זיך מיט דער ביטערער נויט.
גוד באַי, אָרעמע מערי! גוד באַי, מיינע קינדער! אָרעמע אונגליק-
ליכע קינדער! איך וועל אייך ניט זעהן מעהר, איך קען מעהר ניט
איבערטרעטען דעם שוועל פון אייער אונגליקליכען היים. אייער פּאָר-
טער איז פּעראַרטעהיילט צום טוירט. זיין עהרע, זיין לעבען האָט
מען בערויבט פון איהם! ...

ערוואַרד האָט אַ שפּרונג געטהאָן אין טייך און איז באַלד
פּערוואַונדען געוואָרען צווישען די קאַלטע וועלען.

ניט ווייט פון זיין בלויען קבר האָט זיך שטאַלץ ערהויבען די
סטאַטוע פון דער אַמעריקאַנער פּרייהייטס־געטין און האָט מיט
איהר פּאַקעל בעלייכט די וועלט פון קייטען, פון טרעהרען, פון
זעלבסטמאָרד, פון די שרעקליכסטע פּערברעכען געגען דער ליידענ-
דער מענשהייט.

די באַמערקע

באַמערקע! באַמערקע! האָבען געשריען פארשמירטע האַלב
נאַקטע קינדער, וועלכע פאַרבריינגען זייערע יאָהרען אויף די
סטריטען פון ניו יאָרק.

זיי האָבען זיך אַלע אַ שאַט געגעבען צו אַ טענעמענט הויז,
לעבען וועלכען עס איז געשטאַנען אַ ווייס גרויע פרוי, מיט אַ געלען
צוקנייטשטען געזיכט. שמוציגע טראַנטעס האָבען זיך נאַכגע-
שלעפט פון איהרע קליידער. האַלב בייז, האַלב דערשראָקען האָט
זי געקוקט אויף די קינדער און האָט זיי געוואָלט אַוועקיאָגען
פון זיך.

די קינדער האָבען זי געשלעפט פאַר איהרע צורייסענע קלייד-
ער, האָבען געלאַכט, און געוואָרפען אין איהר שמוץ און שטיי-
נער. די אונגליקליכע האָט ניט געקענט בייקומען איהרע פיינד און
איז מאַכטלאָז געפאַלען אויף די טרעפּ.

עס האָט זיך דערהערט אַ הערצרייסענדער געוויין. דאָס האָט
געוויינט די באַמערקע. די לויפערס האָבען זיך פּערוואַנדערט אי-
בערגעקוקט. זיי האָבען זיך געוואַנדערט, דאָס אויך אַ באַמערקע
קען פיהלען איהרע ליידען, דאָס אויך אַ באַמערקע קען וויינען, און
זיינען פּערשוואַנדען.

די היימלאָזע האָט אויפגעהויבען איהר גרויען קאַפּ: אַ
שטראַהל פון צופריעדענהייט האָט אויף אַ רגע בעלייכט איהר
אַלטעס פּערוויינטעס געזיכט. — זיי זיינען אַוועק! האָט זי גע-
מורמעלט. יעצט וועל איך קענען איינשלאָפּען. זי האָט זיך אָנגע-
שפאַרט אָן די אייזערנע גראַטעס פון אַ בייסמענט, וועלכער איז
יעצט געווען פּוסט, האָט געשלאָסען איהרע פּערשוואַלענע אויגען
און איז איינגעשלאָפּען.

מיר לעזען מיט אינטערעס די טרוימען און הלומות פון גרוי-
סע שרייבער און דיכטער, וואָרום זאָלען מיר ניט אמאָל אויך אויס-
הערען דעם טרוים פון א באַמערקע?

אמת, א באַמערקע פערנעהמט דעם נידעריגסטען צווייג אויף
אונזער געזשאַפּטליכען בוים. זי איז זעהר ניט אנשטענדיג גע-
קליידעט. זי פּעראַכטעט מאַדע און עטיקעט. זי שלאַפט אָפּטמאָל
אויפ'ן גאַס, אונטער שנעע אָדער רעגען. זי הונגערט. זי ווערט
געקלאַפט פון פּאָליסמאַן. זי ווערט ארויסגעוואָרפען, ווי א הונד
פון יערער אנשטענדיגער הויז, אויב זי וואַנט אריינגעהן אהין צו
בעטען א שטיקל ברויט, אָדער א ניקעל אויף א גלאַז ביער. אן
אנשטענדיגער יונגער מאַן, וועלכער הויבט אויף עלעגאַנט די
הענקערטשיע פון זיין דאַמע, וועט זיך ניט איינבויען אויפהוי-
בען דעם קראַנקען קערפּער פון א באַמערקע, וועלכע פאַלט אין
גאַס הונגערדיג און פּערישטאָכט.

אָבער אויך א באַמערקע איז א מענשליכעס וועזען. אויך זי
האַט א לעבענסגעשיכטע, וועלכע איז אויך די געשיכטע פון אונ-
זער געזעלשאַפּטליכער מאַראַל. אויך א באַמערקע קען האַסען און
ליעבען, בענשען און פּלובען. אונטער די טראַנטעס פון א היימ-
לאַזער באַמערקע קען שלאָגען אזא ערעלע וואַרעמע האַרץ, ווי אונ-
טער דעם זיידענעם קאַרסעט פון אן אנשטענדיגע וועלט דאַמע.
וואָרום דען ניט אויסהערען דעם טרוים פון א באַמערקע? וואָרום
זיך ניט פּערישטאָכטען איבער די בילדער פון איהר פּערגאַנגענ-
הייט?

זי טרוימט; זי איז נאָך א קליינעם, אונשולדיגעס קינד.

— עלאַ! עלאַ! דער אָנבייסען איז שוין פּערישט! זי דער-
קענט די שטימע פון איהר מוטער. אָבער זי לויפט ניט באַלד צו
איהר מוטער. די גרינע ווייטרויבען, וואָס האָבען זיך רייך פונאַנ-
דערגעוואַקסען, אין זייער קליינעם גאַרטען, ציהען צו זיך, ווי
מאַנגעט; זי קען זיך פון זיי ניט אָפּרייסען. די מוטער זוכט איהר
אַרום, ביז זי געפינט איהר שעהנע עלאַ. איהרע בלאַנדע זיידענע
לאַקען זיינען געווען איבערגעפלאַכטען מיט די גרינע צווייגען פון
די, מיט ווייזשפּראַצענדע ווייטרויבען — און בעדעקען איהר

גראציעזען קעפעל, ווי א פערעל־קראַנץ. די מוטער נעהמט איהר אָן פאר'ן הענטעל און זיי געהען ביידע אין שטויב אריין.

— דער צימער איז גרויס און ליכטיג. ביים טיש זיצט דער פאָטער. ער נעהמט זיין עלא אויף זיינע קניע, ער דריקט איהר צום האַרצען און בעדעקט איהרע לייליען־וואַנגען מיט הייסע קור שען. ער האָט איהר לייעב מעהר ווי זיין לעבען! זי איז זיין אייני־ציגער טרייסט אין זיין שווערען לעבענס־וועג. די מוטער דער־לאַנגט דאָס עסען. איהרע אויגען שטראַהלען מיט גליק. עלא זיצט צווישען זיי מיט איהרע זיידענע לאַקען און בלויע אויגען, ווי א שטילער ענגעל פון אונשוולד און פריעדען.

א צווייטער בילד.

עלא לויפט פון סקוהל מיט איהרע ביכער, בליישטיפטען און סלייט. איהרע וואַנגען ברענען, מיט אַ ראַזאווע פייער. די אויגען בליצען מיט פרייד, די לאַקען זיינען צוואַרפען איבער די קיילעכ־דיגע שולטער.

— מאַמא! מאַמא! זעה, וואָס איך האָב געבראַכט!

עלא האָט בעקומען אַ גאַלדענעם מעדאַל פאַר איהר גוטען שטודיום. די מוטער איז אויסער זיך פון פרייד. דער פאָטער קושט איהר מיט טרעהרען אין די אויגען. — עלא! עלא! ווי וואָלט איך געלעבט אָהן דיר אויף דער וועלט? וואָס וואָלט מיר געבען מוטא אלעס איבערצוטראַגען?

עלא קוקט מיט לייעבע אויף איהר אַרעמען פאָטער און דריקט זיך צו שטאַרקער צו איהם.

* * *

אויף דיזעעס בילד איז פערשוואַונדען. עלא איז שוין אַ גרוי־סע. דער פאָטער איז טויט. די אלטינקע מוטער איז דער אייני־ציגער פריינד, וועלכען עלא האָט אויף דער וועלט. עלא אַרבייט אין אַ גרויסער סטאָר. זי איז אַ סוילם לייד. אלע האַבען איהר זעהר לייעב. איהר שעהנהייט ציהט צו אַ סך קאַסטאָמערס. עס איז 9 אוהר אַבענדס. עלא קומט פון איהר אַרבייט. זי איז היימע בלאַס און פערזוויינט. זי נעהמט אַרום איהר מוטער. טרעהרען קייקלען זיך פון איהרע שעהנע, דונקעל־בלויע אויגען.

— עלא, וואָס איז דיר ?

— מוטער, דער עלטערער קלוירק פערפאַלגט מיך. ער האָט זיך מיר ערקלעהרט אין ליעבע, און זאָגט, אויב איך וועל איהם ניט ליעבען, וועט ער מיר אומבריינגען.

— עלא, מיין קינד, זיי רוהיג! ער קען דיר נאָר ניט טהאָן!
דערזעהל דעם באָס, ער וועט איהם שוין מאַכען שווייגען.

— מוטער! דער קלוירק איז זעהר פערטרויט מיט'ן באָס; ער וועט ניט גלויבען און וועט מיך אַוועקשיקען. וואָס וועלען מיר טהאָן? ווער ווייס, אויב איך געפין אזוי שנעל אַ נייעם פּלאַץ?

די אַלטע שווייגט און בענעצט מיט טרעהרען די שעהנע בלאַנך דע לאַקען פון איהר איינציגעם קינד. עלא זיצט בלאַס און פער-טראַכט. איהר האַרץ איז אונרוהיג; זי פיהלט, אז אַ ביטערער שטורם וועט אויסברעכען אין איהר לעבען.

עס געהן פאַראיבער עטליכע טעג.

— מוטער! מוטער! איך בין אונגליקלאַך!

עלא לויפט אריין אין שטוב בלאַס, ווי דער טויט, נאָך איהר געהט נאָך אַ גרויסער פּאַליסמאַן מיט זיין קלאַב אין דער האַנד.

— עלא, מיין קינד, וואָס איז געשעהן? די אַלטע האַלט זיך קוים אויף די פיס פון שרעק.

— מוטער! זיי זאָגען, איך בין אַ גנב'טע! דער קלוירק האָט געהאַלטען זיין וואָרט: ער האָט אריינגעלייגט אַ שטיק זייד אין מיין סעטשעל און האָט געזאָגט, אז איך האָב עס גע'גנב'עט. מוטער זיי ווילען מיר איינשפּאַרען אין פּריזאָן. אָה! איך וועל שטאַרבען פון שאַנדע!

— עלא, מיין קינד, זיי רוהיג! שרייט די אַרעמע מוטער מיט אַ ציטערנדע טרעהרען שטימע. זיי קענען דיר נאָר ניט טהאָן, דו ביסט אונשולדיג; יעדער איינער קען דאָס זעהן. איך, די גאַנצע וועלט וועט דערויף שווערען! ניין, עס איז אונמעגליך צו בעשולדיגן גען דיר, מיין ענגעל, אין אזא פערברעכען!

מוטער און טאָכטער פאַלען איינע דער אַנדערע אין די אַרעמס און וויינען.

— קומט! אייער וויינען וועט ניט העלפען! מורמעלט דער

אַרדנונגס בעוואכטער. דער קאָרט וועט שוין אויסגעפינען, אויב
דו ביסט אונשולדיג.

* * *

עס איז אוועק אַ האַלב יאָהר.

עלא, קומט נאָר וואָס ארויס פון פּריזאָן, וואו זי איז אָבגע-
זעסען פאַר דער גנבה, וועלכע איז פאַבריצירט געוואָרען פון דעם
אויפגערייזטען קלויירק. איהר מוטער איז פון צרות קראַנק און
האַלב וואַהנזיניג. זי ליגט אין אַ דונקעלען צימער. אַ שכן האַלט
איהר פון רחמנות. עלא פאַנגט אָן זוכען אַ נייע בעשעפטיגונג. עס
געהט אוועק אַ וואָך, אַ צווייטע, זי קען קיין אַרבייט ניט געפינען.
אין די סטאָרם איז זי בעקאַנט אַלס אַ גנב'טע. קיין אַנדער אַרבייט
ווייס זי ניט. דערווייל מוז מען לעבען. מען מוז האָבען געלד. די
מוטער דאַרף אַ דאָקטאָר, אַן אַנדער וואָהנונג. אין האַספיטאַל וויל
זי ניט געהן. „זיי וועלען מיר דאָרט ערמאָרדען, ווי זיי האָבען ער-
מאָרדעט מיין עלא!“ שרייט די האַלב וואַהנזיניגע, און קוקט אויף
יעדען, ווי אויף אַ מערדער פון איהר טהייערער עלא.

נאָך אַ מאַנאַט איז פאַראיבער, קיין אַרבייט איז נאָך אַלץ
ניטאָ, די עמליכע קליידלאַך, וואָס עלא האָט געהאַט זיינען אַלע
אוועק אין פּאָן שאַפּ. אין שטוב איז קאַלט. קיין ברויט, קיין קוילען,
קיין שטיקעל ליכט צו בעלייכטען די אַרעמע וואָהנונג. עלא וואַרפט
אויף זיך אַרויף איהר דזשעקעט און געהט אין סטריט. זי האָט זיך
דערמאָנט, דאָס זי האָט נאָך אַ חבר'טע, וועלכע האָט מיט איהר
צוזאַמען געאַרבייט אין סטאָר און האָט געוואוסט, דאָס זי איז
אונשולדיג. פיליכט וועט זי מיר עפעס באַרגען.

עלא איז שנעל דורכגעלאָפּען אַ פּאַאָר פינסטערע גאַסען און
האַט אָנגעקלאַפּט צו איהר חבר'טע.

— זי איז ניטאָ! אוועק אויף אַ באַל! איז געווען דער אַנט-

וואָרט.

עלא האָט אַרונטערגעלאָזט איהר קאַפּ און איז טרויעריג אוועק
ווייטער.

עס איז שוין 11 אהר נאַכט. די גאַזלאַנטערן בעלייכטען
דונקעל די שמוציגע סטריטען פון ניו יאָרקער דאָן-טאָון.

עלא וואנדערט שטיל דורך די גאסען. וואוהין זי געהט, קען זי זיך זעלבסט ניט אָבגעבען קיין רעכנונג. זי געהט, וואוהין עס איז, אבי נור ניט אין דעם קאלטען, שמוציגען רום, וואו עס ליגט יעצט איהר קראנקע, וואהניגיגע מוטער.

ווי אזוי קען זי איהר העלפען? וואו נעהמט מען די מיטלען צו ערלייכטערען איהרע שרעקליכע ליידען?

טרעהרען האָבען איהר געשטיקט. איהר עלענד, איהר נויטה, איהר אונגליקליכע מוטער — אלעס האָט זיך פּערוואנדעלט אין אַ גיפטיגען העלישען פייער, וועלכער האָט פּערצעהרט איהר האַרץ און געדריקט מיט שאַרפע אייזערנע צוואנגען איהר גאַנצעס וועזען. זי האָט זיך צוגעטוליעט צו אַ גרויסע געביידע און האָט ביטער געוויינט.

— יונגע פרייליין, וואָס איז געשעהן? האָט זי דערהערט לע-בען זיך אַ מענערשע שטימע.

זי האָט אויפגעהויבען איהר קאָפּ. לעבען איהר איז געשטאַנען אַ רייך געקליידעטער יונגער מאַן אין אַ זיידענעם צילינדער, מיט אַ סיגאַר אין מויל. איהר ערשטער געדאַנק איז געווען: אַנטלויפען! אָבער טאַקע באַלד האָט אין איהר קאָפּ דורכגעבליצט אַן אַנדער פּלאַן; זי וועט איהם בעטען, ער זאָל איהר געבען עטוואָס געלד, מיט וועלכע זי וועט קענען רעטען איהר מוטער און זיך זעלבסט. וואָס קען זי העלפען? זי מוז בעטלען, קיין אַנדער אויסוועג איז נישטאָ.

— העלפט מיר! איהר זייט, זעה איד, רייך, מיין מוטער איז זעהר קראַנק, איד קען קיין אַרבייט ניט געפינען... האָט זי אָנגע-פאַנגען אָבהאַלטענדיג זיך אויף יעדען וואָרט און ווערענדיג באַלד בלאַס, באַלד רויט אין געזיכט.

דער רייכער יונגער מאַן האָט זיך גוט איינגעקוקט אין איהר געזיכט און איז געבליבען שטעהן, ווי פאַרוואַנדערט. איהר שעהנ-הייט, איהר נאַאיוויטעט, איהר אונשולד, וועלכע האָט געשטראַהלט פון איהר יעדען געזיכטסצוג, פון איהר יעדע בעוועגונג, האָט איהם ווי בעצויבערט. ער האָט ערוואַרטעט צו בעגעגענען איינע פון די נאַכטפּוויגעל, מיט וועלכע ער וואר זעהר בעקאַנט, און וואר ער-

שמוינט צו געפינען אזא ריינעם וואונדערשעהנעם פערל אין די שמוציגע סטריטען פון ניו יארק:

— וואו וואוינט איהר? פון וואנען קומט איהר? האָט ער שטיל געפרעגט.

זי האָט איהם דערצעהלט איהר לעבענסגעשיכטע און ער האָט איהר בעגלייט אהיים. ער האָט בעטראכט איהר קראַנקע מוטער. האָט איבערגעלאָזען עטליכע דאָלאַר און האָט צוגעזאָגט קומען מאָר-גען וויעדער.

יעדען טאָג פלעגט ער בעזוכען די שעהנע עלא. זיי האָבען איר בערגעמופט אין א שעהנע וואוינונג. דאָך די אַלטינקע מוטער האָט זיך ניט געקענט ערהאַלען פון איהר קראַנקהייט און איז אין גיכען געשטאַרבן.

עלא האָט געליעבט איהר איינציגען פריינד און רעטער. ער פלעגט איהר פערשאַפען די בעסטע פערגעניגען, און זייער לעבען וואר די ערשטע צייט זעהר א גליקליכער.

אָבער פלוצלונג איז ער פערשוואונדען. עלא איז געבליבען אליין. זיינע פריינד האָבען איהר געזאָגט, דאָס ער איז מיט אַן אַנדער פרוי אוועק נאָך אייראָפּא. עלא האָט געהאַט א קינד. די נויטה האָט ווידער אָנגעפאנגען צו קלאַפען אין טהיר.

וואָס זאָל זי טהאָן ווייטער? עלענד, אָרעם מיט א קינד אויף די הענד, פּעראכטעט פון דער מאָראַליעשר געזעלשאַפט אַלס אַן אונמאָראַלישע פרוי, וואו זאָל זי געהן? צו וועמען זאָל זי זיך ווענדען?

עס איז איהר געבליבען נור איין מיטעל, נון איין אויסגאַנג, זי וואר נאָך יונג און שעהן. וויסטלינגע האָבען געקלאַפט אין איהרע טהירען. זי וועט אָנפאַנגען צו האַנדלען מיט איהר שעהנהייט.

מיט פלוך, מיט האַס, מיט ברענענדען צאָרן האָט זי זיך אָבגע-געבען דעם שענדליכען האַנדעל: איהר געוויסען פּעלגט איהר ניט געבען קיין רוה. איהר שענדליכער לעבען איז אימער געשטאַנען פאר איהרע אויגען, זי פלעגט הערען די ציטערענדע שטימע פון איהר טויטע מוטער: עלא, וואָס האָסטו געטהאָן? עלא, דיין שאַנד ברענט, ווי א העלישער פייער אין מיין קבר און לאָזען מיר ניט רוהען.

אום צו פערטרייבען אין זיך די גיפטיגע שטימע פון איהר קראנקעס געוויסען האָט זי אָנגעהויבען צו טרינקען. זי האָט געטרוג קען ביי טאָג און ביי נאַכט. איהר דיענסט פלעגט איהר אָפט געפֿינען אויפֿ'ן פּלאַצער בעטרונקען מיט אַ פּערשוואַלענעם געזיכט. — וואו זיינען זיי? פלעגט זי פּרעגען מיט אַ הייזעריגער שטימע. וואָרום קויפען זיי מיר ניט קיין וויין?

אין איין יאָהר איז זי געוואָרען אַלט און גרוי. די מענער האָבען געווייכט פון איהר. — וואָס אַנטלויפט איהר פון מיר? פלעגט זי שרייען מיט אַ ביטערען שמייכל. איהר אליין האָט צוטראַטען דעם בלום און יעצט שפּייט איהר אויף איהם!

* * *

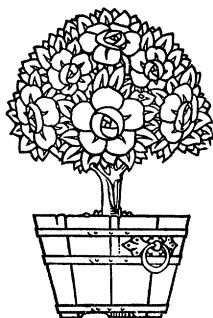
— סיי, געראפּ! די באַמערקע האָט דערפּיהלט, ווי אַ שווערע האַנד דריקט איהר שולטער. זי האָט זיך אויפגעכאַפט. געגען איהר איז געשטאַנען אַ גרויסען פּאַליסמאַן מיט אַ קלאָב אין די הענד. זי האָט זיך מיט שרעק אויפגעהויבען און איז שנעל אַוועק ווייטער.

קוקענדיג אויף דיעזע קלעגליכע פיגור איינגעוויקעלט אין שמוציגע טראַנטעס, ווער וואָלט געגלויבט, אז ערשט מיט אַ פּאַצער יאָהר צוריק איז דאָס געווען אַ צאַרטעס, אונשולדיגעס קינד, אַ וואונדערשעהנע עלאַ, אַ רייצענדעם בלום, וועלכע האָט געבליהט אויף דעם ברוסט פון איהר טרייער מוטער? ווער וואָלט געגלויבט, אז אויך דיעזע שמוציגע באַמערקע האָט אַ מאָל געשיינט, ווי אַ פּריהלינגס-זונן, געליעבט און געטרוימט פון אַ הערליכער צוקונפּט? וויפּיעל אַזעלכע געפּאַלענע, צוטראַטענע „עלאַס“ בלאַנדזשען אַרום אין די סטריטען פון ניו יאָרק, געשענדעט פון יעדען אויס-וואורף דער מענשהייט, פּערוואָרפען מיט שמוץ און שטיינער פון דער „יונגער אמעריקאַ“, געשלאָגען פון די בעוואַכער פון געזעץ און אָרדנונג?

און וויפּיעל יונגע קינדער מיט לאַקען, ווייך ווי זייד, מיט וואַנגען, פּריש ווי ראָזען, וועלכע לויפען נאָך פּאַרלויפּיג אין סקוהל און שיינען מיט זייער נאַאיוויטעט און אונשולד, ערווארטעט דער

שיקזאל פון עלא, דער שרעקליכער גורל פון א ניו יארקער באַ-
מערקע !

דאָך גענוג ! איך וויל דיר ניט, לעזער, בעלעסטיגען מעהר
מיט אזא נידעריגע פערזאָן, ווי א „באַמערקע“, איך וועל דיר
נור בעטען, ווען דו געהסט דורך די סטריטען פון ניו יארק און בע-
געגענסט א „באַמערקע“, ווארף אויף איהר קיין שטיינער, דענק
פון דער „עלא“ און פרעג: ווער האָט די שולד ?



ווער איז שולדיג?

א שמאלינקער רום. אויף א קליינעם הילצערנעם טישעל ברענט, מיט א דונקעלען פייער'ל א בלעכענער לעמפעל. נעכען וואנד שטעהט א בעט, אויף וועלכע עס ליגט א פרוי פון א יאהר 25. איהר געזיכט איז באדעקט מיט א טויטע בלאסקייט; איהרע שווארצע אויגען זיינען איינגעפאלען און בליצען מיט פיבער און אינערליכע ליידען.

אויפ'ן שמוציגען באדען ליגען צוויי קינדער; איין אינגעלע פון א יאהר 6 דער אנדערער פון א יאהר 4; ביידע זיינען פער-שמירט, די העמדעלאך שמוציג און צוריסען. זיי קריכען ארום פון איין ווינקעל צום אנדערן און שפילען זיך מיט א קליין קעצעלע, וועלכע זיי האָבען געפאנגען אויפ'ן הויף. זיי כאפען די קעצעלע פאר'ן קאָפּ און פאנגען זי אָן צו רייסען און שטיקען. דער צימער פילט זיך אָן מיט יאָמערליכע קולות פון דעם אָרעמען אָפּפער.

פון צייט צו צייט הויבט זיך אויף די קראַנקע פרוי פון איהר בעט און גיט א קוק אויף דעם וואַנד־זייגער, וועלכער הענגט געגען איהר בעדעקט מיט שפיגען געוועב. זי ערוואַרטט איהר מאַן, וועלכער איז נאָך גאַנץ פריה אוועק זוכען אַרבייט. די אהר צייגט צעהן די קליינע קינדער האָבען זיך איינגעמאַטערט אַרומשלעפענדיג זיך מיט'ן קעצעל און זיינען געשמאַק איינגעשלאָפען אַרומ אַרמענדיג זיך. עס איז געווען אַרום 11 אהר, ווען דער מאַן און פאָטער פון דיעזע אָרעמע פאַמיליע איז אַהיים געקומען. דאָס איז געווען אַן אַרבייטער פון א יאהר 30. זיין געזיכט האָט אויף זיך געטראָגען דעם אויסדרוק פון פערשטיקטע פערצווייפלאַנג און געמאַכטע, קינסטליכע גלייכניגליטיגקייט. ער האָט אַראָבגעוואָרפען זיין אַלטען צולעכערטען הוט אין אַ ווינקעל האָט געוואָרפען אַ

שטומען קאלטען בליק אויף זיין פרוי און איז געבליבען זיצען ביי דעם קליינעם טישעל. ער איז ניט צוגעגאנגען צו דער קראנקער, ער האָט ווי ביי זיך בעשלאָסען זיך ניט צו קימערן, וואָס פאַר שמערצען, וואָס פאַר יסורים איהם זאָלען יעצט ניט בעגעגענען.

די קראַנקע פרוי האָט מיט אויגען פול מיט טרעהרען איהם בעטראַכט פון איהר געלעגער אָבער אויך זי האָט ניט געקענט קיין וואָרט זאָגען; זי האָט געוואוסט, דאָס ער איז צובראָכען פון די ביטערע שטורמען, וואָס האָבען איינס נאָך דאָס אַנדערע אריינגעדֶרונגען, אין זייער אַרעמען פאַמיליען לעבען. זי האָט געשוויגען. עס זיינען פאַרבייגעגאנגען עטליכע מינוטען פון שווערען שווייגען.

— ראָבערט! ראָבערט! האָט זיך געהערט די שוואַכע צייטערענדע שטימע פון דער קראַנקער פרוי.

דער אונגליקליכער איז געזעסען זיין געזיכט פערדעקט מיט ביידע הענד און האָט זיך ניט געריהרט פון אָרט.

— ראָבערט, קום אַהער! זעה, ווי איך בין קראַנק, איך פיהל מיר אַזוי שלעכט! די שטימע פון דער עלענדער האָט געקלונגען מיט טרעהרען און טיעפע, דריקענדע שמערצען. ער איז געזעסען, ווי פריהער, זיין געזיכט פערדעקט, זיין קאָפּ אָנגעשפאַרט אָן די שוואַרצע פּערהאַרעוועטע הענד.

עס זיינען וויעדער פאַרבייגעגאנגען אַ פּאָאָר מינוטען. ענדליך האָט ראָבערט אויפגעהויבען זיין קאָפּ. זיין געזיכט וואַר נאָס פון טרעהרען.

ער איז צוגעגאנגען צו דער קראַנקער, האָט צוגעדריקט זיינע ליפען צו איהרע און אַ ווילדער געוויין האָט זיך ארויסגעריסען פון ביידע צובראָכענע הערצער...

— ניין! ניין! איך קען דאָס ווייטער ניט איבערטראָגען! האָט ער אויסגעשריען ארויסרייסענדיג זיך פון איהרע אַרעמס. אונז זער לעבען איז ערגער ווי דער טויט! דיעזע פינסטערע שטוב, דיעזע פּערהונגערטע, אַרעמע קינדער. און דו, וועלכע איז געווען נאָך ניט לאַנג יונג, אַזוי פול מיט בליהענדער געזונדהייט דו ליגסט יעצט אַלט, בלאַס, צובראָכען, צוטראַטען פון דעם ביטערען עוויגען

ליידען, — פון נויטה הונגער און שאַנדר! איך בין געווען דיין מערדער! צו וואָס האָב איך, אַ שקלאַף, אָהן אַ היים, אָהן אַ נאָך מען, אַוועקגענומען דיר פון דיין היים, פון דיינע פריינד און על־טערן, אַוועקגענומען אויף אַ לעבען פון אונענדליכע ליידען, ערני־דערונגען, בעטלעריי? ... ליעבע? ... יא, איך האָב דיר גע־ליעבט; געליעבט, ווי פיליכט טויזענדע ניט אַרימע שקלאַפּען, זאָנדערן רייכע פערשקלאַפּער קענען ניט ליעבען. איך האָב דיר גע־ליעבט! אָבער וואָס פיר אַ רעכט האָט אַ שקלאַף צו ליעבען? אַ שקלאַף דאַרף נור ליעבען זיין קייט, זיין מייסטער. ער דאַרף נור קושען דעם בייטש פון שקלאַפּען הענדלער, אָבער ניט דעם מינד פון אַ געליעבטע, טהייערע מיינע! איך האָב דיר אונגליקליך גע־מאַכט, און יעצט, יעצט דאַרפסטו ברענגען נאָך אַן אונגליקליכען וועזען אויף דער וועלט! וואָס וועט פון איהם ווערען? וואָס וועט ווערען פון אונז? און פון אונזערע קליינע, אונשולדיגע קינדער? ...

— ניין! איך קען דאָס ווייטער ניט אויסהאַלטען!

— אָה, ווי אונגליקליך, ווי שרעקליך אונגליקליך בין איך!
מיינע געהירען ברענען, עס רייסט מיר אויף שטיקער מיין ברוסט.
איך מוז אַנטלויפען ... אַנטלויפען, ווייט פון דער וועלט!
ער האָט געכאַפּט זיין הוט און איז, ווי אַ וואַנהזיניגער, אַרויסגעלאָפּען פון רוּם.

* * *

מיט האַלב פערשלאַסענע אויגען, ווייס ווי אַ מאַרמאַרשטיין, איז געלעגען די קראַנקע אויף איהר בעט. פון צייט צו צייט האָר בען זיך טיעפע קרעכצען אַרויסגעריסען פון איהר ברוסט, און דער אויסדרוק פון טיעפע שמערצען האָט בעדעקט איהר בלאַסעס גע־זיכט.

ענדליך, האָט זי זיך מיט גרויסע אַנשטרענגונגען אויפגעבוֹר־בען פון בעט און זיך האַלטענדיג מיט די הענד פאר די ווענטלאַך איז זי צוגעגאַנגען צו די שלאַפּענדע קינדער. זי האָט זיך אָנגעבוֹר־גען צו דעם עלטערן אינגעלע, האָט איהם געקושט מיט טרעהרען און אויפגעוועקט.

דאָס קינד האָט געעפענט פּערוואַונדערט די אויגען.
— אַלבערט! טהו זיך אָן שנעל, און געה אַריבער צו דיין
טאַנטע! זאָג איהר זי זאָל באַלד אַהער קומען.

דער אינגעלע האָט שטום אָנגעקוקט זיין בלאַסער מוטער; ער
האָט זי ניט באַלד דערקענט. אַזוי האָבען די שמערצען אומגעענ-
דערט איהר געזיכט אין דיעזע קריטישע מאָמענטען. ענדליך האָט
ער פּאַרזיכטיג אַרויסגעשלעפט זיינע הענטלאַך פון אונטער קעפעל
פון זיין שלאָפענרען חבר און מיט זיי אַרומגעכאַפט זיין אַרעמער
מוטער.

— מאַמא, וואָס איז דיר? האָט ער געפרעגט צופּרעסענדיג
זיך צו איהר ברוסט. — „געה, אַלבערט, שנעל און רוף די טאַנטע
אַהער! איך בין זעהר קראַנק.“

דאָס קינד האָט שנעל אָנגעהאַן זיין אַרעמען רעקעל, אַרויפ-
גערוקט אויפ'ן קאַפּ זיין קעפּ, און איז אַוועק רופּען זיין „טאַנטע“.

צוויי אַוהר ביינאַכט. דאָס קליינע טישעל אויף וועלכען עס
ברענט דאָס בלעכענע לעמפעל, איז צוגערוקט נעהענטער צום בעט.
לעבען די קראַנקע זיצט די „טאַנטע“, אַ יונגע פּרוי וועלכע האָט
ניט לאַנג אַויסגעשטודירט אויף אַקושערקע. זי זיצט און ערוואַר-
טעט דאָס נייע אונגליקליכע וועזען וועלכע דאַרף יעצט ערשוי-
נען אויף דער וועלט.

די צוויי קליינע קינדער שלאָפען ניט, זיי שטעהען לעבען דער
טאַנטע און האַלטען זיך פאַר איהר קלייד. זי האָט זיי צוגעזאָגט
היינט ביי נאַכט אַ נייע שוועסטערל און זיי ערוואַרטען זי מיט
אונגעדולד. פּול מיט נייגעריגקייט זיינען זייערע קינדערשע אוי-
געלאַך, וועלכע קוקען פּראַגענד אויף דער „טאַנטע“.

די קריטישע מאָמענטען קומען אַלץ נעהענטער. עס הערען זיך
טיעפע קרעכצען, וועלכע געהן איבער אין פּערצווייפעלטע געשרייען.
די טאַנטע האָט אַוועקגעפיהרט די קינדער אין אַ קאָרנער. זיי האַל-
טען זיך פּעסט פאַר די הענטעלאַך און ציטערן הערענדיג די גע-
שרייען פון זייער אַרעמע מוטער.

עס זיינען פּאַראַיבער עטליכע מינוטען... עס האָט זיך דער-

הערט דער צאפעלדיגער געשריי פון א נייגעבאָרענעם קינד. דער נייגעבאָרענער פּראָלעטאָריער האָט אַרײַנגעטראַטען אין אונזער וועלט, אַרײַנגעטראַטען מיט אַ געשרײ, וועלכער וועט זיך פּילייכט ניט שטילען, ביז אין זײַן פּינסטערן קבר.

די צוויי קינדער האָבען זיך אַ וואָרף געטהאָן פון קאַרנער גלייך צום בעט. זײ האָבען דערקענט די שטימע פון זײער נײגע- באָרענער שוועסטערל.

פּלוצלונג האָט זיך דערהערט אַ קלאַפּעריי אין טהיר. ניט וואָר- טענדיג אויף אַן אַנטוואָרט האָט זיך אין צימער אַרײַנגעבראַכען אַ מאַן, פון אונטער זײנע צוואַמענגעקנייטשטע ברעמען האָבען גע- בליצט אויגען, פול מיט ווילדען וואהנזין; זײנע האָר זײנען גע- ווען צו וואָרפען; זײנע קליידער צוריסען, ווי אין אַ שווערען שטרייט זײנע פּינגער צוואַמענגעפרעסט אין פּויסטען, גראַדע ווי ער האָט זיך צוגעגרייט עמיצען צו צושטערען, צו פּערניכטען. דאָס איז געוועזען ראָבעט.

די קראַנקע געווינערין האָט פּערדעקט איהר געזיכט מיט צי- טערענדע הענד און האָט ביטער געוויינט. ביידע קינדער האָבען זיך צוגעדריקט צו דער טאַנטע, וועלכע איז געווען יעצט אליין בלאַס און פּערלאָרען. נור דאָס נײגעבאָרענע קינד האָט גלייכנילטיג גע- קוקט מיט זײנע ליכטיגע אויגלאַך אויף דיעזע פּינסטערע וועלט, וואוהין ער איז געקומען, ווי אַ ניט געבעטענער גאַסט.

ראָבערט איז געשטאַנען אין מיטען רוים און האָט מיט ווילדע בליצענדע אויגען כעטראַכט וואָס עס טהוט זיך אַרום איהם, גראַדע ווי ער וואָלט געוואָלט זיך עטוואָס עראינערן. אין דיעזען מאָמענט האָט זיך דערהערט דאָס געשרײ פון דעם נײגעבאָרענעם. דיעזער געשרײ האָט געמאַכט אַ פּירכטערליכען אײנדרוק אויף איהם. פון זײנע אויגען האָט אויסגעבראַכען אַ וואהנזינגער פּײער; ער האָט ווילד אויסגעשטרעקט זײן פּויסט; זײנע צײנער האָבען געקלאַפּט אײנס אַן דעם אַנערדן; ווייסער שוים האָט זיך באַוווּזען אויף זײן אויסגעקרימטען מויל.

— נײן, ער דארף ניט לעבען! ער טאָר ניט לעבען! ווידער

א שקלאף, ווידער א בעטלער, ווידער הונגער, ערנידערונגען, טרעהר
רען פלוק און שאנד! ניין, לאזט מיר איהם דערווערגען! לאזט מיר
איהם טויטען מיט מיינע אייגענע הענד!

ער האָט זיך אַ וואָרף געטהאָן צום בעט און זיינע ציטערענדע
הענד האָבען געזוכט דאָס אונשולדיגע קינד.
אַ שרעקליכער קאמפף איז ענטשטאנען.

די קראַנקע פרוי האָט פּערגעסען איהר שוואַכקייט. זי האָט
ווי אַ פּערוואַונדעטע טיגערין פּערטהיידגט איהר קינד.

דער וואַהניגער האָט אַלץ מיט מעהר ווידלקייט אַטאַקירט
די עלענדע מוטער. אַ וואַהניגער פייער האָט געשפּריצט פון זיינע
בליצענדע אויגען.

די אויף טוירט דערשראָקענע טאַנטע איז מיט בירדע קינדער,
וועלכע האָבען געוויינט און געציטערט, ארויסגעלאָפּען פון רוּם:
זי האָט גערופּען נאָך הילפּע.

די נאַכט איז געווען אַ קאַלטע אַ שטורמישע. אַלעס איז געווען
בעדעקט מיט געדיכטע פינסטערניש.

— העלפט! העלפט! האָט געשריען די דערשראָקענע, אָבער
איהרע ווערטער וואָרען פּערהילכט פון ווינד און זיינען אַהן אַן אַנט-
וואָרט פּערשטאַרבען אין דער לופּט.

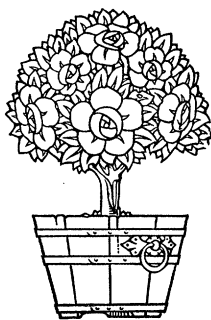
אייניגע מינוט שפּעטער איז די טאַנטע מיט עטליכע מענשען
געקומען צוריק אין רוּם.

אָבער עס איז שוין געווען צו שפּעט.

די קליינע בלעכענע לעמפּעל האָט געוואָרפּען איהר רונקעלעס
ליכט אויף אַ שרעקליכעם, גרויזאַמעם בילד.

אויף דעם שמוציגען באַדען איז געלעגן אַ פרוי, איהרע האָאָר
צוואַוואָרפּען, איהר העמד צוריסען, ווי אין אַ פּערצווייפּעלטען
קאַמפּף. איהר געזיכט איז געווען בעדעקט מיט דעם בלויען קאָליער
פון אַ דערשטיקטע; זי האָט נאָך אויף זיך געטראָגען דעם אויסדרוק
פון פּירכטערליכע יסורים, און אונפּערנעבליכע ראַכע... אויף איהר
ברוסט איז געלעגען דאָס נייגעבאַרענע קינד, קאַלט און טויט ווי
זיין מוטער...

דער וואהנזיניגער מערדער איז געשטאנען אַרונטערגעלאָזען
זיין קאַפּ און האָט געקוקט אויף זיינע אָפּפער, אַ טייוועלשער שמיי-
כעל האָט געשפּיעלט אויף זיין פאַרקרימטען מויל.
יעצט זייט איהר גליקלאַך! איך האָב איך בעפרייט, איך האָב
איך גערעמעט! האָט ער געשריען מיט אַ הייזעריגער שטימע און
האָט געלאכט מיט דעם ווילדען געלעכטער פון אַ וואהנזיניגען.



דער מאהלער

אין א קליינעם רום אויפ'ן פינפטען פלאץ פון א טענע-
מענטהויז האָט געוואוינט א יונגער איטאליענישער מאהלער, לעאָ-
נאַרדאָ פענאַרדאָ.

אַלס קינד איז ער געבראַכט געוואָרען פון זיינעם אן אַנקעל
נאָך אמעריקא. דער אַנקעל וואָר א גוטער מאהלער און לעאָנאַרדאָ
האָט ביסלעכווייז זיך אויסגעלערנט פון איהם מאהלעריי און האָט
בעוויזען גוטע פעהיגקייטען. לעאָנאַרדאָ איז געווען 18 יאָהר אַלט,
ווען זיין אַנקעל איז געשטאַרבען און האָט איהם איבערגעלאָזט,
אַלס ירושה, עטליכע פינזלען און עטליכע פלעשלאַך פאַרבען. לעאָ-
נאַרדאָ איז געבליבען אויף דער וועלט עלענר, אליין, אָהן א פּעני
געלד. ער האָט אָנגעפאַנגען צו טראַכטען, וואָס צו טהאָן? ווען דער
אַנקעל האָט געלעבט, פלעגט ער איהם אימער פּערזאָרגען מיט
אַרבייט און לעאָנאַרדאָ האָט נאָר געוואוסט צו זיצען ביי זיין
אַרבייט און פאַרטיג מאַכען פּערשיעדענע בילדער און פאַרטרעטען.
יעצט אָבער, האָט לעאָנאַרדאָ געדאַרפט אליין געהן אין שטאַדט זר
כען אַרבייט. ער האָט אָנגעפּרעגט אין עטליכע פלעצער, אָבער מען
האָט איהם ענטזאָגט. זיין נאָמען וואָר אונבעקאַנט. יעדערער האָט
מיט א שמיכעל אָנגעקוקט דעם יונגען קינסטלער און האָט גע-
פּרעגט: פון וואָנען ער קומט? וואָס ער האָט געאַרבייט? און מען
פלעגט איהם הייסען געהן ווייטער. לעאָנאַרדאָ'ס לאַגע האָט זיך
פאַרערגערט פון טאָג צו טאָג. זיינע לעצטע פענים האָט ער אויס-
געגעבען אויף ברויט און אויף א נייע פענזעל, וועלכען ער האָט
זעהר בעדאַרפט צו זיין אַרבייט.

וואָס זאָל איך טהאָן? וואָס זאָל איך טהאָן? האָט ער זיך
געפּרעגט זיצענדיג אין זיין קליינעם קעמערל, אַראָבגעלאָזען זיין

שעהנע שווארץ־לאָקיגע קאַפּ אויף זיין יונגער ברוסט. איך בין שרעקליך הונגעריג. איך מוז ערנעץ קריגען עטליכע סענט אויף ברויט. ער האָט בעטראַכט אַ וויילע זיין קלעגליכע אייגענטהום : בערשטלאַך, פלעשלאַך פארב, עטליכע סטענדערס, וואָס האַלטען דעם לייווענט ביין פאַרבען, אייניגע גיפּס פיגורען ער האָט געטהאַן אַ שוואַכען זיפּן.

ניין! ניין! פאַר דאָס אַלעס וועט קיינער קיין סענט ניט געבען. אין פערצווייפּלונג האָט ער אָנגעפאנגען אַרומשפּאַנען אין זיין קליינער שטייג. פּלוצלונג האָט ער זיך אָבגעשטעלט לעבען אַ קליינעם בילד, וועלכער איז געשטאַנען אין אַ ווינקעל. דאָס איז געווען דער פּאַרטרעט פון זיין אָנקעל. לעאָנאַרדאָ האָט דיעזען פּאַרטרעט געשענקט דעם גוטען גרייז צו זיין געבורטס טאָג.

זאָל איך עס וואַגען? האָט ער זיך שטילערהייד געפרעגט, זאָל איך, דיעזעס עדעלעס, גוטעס געזיכט טראָגען אויפ'ן מאַרק, אום צו שטילען מיין הונגער? טרעהרען האָבען געבליצט אין זיינע שוואַרצע אויגען. — אָנקעל! אָנקעל! וואָרום האָסטו מיר פריהער ניט בעקאַנט געמאַכט מיט די שטורמען פון לעבען, אום איך זאָל ניט בלייבען אויף דער וועלט ווי אַ מאַכטלאָזעם קינד אויף אַ זינד קענדע שיה. עס זיינען פאַרבייגעגאַנגען עטליכע מינוטען. עטליכע מאָל איז ער צוגעגאַנגען צום פּאַרטרעט און איז ווידער אַוועק פון איהם. זיינע הענד האָבען געציטערט. דער הונגער האָט, ווי גיפּט געברענט זיין קערפּער. ענדליך האָט ער אַראָבגענומען דאָס בילד, האָט עס צוגעדריקט צו זיין ברוסט און איז אַרויסגעלאָפּען פון זיין צימער.

עס איז געווען אַ קאַלטער רעגענדיגער טאָג. לעאָנאַרדאָ מיט זיין בילד אונטערן אַרעם האָט טרויעריג זיך געשלעפט דורך די רוישענדע גאַסען פון ניו יאָרק. ער איז געגאַנגען פון איין סטאָר צום צווייטען, אָבער קיינער האָט ניט געוואָלט קויפען דאָס בילד. — מיר האָבען גענוג בילדער! וואָר דער אַנטוואָרט. אַנדערע האָבן בען זיך געמאַכט לוסטיג איבער איהם : ווער איז דאָס? אַ באַנאַד נע־הענדלער פון מאַט סטריט? האָבען איהם געפרעגט די פרעכע הענדלער. צייגענדיג אויף זיין טהייערען אָנקעל.

טרערען האָבען געגאָסען פון לעאָנאַרדאָ'ס אויגען.—אונמעגשען!
וויילדע טהירען! האָט ער געמורמעלט און איז געלאָפּען אלץ וויי-
טער און ווייטער. עס איז געוואָרען שוין שפעט אין דער נאַכט,
ווען לעאָנאַרדאָ איז הונגעריג און דורכגענעצט פון רעגען געקומען
צוריק אין זיין וואוינונג. ער האָט אַוועקגעשטעלט דעם אַלטען
פאַרטערט אויף זיין טישעלע און האָט אָנגעצונדען זיין קליינע אַר-
בייטער לעמפעל.

דער ערשטער שטראַהל פון ליכט האָט איהם געבראַכט אין
ערשטוינען. איז דאָס ניט קיין טרוים? אויף זיין טישעל איז גע-
לעגען אַ ברויט, אַ שטיק קעז, אַ גלאָז מילך און עטליכע פּרישע
פּרוכטען. — ווי אַזוי קומט עס אַהער? האָט ער זיך געוואונדערט
אַנקוקענדיג מיט די הונגעריגע אויגען די צויבער-שפייו.

אַבער זעה, וואָס פאַר אַ נאַרר איך בין? ווי קען איך, אַ הונ-
געריגער מענש, זיך ערסלעהרען דיעזען וואונדער? עס איז פיליכט
בעסער, איך זאָל טאַקע עטוואָס געניסען און נאַכהער פילאַזאָפירען.
ער האָט זיך געזעצט צום טיש און ווי אַ הונגעריגער וואָלף
פערצעהרט דעם סאַפּער. פּלוצלונג האָט ער דערהערט דעם זיסען
קלאַנג פון אַן איטאַליענישער האַרפע. אַ ווייכע, צאַרטע, איטאַליע-
נישע מעלאָדיע האָט זיך שטיל געגאַסען ניט ווייט פון זיין צימער.
ער האָט זיך אויפגעהויבען פון זיין טיש און האָט זיך איינגעהערט.
— אַ צויבער-נאַכט! האָט ער ביי זיך געטראַכט. דיעזע שפייו...
און יעצט דיעזע הערליכע מוזיק! אַ זיסע פרויען-שטימע האָט גע-
זונגען אין איטאַליעניש:

עס פינקלען די שמערען, עס רוישען די וועלען,
פון דעם זילבערנעם וואַסערפאַל.
עס לאַכען די ראָזען, עס קלינגען די טרעלען,
פון דער פּערליעבטער נאַכטיגאַל.
זאַרג ניט געליעבטער, וויש אַב דינע טרעהרען,
רוה אויס דיין עלענדען קאַפּ אויף מיין ברוסט,
שלאָף רוהיג! שלאָף; איך וועל דיר ניט שמערען,
איך האָב, ווי דו, פיל ליידען געוואוסט.

לעאָנאַרדאָ איז געשטאַנען ווי בעצויבערט.

— ווער זאל עס זיין? אן ענגעל? אָה, וואָס פאַר אַ שענהע, זיסע שטימע!

ענדליך איז די מעלאָדיע פּערשטאַרבען אין דער לופט: עס האָבען דורכגעקלונגען נאָך עטליכע אַקאָרדען, און לעאָנאַרדאָ האָט געהערט ווי אַ פענסטער האָט זיך צוגעמאַכט, דאן איז אַלעס ווידער שטיל געוואָרען.

אויסגעמאַטערט פון זאָרגען און איבערראשענדע ערשיינונגן גען האָט ער זיך אוועקגעלעגט אויף זיין בעטעל און האָט אָנגע-פּאַנגען צו דרעמלען. אָבער קוים האָט ער נאָר צוגעמאַכט זיינע אויגען, האָט אָנגעפּאַנגען צו שוועבען פאַר איהם דער שמוציגער, רוישענדער ניו יאָרק, דורך וועלכען ער האָט געבלאָנדזשעט דעם גאַנצען טאָג זוכענדיג עטליכע סענט אויף ברויט. ער האָט זיך עראינערט אַ סצענע, ער איז דורכגעגאַנגען פאַרביי אַ רייכע קיר-כע. לעבען די מאַרמאָרנע טרעפּ איז געשטאַנען אַ בעטלער. זיין גע-זיכט וואָר, ווי אַ שטיק פּערטריקענטער לעדער קאַלט און לעבענס-לאָז. זיינען הענד זיינען געווען, ווי די הענד פון אַ סקעלעט, מען האָט געקענט איבערצעהלען יעדען ביינדעל. אויף זיין שמוציגען האַלז האָבען זיך געזעהען שוואַרצע וואונדען. זיינע שמאַטעס זיי-נען דורכגענעצט פון רעגען, זיין גאַנצער קערפּער האָט געציטערט. פון קירכע איז אַרויס אַ רייךגעקליידעטער מאַן מיט שוואַרץ-גרױע לאַנגע האָאַר אין אַ זיידענעם צילינדער. דער בעטלער האָט אויסגעשטרעקט זיין ציטערענדע סקעלעטען-האַנד. דער פיינער דזשעטעלמאַן האָט זיך אָבגעשטעלט, האָט לאַנגזאַם אַריינגעלייגט זיין האַנד אין טאַש און האָט אַרויסגעשלעפּט אַ דיקען פּאַקעט-בוך, ער האָט פּאַרזיכטיג אַרויסגעשלעפּט אַ פּאַק מיט פּאַפּירענע געלד, האָט זיי איבערגעצעהלט, צוזאַמענגעלעגט און האָט זיי צו-ריק אַריינגעלייגט אין פּאַקעט. נאַכהער האָט ער אַריינגעלייגט זיינע הענד אין זיין וועסט-קעשענע, האָט אַרויסגעשלעפּט עטליכע גאַל-דענע מטבעות, גוט זיך צוגעקוקט צו זיי און ווידער לאַנגזאַם צו-ריק אַריינגעלייגט אין זיין וועסט. ער האָט אָבערצוגעזען זיין זיי-דענעם נעקטיי, אַ קוק גענעבען אויף זיין גאַלדענער וואַטש און אויסברומענדיג: איך האָב קיין טשענדזש! האָט ער זיך אָבגע-קעהרט פון איהם. דער בעטלער איז געבליבען שטעהן מיט זיין

אויסגעשטרעקטע האַנד, ווי בעטויבט. דער רייכער דזשענטעלמאַן איז שוין לאַנג פערשוואונדען. דער רעגען האָט גענאָסען און גע- שמיסען אין געזויכט. דער בעטלער איז נאָך אלץ געשטאַנען זיין סקעלעמען־האַנד אויסגעצויגען. זיינע בלוטלאָזע ליפען האָבען גע- פליסטערט אַ ביטערן פֿלוך און זיין גאַנצער קערפּער האָט געצי- טערט פון ווינד און רעגען.

פאר די אזיגען פון לעאָנאַרדאָ, איז יעצט געשטאַנען דאָס שרעקליכע געשטאַלט פון דעם בעטלער. איך בין די ארמוטה! די ביטערע, ענטזעצליכע ארמוטה! האָט ער געשפּראַכען צו לעאָ- נאַרדאָ'ן מיט אַ ציטערענדער, הייזעריגער שטימע. איך בין דאָס שערקענס־בילד פון 19-טען יאָרהונדערט. אין מיר זיינען פּער- קערפּערט די פּערברעכען, ליידען, די ברענענדיגע שמערצען פון טויזענדער בערויבטע, ערנידעריגטע, צוטראַטענע מענשענלעכענס. קוק זיך גוט צו מיר. איך בין שמוציג, העסליך, בעדעקט מיט שמאַ- טעס. איך לעב ווי אַ הונד, איך לעק די שטיוועל פון יעדען איינעם, וואָס וואַרפט מיר צו אַ שטיקעל ברויט, אַן אָבגעגריזעמען ביינ- דעל. איך בין פּערקריפּעלט, פּערפּעסעט; איך בין אַ בעטלער, אַן אויסוואורף. אָבער ווער האָט גערויבט מיין מענשען־ווערדע? עס גיבט קיין פּערברעכער, וועלכער זאָל אַמאָל ניט זיין אַן אונשולדי- געם קינד. האָסטו געזעהן דעם רייכען קירכען־מאַן, פאַר וועלכען איך בין געשטאַנען מיט אַן אויסגעשטרעקטע האַנד? ווי ער האָט זיך גלייכגילטיג אָבגעקעהרט פון מיר, נאָכדעם ווי ער האָט פאַר- זיכטיג איבערגעזעהלט זיין געלד. ער איז אוועק טרינקען וויין און האָט אָהן אַ שוידער איבערגעלאָזט זיין מיט־מענשען שמאַכען אין הונגער און קעלט, דאָס איז דער פאַרשטעהער פון יענע מענשען- מערדער, וועלכע פּראָדוצירען אַזעלכע פּערקריפּעלטע בעטלער, ווי איך. לעאָנאַרדאָ, דו מוזט מיין געשטאַלט צוגעגלען צו דיין מאַה- לער־לייווענט. מיט דיין האַרצען בלוט מוזטו מאַהלען מיין בילד דער מענשליכער ארמוטה און ערנידערונג. ווען דו וועסט איבער- טראַגען מיין געשטאַלט אויף דיין לייווענט; ווען פון אונטער דיין צויבער־פינעל וועט ענטשטעהען דאָס פּערצווייפּעלטע, הימעל־ שרייענדע געשפּענטס פון דער בערויבטער, פּערגוואַלטיגטער מענש- הייט דאן קלאַפּ אָן אין די פּאַלאַסטען פון די רייכע און זאַטע,

שטעל אוועק פאר זיי מיין בילד! צייג זיי די וועלט פון די בלור
טענדע און ליידענדע! פארהילף זייער לוסטיגע מוזיק מיט די
פערצווייפעלטע געשרייען, מיט דעם ביטערען פלוך פון מיין צור-
בראכענעם הארצען! פערניפטע זייער וויין מיט'ן בלוט פון מיין
נע וואונדען! זייערע בלומען-קראנצען דעק צו מיט מייע שמוצי-
געגע בעטלער-שמאטעס! פערפאלג זיי מיט'ן שרעקען-בילד פון זייער
ערע געפאלענע אָפּפּער!

לעאָנאַרדאָ איז אויפגעשפרונגען פון זיין געלעגער. זיינע
שווארצע אויגען האָבען געבליצט מיט אַ וואונדערבארען פייער.
די שווארצע לאָקען זיינען געווען צוואוואָרפען אויף זיין בלאַסען
שטערען, זיין יונגע ברוסט האָט זיך הויך געהויבען, ווי דער ים
אין שטורם.

— פינזעל! פארב! האָט ער געמורמעלט, ווי אין אַ פיבער.
מיט ציטערענדע הענד האָט ער זיך גענומען פאר זיין פענזעל,
און איז געפאלען אויף די קניע פאר דאָס אָנגעצויגענע לייזונג.
ענדליך האָב איך דיר געפונען, מיין אירעאל, מיין לעבען!
יעצט וועסטו ניט אוועק פון מיר.

יא, דאָס בילד פון מענשליכע ליידען מוז זיין דאָס ווערק פון
מיין לעבען! איהם אליין וועל איך אָבגעבען מיין בלוט, מיין האַרץ,
מיין שטאַלצע יוגענד!

אין קליינעם צימער האָט געהערשט אַ פּאַלקאַמענע שטיל-
קייט. דאָס קליינע לעמפעל האָט בעלייכטעט דעם יונגען מאהלער,
וועלכער איז געשטאַנען שעהן בעגייסטערט, פול מיט לעבען און
פייער פאר זיין הייליגער אַרבייט. פּלוצלונג האָבען זיך אין צימער
ווידער אַריינגעגאַסען די זאַנפטע מעלאָדיען פון דער איטאַליע-
נישער האַרפע. עס האָט שטיל אין דער נאַכט געקלונגען אַ זיסע
פרויען שטימע:

עס פינקלען די שמערען, עס רוישען די וועלען.

פון דעם זילבערנעם וואַסערפאל.

עס לאַכען די בלומען, עס קלינגען די טרעלען.

פון דער פערליעכטער נאַכמיגאל.

אָבער לעאָנאַרדאָ האָט נור ווי אין אַ טרוים געהערט דעם גע-
זאַנג ער איז אין גאַנצער געווען אָבגעגעבען זיין אַרבייט. דער סקע-

לעמען-בעטלער איז געשטאנען פאר איהם מיט זיין אויסגעשטרעקטע האַנד.

עם וואָר שוין פינף אױהר פארטאָג, װען לעאָנאַרדאָ האָט זיך אָנגעריסען פון זיין בילד און האָט זיך אַ װאָרף געטהאָן אױף זיין בעטעל. אין אַ שטונדע אַרום האָט ער זיך אױפגעכאַפט מיט אַ װײטאָג אין קאַפּ. זיין גאַנצער קערפּער האָט געציטערט אין פיכער. ער האָט געטרייט זיך אױפהױבען, אָבער ער איז מאַכטלאָז געפאלען צוריק. דער הונגער, די קעלט, דער רעגען, די שלאָפלאָזע נאַכט האָבען צובראַכען זיין געזונד. קראַנק, עלענד איז ער געלעגען אַליין אין זיין פינסטערען פּערשטיקטען צימער.

— אַה, װען איך זאָל נאָר האָבען גענוג קראַפט צו ענדיגען דאָס בילד, דאן װאָלט איך רוהיג געשטאַרבען! האָט לעאָנאַרדאָ געטראַכט דריקענדיג זיין האַנד צו זיין ברענענדען שטערען.

די שטונדען האָבען זיך לאַנגזאַם געצױגען. לעאָנאַרדאָ האָט געפיהלט, װי ער װערט אַלץ שװאַכער און שװאַכער.

— װאַסער! װאַסער! האָט ער געמורמעלט פיהלענדיג, װי זיין ברוסט װערט פּערברענט פון אַ שרעקליכע היטץ, אָבער קײַנער נער איז ניט געקומען שטילען זיין שרעקליכען דורשט. דער טאַג איז פּערשוואַונדען און די נאַכט האָט געבראַכט דעם אונגליקליכערן כען נאָך שװערערע ליידען. ער האָט זיך אונרוהיג אַרומגעװאַרפּען אױף זיין געלעגער. די בלאַסע לבנה האָט קאַלט אַרױנגעקוקט אין דעם קראַנקענ'ס צימער.

פּלוצלינג האָט זיך בעװיזען דעם קראַנקען, אַז פאַר איהם שטעהט מיט אַן אױסגעשטרעקטער סקעלעטען-האַנד זיין בעקאַנטער בעטלער.

— שטעה אױף און ענדיג דיין װערק! האָט ער שטיל געפליסטערט, לעאָנאַרדאָ האָט אױפגעציטערט מיט זיין גאַנצען קערפּער און האָט זיך מיט גרויס מיה אװעקגעזעצט אױף זיין בעטעל.

די בעטלער געשטאַלט איז פּערשוואַונדען, אָבער זיין אױפּפּאַדערונג האָט נאָך געקלונגען אין לעאָנאַרדאָ'ס אױערען. ער האָט אָנגעשטרענגט זײַנע לעצטע קרעפטען און איז צוגעקראַכען צו זיין בילד. די לבנה האָט אױף איהם געװאַרפּען איהרע בלאַסע שטראַהן לען. עס װאר נור אַן אָנפאַנג, אָבער שױן אין דעם ערשטען שטריך

פון דעם קינסטלערישען מאהלער האָט געשוועבט לעבען און פייער, די אויגען פון דעם בעטלער האָבען ווי לעבעדיגע ארויסגעקוקט פון'ם לייווענט. האָט און טרעהרען האָבען זיך געצויגט ווי דורך אַ וואַלקען. לעאָנארדאָ האָט מיט אַ ציטערענדער האַנד אָנגעצונדען זיין לעמפעל. ווי אין אַ טרוים האָט ער אויפגעהויבען זיין פינזעל און האָט זיך גענומען צו זיין בילד. זיין קאָפּ האָט געברענט, די הענד האָבען געציטערט און דאָך האָט ער זיך ניט געקענט אָבריי-סען פון זיין אַרבייט. אַן אונזיגבארע קראַפט האָט איהם געצויגען צום לייווענט. איהם האָט בעהערשט נור איין געדאנק. ער מוז פאַרטזעצן זיין אַרבייט, זיין הייליגע אַרבייט. און ווי אין די לעצטע נאכט האָבען זיך וויעדער געהערט זיסע, זאָפּטע אַקאָרדען פון אַ האַרפע. און וויעדער האָט אַ זילבערנע שטימע געזונגען די שטילע פּאָעטישע מעלאָדיע פון לייעבע און פריעדען.

עס זיינען פאַרבייגעגאנגען אַ פּאָר מינוטען. פּלוצלונג האָט לעאָנארדאָ דערפיהלט, ווי זיינע לעצטע קרעפטען פערלאָזען איהם. אין זיינע אויגען איז געוואָרען פינסטער און מיט אַ לייכטען געשריי איז ער מיט זיין פינזעל אין האַנד אנידערגעפאלען; זיין אָנגע-פאַנגענעם בילד איז געפאלען צו זיינע פיס און איז געלעגען לע-בען דעם יונגען מאהלער, ווי זיין מצבה.

די אַקאָרדען פון דער קלינגענדער האַרפע האָבען זיך פּלוצ-לונג איבערנעריסען, עס האָבען זיך דערהערט האַסטיגע טריט. די טהיר פון קליינעם צימער האָט זיך געעפענט. אַ שעהנע יונגע אי-טאַליענערען איז בלאָס, דערשראָקען צוגעלאָפּען צו דעם געפאלע-נעם לעאָנארד. איהרע גרויסע שוואַרצע אויגען האָבען מיט לייעבע און צערטליכקייט געקוקט אויף דעם בלאַסען מאהלער.

— לעאָנארדאָ! האָט זי שטיל גערופען. דער קראַנקער האָט געעפענט די אויגען און האָט ערשטוינט אָנגעקוקט די יונגע פרוי.

— איך בין ראָזאַלינאַ! איך וואוין אין צווייטען צימער פון איך, איך בין אַ האַרפע-זינגערין. זאָגט, וואָס איז איך? ווי קען איך איך העלפען?

אַ גוטמוטיגער שמייכעל האָט זיך בעוויזען אויף דעם בלאַ-סען מויל פון לעאָנארדאָ.

— האַ! דאָס זייט איהר דער ענגעל, וואָס האָט מיר געבראַכט

מיין אבענדברויט! האָט ער קוים הערבאר אויסגערעמט. ליידער
איז עס צו שפעט! דאָך, העלפט מיר זיך אויפזעצן! הויכט
אויף מיין בילד, ניט מיר מיין פינזעל, איך וויל שטארבען מיט
מיין וואַפע אין האַנד!

טרעהרען האָבען זיך געקויקעלט פון די צארטע אויגען פון
דער שענהער ראָזאָלינאַ. זי האָט געהאַלפּען לעאָנאַרדאָ זיך אויפֿ-
זעצן און האָט איהם צוגערוקט זיין בילד.

אַך איך בין שרעקליך שוואַך! ראָזאָלינאַ, ברענג דיין האַרפע,
זינג מיר אַ זיסע איטאַליענישע ליעד. עס וועט מיר עראינערען
מיין אַלטע איטאַליאַ. עס וועט מיר בעגייסטערען פאַר מיין אַר-
בייט. ראָזאָלינאַ, געשווינד דיין האַרפע! אַלעס האָט געשוואונדען
פאַר זיינע אויגען. זיין האַנד האָט שרעקליך געציטערט.

ראָזאָלינאַ איז געשטאַנען פּערלאָרען און האָט ניט געוואוסט
וואָס צו טהאָן. ענדליך האָט זי געבראַכט איהר האַרפע, האָט זיך
אוועקגעזעצט ביי זיינע פיס. שטיל, ריהרענד, ווי דער רויש פון
פליסענדע טרעהרען, האָט געקלונגען דאָס אַלטע איטאַליענישע
ליעד:

זאַרג ניט געליעכטער, וויש אַב דיינע טרערען,
רוה מיט דיין עלענדער קאַפּ אויף מיין ברוסט,
שלאָף רוהיג! שלאָף; איך וועל דיר ניט שטערען,
איך האָב, ווי דו, פיעל ליידען געוואוסט.

און ווירקליך, די שוואַרץ־לאַקיגע קאַפּ, פון יונגען מאַהלער
האָט זיך שטיל אַראָבגעלאָזען אויף דער ברוסט פון ראָזאָלינאַ מיט
זיין פינזעל אין האַנד, ריכטענדיג זיין לעצטען בליק אויף זיין
ניט געענדיגטער אַרבייט, איז לעאָנאַרדאָ אויף עוויג איינגעשלאָ-
פּען.

דער פערברעכער

אין סטייט פריזאן פון אַהייאָ האָט מען לעצטען זומער גע-
בראַכט אַ יונגען פערברעכער, וועלכער וואָר בעשולדיגט אין מאָרד
און פּעראורטהיילט צום טויט. די טוירט שטראַפּע איז אָבערלייגט
געוואָרען אויף עטליכע וואָכען. דער לאַיער פון דעם אָנגעקלאָגטען
האָט נאָך געהאַפּט צו רעטען דעם יונגען פערברעכער פון גאַלגאַן,
ער האָט זיך געווענדעט צום גאַווערנאָר מיט אַ ביטע פאַר בע-
גאַדיגונג.

דער פערברעכער זעלבסט האָט וועניג געהאַפּט אויף בעגאַדי-
גונג און האָט רוהיג ערוואַרטעט דעם טאָג פון זיינע לעצטע ליידען.
ער איז געווען אַ יונגער מאַן פון אַ יאָהר 28 מיט אַן ערעלעם סימ-
פּאַטהישעם געזיכט, מיט אַ ווייכע שטימע און גרויסע בלויע
אויגען. קוקענדיג אויף זיין נאָבעלעם געזיכט, האָט זיך גאָר ניט
געגלויבט, אַז דאָס זאָל זיין אַ געזיכט פון אַ מערדער. דער אויפזע-
הער פון טורמע, אַן אַלטער ווייס-גרויער סערדזשאַנט, האָט פון
דעם ערשטען בליק געפיהלט אַ טיעפע סימפּאַטי צו דיזען יונגען
פערברעכער; ער פלעגט יעדען מאָרגען איהם בעגריסען און פריינד-
ליך מיט איהם שפּרעכען.

עס וואָר 11 אוהר ביינאַכט. אייניגע אויפזעהער האָבען גע-
שמאַק גערעמעלט אויף זייערע פּאַסטען; אייניגע האָבען געטרונ-
קען וויין און געשפּיעלט אין קאָרטען מיט די רייכע פּריזאָנערס.
דער אַלטער סערדזשאַנט איז צוגעגאַנגען צו זיין יונגען פריינד,
וועלכער איז נאָך ניט געשלאָפּען און האָט געלעזען אַ טעגליכע
צייטונג.

— זאָג מיר, יונגער מאַן, איז דאָס וואָהר, דאָס דו האָסט בע-
גאַנגען אַ מאָרד? האָט איהם געפּרעגט מיט דעם טאָן פון אַן אַל-

טען פאָטער דער אויפזעהער. עס גלויבט זיך גאָר ניט, דאָס דו מיט
דיין גוטען געזיכט, מיט דיין בעשיידענעם כאַראַקטער זאָלסט בע-
געהן אַ מאָרד.

דער יונגער פערברעכער האָט מיט אַ ביטערען שמיכעל אָנגע-
קוקט דעם אַלטען סערוזשאַנט.

— יא, איך וואָר ניט בעשאַפען צו זיין אַ מערדער, דאָך בין
איך בעגאַנגען אַ מאָרד. יא, עס איז וואַהר, דאָס איך האָב איהם ער-
מאָרדעט, ווייל איך האָב זעלבסט געוואָלט לעבען.

— אַזאָ, וואָר עס ניט צוליעב געלד ? האָט ווי מיט אַ
פונק פון האָפנונג אַ פרעג געטהאָן דער אַלטער.

— יא, עס וואָר צוליעב געלד, מיין פריינד, אָבער איז דען
ניט געלד אויך לעבען? געלד איז אַלעס: לעבען, ליעבע, גליק, פער-
געניגען, זעליגקייט, — אַלעס, אַלעס קריגט מען פאַר געלד, און
איך האָב געוואָלט לעבען! דער דורשט נאָך לעבען און געניסען
וואָר אין מיר זעהר שטאַרק; איך האָב געטרוימט פון דער לאַכענ-
דער, גלענצענדער זאָגע; איך האָב געטרוימט פון ערקוויקענדען
וויין, וועלכער פינקעלט אין גאָלדענע בעכערס; איך האָב גע-
טרוימט פון רייצענדע פרויען, וועלכע ליעבען נור פיעל גאָלד; מיין
יעדער אבר האָט געדורשט נאָך לעבען און געניסען. אָבער ווי אזוי
וואָר עס מעגליך צו געניסען דאָס לעבען פיר אזא אַרעמען שקלאַח,
ווי איך וואָר? אַ שמוציגער רום, שמוציגע קליידער, טרוקענע
ברויט, דאָס וואָר מיין לעבען.

— מיט עטליכע מאָנאַט צוריק, האָב איך געפונען אַרבייט
ביי אַן אַלטען פאַרמער. ער האָט מיר געגעבען אַ בעשעפטיגונג
אויף דעם פרייען פעלד, און איך וואָר די ערשטע צייט צופריעדען
מיט מיין אַרבייט, איך ליעב די נאַטור; די געדיכטע וועלדער אַרום
די פאַרם האָבען מיר אימער גערופען אין זייער קיהלען שאַטען.

— אָבער מיין צופריעדענהייט האָט ניט לאַנג געדויערט. עס
וואָר 2 אַוהר ביינאַכט. איך בין געלעגען אויף מיין בעטעל אין
מיין קליינעם צימער, עס האָט זיך מיר ניט געשלאָפען די נאַכט.
פערשיעדענע בילדער דער פערנאַנגענהייט האָבען זיך אַרומגעטראָ-
גען אין מיין קאָפּ. פלוצלונג האָב איך דערהערט אַ קלאַנג, עפעס ווי
דער קלאַנג פון גאָלדענע מטבעות... איך האָב זיך אוועקגעזעצט

אויף מיין בעט, האָב זיך צוגעהערט, דער קלאַנג האָט זיך ווידער-
האַלט. יעצט האָב איך בעמערקט, אז ער קומט פון דעם צווייטען
צימער, וואָס וואָר פון מיינעם אָבנעטהיילט מיט אַ דינער הילצער-
נער ווענטעל. איך האָב זיך פאַרזיכטיג געשטעלט אויף מיין בעטעל,
פון וועלכען איך האָב געקענט איבער דער וואַנד זעהן אַלעס, וואָס
עס טהוט זיך אין צווייטען צימער. דער אַלטער פאַרמער איז גע-
זעסען לעבען אַ טיש, אויף וועלכען עס האָבען געפינקעלט קופּעס
פון גאָלדענע מטבעות. די לאַמפּ האָט געוואָרפען זיין ליכט אויף
דעם גאָלדענעם אוצר און דער גאַנצער טיש האָט געבלישצט,
ווי אַ גאָלדענער מער. איך האָב ניט געקענט אָברייסען מיינע אוי-
גען פון דעם שיינענדיגן גאָלד. איך האָב געזעהען, ווי דער פאַרמער
האַט איבערגעזעהלט דאָס גאָלד, אריינגעשאַטען עס אין אַ לעדער-
נעם זעקעל, און האָט איהם בעהאַלטען אונטער זיין מאַטראַץ.

איך האָב ניט געקענט אַ גאַנצע נאַכט שלאָפּען; פאַר מיינע
אויגען האָבען געברענט די גאָלדענע מטבעות.

— אָה! ווען איך זאָל נור האָבען דאָס געלד, ווי גליקליך
איך וואָלט געלעבט! איך וואָלט מעהר ניט געדארפט אַרבייטען
אונטער דער ברענענדיגער זון, איך וואָלט גענאָסען אַלעס ... אַלע
פערנגיגען פון לעבען.

און דער וואַהנזיגער דורשט נאָך לעבען האָט זיך ווידער
צופלאַקערט אין מיין יונגער ברוסט. אויף מאָרגען האָב איך בעשלאָ-
סען אַריינ'גנב'ענען זיך ביי נאַכט אין דעם פאַרמערס צימער און
ארויסשלעפען דאָס געלד פון אונטער דעם מאַטראַץ. איך האָב גע-
גלויבט, דאָס עס וועט זיך מיר איינגעבען, אז דער פאַרמער זאָל ניט
הערען, ווי איך וועל אַרויסשלעפען פון אונטער זיין מאַטראַץ דעם
לעדערנעם זעקעל מיט געלד.

— עס איז געקומען די שרעקליכע נאַכט. איך בין אוועק אין
מיין צימער און האָב זיך געלעגט אין מיין בעטעל.

— „איך וויל בעגעהן אַ פערברעכען“ האָב איך זיך געקלעהרט,
„אַבער איך וועל לעבען ווי די רייכע! איך וועל גלענצען אין לוקס-
סוס, איך וועל לעבען און ליבען, און אויך מיין אַלטינקע מוטער
וועל איך העלפען און זי וועט זיך ניט דאַרפען מעהר פלאַגען און
הונגערען. וואָס טויג דעם אַלטען פאַרמער דאָס געלד? וועט ער דען

געניכטן דאָס לעבען, ווי איך? איז ניט גענוג פאַר איהם די פאַרם
אלוין?

איך האָב אַ בליק געטהאָן אויף מיין זייגער. ער וואָר שוין נאָך
דריי. איך האָב זיך צוגעהערט, אלעס וואָר שטיל, אלעס האָט טיעף
געשלאָפּען. אטעהמלאָז האָב איך זיך געשטעלט אויף מיין בעטעל.
איך האָב זיך שטיל ארויפגעדראַפּעט אויפ'ן ווענטעל, וועלכע האָט
צוטהיילט אונזערע צימערן און האָב זיך אַראַכגעלאָזט אין דעם
פאַרמערס רום שטעלענדיג זיך מיט די פיס אויף אַ ווייכער סאָפּאַ,
וועלכע איז געשטאַנען ביי דער וואַנד גראַדע געגען דעם פאַרמערס
געלעגער.

— דער פאַרמער איז געשלאָפּען. אויף אַ טיש, וועלכער איז
געשטאַנען לעבען זיין בעט, איז געלעגען אַ רעוואָלווער. איך בין
געבליבען שטעהן אַ וויילע, איך האָב אַרונטערגענומען דעם רעוואָל-
ווער פון טיש און אוועקגעלייגט איהם אויף דער סאָפּאַ, נאַכהער
האָב איך שטיל אויפגעהויבען דעם טיש און איבערגעטראָגען איהם
צום פענסטער, אום איך זאָל האָבען די מעגליכקייט פריי צוצוקומען
צום בעט און שטילערהייט אָנפאַנגען אונטערצורוקען מיין האַנד
אונטער דעם מאַטראַץ, איך האָב געפיהלט ווי מיין האַנד האָט שוין
דערגרייכט דעם לעדערנעם זעקעל... עס איז געקומען דער קריטי-
שער מאָמענט.

— וועט זיך דער אַלטער אויפכאַפּען אָדער ניין?

איך האָב מיט מיינע פינגער שטאַרק צונויפגעדריקט דאָס לע-
דער. איך האָב געפיהלט דאָס גאָלד און האָב עס געשלאָפּט צו זיך.
ענדליך האָב איך דאָס גאָלד געהאַט אין מיינע הענד, אָבער אין דיר
זען מאָמענט האָט זיך מיר אויסגעדאַכט, אַז דער פאַרמער האָט גע-
עפענט זיינע אויגען... איך האָב אַ ציטער געטהאָן מיט מיין גאַנ-
צען קערפּער. דאָס גאָלד איז ארויסגעפאלען פון מיינע הענד און
מיט אַ קלאַנג זיך צושאַטען, ווי ברענענדע פונקען איבער'ן האַדען...
דער אַלטער איז אויפגעשפרונגען, ווי אַ פּערוואַונדעטער לייב און
האָט מיך מיט אַ ווילדען געשריי געכאַפּט פאַר'ן האַלז און אָנגעפאַנג-
גען ווערען. דער טויט האָט מיך שוין בעריהרט מיט זיינע אייז
קאַלטע פינגער. איך האָב דערזעהען דעם רעוואָלווער, וועלכער איז
געלעגען לעבען מיר אויף דער סאָפּאַ, איך האָב איהם אַ כאַפּ גע-

טהאָן און אויסגעשאָסען אין דעם אַלטען. ער האָט אויף מיר גע-
וואָרפען אַ שרעקליכען בליק און איז געפאלען.
וואָס ווייטער איז געווען, געדענק איך ניט. ווען איך בין געק-
מען צו זיך, בין איך געלעגען אין אַ פינסטערען, צעל, די הענד
געשמירט אין קייטען.

דער סערדזשאַנט האָט מיט אַ טרויעריגען בעדויערען אויס-
געהערט די געשיכטע פון דעם יונגען פאַרברעכער.

— יונגער מאַן, האָט ער ענדליך געזאָגט איך האָב שוין פיעל,
זעהר פיעל פערברעכער געזעהן אין מיין לעבען און דאָך, איך ווייס
ניט, וואָרום צו קיינעם האָב איך ניט געפיהלט אזאַ סימפּאַטיע,
ווי צו דיר. נאָך יעצט גלויבט זיך מיר ניט, אז דאָס געזעץ קען טויר-
טען אזעלכע יונגע לייט, ווי דו, דיין גאַנצער פערברעכען וואָר דאָס
דו האָסט געוואָלט לעבען; יא, ווער וויל דאָס ניט לעבען? איך
בין שוין אַלט און גרוי, איך האָב שוין אייניקלעך און דאָך ווייט
זיך נאָך לעבען. יא, לעבען, לעבען!

* * *

עס איז אוועק נאָך אַ פּאָאָר וואָכען. דער גאַווערנאָר האָט
בעשטעטיגט דעם טוידטען־אורטהייל. עס איז געבליבען 2 טעג
צו דער שרעקליכער שמונדע, ווען דער הענקער האָט געדארפט
מאַכען אַ ענדע צו דעם יונגען טרויעריגען לעבען פון דעם פּריזאָן-
נער.

דער צום טויט פּעראורטהיילטער איז געזעסען רוהיג אין זיין
צעל און האָט געלעזען אַ צייטונג, דער אַלטער סערדזשאַנט, זיין
איינציגער פּריינד, איז צוגעגאַנגען צו זיינע אייווערנע גראַטעס.

— דאניעל, אַ פּרוי וויל דיך זעהן;

דער פּריזאָנער איז ווי ערשראַקען אויפגעשפרונגען פון זיין
בעמעל.

— אַ פּרוי? ווער איז זי? וואָס וויל זי?

— זי זאָגט, זי איז דיין מוטער, האָט דער סערדזשאַנט גע-
ענטפּערט.

— מיין מוטער! דאָס קען ניט זיין... איך האָב קיין מוטער,
איך ווייס פון קיין מוטער!

די ברוסט פון דעם יונגען פערברעכען האָט געבעכט ווי פון אינערליכען קאַמפּף.

— רופט זי אָהער! האָט ער ענדליך אויסגעשריען און האָט זיך אַרונטעגעלאָזען אויף זיין בעטעל.

צו זיין צעל איז צוגעקומען אַ פרוי פון אַ יאָהר 55, זי וואָר געקליידעט אין שוואַרצען, איהר געזיכט וואָר זעהר בלאַס, אָבער אויך שעהן און ערעל.

— דאניעל, מיין זוהן, מיין אונגליקליכער זוהן! האָט זי אויס־געשריען מיט טרעהרען און האָט אויסגעשמרעקט איהרע הענד דורך די אייזערנע גראַטעס.

דער יונגער פערברעכער איז קאַלט און רוהיג געשטאַנען גע־גען דער פרוי.

— איהר האָט אַ מיסטיק, ווערטע לידי, איך בין ניט אייער זוהן, איהר זייט ניט מיין מוטער, מיין מוטער איז שוין לאַנג טויט

די פרוי האָט געגעבען אַ געשריי און איז געבליבען שטעהן, אריינקוקענדיג מיט שרעק אין זיינע קאַלטע רוהיגע אויגען.

דאניעל! דאניעל! דו ווילסט מיך אָבנאַרען. ניין, דו ביסט מיין קינד, מיין האַרץ! דאניעל, דערקענסטו ניט דיין מוטער, וועל־כע האָט דיר אזוי לייעב געהאַט? אַה, ניין, קום צו מיר! לאָז מיר צודריקען דיר צום לעצטען מאָל צו מיין ברוסט! אַה, קינד, מיין לעבען! וואָס שווייגסטו?

— איז דאָס מעגליך? האָב איך ווירקליך געהאַט אַ איר־טהום?!

— איך זאָג אייך נאָך אַ מאָל, ווערטע לידי, אז איך קען אייך ניט.

— הייסטו ניט ב . . . דאניעל?

— יא, איך הייס אזוי, אָבער דאָס איז ניט מיין ריכטיגער נאָמען, דאָס איז דער נאָמען פון מיינעם אַ קאמעראַד, וועלכער איז פיליכט אייער זוהן, געהט רוהיג צו הויז און דאַנקט אייער שיק־זאַל, דאָס אייער זוהן איז ניט קיין מערדער, ווי איך.

די אַרימע פרוי, האָט אויפּמערקזאַם זיך איינגעהערט אין זיין יעדער וואָרט.

— אָה, דאָס איז זיין שטימע, איך פיהל, אַז דאָס איז ער!
— דאניעל! בענגה ניט דעם שרעקליכסטען פון אלע פער-
ברעכען: שטויס ניט אָב פון זיך דיין מוטער, ווען דו ביסט אזוי
עלענד און אזוי אונגליקליך!
דאניעל איז געשטאַנען אין זיין צעל זעהר בלאַס, אָבער קאַלט
און רוהיג.

— ווערטהע ליירי, איך בערויער אייך, אָבער איך קען אייך
ניט העלפען. ווען איך זאָל האָבען אַ מוטער, וואָלט איך זי יעצט
מיט פרייד עמפפאנגען, אָבער איך שווער אייך ביי מיין מוטער
ליעבע, אַז איך דער מערדער, דער פערברעכער בין ניט אייער זוהן;
אייער זוהן איז ניט פעהיג צו ווערען אַ פערברעכער. גלויבט מיר,
איהר האָט אַ מיסטיק!
די פרוי האָט נאָך אַמאָל אָנגעקוקט איהם מיט איהר שאַרפען
בליק.

— דאָך... פילייכט איז ער גערעכט... איך האָב איהם שוין
10 יאָהר ניט געזעהן. עס איז אונגעגליך מיין זוהן זאָל זיין אזוי
פרעמד צו מיר. — איהר זאָגט, איהר האָט געקענט מיין דאניעל,
האָט זי זיך וויעדער געווענדעט צו איהם, געדעקט איהר פיעלייכט
זיין אַרעסע?

— ניין, איך געדענק ניט, איך ווייס נור, דאָס ער האָט מיר
געזאָגט, ער וועט אין גיכען שרייבען צו זיין מוטער.
— האָט ער ווירקליך אייך געזאָגט? אָה, ענטשולדיגען זי
מיר! דאָך איהר קוקט זאָ עהנליך אויס ווי מיין זוהן!
די פרוי האָט זיך נאָך אַ מאָל ענטשולדיגט און האָט פערלאָך-
זען דעם קערקער.
דאניעל האָט איהר נאָכגעקוקט אַ וויילע און איז ווי בעוואוסט-
לאַז געפאלען אויף זיין בעטעל.

* * *

— איך דענק דיעזע פרוי איז פערקוט! האָט שפעטער אַ זאָג
געטהאָן דער גוטער, אלטער סערדזשאַנט צו זיין ליעבלינג.
— ניין, ניין, פריינד! דיעזע פרוי איז גאַנץ קלאָהר, זי איז
ווירקליך מיין מוטער!

— דיין מוטער! האָט אויסגעשריען דער סערדזשאַנט און
דו האָסט געקענט...

— ווארט, ווארט, ניט אורטהייל מיר, מיין אַלטער פריינד!
האָט איהם איבערגעשלאָגען דאניעל.

— איך האָב איהר ניט געזעהן שוין 10 יאָהר, דאָך האָב איך
אימער געדענקט פון איהר און האָב אימער געהאָפט איהר צו רע-
טען פון איהר נויטה און עלענד, איך האָב אימער געדענקט פון
איהר ערעלע, ליעבענדע זעלע; דאָך מיין לעבען איז רואינירט,
איך בין יעצט אַ פערברעכער, אַ שענדליכער מערדער, און אין דיער
זען מאַמענט קומט זי, מיין ערעלע מוטער, צו מיר... איך האָב
זיך ניט געקענט בעשליסען אויף דיעזען שרעקליכען טויט-שאַס.
איך האָב ניט געקענט מיט מייע בלוטיגע הענד אומארמען דיעזע
אונשולדיגע, נאָבעלע פרוי... איך האָב בעשלאָסען ניט דערקע-
נען זיך צו איהר. עס איז שוין 10 יאָהר, האָב איך געקלעהרט, זייט
מיר האָבען זיך ניט געזעהן. פון איין אונשולדיגען קינד האָב איך
זיך פערוואַנדעלט אין איין מערדער. זי וועט מיר פילייכט ניט דער-
קענען און איך וועל זי רעטען פון שאַנד, פון שרעקליכע לידען צו
זעהן איהר קינד אויף דעם גאלגען.

— אָה, גוטער אַלטער פריינד! ווען דו זאָלסט וויסען, ווי
שווער, ווי אונערטרעגליך זיינען מיר געווען דיעזע מאַמענטען, ווען
זי האָט, אויסגעשטרעקט צו מיר איהרע ווייסע צימערענדע הענד;
ווען זי האָט מיר גערופען אין איהרע אַרעמס! אין די אַרעמס פון אַ
ליעבענדע מוטער! אָך, קיינער אין דער וועלט האָט מיר אַזוי גע-
ליעבט, ווי מיין מוטער! פיעלע פרויען האָבען מיר געליעבט אָבער
דאָס וואר די ליעבע פאַר געלד, די ליעבע פאַר שעהנהייט, די ליעבע
פאַר ערפאָלג אין דער געזעלשאַפט, אָבער מיין מוטער האָט מיר
געליעבט אויך דאן, ווען איך וואר ארעם, שמוציג; ווען די גע-
זעלשאַפט האָט מיר פערוואַרפען מיט שמוץ און שטיינער. אָה, ווי
שרעקליך האָט מיין האַרץ געקלאַפט! וואָס פאַר אַן אונגעהייערען
קאמפף האָב איך געקעמפט זעהענדיג פיר מיר די נאָבעלע גע-
שטאַלט פון מיין מוטער, הערענדיג איהר שטימע און אָבערהערענדיג
זיך פון איהר ווי אַ פרעמדער; זאָגען איהר, איך קען דיך ניט!...
און ווען! אין דער צייט, ווען איך שטעה אויף דעם שוועל פון

גאלגען, אליין, אהן א פריינד, פערדאמט אלס איין מערדער.
— דאך, ניין! בעסער זיין עלענד אליין אין די לעצטע מיר
נומען, ניט האָבען קיין איינציגעס וועזען, וועלכע זאָל מיט מיטלייד,
מיט אַ מענשליכע טרעהר בעגלייטען מיין יוגענד צום שרעקליכען
טויט, בעסער אן עלענדער טויט, אלס צורייסען דאָס ליבענערע,
עלענדע האַרץ פון אן אונשולדיגע פרוי, פון אן אונגליקליכע מור
טער! אלטער פריינד, פארגיב מיר מיין לעצטען פערברעכען!

דער אלטער סערדזשאַנט איז געשטאַנען ביי דער אייזער-
נער גראַטע און האָט געוויינט, ווי אַ קינד. ער איז מעהר ניט גע-
ווען דער קאלטער פערשטיינערטער דיענער פון דער קערקער-
רעגיערונג און דיסציפלין. אין זיין האַרצען האָבען אויפגעוואַכט די
עראינערונגען פון זיין אייגענער יוגענד, פון זיין אלטינקע מומער,
וועלכע האָט איהם אַמאָל געקושט, געדריקט צו איהר האַרצען
און בעגאַסען מיט טרעהרען.

— דאניעל, איך וועל זיין דיין פריינד, האָט געמורמעלט דורך
טרעהרען דער ווייס-גרויער סערדזשאַנט, דו האָסט מיר עראינערט,
דאָס איך בין ניט נור אַ סאַלדאַט, ניט נור אַ קאלטער טורמע אויפ-
זעהער, זאָנדרען אויך אַ מענש; יא, דאניעל, אַ מענש! דו האָסט
מיך געמאַכט פיהלען, דאָס אונטער מיין אלטען בלויען ראָק שפּאַנט
אויך אַ מענשליכעם האַרץ, אַ וואַרעמעם האַרץ, אַ מענשליכעם
האַרץ, וועלכעס האָט ביז יעצט געשוויגען פערפראָרען אין דער עווי-
גער דיסציפלינע, אין דעם קאלטען פינסטערען פרויזאָן...

דער אלטער סערדזשאַנט האָט צוגעדריקט זיין אלטען צור-
קנייטשטען געזיכט צו די אייזערנע גראַטעס און האָט בעריהרט
מיט זיינע ליפען די ליפען פון דעם יונגען פערברעכער, און צוויי-
שען די פינסטערע נאַסע ווענט פון דעם טויטען קערקער האָט זיך
געהערט אַ ריהרענדער טרעהרען קוש פון טריאומפירענדע מענ-
שענליעבע.

די אונדאנקבארע נעגערין

דזשיימס ארמסטראנג, איז געווען א רייכער פלאנטאטאָר. ער האָט געהאט איבער 500 שוואַרצע שקלאַפּען און שקלאַפּינען. ער פלעגט זיינע שקלאַפּען בעהאַנדלען בעסער פון אַנדערע פּלאַנ-טאָטאָרס, און האָט געהאט אַ גוטען נאָמען צווישען די פּערשקלאַפּ-טע נעגערס.

ווען נאָך דער הייסער אַניטאַציאָן פון דזשאַן ברוין האָבען זיך אָנגעפּאָנגען צו אָרגאַניזירען קלובען פון די „אַבאָלוציאָניס-טען“ דאָס הייסט פון מענשען, וועלכע האָבען זיך געשטעלט דעם צוועק צו בעפרייען די שוואַרצע שקלאַפּען, איז דזשיימס אַרמ-סטראַנג געוואָרען אַ מעמבער פון די עזע קלובען און האָט אַלע זיינע שקלאַפּען בעפרייט, אויסער איינע האָט ער געלאָזען ביי זיך, דאָס איז געווען אַ יונגע נעגערין, מעגי, וועלכע האָט, נאָך דעם טויט פון זיין פרוי, ערצויגען זיין קינד „טשאַרלי“ דאָס קינד איז געווען זעהר צוגעבונדען צו זיין שוואַרצע ערציהערין און האָט ניט געוואָלט וויסען פון קיין אַנדערע. מעגי איז געווען אין הויז, ווי אַן אייגענע. זי איז געגאַנגען אַנשטענדיג געקליידעט און אַלע האָ-בען איהר זעהר ליעב געהאַט. עס האָט זיך אָנגעפּאָנגען דער קריעג צווישען נאָרד און זידען פאר די בעפרייאונג פאר די שוואַרצע און אין גיכען זיינען אַלע שוואַרצע געווען פריי. נאָר אין מעגי איז גע-בליבען ווי אימער ביי איהר מייסטער. זי פלעגט זעהן טאָג טעגליך, ווי איהרע פריינדע און בעקאַנטע מיט מונטערע געזיכטער און פּרעהליכע ליעדער ציהען אין דאָס פרייע, נור זי אליין בלייבט צוריק, צווישען די שטיינערנע ווענד פון איהר מייסטער'ס שלאָס, וואו נאָך ניט לאַנג האָבען געקלונגען די קייטען פון די געקויפטע שקלאַפּען... אַ שווערע אומעטיגקייט האָט זיך אַריינגע'גאַנגע'ט

אין איהר ברוסט. זי איז געוואָרען מעלאַנכאָליש. מען האָט איהר שוין מעהר ניט געהערט זינגענדיג די פרעהליכע ליעדער, וועלכע זי פלעגט אַמאָל זינגען. איין מאָל, ווען דזשיימס ארמסטראָנג איז געזעסען אין קאַבינעט און האָט געלעזען אַ צייטונג, האָט אין טהיר אָנגעקלאַפט מעגי, ער האָט איהר געהייסען אַריינקומען. זי איז געווען זעהר טרויעריג איהרע אויגען זיינען געווען רויט פון טרעהרען.

— וואָס איז מיט דיר מעגי? האָט אונרוהיג געפרעגט ארמי

סטראָנג.

— מייסטער, טהייערער מייסטער! אַלע זיינען יעצט פריי, לאָז מיר אויך פריי! האָט זי אויסגעשריען מיט אַ ציטערעדער שטימע און איז געפאלען דעם מייסטער צו די פיס.

ארמסטראָנג איז פּערוואַנדערט געבליבען זיצען, און האָט אַ וויילע געשוויגען.

— איז עטוואַס געשעהן, מעגי? האָט ער איהר שטייל גע-

פרעגט. ביזטו דען ניט פריי אין מיין הויז? האַלט אײך דיר ניט, ווי אַן אייגענע? ווי קומסטו מעגי צו אַזאַ אונדאַנקבאַרען געדאַנק? ווייסטו דען ניט, אַז מיין קינד טשאַרלי קען אָן דיר ניט לעבען; אַז דיין אַוועקגעהן קען איהם קאָסטען געזונד און פּילייכט אויך אין גאַנצען זיין לעבען?

— איך ווייס, איך ווייס, מייסטער! דו ביזט זעהר גוט צו

מיר, האָט געענטפּערט מעגי, בעגיסענדיג זיך מיט טרעהרען. דיין קינד איז מיר טהייער, ווי מיין לעבען. אַבער, מייסטער, איך קען זיך ניט העלפען, מיין האַרץ רוחט ניט אין מיר. איך זעה, ווי אַלעס אַרום מיר בעוועגט זיך פריי. אַלע פאַרביגע זיינען יעצט פריי, זיי געהען און פאַהרען וואוהין זייער האַרץ גלוסט, און עס ציהט מיר אויך אַהין — ווייט... ווייט... צו פיהלען זיך פריי, צו געניסען אַלעס, ווי די ווייסע, מיט אַלע מענשען צו גלייך! מייסטער, פון קינדווייז אויף האָב איך געלעבט דאָ, צווישען פּער-קויפטע שקלאַפּען. איך האָב ניט געזעהן די וועלט, מיין פאָטער און מוטער זיינען געשטאַרבען אין שקלאַפּעריי, לאָז מיר געהן, הרגע ניט אַוועק מיינע יונגע יאָהרען... איך קען ווייטער ניט איבערטראָגען מיין עלענר. מייסטער, לאָז מיר ציהען אין דאָס

פרייע! הייסע טרעהרען האָבען געראַלט איבער איהרע שוואַרצע
וואַנגען; זי האָט געבראַכען איהרע הענד און געקוקט מיט אַ
ליידענשאַפטליכען געבעט אויף איהר אַלטען מייסטער.

— אונדאַנקבאַרע נעגערין! האָט ארמסטראָנג אויסגעשריען
מיט ווילדען צאָרן. איך האָב דיר געהאַלטען אין מיין הויז, ווי אַן
אייגענע טאָכטער. דאָך יעצט, ווי אַ שלאַנג ווילסטו פּערגיפטען
מיין פאַמיליען־לעבען! געה! איך האַלט דיר ניט. איך בין אַ
פרייער רעפּובליקאַנער, און וויל, אַז יעדער זאָל זיין פריי. אָבער
געדענקט, מעני, דו טאָרסט מעהר ניט אריינקומען אין מיין הויז,
דיין פּוס זאָל מעהר ניט איבערטרעטען מיין שוועל. געה, דו אונד
דאַנקבאַרע נעגערין. מעגי האָט פּערדעקט איהר געזיכט מיט איהרע
ציטערענדע הענד און האָט ביטער געוויינט.

— מייסטער, פּערגיב מיר, מיין האַרץ ווערט אין מיר צו־
בראַכען אויף שטיקער, מייסטער, פּערדאם ניט דיין טרייע שקלאַ־
פּין.

— ארויס! האָט ארמסטראָנג געשריען, איך וויל דיר מעהר
ניט זעהען. געה צו דייע שוואַרצע, דו וועסט וויסען, ווי אַזוי מען
דאַרף אַכטען דאָס גוטע פון אַ מייסטער, ווי איך. און ער איז מיט
צאָרן ארויסגעלאָפּען פון זיין קאַבינעט.

מעגי איז געבליבען שטעהן, ווי דערשלאָגען פון אַ דונער. זי
האָט מיט איהרע פּערוויינטע אויגען צום לעצטען מאָל בעטראַכט
דעם אַלטען שקלאַפּען־שלאָס, וואו זי האָט פּעבראַכט איהר קינד־
הייט און יוגענד. זי האָט געוואָרפען איהר בליק דורך די גרויסע
פּענסטער און האָט זיך לאַנג איינגעקוקט אויף די ברייטע פּעלדער,
וואָס האָבען זיך צושפּרייט אַרום און אַרום בעדעקט, ווי מיט אַ
רייכען בלומען־קאַרפּעט. פון ווייטען האָט מען געזעהן, ווי עס צי־
הען זיך אַלטע געדיכטע וועלדער בעקרוינט מיט דעם גאַלדענעם הי־
מעל־געוועלכט פון דער פּערגאַנגענער זון.

— אויף דער פרייע, אויף דער פרייע! האָט זי געמורמעלט
און איהר געזיכט האָט זיך בעלייכטעט מיט אַ גאַלדענעם שמייעל.
און זי האָט אָנגעפאַנגען צו זינגען אַן אַלטען שקלאַפּען־ליעד, וועלכע
איהר אַלטע מוטער פּלעגט זינגען אַמאָל צונויפקלייבענדיג דעם
קאטען אויפ'ן פּעלד.

אין עטליכע מינוט ארום, האָט זיך אַרמסטראַנג אומגעקעהרט
אין זיין קאַבינעט און איז פּערוואונדערט געבליבען שטעהן ביי דער
טהיר הערענדיג איהר ניגער־ליעד. אַלטע עראינערונגען האָבען זיך
ערוועקט אין זיין ברוסט, אָבער ער איז באַלד געקומען צו זיך און
האָט געהייסען מעני פּערלאָזען זיין הויז.

א פּאָאָר מאָנאַט זיינען פּאָראיבער זייט מעני האָט פּערלאָזען
איהר מייסטערס הויז. דאָס קינד טשאַרלי האָט שטאַרק געבענקט
נאָך זיין שוואַרצע ערציהערין. מען האָט געבראַכט אַנדערע נעגער
רינס, עס האָט אָבער ניט געהאַלפּען. דאָס קינד איז געווען מעלאַנג
כאַליש, שוואַכער פון טאַג צו טאַג. ער פלעגט ניט עסען, ניט שפּאַ-
פּען, און אַלץ בעטען מען זאָל איהם ברענגען זיין ליעבע מעני.

דאָקטוירים האָבען געראַטהען דעם פּאָטער ער זאָל זעהן צו
ריקברענגען מעני, ווען ער וויל זיין קינד זאָל לעבען. אַרמסטראַנג
האָט פריהער ניט געוואָלט דערפון הערען, אָבער ענדליך, ווען ער
האָט געזעהן, אז זיין קינד איז אין געפּאָהר, האָט ער געשיקט עט
ליכע שוואַרצע, זיי זאָלען אויסגעפינען מעני און איהר בריינגען
צוריק. א פּאָאָר וואָכען האָט מען אַרומגעזוכט מעני אין שמערט
און דערפּער, אָבער מען האָט איהר ניט געקענט אויסגעפינען. דאָס
קינד איז געפּעהרליך קראַנק געוואָרען און איז ענדליך געשטאַר-
בען, ביינקענדיג נאָך זיין טהייערע מעני.

עס איז געווען אַרום 10 אָוהר ביינאַכט. דזשיימס אַרמ-
סטראַנג איז געזעסען אליין לעבען זאָרג פון זיין געליעבטעם קינד.
ער האָט עטליכע מאָל זיך גוט צוגעקוקט צום טויטען געזיכט פון
זיין טשאַרלי, אזוי ווי ער וואָלט נאָך ערוואַרטעט, אז ער וועט
זיך אויפכאַפּען און וויעדער לעבען.

פּלוצלונג האָט ער דערהערט, ווי אימיצער לויפט שנעל איבער
דעם קאָרידאָר. די טהיר האָט זיך געעפּענט און א דונקלע גע-
שטאַלט איז אריינגעלאָפּען אין צימער.

— מעני! האָט אויסגערופּען אַרמסטראַנג, און זיין נאַנצער
קערפּער האָט געציטערט פון ברענענדען צאָרן.

— מייסטער, וואו איז ער? וואו איז מיין קינד? האָט מעני
דורך טרעהרען געשריען, און האָט ווי א וואַהנינגע זיך געריסען
פאַר איהרע שוואַרצע צוואוואַרפענע לאָקען...

— שלאנג, אונדאנקבארע נעגערין! האָט געדונערט דער
 פּערצווייפּעלטער פּאָטער, דו האָסט איהם אוועקגערויבט פון מיר;
 מיין טשאַרלי איז אין זאָרג, ער איז טויט. מיט ברייט געעפענטע
 אויגען איז מעגי געבליבען שטעהן אין מיטען צימער, גראַדע ווי
 זי וואָלט ניט געקענט בעגרייפּען, וואָס עס איז געשעהן. ענדליך
 איז זי צוגעגאנגען צום קליינעם זאָרג און איז געפאלען פאַר איהם
 אויף די קניע. עס איז פאַרבייגעגאנגען אַ רגע פון טויטע שטילקייט.
 פּלוצלונג האָט זיך דערהערט אַ ליעד, אַ הערצרייסענדע ליעד. מעגי
 האָט געזונגען אויף דעם זאָרג פון איהר ליעבלינג. ווילדער טרויער,
 די פּערשטיקטע שמערצען פון טויזענדיעהריגע שקלאַפּעריי האָבען
 זיך געהערט אין דיעזער נעגער-ליעד. אַרמסטראָנג איז ווי בע-
 צויבערט געבליבען שטעהן לעבען דער נעגערין. די האַרץ רייסענדע
 ליעד איז געוואָרען אַלץ שטילער און שטילער, גראַדע ווי זי וואָלט
 שטאַרבען צוזאַמען מיט דער זינגערין. ענדליך איז געוואָרען אַלעס
 שטיל.

ווען אַרמסטראָנג איז צוגעגאנגען צו מעגי, וואָר די אונדאנק-
 באַרע נעגערין טויט.



געלד און לעבען

וועל, מאטילדע, פיהלסטו היינט בעסער? האָט אַלבערט גע-
פרעגט זיין יונגע פרוי, וועלכע איז געלעגען קראַנק אין בעט.
— נין, אַלבערט, איך פיהל היינט ערגער, האָט זי שטיל גע-
ענטפערט. איהרע איינגעפאלענע שוואַרצע אויגען זיינען געווען
פייכט פון טרעהרען.

— איז דער דאָקטאָר שוין געווען?

אַלבערט האָט אַראָבגעלאָזען זיין קאָפּ און האָט געשוויגען. ער
איז געווען אַן אַרבייטער. אַ גאַנצען טאָג האָט ער שווער געאַרבייט.
אין פאַבריק. ווי אַרעם ער האָט ניט געלעבט מיט זיין מאַטילדע,
דאָך האָט ער מונטער און שטאַלץ געטראָגען די לאַסט פון עהרליכע
אַרמוטה. יעדען אַבענד פלעגט איהם מאַטילדע בעגעגענען מיט אַ
ליעבליכען שמייכל אויף איהר ערעלעס, שענהעם געזיכט. זי
איז געגאַנגען אַרעם געקליידעט, אָבער אימער ריין און נעט. זייער
וואוינונג איז בעשטאַנען פון צוויי קליינע ניו יאָרקער צימעראַלדן,
און ביי זיי איז אימער געווען, אַלעס ציכטיג, אַלעס אויף אַן אָרט,
ריין און בעקוועם.

אָבער פּלוצלונג האָט זיך אויף דיעזען אַרעמען ערליכען פּאַ-
מיליען בילד אַראָבגעלאָזט אַ שוואַרצער וואַלקען. מאַטילדע האָט
געהאַט אַ קינד, וועלכעס איז באַלד געשטאַרבען. פון דאַמאָלסט
אָן, שוין 4 מאָנאַט, זייט זי ליעגט קראַנק. איהר אויסגעמאַטערטעס,
פּערוועלקטעס געזיכט צורייסט אויף שטיקער דאָס האַרץ פון'ם
אַרעמען אַלבערט. די גרעסטע טהייל פון זיין קלעגליכען לאָהן האָ-
בען פּערשלונגען דאָקטוירים און מעדיצין. און מאַטילדע'ס חוּפּה
קלייד און זיין זיכערנע וואַטש האָט ער אַוועקגעטראָגען אין פּאָון
שאַפּ, אום צו קענען, פינקטליך, בעצאָהלען רענט און דעם דאָקטאָר
פאַר זיינע וויזיטען.

דאך וואָס קען עס זיין, דאָס דער דאָקטאָר איז שוין צוויי טעג
ניט געווען? אַלבערט האָט זיך עראינערט, דאָס דעם לעצטען מאָל
האָט ער איהם ניט געהאַט מיט וואָס צו בעצאָהלען און האָט איהם
געבעטען, ער זאָל ווארטען ביז ער וועט ערגעץ קריגען אַ פּאָר
דאָללאַר.

— זאָל דאָס זיין די אורזאכע, וואָס ער קומט ניט מעהר?
האָט זיך אַלבערט געפרעגט מיט אַ ביטערען פערדרוס. איז דאָס
מעגליך? האָב איך דען איהם ניט געצאָהלט אימער פאר זיינע
וויזיטען? האָב איך דען ניט אָבגעריסען פון מיין לעצטען ביסען,
אום איהם צופריעדען צו שטעלען, אום צו וויסען, דאָס מאַטילדע
ליעגט ניט אָהן שום הילפע? וויפיעל מאָל האָב איך מיר געלייגט
שלאָפּען אָהן סאָפּער אַ הונגעריגער, ווייל איך האָב געוואוסט, אז
ווען איך וועל קויפען עטוואָס צו עסען, וועל איך ניט האָבען מיט
וואָס צו בעצאָהלען דעם דאָקטאָר.

און יעצט... איז דאָס מעגליך, דאָס ער האָט אוועקגעוואָר-
פען מיין מאַטילדע? אוועקגעוואָרפען, איהר געלאָזט פּערוועלעקען,
שטאַרבען, ווייל מיר האָבען איהם איין מאָל ניט בעצאָהלט? ווייל
מיר זיינען אזוי אונגליקליך און אַרעם?

— מאַטילדע! איך מוז אַריבערגעהן צום דאָקטאָר און וויסען
די אורזאכע, וואָרום ער קומט ניט מעהר צו דיר! האָט געזאָגט אַל-
בערט מיט אַ ציטערענדע שטימע פון פּערשטיקטען צאָרן.

זי האָט אויף איהם אויפגעהויבען איהרע שעהנע, גרויסע אוי-
גען, אין וועלכע עס האָבען זיך אָבגעשפּיעגעלט איהרע טיעפע ליי-
דען און איהר עדעלע, ליעבענדע זעעלע.

— אַלבערט, מיר האָבען מעהר קיין געלד, און דאָקטוירים
קומען נור צו די, וואָס האָבען געלד, האָט מאַטילדע שטיל געזאָגט
און אַ הערצדייסענדער טרויער האָט זיך געהערט אין איהר שטי-
מע.

— אַלבערט! שיק מיר אוועק אין אַ האָספיטאַל, דו זעהסט
אליין, אז מיר קענען זיך ניט העלפען.

— אין האָספיטאַל! האָט אויסגערופען אַלבערט מיט ביטער-
רער פּערצווייפלונג און זיין שטימע האָט זיך איבערגעריסען. ער
האָט זיך עראינערט, ווי מיט עטליכע יאָהר צוריק איז ער קראַנק

געווען און זיין באַס האָט איהם געשיקט אין קראַנקע־הויז. אָהן קרעפטען, פּערשמאַכט איז ער געלעגען גאַנצע טעג, און ווען ער פלעגט בעטען אַ טרונק, פלעגען די האָספּיטאַל־וועכטער זיך מאַכען ניט הערענדיג און איבערגעלאָזען מיט זיין ברענענדען דורשט. ער געדענקט, ווי דער האָספּיטאַל דאָקטאָר פלעגט, ווי אַ שנעע זאוועריוכע, דורכלויפען פּערביי די בעטלעך פון די קראַנקע, מיט דער קאַלטע פּראַגע: ווי געהט'ס? און ביז דער קראַנקער האָט גע־עפּענט זיין מויל עטוואָס צו ענטפּערן, פלעגט דער דאָקטאָר שוין זיין דריי מייל ווייט פון איהם.

— ווי לאַנג וועט מאַטילדע קענען אויסהאַלטען, אזא טהירי־שע בעהאַנדלונג? זאָל ער איהר אַוועקשיקען אין האָספּיטאַל שטאָר־בען? ניין! ניין! ער קען דאָס ניט טהאָן. ער וועט לויפּען צו דאָקטוירים, ער וועט בעטען, ער וועט וויינען, ער וועט זיך וואַרפען צו זייערע פּיס, אום זיי זאָלען רעטען זיין מאַטילדע, זיין איינציגען טרייסט אין לעבען.

— ניין, מאַטילדע! דו דאַרפסט ניט געהן אין האָספּיטאַל! נאָך אַ פּאָאָר וואַכען און דו וועסט קומען צו דיינע קרעפטען, האָט ער איהר געטרייסט און איז אַוועק צו זיין אַלטען בעקאַנטען דאָקטאָר. דער ארצט האָט איהם בעגעגענט אין זיין אָפּיס, מיט זיין עוויג קאַלטען שמייכעל אויף זיין ביזנעס־מעסיגעס געזיכט.

— וועל, מיין פּריינד, האָט איהר געקראָגען געלד? איז געווען זיין ערשטע פּראַגע?

אַלבערט האָט געפּיהלט עפעס, ווי אַ שלאַנג וואַלט איהם אַ ביס געטהאָן אין זיין ברוסט.

— ניין, ווערטער דאָקטאָר! איך האָב נאָך קיין געלט ניט געקראָגען. איך האָף אין גיכען צו קריגען. איך בין געקומען צו אייך, ווייל מיין מאַטילדע פּיהלט זעהר שלעכט. פּיעל ערגער, ווי ביז אַהער.

דער דאָקטאָר האָט ארויסגענומען אַ סיגאַר, האָט פּערויכערט און זיך אַוועקגעזעצט אויף זיין ווייכען טשער.

— הערט, יונגער מאַן, האָט ער זיך ענדליך געווענדעט צו אַלבערט. איהר דאַרפט וויסען אַליין, אז אָהן געלד קען מען קיין דאָקטאָר ניט האָבען. דענקט איהר, אז איך לעב פון דער לופט?

איך האָב זעהר גרויסע אויסגאבען און מוז אויך בעצאָהלען מיינע בילם. איין זומער-פלאַץ פאַר מיין פאַמיליע קאָסט מיר אָפּ מעהר, ווי אזא מענש ווי איהר פערלעבט אין א גאַנץ יאָהר. היינט, פערד און עקיפּאַזש און נאָך הונדערטע בעדירפניסע, ווי א מעטראַפּאָ-ליטען אָפּעראַ, פאַמיליען-בעלער, אָהן וועלכע איהר קענט גאַנץ לייכט אויסקומען, אָבער מיר, וועלכע לעבען אין אַן אַנשטענדיגער געזעלשאַפט, מוזען נאָכקומען די עזע בעדירפניסע; אויך אונזער פּראָפּעסיאָן, ווען מיר ווילען האָבען א נאָמען פון א גוטען ארצט, פאָדערט פון אונז, מיר זאָלען לעבען מיט לייטען גלייך. היינט בעקלעהרט אלוין, מיין פריינד, איך זאָל געהן צו אייך אָהן געלד און צו א צווייטען אָהן געלד, וואו וועל איך נעהמען צו בעצאָהלען פאַר א זומער-פלאַץ עטליכע הונדערט דאָלאַר, אָדער אויסהאַל-טען מיינע פערד און עקיפּאַזש?

— אָבער דאָקטאָר איהר האָט שוין ביי מיר איבערגענומען ניט וועניג געלד, און יעצט ווילט איהר מיר אוועקוואַרפען? יעצט ווילט איהר איבערלאָזען א געפעהרליך קראַנקע פרוי אָהן שום היל-פע לאָזען איהר פילייכט שטאַרבען, אין איהרע יונגע יאָהרען, נור דערפאַר, ווייל איך האָב יעצט ניט צו בעצאָהלען אייך דעם דאָ-לאַר?

— איך האָב אייך איין מאָל געזאָגט, מיין פריינד, און איך גלייך ניט צו ווידערהאַלען נאָך א מאָל, דאָס וואָס איך זאָג. האָט דער דאָקטאָר רוהיג געענטפערט, ארויסלאָזענדיג בלויע רינגען רויך פון זיין האַוואַנער סיגאַר.

— אָבער דאָקטאָר, איז עס מעגליך, דאָס איהר וועט איהר יעצט לאָזען שטאַרבען? האָט אַלבערט אויסגעשריען ציטערענדיג מיט זיין גאַנצען קערפּער.

— שטאַרבען! האָט ווידערהאַלט דער דאָקטאָר מיט אַן אי-ראַגנישען שמייכל אויף זיין זעלבסט צופרידענעם געזיכט: כאַ, כאַ! איהר זייט זעהר נאַאיוו, יונגער מאַן, וועניג מענשען שטאַר-בען דען יעדע מינוט, יעדע סעקונדע, ניט זעהענדיג אין די אוי-גען קיין דאָקטאָר? וואָס איז דען דער מעהר מיט אייך! איהר זייט אָרעם און קענט איבערהויפט ניט פיהרען קיין פאַמיליען-לעבען, איהר וועט זיך דאָך פיהלען פרייער. ...

אלבערט איז געשטאנען בלאַס, ווי דער טויט, זיינע הענד
האָבען געציטערט און זיינע אויגען האָבען געבליצט מיט צאָרניגען
וואַהניזן. ער האָט געפיהלט, ווי אַלעס מעשליכעס האָט איהם פּער-
לאָזען; ער האָט געפיהלט, ווי ער פּערוואַנדעלט זיך אין אַ ווילדעם
טהיר, אַלעס איז פאַר איהם פּערוואַנדען, ער האָט נאָר געזעהן
פאַר זיך אַ בייזען הונד, אַ פיינד, אויף וועלכען ער וועט זיך באַלד
ארויפּוואַרפּען מיט דונערענדען געשריי פון אַ פּערוואַנדעטען לייב
און צורייסען זיין אָפּפּער אויף שטיקער.

דער דאָקטאָר האָט בעמערקט, ווי זיינע ווערטער האָבען גע-
ווירקט אויפ'ן אונגליקליכען און ער איז צוגעגאנגען צו איהם מיט
אַ שמייכל:

זייט רוהיג, מיין פּריינד...

— אונמענט! ווילדעס טהיער! אַוועק פון מיר! האָט אויס-
גערופּען אלבערט מיט אַ ציטערענדע שטימע, אַוועק! אָדער איך
צוויי דיר! איך פּערניכטע דיר!

— ער איז פּערריקט: האָט ווי פּערלאָרען אויסגעמורמעלט
דער דאָקטאָר. פּערלאָזט באַלד מיין אָפּים!

וואוהין געהט מען יעצט? וואָס טהוט מען. — זיין קאָפּ האָט
איהם געברענט, ווי אין אַ שרעקליכען פיבער און ער האָט נאָך גע-
ציטערט פון אויפּרעגונג. ער האָט זיך עראינערט אָן אַ פּריינד, וועל-
כער איז געווען בעקאנט מיט פּיעלע דאָקטוירים און פּראָפּעסאָרען.
— פּיעליכט וועל איך דורך איהם קריגען אַ דאָקטאָר, האָט גע-
טראַכט אלבערט.

ער האָט געפונען זיין פּריינד שטאַרק בעשעפּטיגט אין זיין
קליינעם סטאָר. אלבערט האָט אויסגעוואַרט אַ גינסטיגע מינוט
און האָט איהם איבערגעבען אין קורצע ווערטער זיין שרעקליכע
לאַגע.

— מאַטילדע איז אין געפּאָהר, איך מוז איהר רעמען —
האָט ער זיך געווענדעט צו זיין פּריינד מיט פּליסענדע טרעהרען.
— וואָס קען איך דיר יעצט העלפּען? דו זעהסט, ווי איך בין
שטאַרק פּערנומען. איך קען פּערלירען מיינע קאָסטאַמערס, ווען
איך זאָל מיר יעצט אַבגעבען מיט דיר. קום מאַרגען, וועל איך זעהן,
פּיליכט קען איך דיר העלפּען.

— מאַרנען! האָט ביטער אויסגערופען אלבערט, ווער ווייס, אויב מיין מאַטילדע וועט לעבען ביז מאַרנען? זיין פריינד האָט שוין ניט געהערט זיינע לעצטע ווערטער, ער איז אוועק צו זיינע קאָסטאַמער.

— צובראַכען פון שמערצען און פערצווייפלונג האָט זיך אַל-בערט געלאָזט געהן אהיים. דורכגעהענדיג אַ גרויסע סטריט האָט ער דערזעהן אויף אַ טהיר פון אַ רייכער הויז אַ מעשענעם ברעטעל מיט דעם אויפשריפט „פּראָפעסאָר אַ...“ אַ פונק פון האָפנונג האָט זיך ווידער אָנגעצונדען אין אלבערטס ברוסט, ער האָט אָנגעקלאַנג גען.

— איז דער פּראָפעסאָר צו הויז?

— יא, קאָמען זי העראיין!

אלבערט איז געשטאַנען אין אַ רייך אויסגעפּוצטען אָפּים, אין אַ וויילע אַרום איז אריינגעגאַנגען דער פּראָפעסאָר. ער וואָר אַ מאַן פון אַ יאָהר פערציג, מיט רויטע האָאַר און באַקענבאַרד, ער האָט עפעס ווי פּערוואַונדערט אָנגעקוקט דעם אַרעמען אלבערט אין זיינע אַלטע, אָבגעטראָגענע קליידער.

— פּראָפעסאָר, פילייכט קענט איהר בעזוכען מיין פרוי, וועלכע איז יעצט געפעהרליך קראַנק? האָט אלבערט קוים אויסגע-רעדט. איהם האָבען געשטיקט די טרעהרען.

— יא, געוויס, איך קען דאָס טהאָן, האָט געענטפּערט דער פּראָפעסאָר. אָבער ווייסט איהר, מיין פריינד, אַז איך נעהם פאַר אַ וויזיט ניט וועניגער פון 25 דאָלאַר? אלבערט האָט אויסגע-שטאַרטשעט זיינע אויגען.

— 25 דאָלאַר! ניין פּראָפעסאָר, איך האָב יעצט אפילו קיין 25 סענט. אָבער אין נאָמען פון אלעם, וואָס איז איך הייליג און טהייער, אין נאָמען פון אייער אייגענע פרוי, וועלכע איהר לייעבט, קומט, רעטעט מיין מאַטילדע! איך וועל זיך אייך פּערפּליכטען פאַר מיין נאַנצען לעבען, איך וועל זיין אייער שקלאַף, אייער עווי-גער קנעכט! זעהט, אַט לייעג איך ביי אייערע פּיס! און ווירקליך, אלבערט איז געפאַלען צו די פּיס פונ'ם פּראָפעסאָר, ער האָט אָנגע-כאַפט זיינע הענד און האָט זיי געקוישט. ווי אַ טרייער הונד איז

ער געלעגען אויפ'ן באַדען און האָט מיט זיינע פּערוויינטע אויגען
געקוקט אויף זיין מעגליכען רעטער.

— עס איז אונמעגליך, אונמעגליך! האָט געמורמעלט דער
פּראָפעסאָר אָפּשטופּענדיג פון זיך דעם אונגליקליכען. געהט און
קריגט ערגעץ אַ ביליגען אַרצט; איך פּאָהר ניט צו אַזעלכע פּאַ-
ציענטען.

— דער עקיפּאָזש איז פּערטיג! האָט געזאָגט דער לאַקעי.
דער פּראָפעסאָר איז אויפגעשטאַנען, און איז אַרויסגעגאַנגען. אַל-
בערט איז געבליבען ליגען, ווי אַ דערשלאָגענער אויפ'ן באַדען. ווען
ער איז געקומען צו זיך און איז אַרויס פון פּראָפעסאָר'ס אָפּיס,
האָט ער געזעהן פון ווייטען, ווי עס האָט שנעל אַוועקגעראָלט די
רייכע קאַרעטע, אין וועלכער דער פּראָפעסאָר איז געפּאָהרען ניט
צו אַזעלכע אָרעמע, פּערוואַגעלטע, שטערבענדע פּאַציענטען, ווי
זיין אונגליקליכע מאַטילדע; נין, ער איז פּילייכט געפּאָהרען אין
די רייכע פּאַלאַסטען, וואו מענשען קריינקען פון וואַוילטאַג און
איבערפּלוס.

— די לעצטע האָפּנונגען זיינען פּערלאָרען! האָט יעצט גע-
טראַכט אַלבערט, איך מוז געהן צו איהר. וואָס וועט זיין, דאָס
וועט זיין! ווען אַלבערט איז צוגעגאַנגען צו זיין וואוינונג, האָט
ער דערהערט עפעס אַ גערויש, אַ לויפּעריי, פּיעלע שטימען האָבען
גערעדט צוזאַמען — וואו איז ער? ווי אזוי לאָזט מען אַ פּרוי
אַליין? אַלבערט איז שנעל אַרויפגעלאָפּען אויף די טרעפּ. זיין
קליינער צימער איז געווען ערפּילט מיט מענשען, ווייבער, שכנים,
קינדער, אַלטע לייט — אַלעס בעוועגט אין געטומעל.

ווען אַלבערט איז אַריין אין צימער איז געוואָרען שטיל. אַלע
האַבען איהם טרויעריג אָנגעקוקט. אַן אַלטע פּרוי האָט שטילער-
הייד געוויינט און זיך געווישט די אויגען מיט אַ גרויסע רויטע
פּאַטשיילע.

אַלבערט איז געבליבען שטעהן, ווי פּערשטיינערט, — איז עס
מעגליך? האָט ער געפּרעגט. ווי אין אַ טרוים. די אַנוועזענדע
האַבען זיך אָבגערוקט פון בעט און אַלבערט האָט דערזעהן זיין
מאַטילדע — זי וואר טויט. אויף איהר בלאַסען מונד איז פּער-

שמאָרבען דער אויסדרוק פון מאַכטלאָזען קאמפף און פערצווייפֿ-
לונג.

אַלבערט האָט ניט גערעדט קיין וואָרט, קיין מינדעסטער
געשריי האָט זיך ניט אַרויסגעריסען פון זיין פערשטיינערטע
ברוסט, ער איז צוגעגאנגען צום בעט און איז געפאלען אויף די
קניע לעבען זיין טויטער מאַטילדע, עס איז פערביי אַ רגע פון
טויטע שטילקייט. ענדליך האָט זיך פון אַלבערט'ס ברוסט
ארויסגעריסען אַ געוויין. דאָס וואַר אַ שרעקליכער געוויין, ער
האָט עראינערט דאָס ווילדע ברומען פון אַ פערוואונדעמען לייב.
ער האָט עראינערט די ווילדע פערצווייפעלטע געשרייען פון אַ
טיגערין, ביי וועלכע מען האָט גערויבט און ערמאָרדעט איהרע
קליינע קינדער, אָבער דאָס האָט געדויערט ניט מעהר, ווי עט-
ליכע מינוט. ער האָט זיך אויפגעהויבען און האָט געוואָרפען
אויף די אַנוועזענדע, אויף די נייגעריגע, אַ בליק פון טיעפער
פּעראַכטונג.

— וואָס שטעהט איהר דאָ ! ווער האָט אייך אַהער געריר-
פען, איהר הערצלאָזע ברואים ? וואו זייט איהר געווען פרי-
הער ? אַוועק פון דאַנען ! פערפעסטעט ניט, מיט אייער גיפֿ-
טיגען אָטהעם, דאָס הייליגע, אונגליקליכע וועזען, וועלכע
איהר, געלדזיכטיגע אונמענשען האָט זאָ אונבאַרעמהערציג ער-
מאָרדעט ! איך קען אייך ניט זעהן ! איך פּעראַכטע אייך !
איהר זייט גיפטיגער פון ווילדע חיות, איהר זייט מערדער !

— אַוועק ! זיין שטימע האָט געדונערט, זיינע אויגען
האָבען געשפּריצט מיט פייער, נאָך אַ ווילדע און ער וואָלט אויף
זיי אַרויפגעפאלען, ווי אַ צורייצטער טיגער.

די אַנוועזענדע האָבען איהם אָנגעקוקט מיט שרעקען. דער
אַרעמער איז אַראָב פון זינען, האָבען זיי געטראַכט.
לאָזט איהם אַ ווילדע אַליון, האָט געזאָגט אַ פרוי, ער וועט
שפעטער פיהלען לייכטער. און אלבערט איז געבליבען אַליון מיט
זיין מאַטילדע.

דאָס דונקעלע לעמפעל האָט געוואָרפען אַ בלאַסע ליכט אויף
די אונגעוועגליכע, מאַרמאָרנע געזיכט פון דער טויטער.

אלבערט האָט געקוקט אויף דיעזע טהייערע געזיכט, וועל-
כע פלעגט איהם אָפט שיינען, ווי אַ גאָלדענער זונענשטראהל
אין אַ וועלט פון פינסטערניס. עס האָט זיך איהם נאָך אַלס ניט
געגלויבט, אַז זיין מאטילדע וועט מעהר ניט רעדען צו איהם. אַז
זי וועט שוין קיין מאָהל מעהר ניט קומען איהם ענטגעגען מיט
איהר ליבעליכען שמייכעל.

דער געדאַנק, אַז ווען ער זאָל זיין רייך, וואָלט יעצט פיע-
לייכט מאטילדע נאָך געלעבט, האָט ווי מיט שפּיזען איהם געשטאָ-
כען אין האַרצען.

— אַך ! ווארום האָב איך ניט גע'גנב'עט, ניט גע'גזל'ט,
ניט בעשווינדעלט, ווי אַנדערע, דאַן וואָלט מאטילדע ניט גע-
שטאַרבן; איך וואָלט בעשאַטען מיט גאָלד די געלדזיכטיגע דיע-
נער און זיי וואָלטען גאַנצע נעכט געזעסען ביי איהר בעט.

אין דיעזען מאָמענט האָט זיך איהם אויסגעוויזען, אַז דאָס
טויטע געזיכט קוקט אויף איהם מיט צאָרן און פּערדרוס.

— הא ! וואָס רעד איך ? וואָלט דען מאטילדע געקענט
ליעבען אַ שווינדלער, אַן אונטערדריקער פון זיינע אַרעמע מיט-
מענשען ? אַ גאָלדענעם זאַק, וואָס האָט ניט קיין מענשליכע גע-
פיהלען ? ניין, ניין. מאטילדע וואָלט מיט פּעראַכטונג געווייע-
זען איהם די טהיר ; איהר ערעלע זעלע וואָלט זיך אָבגעקעהרט
פון אַ שמוציגען מענשען !

אין דיעזער מינוט האָט זיך דעהערט אַ קלאַפּעריי אין
טהיר. אין צימער איז אַרײַן אַן אַלטע פרוי געקליידעט אין שוואַר-
צען. זי האָט געווענדעט איהר געלען רחמנות פנים'ל צו אַל-
בערט.

— ווערטעהר הער ! איך בעלאנג צו אַ וואָהלטהעטיגע
געזעלשאַפט. איך האָב געהערט, אַז איהר זייט צו אַרעם צו
בעצאָהלען פאַר דעם זאַרג און פאַר דער לױה אין אַלגעמיין. איך
קען דאָס אייך מיט דעם גרעסטען פּערגעניגען פּערשאַפען.

אלבערט האָט איהר מיט אונגעדולד אויסגעהערט. איהר
יעדער וואָרט האָט איהם געקלונגען, ווי אַ נידערטרעכטיגע בע-
ליידיגונג פאַר דעם טויטען קערפּער פון זיין געליעבטער מא-
טילדע.

— אזוי ! מיט דעם גרעסטען פערנגניגען וועט איהר מיר
דאָס פּערשאַפּען ! האָט ער ווידערהאַלט מיט אַ שווערער ביי-
טערקייט. איך דאַנק אייך ! אָבער איך האָס אייער וואָהל-
טהעטיגקייט. איהר האָט זיך געדאַרפט בוקען פאַר דיעזע היי-
ליגע לייכע. זי איז ניט געווען איינע פון אייך ; זי האָט אויך
געהאַטט וואָהלטהעטיגקייט, זי האָט געליעבט גערעכטיגקייט.

— איך בעט אייך פּערלאָזט מיין צימער !

די אלטע האָט איהם ביז אָנגעקומט.

— ער רעדט, ווי אַ פּערריקטער, האָט זי געקלעהרט. מען
מוז דאָס געבען צו וויסען די פּאַליציי און איז אוועק.

אלבערט איז ווידער געבליעבען אליין.

— מיר שרעקט דער געדאַנק, דאָס דיעזען אונשולדיגען
קערפּער וועלען בעריהרען די שמוציגע הענד פון דער פּאַלשער
וואָהלטהעטיגקייט. וואָס טהוט מען ?

אלבערט איז פּערזונקען אין טרויעריגע געדאַנקען. ענדליך
איז ער אויפגעשטאַנען פון זיין טשער און זיין געזיכט האָט גע-
טראָגען דעם אויסדרוק פון צופריעדענער ראַכע. ער האָט אויפ-
געהויבען די לייכע פון בעט און האָט איהר אוועקגעלעגט אויף
זיין אַרבייט'ס טיש. שנעל האָט ער אָנגעפאַנגען צו צונעהמען
די ברעטער פון'ס אלטען בעטעל. ער האָט גענומען אַ האַק אין
האַנד, האָט אויסגעזוכט אַ קעסטעל מיט טשוועקעס און האָט
אָנגעפאַנגען צו האַמערען אַ זאַרג פאַר זיין מאַטילדע. אלבערט
איז געווען אַ קאַרפּענטער און זיין אַרבייט איז געגאַנגען שנעל.
ער האָט אויסגעפונען אַ מיטעל, ווי צו רעטען דעם היי-
ליגע קערפּער פון שמוציגע הענד. ער וועט אַריינלייגען מאַטיל-
דע אין זאַרג, וועט איהר אוועקטראָגען אויף'ן פרייען פּעלד און
בעהאַלטען די לייכע ווייט, ווייט פון די אונריינע קברים, אונטערן
פרייען קלאָרען הימעל.

— אָבער וואָס וועל איך טהאָן, ווען מען וועט מיר שמע-
רען ? ווען איך וועל בעגעגענען די פּאַליציי, וועלכע וועט
אוועקרויבען פון מיר די הייליגע לייכע פון מיין מאַטילדע ? ...
ניין, דאָס דאַרף ניט געשעהן ! וואו איז מיין רעוואָל-
ווער ?

ער האָט אַרויסגענומען פון זיין אַלטען קעסטעל אַ גרויסען רעוואָלווער, וועלכען ער האָט געקויפט נאָך אין זיין יוגענד, האָט געגעבען אַ קוט, אויב ער איז געלאָדען און האָט איהם אַריינגעלעגט אין פּאקעט.

— יעצט בין איך פּערטיג.

ער איז צוגעגאנגען צום פּענסטער. עס וואר אַ קאַלטע שטימישע נאַכט. דער שטאָדטזייגער האָט אויסגעשלאָגען 11 אואר.

פּאַרזוכטיג, שטיל האָט אַלבערט אראָבגענומען די לייכע פון טיש. צום לעצטען מאָל האָט ער זיך צוגעדריקט צו איהרע קאַלטע ליפּען און האָט איהר אַריינגעלעגט אין זארג.

— איז עס ווירקליך געקומען די לעצטע מינוט ? זיינע הענד האָבען געציטערט. די האַק איז עמליכע מאָל אַרויסגע-פּאַלען פון זיינע הענד. ער איז צוגעפאלען צום זארג, האָט שטיב און לאנג געקוקט אויף איהרע קאַלטע האַלבגעשלאָסענע אויגען.

— מאַטילדע ! מאַטילדע ! האָט ער געמורמעלט, איך קען זיך מיט דיר ניט שידען.

פּלוצלונג האָבען זיך דערהערט טריט. אַלבערט איז געקומען צו זיך.

— עס איז שפּעט ! עס מוז געטהאָן זוערען. ווען ניט בעפאלען מיר יעצט דיעזע קאַלטע, גלייכגילטיגע אונגענשען. ער האָט געעפּענט שטילערהייד די טהיר. איבעראל האָט יעצט געהערשט אַ פּויעטע שטילקייט. צוויי מאָל איז פון זיינע הענד אַרויסגעפאלען דער דעק פּונ'ם זארג. דריי, פיער קלעפּ מיט'ן האַק און מאַטילדע איז אויף עוויג פּערשוואונדען פון זיינע אוי-גען. ער האָט אַרויסגענומען פון אַ ווינקעל אַ קליינע לאַטערנע מיט וועלכער ער פלעגט געהן צו דער אַרבייט אין די פינסטערע נעכט. יעצט האָט ער זיך דערמאָנט, אַז ער האָט ניט קיין לאָך פּעטע מיט וואָס צו גראָבען אַ קבר. ער האָט זיך עראינערט, אַז אויף'ן טרעפּ, וואו דער זשעניטער וואוינט, האָט ער געזעהן אַן אייזערנע לאָפּעטע.

— גוט, איך וועל איהר יעצט קענען נעהמען, האָט גע-

טראכט אלבערט. ער האָט צוגעדעקט דעם זארג מיט זיין אַלמטן מאַנטעל און האָט איהם גענומען אויף די פלייצעס. מאַטילדע וואר זעהר לייכט, איהר בליהענדע געזונד איז פערבליבען אויף דער וועלט. אין קאָרדאָר האָט ער געפונען די לאַפעטע און איז שטיל אַוועק אויף'ן פרייען גרינעם פעלד.

אין אַ פאָר שטונדען אַרום איז אַלבערט געגאנגען צוריק פון פעלד. ער וואר אַליין.

— ווייטער, ווייטער פון דיעזער פעהאַסטער וועלט! האָט ער געמורמעלט. אויף איהר קבר האָב איך געגראָבען טיף. צו איהר וועט ניט דורכדרינגען דער רויש און טומעל פון די אייזער-גע מאַשינעס, וועלכע רופען זיך די מענשען.

ער איז דורכגעגאנגען איין גרויסע גאס נאָך דער אַנדערער.

— וואוהין זאָל איך געהן?

ער האָט ניט געקענט אומקעהרען צוריק אין זיין צימער, וואו אלעס וואָלט איהם דערמאָנט אָן דער געשטאַרבענער, אונט גליקליכער מאַטילדע. פלוצלונג האָט ער דעהערט, ווי אימי-צער רופט איהם. ער האָט זיך אומגעקוקט, דאָס וואר זיינער אן אַלמער בעקאַנטער, אויך אן אָרעמער אַרבייטער, ווי ער.

— האַלף! אַלבערט! וואָס זעהסטו אויס אזוי שלעכט?

— מיין פרוי איז געשטאַרבען, אָדער בעסער געזאָגט, מיין רופט דאָקטוירים. איך בין אָרעם און דאָס וואר מיין אונגליק.

דער אָרעמער אַרבייטער האָט אַ שווערען זיפץ געטהאָן.

— דאָס איז ניט דאָס ערשטע מאָל, וואָס איך הער אַזעל-

כע געשיכטעס. ביי מיר וואוינט אן אָרעמע פרוי. מיט אַ פאָר וואָכען צוריק איז איהר 5 יעהריגעס קינד געוואָרען געפעהרליך קראַנק. זי האָט גערופען אַ דאָקטאָר. ער האָט בעקוקט דאָס קינד, געזאָגט, אַז עס איז אין געפאָהר און האָט אָנגעשריבען אַ רעצעפט.

— דאָקטאָר, איהר וועט מיר ענטשולדיגען, איך האָב יעצט ניט מיט וואָס אייך צו בעצאָהלען, אין אַ פאָר טעג אַרום וועל איך אַוועקטראָגען מיין אַרבייט און וועל אייך דאמאלס בע-צאָהלען.

— פארוואָס האָט איהר דאָס פריהער ניט געזאָגט ? האָט דער דאָקטאָר אויסגעשריען מיט אזאָ ווילדען כעס. אַז די אָרימע פרוי איז פּערציטערט געוואָרען. אזעלכע זאכען געהן ביי אונז ניט אָן ! ער האָט, ווי אַ וואָלף ארויסגעכאַפּט דעם רעצעפט און איהם צוריסען אויף שטיקלעך. אין אַ פּאָר שטונדען אַרום איז דאָס קינד געשטאַרבען.

אכערט איז געוואָרען בלאַסער.

— אזעלכע מענשען-מערדער מוז מען פּערניכטען, האָט דורכגעברומט דער אַרבייטער דורך זיינע ציינער און זיי האָבען זיך שטילערהייך צושיידעט.

— יא, יא, זיי האָבען ביי מיר אוועקגערויבט מיין מאטיל-
דע ! אה ! ווי אזוי איך האָב זיך פאר זיי ערנידעריגט. איך בין זיי געפאלען צו די פיס און האָב זיי געקושט די הענד, ווי אַ בעטלער ! און וואָס האָב איך ביי זיי געבעטען ? עטליכע מיר נוט גאַנג ! אַ בליק אויף אַן אַרעמע, ליידענדע פרוי ! דאָך, אויף אַלע מיינע טרערען, אויף אַלע מיינע ערנידערונגען האָבען זיי געענטפּערט מיט אַ הערצלעזען געשריי : אוועק פון דאָנען, דו בינסט אַרעם ! דו מיט דיין פרוי קענען שטאַרבען, ווי די הינד ! וואָס געהט דאָס אונז אָן ! שמעהט ביי זיי דער דאָלאַר העכער פון מענשליכען לעבען ? זיינען אין זיי אוועקגעשטאַר-
בען אַלע מענשליכע געפיהלען ? קען דען אויך אַ דאָקטאָר ניט זיין מיט אַ מענשליכע האַרץ ? זיי בעגעהן טויענדע פּערברע-
כען, וועלכע שטייגען איבער מיט זייער צינישען באַרבאָריזמוס די פּערברעכען פון אַ דושעק דהי ריפּער און בלייבען אימער גע-
רעכט ?

איך זעה יעצט פאר מיר מאטילדע, זי ראנגעלט זיך מיט'ן טויט, זי רופט נאָך הילפע, אָבער וואָס געהן אָן דער וועלט די געשרייען פון דער שטערבענדער ? וואָס געהט אָן די דאָקטויר-
רים, די פּראָפּעסאָרען, ווען ערגעץ דאָרט אין אַ טענעמענט-
לאָך שטאַרבט אַהן הילפע און עלענדע פּראָלעטאַריאַטקע, אָדער אַן אונשולדיגעם קינד ? געלד, געלד ? דאָס איז דער מאָדער-
נער אַיייוועל, וועלכער פּערגיפטעט אַלעס מענשליכעס און מאַכט

טויב און בלינד צו אלעס וואָס שטעהט אַביסעל העכער פון אונזערע פּערזענליכע אינטערעסע און טהירישע בעפרידיגונגען.

פלוצלונג האָט זיך אַלבערט אָבגעשטעלט לעבען א רייכע הויז. עפעס ווי א צויבערקראַפט וואָלט איהם ניט געלאָזט געהן ווייטער. דאָס איז געווען די וואוינונג פון אַלבערט'ס לאנג בע-קאנטען דאָקטאָר. פון דיעזען טרעפ איז ער ארונטערגעפאלען, ווען ער האָט דעם לעצטען מאָל איהם גערופען צו דער שטערבענ-דער. ער האָט געוואָרפען א בליק אין די גרויסע פענסטער. א גרויסער לאַמפּ האָט בעלייכטעט דעם אָפּיס. אַלבערט איז, ווי ניט ווילענדיג ארויף אויף די מאַרמאָרנע טרעפּ. יעצט האָט ער געקענט זעהן, דורך דעם אָפּענעם פענסטער. ווי דער דאָקטאָר איז געזעסען רוהיג אין זיין טשער. פאַר איהם איז געלעגען א פּאַק מיט פּאַפּירען. פון צייט צו צייט האָט ער געשריבען בילס פאַר פּאַציענטען. אַלבערט איז געווען גוט בעקאנט מיט דיעזע שטיקלעך פּאַפּיר, וועלכע האָבען ביי איהם אוועקגענומען זיינע לעצטע סענטען און האָבען איהם אָפּט געצוואונגען צו הונגערען.

— ווי רוהיג ער זיצט זיך ! האָט געטראכט אַלבערט. ווי רויט און צופרידען איז זיין געזיכט ! זיינע הענד זיינען פייכט מיט מאַטידע'ס בלוט ! ער, ער האָט איהר ערמאָרדעט ! פּלוצלונג איז זיין געזיכט געוואָרען דונקעל, ווי א שוואַרצער וואָלקען. א ווילדער טייוועלשער שמייכעל האָט געשפּיעלט אויף זיין אויסגעקרימטען מונד.

— איך מוז נעהמען ראכע ! ראכע ! איך מוז פּערניכטען דיעזע ווילדע חיה ! ער האָט אָנגעטאַפּט אין זיין פּאַקעט. דער רעוואָלווער האָט דאָרט געשטעקט. ער האָט זיך פּאַרזיכטיג אַרומ געקוקט. אלעס האָט אַרום איהם געשלאָפען. מע האָט קיין מענ-שען ניט געזעהן אין סטריט. ער איז אַרויפגעקראַכען אויף די אייזערנע שטיגען און האָט אַריינגעקוקט אין רום. דער דאָקטאָר איז געווען אַליין, ער איז געזעסען מיט זיין רויטען, גראַבען קאַרק צום פענסטער.

אַלבערט האָט אַרויסגענומען דעם רעוואָלווער. אָבער א נייער געדאַנק האָט אַ פינקעל געטהאָן אין זיין קאָפּ און שנעל,

ווי א רויבפויגעל איז ער דורך'ן פענסטער אריינגעשפרונגען אין'ם דאָקטאָר'ס אָפּים.

איידער דער ערשראָקענער דאָקטאָר האָט זיך אַרומגעקוקט, איז שוין אַלבערט געשטאַנען פאַר איהם דריקענדיג דעם רעוואָל-ווער אין זיין רויטען שטערין.

— קיין וואָרט, האָט אַלבערט געפליסטערט. עס איז געקור-מען דיין לעצטע שטונדע !

דער דאָקטאָר איז געוואָרען בלאַס, ווי קאַלף. זיין פעטער קערפער האָט געציטערט.

— האָ ! וואָס ציטערט איהר, ווערטהער דאָקטאָר ? האָט אַלבערט געפרעגט און גיפטיגער שפּאַט האָט זיך געהערט אין זיין נע ווערטער. וואָס ציטערט איהר, הערר דאָקטאָר ? עס איז ניט מעהר, ווי דער טויט. פיעלע מענשען שטאַרבן. ניט וואהר ? מאטילדע איז געשטאַרבן, נאָך טויזענדע אונגליקלי-כע שטאַרבן, וואָס איז מיט אייך דער מעהר, הער דאָקטאָר ? איהר האַלט זיך אזוי קינדערש ! דער טויט דאַרף ניט זיין פאַר אייך אזא שרעק. איהר זייט דאָך אוודאי ניט איין מאָל געשטאַ-נען ביים בעט פון א רייכען שטערבענדען, צוואַמענרעכענדיג אייערע בילם.

— וואהנזיניגער, לאָז מיר ! וואָס טויג דיר מיין לעבען ? האָט דער דאָקטאָר געמורמעלט. ער וואר בענאָסען מיט אַ קאַל-טען שווייס אונטער דעם דרוק פון אַלבערט'ס רעוואָלווער.
— דו ווילסט געלד, נעהם אָט דיעזען פאַקעט-בוך, אין איהם געפינט זיך אַלעס, וואָס איך פערמאַג.

— גיפטיגע שלאַנג ! וואָס טויג מיר דיין געלד ? ווען מאטילדע וואָלט געלעבט, וואָלט איך מיט זיי געקענט אַבקוי-פען אייך, דאָקטוירים און פּראָפעסאָרען, אָבער מאטילדע איז טויט און דיין געלד איז פייכט פון מענשליכע טרערען און בלוט ! אַ רעוואָלווער האָט אויסגעשאָסען. און דער דאָקטאָר איז טויט צום באַדען געפאלען.

— פיעלע מענשען שטאַרבן, הערר דאָקטאָר ! האָט אַל-בערט ווידערהאַלט, קוקענדיג אויף זיין בלוטענדען פיינד און איז געפאלען אין די הענד פון דער אנקומענדער פּאָליציי.

הונדערט יאָהר שפעטער

(א בליק אין דער צוקונפט.)

א פראכטפאָללער זומערטאָג. די לבנה שיינט און לייכט פון בלויען הימעלגעוועלכ.

פאר אונז שטעהען קינסטליך געבויטע הייזער, ניט הויך מיט גרויסע פענסטער, וועלכע קומען ארויס אין קליינע בלומענ-גארטענס; די סטריטען זיינען געפלאסטערט מיט ווייסען גראד-ניט. דאָ און דאָרט זעהט מען זילבערנע פאנטאנען שפריצען צום הימעל זייערע דינע פערלשטראָמען. פון ביידע זייטען טראטאָאד-רען שטעהען הויכע גרינע בוימער, אלע טהירען און פענסטער זיינען אָפּען. מוזיק לידער, פויגעלגעזאנג הערט זיך פון אלע זייטען. דער מענש און די נאָטור טריאומפירט אין לעבענס-קראפט און לעבענסלוסט.

אין איינעם פון די בלומענגארטענס זיצען צוויי יונגע לייט. ביידע זעהען אויס שעהן, געזונד פיזיש און גייסטיג ענטוויקעלט. איינער פון זיי האלט א בוך אין דער האַנד, דער צווייטער זיצט און בעטראכט דאָס שעהנע לאַנדשאַפט, וועלכע ליגט פאר זיינע אויגען.

דעם, וואָס מיט'ן בוך, וועלען מיר רופען געאָר ג, דעם צווייטען — ר א פ א ע ל.

— האָסטו שוין געלעזען דיעזעם בוך ? פרעגט געאָר ג.
— ניין, איך האָב געהערט פון איהם, אָבער נאָך ניט גע-לעזען, ענטפערט ראפּאעל.

— איך האָב איהם נאָר וואָס דורכגעלעזען, זאָגט געאָר ג.
דאָס בוך הייסט „בילדער און פאקטען פון 19טען יאָרהונדערט“.

איך מוז דיר געשטעהן, אז איך הויב ניט אָן צו גלויבען אין דיע זע פאקטען. נאָך מיין מיינונג, איז דאָס אַ פאבעל, וועלכע האָט פאר אונז קיין שום זין, אָדער אַ טרוים פון אַ קראנקער פאנר טאזיע.

— לעז מיר פאָר עטוואָס פון דיעזע פאקטען. האָט זיך ראפאעל געווענדעט צו זיין קאמעראד.

— גוט, הער זיך איין.

געאָרג האָט אָנגעפאנגען צו לעזען :

„נאָך אין דער ענדע פון 19טען יאָרהונדערט, איז די מענש- הייט געווען געטהיילט אין 3 קלאסען : רויבער, פפאפען און קנעכט. די רויבער האָבען געטראָגען פערשיעדענע נעמען, ווי קעניג, מייסטער, אָדער פרעזידענט. דעם שקלאַף פלעגט מען אויך רופען : לאָהנאַרבייטער. ווען ער האָט רעבעלירט געגען די רויבער, האָט ער געהייסען סאַציאַליסט אָדער אַנאַרכיסט.

„מיליאָנען קנעכט האָבען געאַרבייט פאר עטליכע הונדערט רויבערס. די רויבערס צוזאַמען מיט די פפאפען פלעגען פער- בלענדען דעם שקלאַף די אויגען. זיי פלעגען איהם זאָגען, אז גאָט האָט אזוי געהייסען, זיי פלעגען איהם נאָר געבען אזוי פיעל נאָהרונג, ווי פיעל עס וואר נויטווענדיג, ער זאָל ווייטער קענען אַרבייטען פאר זיינע מייסטערס אָדער רויבערס.

„די רויבערס האָבען געלעבט אין רייכע פאַלאצען ; די קנעכט האָבען געשמאַכטעט אין פינסטערע, ענגע גריבער. די רויבערס פלעגען מאַכען בעלער, וועלכע פלעגען קאַסטען טויער זענדער און צעהנדליגע טויענדער דאָלאַרס ; דער שקלאַף פלעגט זיך זאט ניט אָנעסען מיט ברויט, און ווען ער פלעגט שטאַרבען אונטער דעם ביטערען שקלאַפען יאָך, איז ניט געווען מיט וואָס איהם צו בעגראבען. דעם רויבער'ס פרוי איז געגאנגען געקליי- דעט אין זייד, אין גאָלד, אין דיאַמאַנטען ; די פרוי פון'ם שקלאַף איז געגאנגען אין בעטלערלומפען. די זיהן פון'ם רויבער פלעגען זיך בילדען און זיצען אין די באַנקען און פאַרלאמענטען ; די זיהן פון'ם שקלאַף — וואקסען אין אונטוויסענהייט, זיין שקלאַ- פען אָדער פערברעכער.

„די טעכטער פון די רויבער האָבען געלעבט אין לוקסוס און

איבערפלוס, זיי פלעגען הייראטהען רייכע פרינצען און רייכע ליידיגנהער; די טעכטער פון די שקלאפען האָבען געלעבט אין נויט, און האָבען געליטען הונגער און קעלט. זיי זיינען גע-ווען שקלאפען און שקלאפינען און האָבען געהייראטהעט שקלא-פען. דער הונגער פלעגט זיי צווינגען צו פערקויפען זייערע ליי-בער צו די, וואָס האָבען זיי פערשקלאפט און ערנידעריגט.

„עס האָט עקזיסטירט אַ גוט אָרגאניזירטע רויבערבאַנדע, וועלכע האָט געזאָרגט, אז דער שקלאף זאָל ניט קענען צוברע-כען זיינע קייטען און פערניכטען זיינע פייניגער. דיעזע רויבער באַנדע האָט געהייסען „שטאאט“. דיעזער שטאאט האָט געהאט „געזעצע“ און מיליטער מיט מאָרדאינסטרומענטען. די געזעצע זיינען געווען פערפאסט פון דערזעלבער רויבער באַנדע, וואָס האָט געלעבט פון דעם שווייס און בלוט פון טויזענדע שקלאפען. דאָס געזעץ האָט געלויטעט: „אלעס וואָס מיר רויבען אַוועק פון אייך, איז אונזער הייליגעס אייגענטום“, ווען איהר וועט ניט אַכטען אונזער געזעץ, וועלען מיר אייך צווינגען דערצו דורך קערקער, פולווער און בליי. וויפיעל ברויט מיר גיבען אייך, דארף זיין פאר אייך גענוג. אין וואָס פאר אַ שמוציגע פערפעסטעטע גריבער איהר זאָלט ניט וואוינען, דארפט איהר זיין צופריעדען. איהר, אייערע פרויען און קינדער זיינען אונזערע שקלאפען. איהר זייט אונצופריעדען? עס וועט אייך ניט העלפען; מיר האָבען די מאַכט! מיר האָבען מיליטער! מיר האָבען העק, שטריק, ביקסען, קאנאָנען, הענקער, בלוטהינד און פפאפען, וועלכע וועלען מיט זייערע שווארצע קאפאטעס פערדעקען פון אייך די זון, איהר זאָלט ניט זעהן אייערע קייטען, אייערע וואונ-דען, די טרערען און שאַנד פון אייערע פרויען און קינדער. מיר וועלען אייך שלעפען אין די קערקערס. מיר וועלען אייך פייני-גען, מיר וועלען אייך ווערנען און ניעדערשיסען ווי די הינד. וואָס קענט איהר אונז טהאָן? מיר האָבען די מאַכט, איהר האָט נאָר טרערען. אייערע פראָפעטען שרייען, אז דער טאָג פון אויפשטאַנד, דער טאָג פון אַברעכנונג איז נאָהענט; מיר קריי-ציגען אייערע פראָפעטען און ביז דער טאָג וועט קומען, וועלען

מיר אין דער פינסטערניש זיך באַדען אין אייערע טרערען און בלוט.

דאָ האָט זיך געאַרג אָבגעשטעלט און האָט אויפגעהויבען זיין נע אויגען צו זיין פריינד.

ראפאעל האָט זיך פערטראכט און האָט געשוויגען.

— ענטזעצליך! שרעקליך! האָט ער געמורמעלט. איז עס מעגליך, דאָס דיזעלבע מענשען, וואָס מיר זעהען יעצט, האָט בען ניט מעהר ווי הונדערט יאָהר צוריק אזוי באַרבאַריש גע־שטיקט און גערדיקט זייערע מיטמענשען?

— וועל איך האָב דיר פריהער געזאָגט, האָט זיך אָבגעריר פּען געאַרג, אז איך בעטראכט דאָס ניט אַלס היסטאָרישע פּאַק־טען, זאָנדרן אַלס פּאַבעל. גלויבען, אז מענשען זיינען געווען אזוי אונמעגליך, איז פאַר מיר אונמעגליך. דאָך וואַרט, איך וועל דיר פּאַרלעזען נאָך אַ פּאַר אינטערעסאַנטע שטעלען.

„אין דערזעלבער צייט האָט זיך די מענשהייט געטהיילט אויף פּערשידענע נאַציאָנען. דער ערדקוגעל אויף פּערשידענע לענדער. יעדע גרויסע נאַציאָן האָט געהאַט איהר אייגענע לאַנד, וועלכע איז געווען אָבגעטהיילט פּון דער צווייטער מיט אַ וואַנד. איין שריט פּון דער וואַנד, האָט שוין געהייסען „פּרעמדעס לאַנד“.

„יעדע נאַציאָן האָט געשטרעבט צו פּערגרעסערען איהר לאַנד. זי פּלעגט בעוואַפענען איהרע יונגע לייט מיט מאָרדאינסטרומענט־טען און שיקען זיי אָנפּאַלען אויף'ן שכן און אוועקנעהמען פּון איהם שטעט, אָדער זיין גאַנצע לאַנד.

„איבער אַ שטיקעל ערד פּלעגען זיך גיסען טייכען בלוט. פּעלדער און קאַרן פּלעגען בעדעקט ווערען מיט טויטע קערפּער. הונגער און פּעסט פּלעגען פּעריכטען און פּערגיפּטען טויזענדער מענשען.

„נאַציאָנאַליסטישע האָט געהייסען דער האַס צו די מיטמענשען, וועלכע שטאַמען ניט פּון דערזעלבער שטיקעל לאַנד, אָדער ריידען ניט דיעזעלבע שפּראַך.

„די אידען, אַלס די פּעהינסטע דורכלעגער פּון בעקוועמען לעבענס וועג, אַלס אַ פּאַלק אָהן מיליטער, אָהן אַן אייגענע לאַנד

האָבען געליטען שרעקליך פון די באַרבאָרשע נאַציאָנען. מען
פלעגט זיי בעהאַנדלען ערגער ווי די הינד ; מע פלעגט זיי שמיר
דען אין קייטען, זייער פערמעגען בערויבען, זייערע טעכטער
פערנוואַרדיגען, זייערע טעמפלען פערברענען — זיי זיינען גער
ווען פערפאַלגט און געפייניגט פון אלע זייטען.

„זאָנדרבאַר איז דער פאַקט, דאָס די יעניגע, וואָס זיינען
געשטאַנען אויף דער שפיצע פון דער מענשליכער ענטוויקלונג,
— די וויסענשאַפטס-מענער דער וועלט — האָבען צוגעקוקט
גלייבליטיג דיזעע בלוטיגע דראַמען, גאַנץ רוהיג צוגעזעהן, ווי
די וועלט פערוואַנדעלט זיך אַלץ מעהר און מעהר אין אַ דולהוויז,
אין אַ נעסט פון פראַסטיטוציאָן און פערברעכען.

„ווער עס האָט ווירקליך רעבעלירט געגען דיזעזען מערערדי-
שען צושטאַנד, וואר דאָס אַרעמע, פון ליכט בערויבטע פאַלק.
געדריקט פון רויבערס, פערבלענדעט פון פאַפּענטהום, האָבען
זיי דאָך בעמערקט די שטראַהלען פון דער שיינענדער זון און האָ-
בען איהר בעגריסט מיט דעם דאָנערענדען רוף : „עס לעבע דאָס
ליכט ! עס לעבע די זאָנע ! נידער מיט פינסטערניש“.

געאָרג האָט זיך אָבגעשטעלט.

— נו, וואָס זאָנסטו עפעס ?

— זעהר ווידערשפרעכענדר, האָט געזאָגט ראַפּאַעל. — די
מענער דער וויסענשאַפט און דער קולטור זאָלען מיטשטימען מיט
די רויבער און די אַרעמע אונוויסענדע זאָלען ערבליקען אַ פרייע
מענשליכע צוקונפט און שטרעבען זי צו פערווירקליכען ? עס
קלינגט ווירקליך עפעס. ווי אַ בבא מעשה, ווי אַ פאַבעל.

— ווארט, אָט איז נאָך דאָ אַ זעהר קוריאָזער, לעכערליכער
פאַקט. האָט אויסגערופען געאָרג מיט אַ שמויכעל אויף זיינע
בלוטרויטע ליפען. איך וועל דאָס דיר פאַרלעזען.

„עס האָבען אין דערזעלבער צייט עקזיסטירט צוויי פאַרטייען,
וועלכע האָבען פערשטאַנען קלאָהר די נידערטרעכטיגקייט פון
שקלאַפּעריי און האָבען געשטרעבט זיך צו בעפרייען פון דער רוי-
בער באַנדע. ביידע פאַרטייען האָבען געמיינט ערנסט מיט דער
זאַכע ; ביידע האָבען געהאַט אין זייער מיטע מענשען, וואָס

האָבען פיעל אויפגעאָפּפערט פאר דער זאכע דער פרייהייט. אָבער דער אונטערשיעד אין דעם אידעאל דער צוקונפט האָט אַריינגע- טראָגען אַ ביטערען האָס צווישען די ביידע קעמפּפער פאר דער מענשליכער בעפרייאונג. דער אונטערשיעד איז בעשטאָנען אין דעם, דאָס איין פארטיי האָט געזאָגט, אז מיר מוזען אין גאנץ צען פטור ווערען פון קייטען און הערשער; די צווייטע האָט געזאָגט, אז מיר דארפען די גרויסע קייטען פערבייטען אויף קייטלאך, די גרויסע בלוטצאפערס אויף קליינע בלוטצאפערלאך, ביז מיר וועלען ענדליך אין גאנצען ווערען פריי. איין פארטיי האָט אין איהר קאמפּף געגען טיראנען אויף אויפגעהויבען דאָס שווערד געגען פפאפענטהום, וועלכער איז געשטאָנען אין וועג צור פרייהייט; די צווייטע האָט אָבגעלייקענט דיעזען פאקט, אָדער ניט געקענט איהם בעגרייפען און איז געבליבען גלייכגיל- טיג צו דיעזען פאקט.

„די ערשטע האָט איינגעזעהן דעם שווינדעל פון דער בור- זשואזיע אין יעדען הינזיכט און האָט איהר גאָר ניט געטרויט; די צווייטע האָט נאָך געגלויבט אין'ם שטאאט און האָט געדיינקט דורך איהם דורכצופיהרען רעפאָרמען, וועלכע זאָלען פערבעסערען די לאַגע פון פאָלק.

„ביידע האָבען געהאַט איין ציעל: דאָס גליק און פרייהייט פון דאָס פאָלק. די ערשטע פארטיי אָבער האָט איבערוואקסען די צווייטע אין איהר אידעאל. איינע האָט געפאָדערט די פולע אונ- בעשריינקטע פרייהייט די צווייטע, — וועלכע עס איז פרייהייט. „דער האָס צווישען ביידע פארטייען איז געווען ביטער און לעכערליך. זיי האָבען פערלוימדעט איינע די אנדערע, געהעצט דאָס פאָלק איינער אויף'ן אנדערען. אָפטמאָל, ווען די צייט האָט געפאָדערט, זיי זאָלען קעמפּפען מיט דעם ווירקליכען פיינד, וועלכער האָט געוואָרגען און געטראָטען דאָס מאכטלאָזע פאָלק, האָבען זיך דיעזע ביידע מענשענפריינד שענדליך אַרומגעשלאָגען, געשפּיגען איינער דעם אנדערן אין געזיכט און דעם אייגענעם „איד“ געשטעלט העכער פאר דער פרייהייט און גליק פון טויזענט- דע שמאכטענרע מענשענקינדער. און דער גרויזאמער פיינד פלעגט מיט אַ פּרעהליכען שמייכעל אָנקוקען דעם קינדערשען פייט

פון די קעמפער פאר פרייהייט און פלעגט זיך האלטען פאר די זייטען פון געלעכטער."

געאָרג האָט געענדיגט לעזען און האָט פערמאכט דאָס בוך. זיי האָבען ביידע אַ וויילע געשוויגען. — איך ווינש, אז דאָס זאָל זיין נאָר אַ פאבעל, האָט ענדליך געזאָגט ראפאעל. — אויב דאָס איז ווירקליך אַ היסטאָרישער פאקט, שעהם איך מיר צו קוקען אויף דער גאָלדענער זון.

— ווער ווייס ? האָט פערטראכטערהייד געענטפערט ראפאעל. — פיעלייכט איז דאָס די אייזערנע מאַכט דער צייט, וועל-כע פערוואנדעלט פאר אונז פאקטען אין פאבעלען, ווירקליכקייט טען אין טרוימען. איך קען נאָר זאָגען, אז מיר דארפען זיין מעהר אָדער ווייניגער צופריעדען, וואָס מיר לעבען אין אַ צייט, אין וועלכע עס גיט ניט קיין אונטערדריקער. מיר אַלע זיינען ברידער און שוועסטער, אַלע פריי און גליקליך.

— פעהרעלטיניסמעסיג צו די פערגאנגענע צייטען, פיעלייכט יא, האָט זיך אָבגערופען ראפאעל. — איך מוז דיר אָבער זאָגען, אז איך בין נאָך ווייט אין גאַנצען ניט צופריעדען און דיינק ניט, אז מענשען וועלען זיין ווען עס איז צופריעדען...

— דו זאָגסט, מיר זיינען פריי... האָט ער ווייטער גע-זאָגט. — אָבער דאָס איז נאָך ניט אַלעס. איך בין אונצופריעדען, דאָס די זון געהט שוין אונטער; איך וואָלט געוואָלט, זי זאָל שיינען אָהן אַן ענדע איבער מיר איך וואָלט געוואָלט, דאָס די בלומען זאָלען אימער בליהען. געסטערן איז אונטערגעגאנגען אין שטורם אַ שיף און מענשען זיינען דערטרונקען געוואָרען. דאָס מאַכט מיר אונצופריעדען, איך וויל, דאָס אויך אַ נאַטיר-ליכער שטורם זאָל קיין מענשען מעהר ניט אומבריינגען.

— דו האָסט רעכט, מיין פריינד! האָט געזאָגט געאָרג. — מיר האָבען יעצט אַ קאַמפף, אָבער דיעזער קאַמפף איז ניט מעהר געגען אונזערע מיטמענשען. עס איז דער קאַמפף דער מענש-הייט געגען די אונבעקוועמליכקייטען דער נאַטור, וועלכע לאָזען איהר ניט געניסען איהר פולען לעבען און גליק.

ווערא

איין ערצעהלונג אויס דעם לעבען.

דאָס איז געווען אין רוסלאַנד. איך בין דאמאלס געווען אַלט אַ יאָהר 15 און האָב געוויינט מיט מיינע עלטערען אין דער שטאָרט ק. שוין דאמאלס האָב איך צווישען מיינע פריינד און בעקאנטע געטראָגען דעם נאָמען „פּאַעט“ און האָב געשריעבען רוסישע געדיכטע. מיין ליידענשאַפט פאַר פּאַעזיע, איבערהויפּט פאַר די רוסישע דיכטער ניקיטין און נעקראסאוו, האָט זיך פריה ערוועקט אין מיין הערצען. איך האָב פערבראכט פיעלע טעג און נעכט איבער זייערע מייסטערהאַפטע שילדערונגען פון די ליידען און זאָרגען פון אַרעמען רוסישען פּאָלק. איך האָב געפיהלט, אַז דיעזע ברענענדע ליידען האָבען אויך זייער נעסט אין מיין אייגענער ברוסט, און מיין אייגענעם לעבען. ווי עס פיהרט זיך, פלעגען פיעלע פון מיינע פריינד און בעקאנטע מיך בעטען, איך זאָל זיי אָנשרייבען עטוואָס אין זייערע אלבאָמען, אַנדערע צו זייער געבורטסטאג א. ז. וו.

צווישען מיינע בעקאנטע האָט זיך געפונען אַ רייכע, אַנ־שטענדיגע פּאמיליע פּאַרטוגאלאוו. זיי האָבען געהאַט עטליכע יונגע זיהן און טעכטער, וועלכע האָבען בעזוכט דאָרט די גימנאַזיום און פלעגען זעהר לייעבען פּאַעזיע. זיי פלעגען לייעבען יעדע געדיכט פון מיר, האָבען ערווארטעט דאָס אין דער צוקונפט וועט פון מיר ווערען אַ בעדיהמטער דיכטער. דיעזע גוטע מינונגען וועגען מיין קינדערשען טאַלאַנט פלעגען אָנפילען מיין יונגע ברוסט מיט רייכע, אָפטמאָל ווילדע האָפנונגען. איך פלעג טרוימען, אַז איך וועל נאָך אַמאָל זיין אַ ביראָן, אָדער נאָך אַ שעקספיער. עס איז וואהר, איך האָב נאָך דאמאלס ניט

גוט פערשטאנען, ניט ביראָן, ניט שעקספיער, אָבער געוואוסט
האָב איך שוין, אז מע רעכענט זיי פאר די גרעסטע דיכטער
דער וועלט.

דיעזע גוטע פאמיליע פאָרטוגאלאָוו פלעגט יעדען זומער
ארויספאָהרען פון שטאָרט אויף אַ דאָטשע, אין אַ שעהנע זומער-
וואוינונג, וועלכע איז געשטאנען צווישען פייע גערטנער און
בלומען, וואו אַלע זומערפֿרגעניגען זיינען געווען גרייט פאר
די דאָרטיגע גליקליכע איינוואוינער. און אזוי ווי אַ שעהנע זר
מערוואוינונג און אַ יונגער דיכטער האַרמאָנירען זעהר איינער
מיט'ן אַנדערן, האָבען זיי אויך מיר איינגעלאָרען איך זאָל פֿער-
בריינגען מיט זיי דעם זומער אויף דעם פֿרייען בוזעם דער נאָ-
טור. איך האָב שוין לאַנג געטרוימט פון אזא פֿערנעניגען און
האָב מיט פֿרייד אָנגענומען דייעזע איינלאָרונג. איך האָב געלע-
זען, אז אַלע בעריהמטע דיכטער פֿלעגען ווערען איינגעלאָרען פון
רייכע מאַגנאטען אויף זייערע דאָטשעס, און דייעזער געדאַנק
האָט מיר אויפגעהויבען, ווי מען זאָגט, אויף דעם זיבעטען
הימעל.

דער פראכטפאָלער זומערפֿלאַץ האָט מיר בעצויבערט, ווי אַ
פאראדיז. דעם ערשטען מאָל אין מיין לעבען, האָב איך געהאַט
די געלעגענהייט, איבערצולעבען דעם שאַרפען קאָנטראַסט צווי-
שען אַרעמע און רייכע, צווישען מיינע אַרעמע עלטערן'ס פֿער-
שטיקטער הייזעל און דייעזען גלענצענרען פֿאַלאַסט, אַרומגערייכ-
געלט מיט וועלדער און בלומען.

מיין מוזע האָט בעקומען פֿרישע קרעפטען; מיט פֿרישער
בעניסיטערונג האָט זי גענומען שילדערען די צוויי פֿערשידענע
וועלטען, פון גלענצענדען רייכטהום און שרייענדער אַרמוטה.
אָבער נאָך זאָנענשיין קומט אָפֿטמאָל אַ כמאַרע. איין שעהנעם
פֿריהמאָרגען, האָט מיר בעגעגענט פֿאָרטוגאלאָוו'ס יונגע טאָכ-
טער, די גוטמוטיגע סאַניע. איהר עדעלעם געזיכט האָט גע-
שיינט פון פֿרייד און פֿערגעניגען; זי האָט מיר געבראַכט אַ
נייעם, וועלכע זי האָט געדיינקט, וועט אַריינבריינגען אַ נייעם
שטראַהל פון גליק אין מיין דיכטערלעבען. נעמליך — איהר
יונגער קוזין, וועלכער וואוינט אין פֿעטערבורג, אין דער גרוי-

סער מאָדערנער וועלט, און איז פּערזענליך בעקאנט מיט די גרעסטע רוסישע שריפטשמעלער און דיכטער, וועט מאָרגען קור מען אַהער צו פּערבריינגען מיט זיי דעם זומער ! ער איז אויף אַ בעריהמטער קענער פון אלע ליטעראטורען דער וועלט, און ווען ער וועט נאָר אנערקענען מיין טאַלאַנט, דאן איז זיכער, אז איך וועל אין גיכען פּערנעהמען דעם פּלאַץ צווישען די בעסטע רוסי-שע דיכטער.

דיעזע נייעס האָט מיר זעהר אויפגערעגט, מיין האַרץ האָט אָנגעפאנגען שטאַרקער צו קלאַפען, איך בין געוואָרען דאָ רויט, דאָ בלאַס אין מיין געזיכט. אַ קלייניגקייט ! מאָרגען קומט דער פּערזאָן, פון וועלכע עס איז אבהענגיג אויב איך זאָל ווערען אַ בעריהמטער רוסישער פּאָעט אָדער ניט ! סאָניע האָט מיר אַבי-סעל בערוהיגט, אין דעם זי האָט געזאָגט אז קיינער צוויפעלט נאָר ניט, אז איך וועל געפּעלען איהר קוזין אלס אַ טאַלאַנטפּאָ-לער דיכטער. און אום צו ערמונטערען מיר נאָך מעהר, האָט זי אַראַבגענומען פון איהר ברוסט אַ גרויסע פּרישע ראָזע און האָט איהר צוגעשפּילעט צום לאַץ פון מיין ראָק.

אַ גאַנצע נאַכט האָב איך ניט געקענט איינשלאָפּען, אַלץ טראַכטענדיג, וואָס וועט דער בעריהמטער פּעטערבורגער קוזין זאָגען אויף מיין פּאָעזיע ? איך האָב זיך געבראַכען דעם קאַפּ, וואָס פאר אַ געדיכט איך זאָל איהם פּאַרלעזען, אום צו מאַכען אויף איהם אַ גוטען איינדרוק. איך בין אויפגעשטאַנען פון מיין בעט, האָב אָנגעצונדען דעם לאַמפּ און האָב זיך געזעצט איבער אַ העפּט, דורכקוקען אַלעס וואָס איך האָב פאר די לעצטע צייט אָנגעשריבען. ענדליך בין איך געקומען צו אַגעדיכט, וועל-כען אלע האָבען זעהר געלויבט. אַ געדיכט, מיט וועלכער איך האָב אָפּטמאָל אַרויסגערופּען טרערען פון די שעהנע אויגען פון דער גוטמוטיגער סאָניע. דאָס געדיכט, ווי אַלע מיינע געדיכטע, האָבען געשילדערט דאָס לעבען און ליידען פון די אַרעמע. איך האָב בעוויינט דעם שיקזאל פון אַ יונגע אַרבייטערין, פון אַ האַנד-שוהמאַכערין. איך האָב דאָרט בעשריבען, ווי זי פּלעגט פּער-בריינגען, צוויי, דריי נעכט, ביו די מאָדנע האַנד-שוה פאר דער רייכער ליידן, אָדער זאַטען פּראַנט זיינען פּערטיג געוואָרען.

איהר לאָהן איז געווען זאָ קלענגליך, איהרע אויגען געשוואַלען און רויט פון דער אַרבייט, און דאָך, די יעניגע וואָס האָבען געטראָד גען די עזע האַנד־שוה, און אָפּטמאָל אומגעביטען צוויי פּאָאָר אויף איין באָל, האָבען ני עמאלס זיך פּערטראַכט איבער דער שרעקלי־כער לאַגע פון דער, וועלכע האָט גענייט און בעשפּריצט מיט איהר רע בלוט און שווייס די עזע מאָדנע האַנד־שוה, פון דער עלענדער, וועלכע האָט פאר איהר אַרבייט ניט געקראָגען גענוג אום צו בע־האַלטען אַ פעני פאר אַ שוואַרצען טאָג, ווען סלעק אָדער קראַנק־הייט קלאַפט אָן אין איהר טהיר. די עזען געדיכט האָב איך ענד־ליך אויסגעקליבען פּאָרצולעזען פאר מיין גרויסען ריכטער אין ווע־מענס האַנד עם איז יעצט געלעגען מיין דיכטערשיקאָל.

גאַנץ פריה בין איך אויף מאָרגען אויפגעשטאַנען, אריינגע־לייגט מיין געדיכט אין פּאַקעט און בין אוועק אין גארטען. עטלי־כע מאָל האָב איך דאָרט דורכגעלעזען פאר זיך דאָס ליעד פון דער אָרעמער האַנד־שוה־מאַכערין, איך האָב געטרייעט אָנצושטרענע־גען מיין בעסטען קריטישען זין, אום צו טרעפען וואָס עם וועט זיין די מיינונג פון דעם פעטערבורגער קריטיקער. ענדליך איז די שטונדע געקומען. מע האָט מיר אָנגעזאָגט, אז דער פעטערבור־גער גאטט איז שוין דאָ און איך מוז אַריינקומען איהם צו בעגרי־סען. מיט אַ שטאַרק קלאַפענדען הערצען בין איך אַריינגעקומען אין זאל.

די גאַנצע פּאַמיליע פּאָרטונאַלאָו און אייניגע פרעמדע געסט זיינען אַלע געווען פּערזאַמעלט אין זאל. צווישען זיי איז געזעסען אויך מיין בעריהמטער קריטיקער. ביין ערשטען בליק וואָס איך האָב געוואָרפען אויף די עזען מענשען, האָב איך דערפיהלט, אז איך וועל ני עמאלס קענען איהם גלייכען. איך האָב געפיהלט, אז איידער ער האָט נאָך געהערט מיין געדיכט האָט ער מיר שוין מיט פּעראַכטונג פּעראַורטהיילט אַלס אַ גאָרניט, אַן אָרעמאן, אַ גראַ־מענשרייבער. זיין פעטע אָבגעגעסענע געזיכט, זיינע שמאַלינקע אויגעלאַך, זיינע רייכע העכסטמאָדנע קליידער, אַלעס האָט קלאַהר גערעדט, אז דאָס איז אַ רייכער פּראַנט, אַ לייב פון דער פּערפּוצטער אויסגעלאַסענער וועלט. ער האָט מיט אַ שפּאַטישען שמייכעל געקוקט אויף מיר, ווען סאַניע האָט מיר פּאָרגעשטעלט

אלס זייער פריינד און דיכטער, און האָט מיר דערלאנגט צוויי פינגער פון זיין מאַרמאָרווייסער אויסגעהאָדעוועטער הענטעל. ווען איך האָב אָנגעפאנגען צו לעזען פאַר איהם מיין געדיכט האָט מיין שטימע שטאַרק געציטערט און איך האָב געפיהלט, ווי טרע-רען קייקלען זיך פון מיינע אויגען. אפלאָדיסמענטען האָבען מיר בעגריסט פון אַלע זייטען. נאָר מיין קריטיקער איז געזעסען אונ-בעוועגליך. אַ ביזע, ווילדע פּעראכטונג האָט געשפילט אויף זיין פעטען געזיכט. די גוטע סאַניע איז די ערשטע צוגעגאנגען צו איהם.

— ניט וואהר, עס איז פראכטפאָל? האָט זי איהם געפרעגט מיט אויגען פול מיט טרערען. ער האָט אַ ווילע געשוויגען.
— אונזין! האָט ער ענדליך אויסגעשריען. דאָס איז קיין פאָעזיע! דאָס איז בלויז גענראַמט! דאָס איז קיין פאָעזיע! ער איז אויפגעשטאַנען פון זיין פלאַץ און האָט אָנגעפאנגען אומ-שפאצירען איבער דעם גרויסען זאַל פון צייט צו צייט זיך אָב-שטעלענדיג גראדע געגען מיר און קוקענדיג מיר שטרענג אין גע-זיכט.

— פאָעזיע! האָט ער וויעדער אָנגעפאנגען, און שפאָט און פּעראכטונג האָט זיך געהערט אין זיין טאָן. — איהר בעשרייכט מיר עפעס דאָרט אן ארבייטער מיידעל. וואָס נעהט האַנד-שוה... כא! כא! אַ שעהנער סוזשעט פאַר פאָעזיע! ווארום ניט בעזינגען, ווי א שוסטער מאכט זיין דראטווע, אָדער ווי אַ שניידער שטעפט אַ ראָק? ניין, יונגער מאן, דאָס איז קיין פאָע-זיע; די קונסט, די ריינע קונסט האָט ניט צו טהאָן מיט שוסטער און שניידער, זי בעשעפטיגט זיך מיט דער נאַטור, מיט איהרע בעצויבערענדע שעהנהייטען, מיט איהרע בלומען און שטראהלען.
— פאָעזיע! כא - כא! כא! אין אייער גאַנצען שטיק, מיין פריינד, אין אייער גאַנצער פאָעזיע וועגען אייער האַנד-שוה-מאַכערין איז ניטאָ קיין ברעקעל עסטעטישער גלאַנץ. טרערען און וויעדער טרערען, און ווי זי שוויצט, און ווי זי זיפצט, און ווי-פיעל גראָשענס זי בעקומט... פע! דאָס איז איינפאַך פּערגוואַל-דיגען די קונסט!
— האָט איהר אַ בעגריעף פון האַמער? האָט איהר גע-

לעזען מױס און ? זייט איהר בעקאנט מיט אנדערע אונזערע
אפאסטאלען פון ריינע קונסט ! ניין, יונגער מאן, עס גליהט
אין אייך פיעלייכט א פאעטישער פונק. אָבער פריהער פון אלעס
דארפט איהר פערברענען דאָס, וואָס איהר האָט ביז יעצט גע-
שריעבען ; איהר דארפט ארויסווארפען פון קאָפּ אלע אייערע
שוסטערס און שניידערס, וואָס איהר האָט ביז יעצט בעזונגען,
און דאן, ווען איהר וועל ווערען פערטיג מיט אייערע אלע דומהיי-
טען דער פערגאנגענהייט, זעצט זיך אוועק און שטודירט די גרי-
כישע דיכטער קונסט, די ריינע וואהרע געטין פון אלע קינסטע
דער וועלט. איהר וועט דאן פערגעסען אייערע האַנד־שוה־מאַכע-
רינס, אייערע פאבריק־מיידלעך אייערע שקלאפען און בעטלער,
אייערע קייטען און טרערען. איהר וועט אונז זינגען פון בלומען,
פון וויין און פון ליעבע, און איהר וועט זיין א וואהרער דיכטער !
מיט א זעלבסטצופריעדענעם שמייכעל, האָט דער פעטער-
בורגער קוזין געענדיגט זיין לאנגע רעדע, פון וועלכע, ווי עס האָט
אויסגעזעהן, ער איז געווען העכסט צופריעדען.

איך האָב געכאַפט מיין הוט און מיט טרערען אין די אויגען
בין איך ארויסגעלאָפען פון זאל. אלע מיינע גאָלדענע האָפנונגען
האָבען מיט איין מאָל בעקומען א טויטליכע וואונד. ערשט נעכטען
בין איך געווען א דיכטער, א טאַלאַנטפאַלער פּאָעט, און ...
יעצט דארף איך פערברענען אלעס וואָס איך האָב ביז יעצט גע-
שריעבען מיט מיינע הייליגסטע רערען ! ארויסווארפען פון מיין
קאָפּ מיינע שוסטערס און שניידערס ! ... אָך, מיט וואָס פאר א
פּעראַכטונג ער האָט גערעט פון מיין פּאָעזיע ! פון דערזעלבער
פּאָעזיע, וואָס האָט אזוי בעצויבערט מיין סאָניע און אלע מיינע
בעקאנטע ! אָבער וואָס זאָל מען טהאָן ? ער איז פּאַרט א פּע-
טערבורגער, א קריטיקער, בעקאנט מיט די בעסטע שריפטשמע-
לער — פיעלייכט האָט ער רעכט ... פיעלייכט ? ...

איך בין אוועק אין א געדיכטען פלאטץ אין גאָרטען, האָב זיך
אוועקגעזעצט אויף א באַנק אונטער א געדיכטען בוים און האָב זיך
פּעטראַכט איבער מיין טרויעריגער לאַגע.

ווי אזוי וועל איך יעצט קוקען מיינע בעקאנטע און געזיכט ?
וואָס וועט יעצט זאָגען סאָניע און די איבעריגע פּאַרטוגאַלאָוים ?

א דיכטער פון שוסטער און שניידער ! אף, זיי וועלען מיר יעצט אלע פּעראכטען ! און וועלכער טייוועל האָט געבראכט די עזען פּעטערבורגער פּראנט אהער ? ער האָט געמאַכט אַן ענדע פון מיין גליק, פון מיינע האָפּנונגען... גיפּטיגע ערגערנעש האָט גע- ברענט אין מיין זעלע. פינסטערע פּערצווייפּלונג האָט זיך ארויפ- געלעגט אויף מיין הארץ, ווי א שווערע לאַפּע פון אַ ווילדעם טהיער.

פּלוצלונג האָב איך דערהערט לייכטע שריטע. אונווילענדיג האָב איך אויפּגעהויבען מיין קאָפּ. איך בין געבליעבען זיצען ווי בעצויבערט.

פאר מיר איז געשטאַנען א יונגע פרוי מיט אַוואַנדערבאַרער זעלמענער געשטאַלט. ניט איהר שעהנהייט — די ענערגיע, די טיפע אינטעליגענץ, וואָס האָט געשיינט פון איהרע שוואַרצע מיל- דע אויגען, האָט ווי אַן עלעקטרישע קראַפּט יעדען איינעם געצוי- גען צו זיך מיט זייער מענשליכקייט און זאַנפּטע וואַרעמע סימ- פּאַטיע.

— ענטשולדיגט מיר, איך שטער פּיליכט אייער דיינקען, האָט זי זיך געווענדעט צו מיר מיט אַ שטילער פּריינדליכער שטי- מע. — דאָך, איך דיינק, איך קען אייך יעצט זיין ניצליך. מיין נאָמען איז ווערא. איך וואוין גראַדע אַקעגען פּאַרטוגאַלאַוו'ס הויז און בין געווען הייטע דאָרט, ווען איהר האָט פּאַרגעלעזען אייער געדיכט פאר דעם פּעטערבורגער קוזין. איך האָב אויך געהערט זיין מיינונג וועגען אייער טאַלאַנט אַלס דיכטער. איך האָב אויך בעמערקט דעם איינדרוק, וואָס ער האָט געמאַכט אויף אייך, און דאָרום דענק איך יעצט פאר ניצליך צו האָבען מיט אייך אַ קליינעם געשפּרעך. זי האָט אַבגעריסען אַ קליינעם צווייג פון בוים און האָט זיך געזעצט לעבען מיר.

— איהר זייט נאָך יונג, מיין ליבער פּריינד, האָט זי אָנגע- פאַנגען קוקענדיג אויף מיר וואהר און ערנסט. — די וועלט, וועל- כע איהר זעהט יעצט פאר זיך מיט אייערע, יונגע, נאַאיווע, אונ- ערפּאַהרענע אויגען, איז אייגענטליך נאָר דער מאַסקעראַד פון דער וועלט. די, וועלכע איהר רופּט מענשען, זיינען ניט מעהר ווי ברואים, בעשאַפּענע אין דער פּאַרם, וועלכע אַ מענש דאַרף

האָבען. אָבער אַחוץ דער מענשליכער פּאָרם פערמאָגען זיי גאָרניט וואָס זאָל זיי געבען דאָס רעכט זיך צו רופען מענש. עס גיט וויל-דע טהירע וואָס פּערדינען מעהר דעם מענשליכען טימעל, ווי דיזע זאָגענאַנטע מענשען, וואָס איהר זעהט יעצט פאר זיך. איך רייד יעצט ניט פון דער וועלט אין אלגעמיין. איך רייד, מיין פריינד, פון דער רייכער מאָדנער וועלט, צו וועלכע עס געהערט אייער קריטיקער, דער פעטערבורגער קוזין. נאָר אזא יונגער נאַאייווער דיכטער ווי איהר, האָט געקענט זיך אוועקשטעלען לעזען אזא גע-דיכט פאר אן אָבגעפרעסענעם בורזשוא. — קינד! האָט איהר דען ניט פרשטאַנען, אז יעדעס וואָרט פון איירע טרייער לייער האָט געשליידערט קאָכעדיגע בליי אין געזיכט פון דיזען פאראזיט, וועלכער האָט פון זיין קינדהייט אָן געלעבט אויף דעם רעכנונג, אויף דעם שווייס און בלוט פון טויזענדע אויסגעמאַטערטע שקלא-פען? האָט איהר דען ניט בעמערקט, אז אייער געדיכט איז אן ענערגישער פלוך צו דיזעזע אַלע וואַמפירען פון אַרעמען פּאָלק, א טויטעס אורטהייל פאר דער הערשענדרער אריסטאָקראַטיע! אָה, איך זעה, איהר זייט נאָך צו יונג, צו נאַאייוו, איהר וועט פיע-לייכט אויך ניט פערשטעהן אַלעס וואָס איך זאָג אייך יעצט, אָבער איך ווייס, אז די צייט וועט קומען, ווען מיינע ווערטער וועלען ווי אן עכאָ אָבקלינגען אין אייער ברוסט, און דאן וועט איהר מיר פערשטעהן, דאן וועט איהר בעגרייפען מיינע ווערטער! ...

זי איז אויפגעשטאַנען פון איהר פּלאץ. איך האָב בעמערקט ווי איהרע אויגען שיינען נאָך העלער, נאָך הימלישער. איהר ברוסט האָט זיך געהויבען פון די ברענענדע אויפּרענגונג. —

— אָבער דאָס איז נאָך ניט אַלעס וואָס איך האָב אייך צו זאָ-גען, האָט זי זיך וויעדער געווענדעט צו מיר. — עס גיט אַ צווייטע וועלט, ניט אויף'ן הימעל, איך מיין דאָ אויף דער ערד. אַ וועלט, וואָס גיט די מעגליכקייט אַזעלכע פעטערבורגער טויגעניכצען אָפּ-פּאַסעווען פעטע העלזער און נאַקענס און וואַרפען טויזענדער צו די פיס פון אַקטריסעס, קאָקעטקעס פון דער מאָדנער וועלט. אַ וועלט פון אַרעמע, דערשלאָגענע, אַנווייסענדע קנעכט. פינסטער-ניש, שרעקליכע טויטע פינסטערניש הערשט אין יענער וועלט. דאָרט קענט איהר זעהן, ווי אַ מענשליכעס וועזען זינקט אַראָב

צום ווילדען טהיער, ווי א בלוטיגעס טהיער ווערט גערעכענט פאר א מענשען און טויווענדע שקלאפען ליגען אונטער לאפעס ! וואָס מעהר דער טיראן קוועלט זיינע קנעכט, דעסטאָ ליבער איז פאר זיי. מיט א הויכען אייזערנעם טהורם האָט די רייכע, די הער-שענדע קלאסע ארומגערינגעלט די וועלט פון זייערע קנעכט, כדי קיין איינציגער שטראהל פון ליכט, פון אויפקלעהרונג זאָל ניט דורכדרינגען צו זיי.

— און די טיראניי טריאומפירט ! דער שקלאף בלייבט שקלאף. ער וואשט אָב זיינע פערבלוטיגטע וואונדען, כדי מאָרגען זאָל דער מייסטער האָבען א ריינעם פלאץ, אויף וועלכען צו שמייד סען מיט דעם אייזערנעם בייטש . . .

— דאָרט האָדעווען מוטערס זייערע קינדער, אום צו שאפען נייע קאנדידאטען פאר שקלאפעריי און פראָסטיטוציאָן, אום צו בע-פרידיגען די טהירישע אפעטימען פון דעם רייכען בורזשוא. דאָרט ראנגלען זיך מענשען אויף לעבען און טויט, אום צו קריגען די מיטלען פאר א הינטישער עקזיסטענץ. דאָרט פאלען מענשען פון פערצווייפונג, און עס פערמעהרען זי די שלאנגען אין עוויגען זומפ. דאָרט זיינען פול פעסט, פערברעכען, בלוט, טרעהרען, גאל, די זעלבסטפערניכטונג פון מענשליכען געשלעכט, די שרעקליכסטע טראגעדיען פון מענשליכען לעבען.

— ווער קען איבערצעהלען די אָפּפער פון די אונערטרעגליכע ליידען דער ארמוטה ? ווער קען אונז זאָגען, וויפיעל נאָבעלע, אונ-שולדיגע, ליבענדע הערצער ווערען ערמאָרדעט פון דער מענשלי-כער אונמענשליכקייט ?

איהר שטימע האָט געציטערט. האָס און בעגייסטערונג האָבען געבליצט פון איהרע אויגען. איהר גאַנצע געשמאַלט איז געווען, ווי א בילד פון א פראָפעטין דער וואַהרהייט, די הימלישע פאָרמע פון א צויבערהאפטע מאַדאָנע דער ליידענרער מענשהייט.

זי האָט געשוויגען א וויילע, גראדע ווי זי וואָלט זיך צוגעהערט אויב קיינער קומט ניט זי צו שטערען, און האָט מיט פרישען פייער און בעגייסטערונג אָנגעפאנגען וויעדער :

— ווער, ווער פון די וואָס בעזיצען א פיהלענעם עס הערץ, וואָס דיינקען און בעגרייפען אונזער וועלט, אונזער געזעלשאַפט, ווער פון

די קען בלייבען שטעהן פון דער ווייטען און ניט געהן צו די בע-
רויבטע און פערואַגעלטע? ווער קען זיך אַבזאָגען צו פערטהייד-
גען אן אונשולדיגעס קינד געגען אַ ווילדען טיגער! ווער קען זיך
אַבזאָגען פון אריינטראָגען ליכט אין דער פינסטערניש? האַפֿנונג
און טרייסט—אין דער וועלט פון פערצווייפֿלונג! ווער קען זיך אַב-
קעהרען פון די טרערען און וואונדען פון זיין אונגליקליכען מיט-
מענשען און ניט צייגען איהם דעם וועג צו זיין רעטונג, צו זיין גליק,
צו זיין פרייהייט! נאָר אַ שטיין קען בלייבען רוהיג, ווען ער הערט
די ווילדע געשרייען פון די פּעראַונגליקטע, פּערבאַלטימטע אַפּפּער
פון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט. נאָר אַ קייליקע אָדער אַ גייסטיגער
אידיאָט, קען זיך פיהלען בערעכטיגט און נאָר ניט טהאָן פאר דעם
אידיעאַל דער פרייהייט און גערעכטיגקייט.

— דער פּעטערבורגער קוזין, אייער קרוטיקער, האָט זיך אויס-
געלאָכט פון די שוסטער און שניידער, וועמעס לידען איהר האָט
בענעצט מיט אייערע דיכטער טרערען; די צייט איז אַבער ניט ווייט,
ווען דיזעע שוסטערס און שניידערס וועלען זיך אויסלאכען פון פּע-
טערבורגער טויגעניכצען. און וועה וועט זיין די יעניגע, וואָס ער-
לויבען זיך יעצט צו לאַכען פון אַרעמען פּאָלק! איהר זייט פאר איהם
קיין דיכטער! אַנשטאַט איינצושלעפּערען זיין פּערשמוצטען געוויר-
סען, וועקט איהר איהם אויף! ער הייסט אייך שטודירען די ריינע
קונסט, זינגען פון פרויען, לייעבע און וויין! עס איז נאָנץ פּער-
שמענדליך. ער וויל האָבען נאָך אַ שפּילכעל צום צייט פּערטרייבען.
אַבער מיר האָבען שוין גענוג, איבער גענוג, דיזעע זינגער פון לייעבע
און וויין — דיזעע פּאַנטאַפעל־לעקער פון דייכע און זאַטע — די
צייט פּאָדערט אַנדערע לייעדער, אַנדערע דיכטער ...

— יונגער פריינד! איהר זייט דאָס קינד פון ליידענדען פּאָלק.
בלייבט איהם טרוי; פּערטהיידגט זיין פרייהייט, בעזינגט זיינע
ליידען! צייגט איהם זיינע פינד און זיינע פריינדע! עס איז
וואהר, דאָס די צייט פּאָדערט יעצט אַ גאַנץ אַנדער קאַמפּף, אַבער
פאר דיזעען זייט איהר נאָך צו יונג. איהר וועט אויפּוואַקסען וועט
איהר פּערשטעהן, דאָך אויך יעצט ווייכט אויס די פינדע פון
פּאָלק, האַסט אלעס, וואָס עס האַסט די אַרעמע; לייעבט און פּער-
טהיידגט אלעס, וואָס עס לייעבט פרייהייט און גערעכטיגקייט.

זי האָט געענדיגט און האָט מיט אַ פריינדליכען שמייכל
דערלאנגט מיר די האַנד.

— איך האָף מיר וועלען זיך נאָך זעהן! האָט זי געזאָגט מיט
איהר וואונדערבאר סימפאטישער שטימע און איז פערשוואונדען
צווישען די געדיכטע בוימער.

עפעס ווי בעצויבערט פון זיסע, קונסטפאלע מוזיק בין איך
געבליבען זיצען אויף מיין פלאץ. אין מינע אויערען האָבען נאָך
געקלונגען די הייליגע ווערטער — די גייסטיגע קינדער פון וואַהרע
בעגייסטערונג. ווי אַ שטיק וואַקס צואוואַרעמט פון אַ פלאַם, האָט
זיך צום ערשטען מאל צואוואַרעמט מיין האַרץ מיט דעם גליהענדען
דורשט נאָך פרייהייט, נאָך הייליגע טהעטיגקייט.

מינע געדיכטע, מינע פּאָעזיע, די מיינונגען דער וועלט, אלעס
איז ביי מיר יעצט געווען אַ גאָרניט, אַ שפּילצייג געגען דעם קאמפּף
פאַר די אַרעמע און ערנידעריגטע, געגען דער גלאַריאָזער אַרבייט
אין נאָמען פון וואַהרהייט און גערעכטיגקייט!

ווען איך בין ארויס פון גאָרטען האָב איך בעגעגענט די גוט-
מוטהיגע סאָניע. זי האָט מיר געזוכט, אום צו טרייסטען מיר נאָך
די שמערצען, וואָס איהר קוזין האָט מיר פּעראורזאכט; זי איז אַבער
געוועזען ערשטוינט צו זעהן מיר אַ גוטמוטהיגע, מיט אַן ענערגיי-
שען אויסדרוק אויף מיין פלאַמענדעם געזיכט.

— וואָס איז געשעהן? האָט זי מיר געפרעגט פּערוואונדערט.
— גאָרניט, מיין ליעבע סאָניע! פּאָעזיע, ליעדער, דאָס איז
אַלץ אַ שפּיעלצייג! האָב איך געענטפּערט עס איז דאָ אַ גרעסערע
פּפליכט, דאָס איז צו זאָרגען און קעמפּען פאַר די אַרעמע און
אונגליקליכע, אונזערע מיט-מענשען! סאָניע האָט מיר אָנגעקוקט
ווי צומישט מיט איהרע שעהנע גוטע אויגען און האָט מיר קיין
וואָרט ניט געענטפּערט.

עס זיינען פעבייגעגאנגען עטליכע טעג. איך האָב אימער נאָך
געדאכט און געטרוימט פון ווערא, וועגען די טיעפזיניגע ווערטער,
וואָס האָבען זיך מיט אזא קראַפט, מיט אזא פּייער ארויסגעריסען
פון איהר ברוסט; דאָך ניט אלעס וואָס זי האָט געזאָגט האָב איך
גוט פּערשטאַנען, עס איז וואַהר, זי האָט מיר פּערשפּראַכען, אז
איך וועל אויפּוואַקסען וועל איך גוט פּערשטעהן אלעס, וואָס זי

הָאָט מיר געזאָגט. אָבער מיר האָט זיך געדאַכט, אַז זייט איך האָב גערעדט מיט ווערא, בין איך אויסגעוואַקסען אויף צעהן יאָהר; איך האָב זי געוואָלט זעהן און נאָך אַ מאָל ריידען מיט איהר, נאָך אַ מאָל הערען די הימלישע מוזיק פון איהר שטימע און בעגרייפֿען די גרויסע וואַרהייטען וואָס זי האָט אויסגעשפּראַכען.

געהן אליין צו איהר אין הויז, האָב איך זיך ניט ענטשלאָסען. דאָך האָב איך געדיינקט, אַז אַ צופאַל וועט מיר העלפֿען. ביי אַ רויִן כען לאַנד־בעזיצער, וועלכער איז געווען גוט בעקאַנט מיט די פּאָר־טונאַלאַווּס האָט געזאָלט זיין אויף מאָרגען אַ באַל. אַלע פּאָר־טונאַלאַווּס זיינען געווען איינגעלאַדען און זיי האָבען אויך צוגע־זאָגט מיר מיטצוגעהמען אויף דעם גרויסען באַל. איך האָב ווייניג וואָס געליעבט בעלער, דאָך דער געדאַנק פּילייכט וועל איך דאָרט בעגעגענען מיין ווערא, האָט מיר געמאַכט מיט אונגעדולד צו ער־וואַרטען די שטונדע פון דעם גלענצענדען באַל. ענדליך האָב איך זיך אַרומגעדערהט מיט דער גוטער סאָניע אין דעם פּראַכטפּאָל בעלויב־טעטען זאָל, אָנגעפּאַקט מיט רייך פּערפּוצטע דאַמען און הערען, צווישען וועלכע עס האָט אויך געשיינט, אין אַ הויכען קאָלער בין צו די אויערען, מיין פּעטערסבורגער קריטיקער. איך ווייס ניט וואָר־רום, נאָר קוקענדיג אויף איהם האָב איך זיך עראינערט אָן אַן איר־דיאַט, וועלכען איך האָב אַ מאָל געזעהען אין אַ צירקוס. פּילייכט איז דאָס געוועזען דער הויכער קאָלער, וואָס האָט מיר געבראַכט צו אַזאַ עראינערונג. די מוזיק האָט געשפּיעלט די זיסע וואַלסען פון שטראַוס, פּיעלע פּיגורען האָבען זיך געדערהט אַרום מיר, אָבער מיין ווערא האָב איך ניט געזעהן, מיין ווערא איז דאָרט ניט געווען. מיר איז אין גיכען נמאס געוואָרען די טאַנצעריי, די זשור־זשעריי פון די זיידענע קליידלאַך, די פּראַנטען מיט די דומע געזויב־טער און די דאַמען מיט די צוקער־זיסע שמייכלעך, איך האָב זיך שטיל אַרויסגע'גנב'עט פון זאָל און בין אוועק וואַנדערן איבערן פּעלד, וואָס האָט זיך געצויגען מיילען־ווייט אין יענער געגענד.

די נאַכט איז געווען אַ וואַרעמע, אַ ליכטיגע. מייע געדאַנקען פון ווערא האָבען מיר ניט פּערלאָזען ניט אויף אַ מינוט. וואו קען זי יעצט זיין? האָב איך געטראַכט. זאָל זי זיצען אליין צו הויז? איך בין אָבגעגאַנגען אַ 15 מינוט, ווען איך האָב בעמערקט ניט

ווייט א קליינע מיט שטרוי בעדעקטע הייזקע. דאָרט האָט געוואוינט מיינער א גוט בעקאנטער בויער, מיט'ן נאָמען ניקיטא. מיר פלעגן אָפט מאַל געהן מיט איהם צוזאמען אין וואַלד. ער פלעגט האַקען האַלץ און איך פלעג זוכען סטראָבעריעס. איך האָב איהם שוין עט ליכע טעג ניט געזעהן און האָב זיך יעצט בעשלאָסען אריינגעהן און זעהן וואָס מאַכט ניקיטא און זיין פרוי, וועלכע איז געווען זעהר א פלייסיגע אַרבייטערין אויפ'ן פעלד.

די קליינע בויער הייזקע האָט געהאַט א פענסטערל צום פעלד, וואו עס האָט יעצט געצאָנקט א שוואַכער פייערל. איך בין צוגעגאַנגען גען צום פענסטער און וואָס פאַר אַן אונערוואַרטעטעם בילד האָט זיך פלוצלונג פאַרגעשטעלט פאַר מיינע אויגען!

די קליינע הייזקע איז געווען קוים בעלויכטען פון א צאָנד קענדער ליכטעל. אין א ווינקעל אויף עטליכע צונויפגעהאַקטע ברעטער איז געלעגען די יונגע בויערין קראַנק, בלאַס, ווי דער טויט. גראדע געגען איהר אויף א הילצערנער באַנק, איז געזעסען ווערא. איהרע שוואַרצע געדיכטע האָאַר זיינען, ווי שווערע כוואַליעס געפאלען אויף איהרע אַקסלען. איהר געזיכט איז אויך געוועזען בלאַס און פערקומערט. זי האָט געהאַלטען אין איהרע הענד די דאַרע הענד פון דער קראַנקער בויערין און האָט מיט איהרע זאַנפטע, סימפאַטישע אויגען אריינגעקוקט אין די פערטרעהרטע אויגען פון דער לייך דענדער שקלאַפּין.

אין א צווייטען ווינקעל איז געזעסען ניקיטא, זיין קאָפּ אַראָפּ געלאָזען, זיין געזיכט בעהאַלטען אין די פאַאַר גרויסע אַרבייטער הענד. איך האָב געזעהן, ווי זיין ברוסט האָט זיך געהויבען. ער האָט געוויינט, ביטער געוויינט... אַרעמער ניקיטא! ער האָט אזוי געליעבט זיין פרוי, זיין פלייסיגע מאַרינע — איך האָב געפיהלט, ווי טרעהרען קייקלען זיך פון מיינע אויגען. איך האָב ווי ניט וויל לענדיג זיך אָבגעקעהרט פון דער טרויעריגער סצענע און געוואָרן פען א בליק אויף דעם רייכען פלאַץ, וועלכער האָט געשוינט פון ווייטען מיט טוויזענדע פייערען. דאָרט האָט יעצט געקאַכט און גערווישט דער גרויסער גלענצענדער באַל. מוזיק האָט געקלאַנגען. שאַמפאַניער האָט געשוימט אין די נאָלדענע בעכערס. רייכע דאָ מען האָבען זיך פראַכטפאַל אַמוזירט... און דאָ, אין אַן אַרעמער

היטע, ביי א צאנקענדער ליכטעל, פערמאטערט און צובראכען פון
 נויטה און זארג, האָט זיך אַ יונגער מענשליכער וועזען געראנגעלט
 מיט דעם אונצייטיגען טויט. ווער האָט אויסגעגראָבען פאַר איהר
 אין איהר לעבענס־פרייהלינג אַ קאַלטע פינסטערע גרוב? ווער?
 נאָך מיט עטליכע טעג צוריק וואָלט איך ניט געקענט ריכטיג ענט־
 פערן אויף די עזע פראגע. אָבער יעצט, יעצט, ווען ווערא, ווען די ע־
 זער ענגעל האָט בעלויכטען מיין דונקעלע וועלטעל מיט איהר וואונ־
 דערבאַרע ערשיינונג, יעצט האָב איך געוואוסט, ווער עס האָט פער־
 מאטערט, ווער עס האָט ערמאָרדעט די עזע יונגע זעלע און נאָך
 אנדערע טויזענדע שקלאַפּינען, וואָס פאַלען, שטאַרבען אין שרעק־
 ליכען עלענד און נויטה אין דער צייט, ווען די רייכע, די זאַטע
 אַמוזירען זיך אויף רייכע בעלער. — די עזעס בילד, די עזער קאָנ־
 טראַסט וואר פאַר מיר אַ שלאָגענדע אילוסטראַציע פון ווערא'ס
 ווערטער, פון איהרע טיעפע געדאַנקען — יעצט, ווען עס זיינען
 שוין אַוועק פיעלע יאָהרען פון אַ שווערען לעבענס־קאַמפּף און ביי
 טערע ערפּאַהרונגען, ווען איך האָב שוין געהאַט די טרויעריגע גע־
 לעגענהייט צו זעהן ווי ווייט, שרעקליך ווייט, איז ביי פיעלע אונ־
 זערע ראַדיקאַלע טהוערס דאָס וואָרט פון טהאַט; איז ביי מיר
 נאָך טהייערער נאָך הייליגער די עראינערונג פון ווערא. זי האָט
 ניט נאָר געפּרעדיגט, דאָס מיר מוזען אַלעס אָפּפּערען פאַר די אונ־
 טערריקטע און ערנידעריגטע, זאָנדערען איהר האַרץ, איהר זעלע
 איהר יעדען געדאַנק, איהר גאַנצעס לעבען האָט זי אימער אָבגע־
 געבען צו די, וואָס האָבען געליטען, וואָס האָבען געטראָגען אויף
 זייערע פלייצעס דעם יאָך פון טיראַניי און דעספּאָטיזמוס. און
 אויב איך האָב אין מיין לעבען געשטרעבט, דאָס מיין וואָרט זאָל
 ניט ווידערשפּרעכען מיין טהאַט, דאָס מיין פּעדער זאָל זיין, נאָר
 דאָס עכאָ פון מיין האַרץ, דאַן בין איך דערמיט פּערפּליכטעט צו
 מיין אידעאַל דער יוגענד, צו ווערא.

נאָך אייניגע מינוט בין איך אונטערקט געשטאַנען ביי דער
 אַרעמער הייזקע. ענדליך האָב איך דערהערט שריט. ווערא איז
 שטיף, פּערטראַכט ארויסגעגאַנגען פון דעם טרויעריגען נעסט דער
 צרמוטה און עוויגע ליידען, און האָט געריכטעט איהר גאַנג איבער'ן
 ברייטען גרינעם פּלד. איך בין אַ וויילע נאָכגעגאַנגען. פּערטיעפּט

ווי זי איז געווען און איהרע געדאנקען האָט זי מיר ניט בעמערקט.
— ווערא! האָב איך ענדליך אַ רוף געטהאָן, זי האָט אַ לייכ-
טען ציטער געגעבען און האָט זיך אומגעקוקט; איהר געזיכט האָט
זיך בערעקט מיט אַ פריינדליכען שמייכל. ווען זי האָט בעגעגענט
מײן בליק.

— אזוי! זייט איהר גאָר דאָ, מײן יונגער דיכטער! האָט זי
זיך אָבגערופען, — איך האָב געדיינקט איהר זייט יעצט דאָרט,
אויף דעם בעריהמטען באַל פון הער באַלטשאַקאָו!

— איך בין געווען דאָרט, האָב איך געענטפערט. (איך האָר
געפיהלט ווי מײן געזיכט ברענט פאַר שאַנדע) אָבער איך האָב ניט
געקענט דאָרט פערבלייבען. מיר שטיקט דיעזע אויסגעפוצטע, קאַל-
טע געזעלשאַפט — זי האָט מיר אַ וויילע אָנגעקוקט מיט איהרע
גרויסע, געדאנקען־רייכע אויגען.

— אַלזאָ, איהר ליעבט ניט יענע מיט זייד און בלומען פער-
פוצטע שטיינער! יענע, אין גאָלד און דיאמאנטען אויסגעציטערטע
בלעטער! האָט זי מיר געפרעגט און אַ ביטערקייט, אַ טרויער אָהן
אַן ענדע האָט זיך געהערט אין איהר שטימע.

— ווערא! האָב איך אויסגערופען, איך האָב ניט געקענט וויי-
טער איינהאַלטען די ליעבע, די אַכטונג, די פערנעטערונג, וואָס איך
האָב געפיהלט צו איהר צו דיעזער נאָבעלער פרוי.

— ווערא, זייט איך האָב אייך בעגעגענט, בין איך געוואָרען אַ
גאַנץ אנדער מענש, עס איז וואַהר, איך בין נאָך זעהר יונג, אָבער
נויטה און ליידען מאַכען דעם מענשען עלטער פון זיינע יאָהרען.
איך האָב אייך פערשטאַנען, ווערא, ווען איך האָב אייך יעצט גע-
זעהען דאָרט ביי דער בעט פון דער אַרעמער בויערין, אַלס אַן ענ-
געל, אַ טרייסטער פון די פערוואָגעלטע און עלענדע; — איך האָב
אויך געזעהן די אנדערע פרויען דאָרט, ווי זיי טאַנצען און קאָקע-
טירען, און דיינקען נימאלס אין זייער לעבען וועגען די, וואָס
שמאַכטען אָהן אַ היים, אָהן אַ פריינד, אָהן די נויטהווענדיגסטע
מיטלען צום לעבען. איך האָב זיי געזעהן אין זייער רייכטהום און
איך האָס זיי; איך האָס זיי אַלס די פיינד פון די אַרעמע, אַלס די
וואָס בריינגען אריין די גרעסטע ליידען און די הערצער פון זייערע
שוועסטער און ברייער! ווערא, זאָגט מיר, וואָס איך זאָל טהאָן?

איך בין בערײט אויף אלעס; אייער יעדעס וואָרט איז פאַר מיר אַ
הייליגטום, איך קען מעהר ניט בלייבען ביי די פּאַרטוגאַלֵאָווס,
איך וויל לעבען צווישען אַזעלכע מענשען, ווי איהר זייט. ווערא,
צייגט מיר דעם וועג! לערענט מיר צו זיין ניצליך, צו זיין אַ וואַהר
דער, אַן ערנסטער מענש!

דעם ערשטען מאָל אין מיין לעבען האָב איך גערעדט מיט
אַזוי פּיעל פּיער. מיין שטימע האָט געציטערט, אָבער מיט יעדעס
וואָרט האָב איך געפּיהלט, אַז איך זאָג יעצט אַרויס דאָס, וואָס עס
האָט שוין לאַנג מיר געדריקט. איך האָב אויך געפּיהלט, דאָס צום
ערשטען מאָל אין מיין לעבען האָב איך בעגעגנט אַ פּערזאָן, אין
וועלכען עס זיינען פּערבאַרגען די ריינסטע פּערל פּון מענשליכען
גייסט. אַ פּערזאָן, אין וועלכער עס האָבען זיך קריסטאָליזירט די
שעהנסטע געדאַנקען, די עדעלסטע שטרעבונגען דער דיינקענדער
מענשהייט. זי וואָר געריהרט פּון מיין קינדישער נאַאיוויטעט, מיט
וועלכער איך האָב געבעטען צייגען מיר דעם וועג צום ליכט. איהרע
אויגען זיינען געווען פּייכט פּון טרעהרען, זי האָט מיר דערלאַנגט
איהר האַנד און האָט געזאָגט מיט אַ פּריינדליכען שמייעל:

— עס פּרעהט מיך, דאָס מיינע ווערטער זיינען געפאַלען אויף
אַ גוטען באַדען. איך האָף, אַז איהר וועט זיין אימער דער ערנסטער
פּריינד פּון די אַרעמע און אונטערדריקטע. איהר זייט נאָך גאַנץ
יונג, לערנט די רוסישע ליטעראַטור, דיינקט איבער די שריפטען פּון
אַ דאָבראַליובאַוו, בעלינסקי, פּיסאַרעוו, טשערנישעווסקי
זאָל נעקראַסאַוו'ס מוזע אייך דיענען פאַר אַ מאָדעל אין אייער
שרייבען, דער לעבען פּון אַ רעכמאַטאַוו — אין אייער לעבען. גע-
דיינקט, אַז דער שוואַכער קנעכט פּאָדערט אַ פּערטהיידֵיגער, דער
שטאַרקער דעספּאָט, אַ בעקעמפּפּער! די צייט וועט שוין קומען
אַמאָל, ווען איהר וועט זעלבסט בעגרייפּען, וואו איז דאָס שלאַכט-
פּעלד און וואו עס זיינען אייערע וואַפּען.

זי האָט מיר דערלאַנגט איהר האַנד און מיר האָבען זיך צו-
שיידעט. נאָר נאָך איין איינציגען מאָל האָב איך געזעהען ווערא.
דיעזער ווידערזעהן איז געווען אַזוי אונערוואַרטעט, אַזוי טרויער-
ריג, אַז איך קען איהם נימאלס פּערגעסען. עס זיינען פּערבייגעגאַנגע-
נען עטליכע טעג נאָך מיין לעצטען געשפּרעך מיט איהר אין פּעלד.

עם איז געווען א זייגער 6 מאָרגענס. איך בין נאָך געלעגען אין בעט, ווען איך האָב פּלוצלונג דערהערט אַ שיסעריי פון פּיסטאָלע-טען. מען האָט געשאָסען ערגעץ ניט ווייט פון פּאַרטוגאַלאָוו'ס הויז. עס האָט זיך געהערט אַ געשריי, אַ לויפּעריי פון פּיעלע פּיס. איך האָב זיך אויפגעכאַפּט, האָב זיך שנעל אָנגעטהאָן און בין ארויסגעלאָפּען פון הויז. אַ גרויסע מאַסע מענשען האָט זיך צוגויפּ-געקליבען ניט ווייט פון אונז, לעבען דער הויז פון מיין ווערא. איך האָב געזעהען דאָרט אַ גאַנצע באַנדע פון זשאַנדאַרמען און פּאָליס-לייט די גאַנצע הויז איז געווען אַרומגערינגעלט מיט מענשען אין בלויע רעק.

וואָס זאָל דאָס זיין? האָב איך געפרעגט פּערוואַנדרט. מיין נאָבעלע ווערא? ... אין דיעזער מינוט האָב איך דערפּיהלט אַ שווערע האַנד אויף מיינע אַקסלען. לעבען מיר איז געשטאַנען דער פּעטערבורגער קוזין, אָנגעטהאָן אין אַ זיידענעם מאָרגען-דאָס און האָט גערויכערט מיט גרויס פּערגעניגען אַ האַוואַנאַ סיגאַר. — פּערשטעהט איהר וואָס דאָס מיינט? האָט ער מיר אַפּרעג געטהאָן, זייגענדיג מיט זיין ווייסען פינגער אויף די זשאַנדאַרמען.

— ניין! האָב איך איהם געענטפּערט גאַנץ אונשוֹלדיג. — פּילייכט ווייסט איהר וואָס דאָס איז, ערקלעהרט מיר, איך בעט אייך.

— מיט דעם גרעסטען פּערגעניגען! האָט דער פּראַנט גע-ענטפּערט און אַ טייפּעלשער שפּאַט האָט זיך געהערט אין זיין טאָן.

— דאָרט, אין יענער הויז, האָט געוואוינט אַ געוויסע פּריי-ליין ווערא. דיעזע ווערא האָט זיך ערקלייבט צו זיין אַגעגנערין פון אונזער רעגירונג, פון אונזערע געזצע. זי האָט זיך ערקלייבט אויפ-צוהעצען די בויערען, פּערשפּרייטען צווישען זיי אַ געפּעהרליכע לעהרע, וועלכע וויל פּעריכטען רעליגיאָן און די הייליגסטע טראַדי-ציאָנען פון פּאַמיליען-לעבען. זי האָט ביז יעצט אַזוי קלוג געפּיהרט איהרע געשעפטען, אַז קיינער האָט איהר ניט געקענט כאַפּען. אָבער דער קייזער האָט נאָך גענוג פּריינד און טרייע דיענער. מען האָט איהר ענדליך געפּאַסט. זי האָט געהאַלטען די פּאָליציי ביז 30 מינוט דרויסען; אין דער צייט, ווי עס זעהט אויס, האָט זי פּערברענט

געפעהרליכע פאפיערען, פון וועלכע די פאליציי האָט יעצט געפון
נען צוברענטע אלעס. זי האָט דריי מאָל געשאַסען אויף די זשאַנ-
דארמען, אום צו געווינען צייט און פערניכטען אלע איהרע געהייר-
מע בריעה.

— איך זאָג אייך, דאָס איז אַ געפעהרליכע זאָך, זיי ווילען
אומבריינגען אונזער וועלט און מאַכען אַ כאָאָס, אַ געזעלשאַפט
פון רויבער און מערדער!

— עס איז אַ ליגען! האָב איך אויסגעשריען וועראַ איז די
נאָבעלסטע פרוי אין דער וועלט!

— כאַ! כאַ! כאַ! האָט ער זיך צולאַכט. פילייכט ווילט איהר
אויך צוטהיילען איהר שיקזאַל אין פעטראָפאָולאָוסקי קרעפּפּאַסט!
אין רעזער מינוט האָט זיך דערהערט אַ קלאַנג פון קייטען.
איך האָב אַ ציטער געטהאָן און בין געלאָפען צו וועראַ'ס הויז.
בענגלייט פון זשאַנדאַרמען איז גענאַנגען וועראַ, איהר געזיכט איז
געווען בלאָס אָבער רוהיג און ענטשלאָסען. איהרע שעהנע, וואונ-
דערבאַרע אויגען האָבען שטאַלץ און מוטהיג געקוקט אַרום זיך,
איהרע הענד זיינען געווען געשמירט אין שווערע אייזערנע קייטען.
וועלכע האָבען געקלונגען ביי יעדען שריט פון דער געפאַנגענער.

בעדענקט, ווי מיין האַרץ האָט אין מיר שרעקליך געקלאָפט,
ווי טרעהרען זיינען געלאָפען פון מיינע אויגען, ווען איך האָב ער-
בליקט די גוטע, די נאָבעלע וועראַ אין די הענד פון די זאַנדאַרמען,
געשמיט אין קייטען, ווי אַ פערברעכערין! מיין האַרץ האָט זיך גע-
ריסען צו איהר, איך האָב געוואָלט כאַטש איין מאָל אויסריידען אַ
וואָרט מיט איהר, פאַלען צו איהרע פיס, קושען די קייטען, וואָס
זי האָט געטראָגען פאַר איהר הייליגער ליבע צו די אַרעמע און
אונטערדריקטע. נאָך איין מאָמענט און זי ווערט פאַרשוואַונדען פאַר
מיר! די שווערע טהירען פון קאַזאַמעט וועלען זי צורעקען אויף
עוויג פילייכט! ניין, איך מוז צוגעהן צו איהר, זאָגען דעם לעצטען
אדיע! — איך געדענק, ווי איך האָב זיך דורכגעשלאָגען דורך דער
מאַסע. און בלייזשנעל זיך דורכגעדריקט דורך די זשאַנדאַרמען
צווישען וועלכע עס איז געשטאַנען וועראַ.

— וועראַ! האָב איך אויסגעשריען. זי האָט אויף מיר געוואָר-
פען איהר זאַנפטען פריינדליכען בליק, אָבער אין דעם זעלבען מאָ-

מענט האָבען צוויי שטאַרקע הענד מיך אָבגעריסען פון איהר און מיר ווילד אוועקגעשלעפט צוריק. איך בין געפאלען אויף דער גאָס און אַ ביטערער געוויין האָט זיך ארויסגעריסען פון מיין ברוסט. ווי דורך אַ טרוים האָב איך געהערט דעם צופאָהרען פון אַ קאַרעטע און דאָס קלינגען פון זשאַנדאַרמסקע שווערדען און ווערא'ס קיימען. ווען איך בין געקומען צו זיך, איז שוין די גאָס געווען ליידיג. נאָר אויף דעם באַלאַקאָן פון פּאַרטוגאַלאַוו'ס הויז האָב איך בעמערקט די העסליכע פיגור פון דעם פעטערבורגען טויגעניכטס. ער איז געזעסען אין זיין זיידענעם מאָרגען-ראַק מיט דער האַוואַנאַ סיגאַר אין האַנד. און מיט אַ שפּאַטישען שמייכל אויף זיין צופרידענעם געזיכט, האָט ער אַראָבגעקוקט אויף מיר.

וואָס איז געוואָרען מיט ווערא? איך ווייס ניט. וואַהרשיינ-ליך האָט איהר געטראָפּען דער טרויעריגער שיקזאַל פון אַלע רובֿ שישע קעמפּפּער. גאַלגען און סיביר, זיינען פּאַרלויפּיג די לאָר-בערקראַנצען, מיט וועלכע די רוסישע דעספּאָטען קרוינען די בעס-טע פרויען און מענער פון אונגליקליכען רוסלאַנד. — אָבגעריסען פון מיין ווערא, פון דיעזען זעלטענעם, נאָבעלען כאַראַקטער, וועל-כען איך האָב נימאָלס נאָך אַ מאָל בעגעגענט אין מיין לעבען. אויף דעם אַמעריקאַנער סאָציאַלען שלאַכטפעלד קען מען נאָך אַ מאָל בע-מערקען דעם שאַטען פון אַ זשעליאַבאָוו, נאָר אומזיסט וועט איהר זוכען אַ פונק פון אַ סאָפּיע פּעראַווסקאַיאַ אַ גייסטרייכען בילד פון אַ ווערא; דער אַמעריקאַנער באַדען איז פּאַרלויפּיג צו אָרעם פאַר אַזעלכע בלומען. איהר קענט זיי דאָ ניט זעהן, ווען איהר טהוט אָן אפילו די פּערגרעסערונגס-גלעזער פון דעם היציגסטען ענטהור-זיאַמום.

וועט עס אימער אזוי זיין? אַלעס מענשען, וועלכע אַנערקע-נען די געזעצען פון עוואָלוציאָן, פון פּאַרשריט, מוזען מיר צוגעבען אַז אויך די אַמעריקאַנישע פרויען וועלען מיט דער צייט ענטוויק-לען אין זיך מעהר גייסטרייכע, ענערגישע כאַראַקטערע. פּאַרלויפּיג אָבער בלייבט ווערא מיין איין און איינציגער פרויען-אידעאַל.

מוזיק

(א געדיכט אין פראָזא).

איך האָב געהערט מוזיק, הייליגע בעצויבערענדע מוזיק —
מוזיק וואָס מאַכט פייכט דאָס אויג און וואַרעם דאָס האַרץ; מיר
זיך וואָס צוגיסט זיך איבער אַלע גליעדער, ווי איין ערקוויקענדער
באַלזאַם; מוזיק, וואָס טראָגט אייך אַוועק אויף איהרע זילבערנע
פליגעל אין אַ וואונדערבארע וועלט פון זאָנענשיין, בלומען און
ליעבע.

אַה! ווי זיך זיינען די בעגייסטערטע מעלאָדיען! די מוזיק
פאַעמא פון אַווערדי, די נאַבעלע, הערליכע האַרמאָניע פון אונ-
טערבליכע קינצלער, ווי מאיערבעער, גונאָ, ראָסיני...
ווי גליקליך פיהלט מען זיך צווישען די זיס־רוישענדע וועלען
פון אַ מוזיקאלישען מער!

ער ווינט אונז איין אין אַ גאַלדערנער וויעג פון זיסע טרוימען,
ער טראָגט אונז אַוועק אויף ווייטער פון אַלע אירדישע שטרעבונ-
גען און ליידענשאַפטען!

די גאַלדענע שטערען דער ליעבע, דער בלויער געוועלב פון
הייליגסטע אידעאַלען, דער שטילער, בלאַסער מאָנד פון פאַעטישען
טרויער — אַלעס, אַלעס שפּיגעלט זיך אָב אין דעם גאַלדענעם
מער מוזיק; אַלעס געפינט אַן אַבקלאַנג אין איהר בעצויבערענדע
האַרמאָניען!

וועמען זיינען ניט בעקאַנט די נעמען פון אונזערע קינצלער
און געטער דער מוזיק? ווער פון אונז האָט ניט געהערט פון אַ
בעטהאווען, מאַצאַרט, וואַגנער, מאיערבעער, גונאָ, ווערדי, ראָסיני,
ליסט, שאַפּען און רובינשטיין? די וועלט קרוינט זיי מיט לאַך־

בער קראנצען פון רהום און אונשטערבליכקייט, זייערע גריבער זיין
נען בעדעקט מיט אונפערוועלקטע בלומען.

עס גיבט אָבער אַגעניאַלער, בעגייסטערטער דיכטער דער מור
זיק, וועמעס נאָמען איז בעקאַנט נור וועניג, וועמעס הויפט איז
ניט בעדעקט מיט לאָרבער קראַנצען דער וועלט און דאָך האָט די ער
זער קינצלער געגעבען דער מענשהייט איין אונשטערבליכעס מייס-
טערווערק וועלכעס וועט אימער לעבען אין הערץ פון פאָלק און פיהר
ען איהם צו די נאָבעלסטע העלדענטהאַטען.

זיין נאָמען איז רוזשע דע-ליסעל, זיין מייסטערווערק, — די
מאַרסעליעזע; ער האָט עס פערפאַסט דיזען וואונדערבאַרען שטורם
געזאַנג. דיזען געזאַנג דער פרייהייט און דער שטאַלצער אונאַב-
הענגיגקייט, אין 1792 יאָהר, אין דער צייט פון רעוואָלוציאָנערען
שטורם. דאָרום קלינגט אויך זיין מוזיק מיט אונבעזיגבאַרען מוטה,
מיט הייליגע בעגייסטערונג פיר אַלעס וואָס איז נאָבעל און ער-
האַבען.

הערט זיך צו צו דער מאַרסעליעזע, — פיהלט איהר ווי אין
אייער הערצען ערהויבט זיך אַ שטורם; איהר פיהלט ווי איין אונ-
בעזיגבאַרע, שטאַלצע קראַפט רייסט אייך אַוועק פון אייערע אַל-
טעגליכע רעכענונגען, פון אייער וואַכעדיגע געדאַנקען און עס ציהט
אייך פאָרווערטס, פאָרווערטס אין פרייהייטס קאַמפּף: פאָרווערטס
אויף דעם ברייטען שלאַכטפּעלד וואו עס פלאַטערן די רויטע פּאָהר
נען, וואו עס הילכען די קאַנאָנען, וואו אונזערע קאַמעראַדען פעכטען
זיך בראוו געגען פיינד און קעמפּען ווי לייבען פיר דער אַלגעמיי-
נער בעפרייאונג! זאָלען מיר קאַלטבלוטיג בלייבען שמעהן פון דער
ווייטען? זאָלען מיר אָבגעבען אונזער לעבען, אונזער שטאַלצע
יוגענד דער שמוציגער, בורזשואַזער וועלט פון שקלאַפען, פייג-
לינגע און פאַראַזיטען? די וואונדערבאַרע מעלאָדיע דרינגט אַלץ
טיעפּער און טיעפּער אין אונזער הערצען מיט איהר הערליכע שטי-
מע: ניין! דו וועסט ניט אָנבויען דיין שטאַלצען קאַפּ פאַר די
פערשימעלטע געטער פון לוקסוס, אונמענשליכקייט און צולאָזענ-
הייט! ניין, דו וועסט צוברעכען די קייט, וועלכע שמידט דיך צו צו
דיזען קליינגייטיגען לעבען, און טראַץ אַלע הינדערניסע, טראַץ
האַס און פערדאַמונג פון דיין פרעכען פיינד, און דעם געלעכטער פון

זאטע נארען, וועסטו טראָגען פאָרווערטס דעם עוואַנגעליום דער
מענשענליעבע, — דעם פאָקעל פון פרייהייט און גערעכטיגקייט!

איך געדענק אַ טרויעריגען אַבענד, איך בין געזעסען אליין
אין מיין צימער. שוואַרצע געדאַנקען פון ווילדע פערצווייפּלונג
האַבען, ווי געדיכטע שטורם וואָלקען, פערדעקט מיין לעבענס וועג;
מינע הייליגסטע האָפּנונגען, מינע שטאַרקסטע איבערצייגונגען,
צובראַכען פון ביטערן שטורם, זיינען ווי רואינען געלעגען שטום און
לעבענלאָז.

איך האָב געוויינט... געוויינט איבער מינע געשטאַרבענע
האַפּנונגען; געוויינט איבער מיין פּערוואַונדעטע יוגענד, געוויינט
איבער די טהייערע הייליגע אידעאַלען, וועלכע די וועלט האָט אַזוי
ציניש, אַזוי ברוטאַל געטראָטען מיט איהרע פיס!

וועלט! וואָרום ביסטו אַזוי אונמענשליך? וואָרום אַזוי אונ-
באַרמערציג צו אַלעם, וואָס איז נאָבעל און פריי?
פּלוצלונג האָב איך דערהערט אַ געזאַנג, אַ וואַנדערבאַרען
זיסען געזאַנג, איך בין געזעסען ווי בעצויבערט.

איז דאָס מעגליך, אַז דיעזע נאָבעלע, הייליגע טענער, פול מיט
טרייסט און אויפמונטערונג, זאָלען קומען פון דער מענשענוועלט,
פון דער קאַלטער פּערפּראָרענער וועלט? די טרעהרען האָבען זיך
אַבגעשטעלט אין מינע אויגען, איך האָב געפיהלט ווי מיין הערץ
צוגעהט פון דער צערטליכקייט דער מוזיק.

איז דאָס אַ טרוים? פאַר מינע אויגען שוועבט אַן עדעלעם,
ליעבענסווירדיגעס געזיכט: וואַנדערשעהנע אויגען פול מיט ליע-
בע און מיטלייד בליקען פריינדליך אריין אין מינע פּערוויינטע
אויגען. איך הער, ווי אין אַ טרוים אַ זיס קלינגענדע שטימע...
ליידענדער, הימלאָזער! זאָרג ניט. טרויער ניט, דו ביזט ניט אליין
אויף דער וועלט, איך בין מיט דיר, איך די שטאַלצע ליעבהאַבערין
פון יעדען פרייען גייסט; הויב אויף דיין שטאַלצען קאַפּ! צינד
אַן אויף דאָס נייע דיין רויטען פאָקעל! קלינג אין די גלאַקען פון
רעבעליאָן! וועק אויף דינע ברידער!

איך האָב מעהר ניט געוויינט. שטאַלץ האָב איך אויפגעהוי-
בען מיין קאַפּ. אין מיין קראַנקער ברוסט, ווי אונטער די וואַרעמע

שטראהלען פון א פריהלינגס זונן, האָבען וויעדער אָבגעלעבט און אויפגעבליהט פרישע בלומען פון נייעס לעבען, מוטה און בעגייס-טערונג.

אונטער מיין פענסטער איז געשטאַנען אַן אַרימער, בלינדער מוזיקאַנט און האָט געשפּיעלט די מאַרסעליעזע. דאָס איז געווען אַ היימלאָזער וואַנדערער, אַן אונגליקליכעס קינד דער קונסט, זיינע קליידער וואָרען זייער אַרעם, זיין געזיכט צוקנייטשט און אַלט; אָבער יעצט האָט אויף דיעזען געזיכט געשפּיעלט אַ וואַנדערבאַרער שטראַהל פון ענטהוויאַזמוס, פון בליצענדע בעגייסטערונג. האָט ער אין דיעזע מינוטען געטרוימט פון זיין געליעבטער היימאַט פראַנקרייך? האָט אין זיין ברוסט געשטורמט דער פרייער גייסט פון 1793? אָדער פילייכט האָט ער זיך עראינערט אָן די פּערגאַנג-גענע טעג פון זיין יוגענד, ווען פול מיט האָפנונג און מוטה האָט ער אין די אַרעמס פון זיינער געליעבטער געטרוימט פון אַ גאַלדע-נער צוקונפֿט? איך ווייס ניט. פול מיט פלאַקערענדע ענטהוויאַז-מוס, פול מיט נאָבעלע געפיהלען, וועלכע געפינען זייער שפּראַך נור אין הערצען פון מוזיק, האָבען זיך די טענער מיט געניאלע קראַפט ארויסגעריסען פון אונטער זיינע פינגער.

די מאַרסעליעזע איז ענדליך פּערשטאַרבּען אין דער לופֿט. איך בין נאָך אַלעס געשטאַנען ביי מיין פענסטער. דער בלויער הימעל האָט געפינקעלט מיט מיריאדען פון שטערן, דער בלאַסער מאַנד האָט לעבהאַפט אַראָבגעקוקט אויף דער ערד. און... אַ וואַונדערבאַרער געדאַנק! מיר האָט זיך געדאַכט, דאָס איך הער, ווי די פינקלענדע שטערן, ווי דער שטאַלצער מאַנד און מיט זיי די גאַנצע נאַטור זינגט די מאַרסעליעזע... די בלאַסע לייליע, די בלוט-רויטע ראָזע, די ערוואַכטע נאַכטיגאַל — אַלעס, אַלעס זינגט דעם היילי-גען געזאַנג פון פרייהייט — די אונשטערבליכע מאַרסעליעזע.

די ביאָראַפיע פון דער לבנה

(אן אָריגינעלע פּאַנטאַזיע.)

איבער דעם בלווען הימלישען געוועלב איז שטיל געשוואר-
מען די בלאַסע לבנה. די פונקעלענדע שטערען האָבען זי אַרומגע-
רינגעלט און ווי מיט מיטלייד געקוקט אויף זייער בלייבער געמין.
— לבנה, שטאַלצע, שעהנע לבנה! פאַרוואָס ביסט דו אזוי
בלאַס, פאַרוואָס אזוי טרויעריג? — האָט געפרעגט אַ יונגער
טרויער, וועלכער האָט עלענד אַרומגעבלאָנדזשעט אין דער נאַכט
און מיט זיינע גרויסע, טרויערישע אויגען האָט ער שטיל בע-
טראַכט די זילבער-ווייסע לבנה. — פאַרוואָס ביסט דו אזוי בלאַס?
אַה, זאָג מיר ניט, אַז דאָס איז אַ איבער-ערדישע פּאַנטאַסטישע
בלאַסקייט! ניין, איך ווייס, אַז דאָס איז די טויטע בלאַסקייט
פון אַ ליידענדען, אונשולדיג בעליידיגטען וועזען. איך האָב גע-
קענט אַ פרוי, וועלכע האָט אויף איהר געזיכט געטראָגען דיעזעלכע
מאַטאַווע בלאַסקייט און זי איז געווען — אַ ליידענדע. זי האָט
געליטען אָהן אַ שיעור. טיעפע וואונדען האָט זי געטראָגען אין איהר
ברוסט. אַט דיעזעלכע בלאַסקייט זעה איך אויך ביי דיר, דו הימל
לישע נאַכט-וואונדלערין! און איך פיהל, אַז אויך דו ביסט אַ
ליידענדעס, בעליידיגטעס, ערנידעריגטעס און איידעלעס וועזען.
אַה, פערטרוי זיך פאַר מיר! איך ליעב די ליידענדע, די פער-
שטויסענע, די הימלאָזע, די פערשאַלטענע. איך ליעב זיי!
איך פיהל זייערע שמערצען. זייערע הייסע טרעהרען בעהאַלט איך
ווי אַ טייערן אוצר אין מיין ליידענדער זעלע. שטאַלצע געמין
פון דער נאַכט! פאַר דיר שטעהט איצט אַ טרויער, אין וועמען
עס ברענט דער הייליגער וואונש צו אומאַרמען די גאַנצע ליידענדע
וועלט און צודריקען צו זיין ברוסט אַלעס, וואָס ליידעט, וויינט

און בלוטעט ! צארטע געטין ! איך בויג אָן פאַר דיר מיניע קניע,
מיניע שמאַלצע קניע, וועלכע האָבען זיך נאָך קיינמאָל ניט גע-
בויגען פאַר קיינע אבגעטער פון דער וועלט. זאָג מיר אַרויס דיי-
נע געהיימע שמערצען ! רעד אַרויס דיינע שטומע ליידען ! איך
אַליין וועל פערשטעהן די טיעפעניש פון דיינע וואונדערן, דין יע-
דע טרעהר, דין יעדען זיפּץ וועל איך בעדעקען מיט הייסע קושען,
ווי די בלומען פון אַ נייעם פרייהלינג.

בלאַס ווי די לבנה אַליין איז געשטאַנען דער טרוימער אונ-
טער דעם שמערענדיגען שליוער פון דער שטילער זומערנאַכט.
דער וואַרעמער ווינד האָט זיך געשפּיעלט מיט זיינע לאַקען, דער
אַראַמאַט פון דופטענרע בלומען האָט זיך פריי געגאַסען אין זיין
ברוסט. ער האָט געקוקט אויף זיין בלאַסער געליעבטע, אויף דער
ליילען-ווייסער לבנה. ער האָט געוואַרט אויף אַן ענטפער, אויף אַ
הימלישען ענטפער.

עס זיינען פערבייגעגאַנגען עטליכע מינוטען פון נאַכטיגער
שטילקייט. ערגעץ ווייט, ווייט, אָט אָבשטאַרבענדיג, אָט ווידער
טרעלענדיג, האָט זיך געקייקעלט די זיסע מעלאָדיע פון אַ פרייה-
לינגנאַכטיגאַל. דער ווינד האָט שטיל גערוישט דורך די בוימער,
און זייערע גרינע קרוינען האָבען זיך טרוימערניש בעוועגט אונטער
די זילבערנע שטראַהלען פון דער לבנה.

לאַנגזאַם האָבען זיך די שטערען אויסגעלאָשען, די לבנה איז
געוואָרען אַלץ בלאַסער און בלאַסער. ענדליך איז אויך דער לעצ-
טער שטערן פערלאָשען געוואָרען אויף'ן האַריוואָנט ; די לבנה איז
געבליבען איינע אַליין.

שטאַלץ און עלענר, ווייס ווי אַן ערעלע ליילע איז זי גע-
שטאַנען אויף'ן בלויען געוועלב און האָט מיט צערטליכער לייעבע,
מיט טרויער אַראָבגעקוקט אויף דעם יונגען טרוימער. ער איז
געשטאַנען מיט אַן איינגעהאַלטענעם אָטהעם. ער האָט געפיהלט,
אַז עס געהענטערט זיך אַ צויבערהאַפּטער מאָמענט, אין וועלכען
אַן אונבעקאַנטע וועלט פון גרויסע הימלישע ליידען וועט זיך ענט-
דעקען פאַר איהם. און ווי אויף גאַלדענע פליגלען פון אַ שטילען
מלאַך זיינען אַרונטערגעפלויען צו איהם ערעלע, זיסע ווערטער,
ווערטער ווייך ווי צושמאַלצענער וואַקס, ווערטער זיס ווי דער

אראמאט פון א נייגעבוירענער רויוז. ער האָט שוין ערגעץ געהערט
אָט די צויבערהאַפטע מלאכים־שטימע, נאָר דאָס איז געווען לאַנג,
לאַנג צוריק, נאָך אין זיינע קינדערשע יאָהרען, ווען ער איז אַמאָל
געשמאַק איינגעשלאָפּען אויף זיין מוטער'ס ברוסט און איהם האָט
זיך גע'חלום'ט, אַז גאָלד־לאַקיגע נימפען פלעכטען איין פרישע
מאָי־בלומען אין זיינע האָר און זינגען איהם ליעדער. יאָ, דעמאָלט
האָט ער אויך געהערט אָט די טיער־ריהרענדע, אָט די לייכטע,
וואונדערליכע שטימע :

—דיין הארץ איז א טיעף, א ליעבענדר הארץ. דו ליעבסט
און דו ליידסט. דערום וועל איך דיר ארויסזאָגען מיין שמערץ,
אויפדעקען פאר דיר מייע געהימע לידען. מיין געשיכטע איז די
געשיכטע פון דער מענשהייט, מייע וואונדערן זיינען מענשליכע
וואונדערן. מיליאָנען יאָהרהונדערטע זיינען אַוועק, זינט איך האָב
פערלאָרען מיין טראָהן, פערלאָרען דעם טראָהן פון דער געטין
פון ליכט, פון דער זונן פון אלע זונען ! יאָ, איך בין ניט אימער
געווען אַ בלאַסע, טרויעריגע הימעל־וואַנדערין. ס'איז געווען אַ
צייט, ווען איך בין געווען אַזוי גרויס, אַזוי אַלמעכטיג, אַז דאָס,
וואָס איהר רופט איצט זונן, פלעגט פערשווינדען אין מייע פור־
פור־רויטע שטראַהלען ! יאָ, די זונן, אָט די שטאַלצע, עהרניציגע
קאָקעטקע, וועלכע אַנטלויפט איצט פון מיר אין איהר זעלבסט־
צופריעדענער גרויסקייט, איז געווען ניט מעהר ווי מיין געהאָרכ־
זאַמע שקלאַפּין, וועלכע פלעגט בעוואַכען מיין טראָהן .

איך בין געווען די מעכטיגסטע בעלייכטערין פון דער וועלט !
קיין שום קראפט האָט ניט געקענט זיך שטעלען געגען מיר !
דורך פּעלזען און בערג, דורך אייזען און גראַניט פלעגען דורכ־
דרינגען מייע פּורפורנע שטראַהלען, מיין גאָלדענעם טאָג־ליכט !
קיין שום הינדערניס פון די שטערבליכע איז ניט געווען אימ־
שטאַנד אָבצוהאַלטען מיין ליכט, עס בערויבען פון לעבעדיגע
אויגען. די שרעקליכע, טויטע פינסטערניש, וועלכע איהר רופט
איצט נאַכט, צייט פון רוה, איז דאמאָלס געווען אונבעקאַנט פאַר
דער וועלט. ליכט, ליכט, אונעדליכעם ליכט האָט איבעראַל פּער־
שפּרייט זיינע גאָלדענע פּלינגלען, און די צייט פון רוה איז ניט
געווען אונטער די שוואַרצע וואַלקען פון אַ מרה־שחורה־דיגע

נאכט ; ס'איז געווען אונטער דעם שטילען ליכטיגען הימעל, צוויי-
שען די דופטענדע פאלמען און בלומען . . .

יא, איך בין דעמאלט געווען די שטאלצע קעניגין פון ליכט !
איך בין געווען דאָס זונען-גליק פון דער מענשהייט ! יעדע בלום,
יעדע פלאנצע, יעדע חיה, יעדעם לעבעדיגע וועזען האָט מיר גע-
זונגען לויב-ליעדער און מיך געבענשט ביי זיך אין האַרצען. איך
בין געווען גליקליך ! כ'האָב גענאָסען דעם לוקסוס פון ליעבע און
אונבעשריינקטע פרייהייט !

אַבער אויך ביי געטער איז דאָס גליק ניט אייביג !
אינמאָל, אויף איינעם פון די גלענצענדע הימלישע בעלער,
אין וועלכע עס נעהמען אנטהייל אלע געטער און געמינען, אלע
מלאכים און נימפען, האָב איך לעבען א זילבערנעם פאַנטאַן,
אונטער א רייכער פאַלמע, בעמערקט א מלאך. ער איז געווען
שטיל און טרויעריג. ער האָט זיך נור וואָס אומגעקערט פון א
לאַנגער ריזע אין דעם קעניגרייך פון די שטערבליכע, וואוהין די
אַלמעכטיגע געטער האָבען איהם געשיקט, ער זאל בעטראַכטען
דאָס לעבען פון די ערדישע בעשעפענישען. איך האָב געגעבען א
בעפעהל, מען זאל אָט דעם מלאך בריינגען צו מיר.

„פאַרוואָס ביסט דו אזוי טרויעריג ?“ האָב איך איהם גע-
פרעגט. „פאַרוואָס נעהמסט דו ניט קיין אנטהייל אין די פערשיע-
דענע שפיעלען און טענץ פון די מלאכים און נימפען ? פיעליכט
קענסט דו מיר דערצעהלען די אורזאכען פון דיין טרויער ?“
דער מלאך האָט אויפגעהויבען צו מיר זיינע גוטע, בלויע
אויגען, אין וועלכע עס האָט געבליצט א פערל-טרעהר, און מיט
א ציטערענדער שטימע האָט ער געזאָגט :

„קעניגין פון ליכט ! בעליכטערין פון דער וועלט ! דו פרענסט
מיך די אורזאכע פון מיין טרויער, איך וועל עס דיר זאָגען. איך
קום פון דער ערד, פון'ם קעניגרייך פון די שטערבליכע, און דאָס
וואָס איך האָב דאָרט געזעהן, דאָס וואָס איך האָב דאָרט געהערט,
צורייסט מיין האַרץ אין שטיקער. עס פילט אַן מיין ברוסט מיט
צאָרן און גיפּט, און אָט דער פראַכטפולער הימלישער גן-עדן מיט
זיין גלאַנץ, מיט זיין לוקסוס, איז מיר ניט ליעב. מיר קומט פאַר,
עפעס אזוי ווי דער הימעל אונזערער וואָלט געווען פערשפרייט

מיט טויטע מענשליכע קערפערס, אזוי ווי די גן-עדן-בלומען וואָל-
טען געשמעקט מיט מענשליכען בלוט !

„אַה, קעניגין פון ליכט, וואָרף נור אַ בליק אויף די מענש-
ליכע וועלט ! זעה, וואָס עס טהוט זיך דאָרט ! אין טרערען און
בלוט זיינען פערשוואמען טויזענדע מענשען-קינדער. דער שטאַר-
קער דריקט דעם שוואכען, דער זאַטער גלויבט ניט דעם הונגע-
ריגען. ליגען און נידערטרעכטיגקייט טריאומפירען, וואָהרהייט און
ליעבע שמאַכטען אין קייטען ! וויפיעל אונשולדיגע פרויען ווערן
דורך נויטה געטריבען צו אַ לעבען פון שמאָך און שאַנדע ! וויפיעל
יונגע מענער זיינען געצוואונגען צו ווערן פערברעכער, רויבער
מערדער, ווייל אונוויסענהייט, האַרצלאָזיגקייט, אָרימקייט האָט זיי
אַרמגערינגעלט פון קינדווייז אָן ! די מענשהייט רעבעלירט געגען
ערדישע און הימלישע געטער, ווייל די ערשטע און די לעצטע
זיינען ניט מעהר ווי טיראנען, ניט מעהר ווי קאַלטבלוטע פיי-
ניגער פון די ערדישע קינדער ! זיי געניסען אַ וועלט פון לוקסוס
און צופרידענהייט, זיי שלאָפען אויף דופטענדע בלומען, זיי טרייב-
קען דערקוויקענדען וויין, אין דער צייט וואָס דאָס אָרעמע פּאָלק
אַרבייט פאַר זיי, שמאַכט פאַר זיי און ווערט נאָך דערפאַר גע-
טראָטען מיט די פיס ! נור אייזלען גלויבען נאָך אויף דער ערד
אין דער גערעכטיגקייט פון הימעל. זיי גלויבען, ווייל די נאַטור
האָט פון זיי אַוועקגערויבט די פעהיגקייט צו דיינקען און פער-
שטעהן. אָבער ילעס, וואָס איז געזונד אין פערשטאַנד, אַלעס,
וואָס האָט אַ מענשליך האַרץ, שיקט אַ דרייפאַכען פּלוק דער
קראַפט, וואָס האָט געמאַכט די מענשהייט אזוי אונגליקליך, אזוי
עלענד, אזוי בלוט-דורשטיג און באַרבאַריש !

„הייליגע געטין פון ליכט ! ביי דיר אין די הענד איז דער
סצעפטער פון מענשליכען פריעדען און גליק. איין ריהר מיט דיין
זונען-האַנד און די שקלאַפען-קייטען פאלען, די באַרבאַרישע
טראָהנען פערוואַנדלען זיך אין חורבות, און די טיראַנען וועלען
זיך בוקען צו דיין ליכט ! איין מאָך מיט דיין זונען-שווערד און
אַלעס, וואָס איז געמיין און ברוטאַל, ווערט פערשוואַונדען פון
דער ערד ; די וועלט ווערט אַ צויבערהאַפטער גן-עדן פון פריי-
הייט, פריעדען און גליק !”

אזוי האָט צו מיר גערעדט דער גוטער מלאך. און דאָס פייער פון זיינע הייליגע ווערטער האָט דורכגענומען מיין נשמה. אַלע שמערצען און טרעהרען פון די ערדישע מענשען-קינדער האָבען געברענט אין מיין ברוסט. מיר האָט זיך געדוכט, אַז איך הער די האַרצייסענדע געשרייען, די זיפצען און קרעכצען פון די אונגליקליכע אונטערדריקטע שקלאפען פון דער ערד. פאַר מיר האָבן געשוועבט זייערע בלאַסע, פּערוויינטע געזיכטער. זייערע פּער-טרעהרטע אויגען האָבען געקוקט אויף מיר, ווי רופּענדיג נאָך הילף, נאָך מיטלייד מיט זייערע שרעקליכע ליידען.

מיין האַנד איז שוין געווען גרייט אויפצוהויבען דעם סעצפּטער מינעם געגען אַלע טיראנען פון דער מענשליכער וועלט, צושמע-טערן די טורעמס און די קייטען פון שקלאפּעריי, נאָר... פּלוצלינג איז צו מיר אין מיין הימלישען שלאָס אַריינגעפאַלען מיט אימפעט דער נאָט פון אַלע געטער, דער טיראן פון אונזער הימלישער מלוכה. דונער און בליץ זיינען נאָכגעגאַנגען נאָך זיין יעדען טריט. ער האָט מיט ווילדען צאָרן געקוקט אויף מיר און אויף דעם איי-דעלען מלאך.

„ווער איז דאָס דער, וואָס וואַנט צו צווייפלען אין דער גע-רעכטיגקייט פון די הימלישע געטער?“ האָט ער אויסגערופּען מיט זיין דונערנדער שטימע, און אַלעס אַרום אונז האָט זיך אַרומגע-וואַרפען, ווי אין אַ געוואַלדיגען שטורם. אַלעס איז פּלוצלינג שטיל געוואָרען. נימפען און געטער האָבען אונז שוויינגאַס אַרום גערינגעלט און זיינען מיט אַרונטערגעלאָזענע קעפּ געשטאַנען פאַר זייער הימלישען הער.

„דאָס בין איך דאָס דער, וועלכער צווייפעלט אין דער גע-רעכטיגקייט פון די הימלישע געטער און וועלכער אַנערקענט זייערע האַנדלונגען געגען די שטערבליכע, געגען די מענשען פאַר ברוטאָל, פאַר שרעקליך אונגערעכט!“ האָט דער מלאך, דער הימלישער רעוואָלוציאָנער אויסגערופּען מיט זיין מעכטיגען קול. „די מענשליכע וועלט איז אונגליקליך, טיראניזירט איז זי, בערויבט פון פּרייהייט און פּריעדען. אין נאָמען פון הימעל ווערן פּער-שקלאפּט מיליאָנען מענשען, אין נאָמען פון הימעל ערלויבען זיך

טיראנען צו געוועלטיגען איבער גאנצע נאציאָנען, שמירען זיי אין די קיימען פון זייער הערשאַפט, רויבען, שענדען און מאָרדען אונשולדיגע מענער און פרויען, — אלעס אין נאָמען פון הימעל, פון הימלישער גערעכטיגקייט! ווער זיינען איצט אויף דער ערד די פריסטער פון הימלישער גערעכטיגקייט? ווער זיינען זיי? שמר-ציגע היפאָקריטען, ליגען-פערשפרייטער, פערטהידיגער פון טי-ראניי און פאָלקס-פערדומונג, — דאָס זיינען די פריסטער פון הימ-לישער גערעכטיגקייט. אַרונטער מיט אַזעלכע געטער, וואָס האָבען ניט קיין מאַכט און קיין פערנונפט צו מאַכען פון דער וועלט אַ גר-ערן פאר די לעבעדיגע!"

די פלאמענדע ווערטער פון דעם גוטען מלאך האָבען געמאַכט אַ מורא'דיגען איינדרוק אויף די הימלישע פאַראַזיטען. זיי האָבען געציטערט פאַר שרעק און האָבען אַלע געקוקט אויף זייער אַלמעכ-טיגען מאָנאַרך, וועלכער איז יעצט געווען אויסער זיך פון ווילדען צאָרן.

"פערדאמטער גערעכטיגער!" האָט מיט שוים אין זיין געטלי-כען מויל אויסגעשריען דער הימלישער הערשער. "איז דען דער הימעל ווען עס איז געווען אונגערעכט געגען דער ערד?"

"יאָ!" האָט אויסגערופען דער מלאך.

"יאָ!" האָב איך איהם אונטערשטיצט. "די הימלישע געטער זיינען ניט מעהר ווי פאַראַזיטען, וועלכע העלפען די טיראנען אונטערדריקען די מענשהייט, און איך פאָדער די בעפרייאונג פון דער מענשליכער ראַסע פון אַלע איהרע הימלישע און ערדישע געטער!"

דער גוטער מלאך האָט מיט ליעבע און צערטליכקייט געוואָר-פען אַ בליק אויף מיר.

"איך פאָדער דאָסזעלבע!" האָט ער זיך געווענדעט צו די הימלישע געטער און נימפען. "ווער פון איך אָנוועזענדע שטימט איין מיט אונז?"

די שעהנע נימפען, די נאָרד-לאָקליגע מלאכים זיינען געשטאַנען שטום און האָבען מיט שרעק געקוקט אויף זייער הימלישען מי-סטער.

„הא, וואס קומט דאָ פאַר ? א רעוואָלוציאָן !“ האָט געדונערט דער הימלישער מאָנאַרך. „ניין, דאָס וועט קיינמאָל ניט זיין ! ניר דער מיט די רעבעלען ! שלעפט זיי אין תפיסה, און לאָזט זיי ניט פריי ביז איך וועל אייך געבען א בעפעהל !“

מען האָט ביי מיר אָבגענומען מיין זונען־שווערד, אַרונטער־געריסען פון קאָפּ מיין זונען־קרױן און מיך אַריינגעוואָרפען אין קערקער אַלס אַ רעבעל געגען הימלישער הערשאַפט. דעם גוטען מלאך האָט מען אָבגעהאַקט זיינע נאָלדענע פֿליגלען און אַריינגע־זעצט ווי מיך אין תפיסה . . .

די בלאַסע לבנה איז אַ וויילע געבליבען שטיל. דער יונגער טרוימער האָט טרויעריג געקוקט אויף זיין הימלישע געליעבטע און געוואַרט אויף אַ סוף פון איהר לעבענס־געשיכטע.

— וואָס עס האָט פאַסירט ווייטער, — האָט פאַרטגעזעצט די בלאַסע לבנה — איז זעהר טרויעריג. מען האָט מיך פּערטרי־בען פון מיין גן־עדן, מען האָט מיך פּעראַורטהיילט צו זיין אַן אַי־ביגע נאַכט־וואַנדלערין. איך קען זיך נור דאַן ווייזען פאַר דער וועלט, ווען פינסטערניש בעדעקט די ערד־קוגעל. דער ערשטער שטראַהל פון פּריהימאַרגען פּעריאָנט מיך צוריק אין מיין הימעל־תפיסה. אָבער דערפאַר בין איך נאָהענט צו דער ליידענדער מענש־הייט און מיט מיינע בלאַסע שטראַהלען בעלייכט איך אָפט זייער וועג אין דער פינסטערניש . . . איך בין די פּריינדין פון אַלע פּערליעבטע און ליידענדע. די דיכטער בעזינגען מיך, ווייל זיי פיהלען, אַז איך בין אויך אַ ליידענדע, אַ ליעבענדע זעעלע ווי זייערע. און וואו איז דער גוטער מלאך ? פּרענסט דו. איך וועל עס דיר זאָגען : די אויפגערייצטע געטער האָבען איהם פּערוואַנט־דעלט אין אַ שטורמישען ים.

„דו ליעבסט די מענשען ?“ האָט צו איהם געזאָגט דער הימ־לישער טיראַן, „גוט, איך וועל דיך שיקען צו זיי. נאָר ניט אַלס מלאך ; איך וועל דיך פּערוואַנדלען אין אַ ים. דו וועסט אימער זידען און רוישען. דיין ברוסט וועל איך אָנפילען מיט פּערשיע־דענע שלאַנגען און אַלערליי ברואים. אויף דייע אַקסלען וועסט דו טראָגען שיפען מיט דייע ליעבלינגע, מיט די, וועלכע דו האָסט אזוי גוט פּערטהידיגט אין הימעל. אָבער פּלוצלינג וועסט דו זיך

דערמאָנען אָן מיין נקמה. דיין ברוסט וועט זיך אָנפילען מיט ווילדען צאָרן, זי וועט זיך הויבען ווי זודיגע וואַלֶקאָנען און דו וועסט אומבריינגען אין די קאַלטע כוואַליעס די, וועמען דו האָסט אזוי ליעב! . . . איך וועל דיך אַרומרינגלען מיט אַ פעלזען־טהורם, אָן וועלכען דו וועסט זיך אומזיסט אָנשלאָגען מיט דיין אויפגערגטער ברוסט. דו וועסט ניט צוברעכען די פעלזען און וועסט אימער זיין מיין שקלאַף!"

דאָס איז געווען דער שרעקליכער אורטהייל פון דעם הימד ל'שען היינמער. אָבער דער גוטער מלאַך האָט נאָך איצט אויך ניט פערלאָרען זיינע האָפנונגען אויף דער צייט, ווען די מענשליכע וועלט וועט זיך בעפרייען פון אלע הימלישע און ערדישע נעמער. איך זעה זיך מיט איהם אָפט; ווען איך מאַך מיין נאַכט־רייזע שמעל איך זיך אָב לעבען דעם רוישיגען ים, אין וועלכען עס שלאָגט נאָך דאָס נאַבעלע האַרץ פון מיין עהרליכען פריינד. מיט מיינע בלאַסע שטראַהלען בעריהר איך זיין צימערענדע ברוסט. ער דערפּרעהט זיך מיט זיין אַלטער פריינדין און איך הער ווידער זיין שטאַלצע העלדען־שטימע:

שעהנע, ליידענדע הימעל־וואַנדערין! איך בין ווי אימער נאָך פול מיט שטאַלץ, קראַפט און ליעבע. די צייט איז נאָהענט, ווען אלע הימלישע און ערדישע טיראנען וועלען פאַלען, פינסטערניש וועט פערשווינדען, און די שקלאַפען־פעלזען וועלען אומגעוואָרפען ווערן דורך די שטורם־כוואַליעס פון דער אויפגעוואַכטער פרייהייט. דאָן וועלען מיר ווידער זיין צוזאַמען; איך, מלאַך פון מענשען־גליק, און דו, שעהנע נעטין פון זונען־ליכט! אומאַרעמט וועלען מיר בעגעגענען די ליידענדע מענשהייט און עפענען פאַר איהר דעם גן־עדן פון אַ פרייען, דערקוויקענדען לעבען פון ליעבע, פריערען און גליקעליגקייט. ליכט און וואַהרהייט מוזען זיעגען! און די, וועלכע זיינען בעוואַפּענט אין זייער נאָמען; די, וואָס שמעלען ליכט און וואַהרהייט אַלס ענד־ציעל פון דער מענשהייט, — זיי דאַרפען אימער זיין שטאַלץ און מונטער, ווייל די שעהנ־סטע פער־קרוין פון דער מענשליכער וועלט בעדעקט זייער קאָפּ!

צווישען נויארקער ראדיקאלען (א שאָטען-בילד פון'ס אַניטאַציאָנס-לעבען אין נויארק.)

איך בין ניט קיין סאָציאליסט ניט קיין אַנאַרכיסט ; איך בין, וואָס מען רופט ביי אייך א „פאַרעווער לאַקש“. בין איצט האָב איך געלעבט אין אַ קליין שטעדטעל אָדער, ווי עס הייסט דאָ, אין דער קאונטרי.

שוין אַ פּאָר יאָהר, אַז איך סימפּאַטיזיר מיט די, וואָס שטרעך-בען פערבעסערן די לאַגע פון די אָרעמע און מאַכען די וועלט בעקוועמער פאַר יעדען אָרענטליכען מענשען. איך ליען צייטונגען און בראַשורען. איך קען אַביסעל ענגליש אַביסעל דייטש, און דאָס גיט מיר די מעגליכקייט צו וויסען, וואָס אונזערע גרויסע דיינקער שרייבען און זאָגען. איך אליין, דאַרפט איהר וויסען, בין אויך אַ שטיקעל דיינקער, און איך דיינק, אַז ווען מיינע עלטערן וואָלטען מיר געגעבען אַ גוטע ערציהונג, וואָלט פון מיר געקענט אַרויסקומען אַ לייט, פילייכט אַ ספענסער אָדער נאָר אַ דאַרווין, ווער ווייס ? . . .

איך געדענק, צום ביישפיעל, איידער איך האָב נאָך עפעס געהערט פון דאַרווינען, איז מיר אַריין אין קאָפּ אַ געדאַנק, אַז די מענשען שטאַמען פון אַבעזיאַנעס. און ווייסט איהר וואָרום ? איך האָב בעמערקט, אַז וואָס איינער טהוט, טהוען איהם אַנדערע נאָך. איך געדיינק, מיין טייערע מוטער, זאָל לעבען 120 יאָהר, ווי זי פלעגט נור דערזעהן ביי דער שכנה אַ ניי קלייד, פלעגט זי באַלד לויפען צו דער נייטאָרין, זי זאָל איהר מאַכען פונקט אַזאַ קלייד ווי שרה דאָווסיע האָט. אָדער ווען זי האָט בעמערקט, אַז אונזער גבאי'טע רייסט איהר דיענסט פאַר די האָר, האָט זי, מיין מוטער הייסט עס, אויך געכאַפט אונזער אָרעמע חנה פאַר די

שוואַרצע צעפ איהרע, ווייל זי האָט געלאָזט אויסלויפּען אביסעל מילך . . . דאָס איז די מאַמע, זאָל לעבען. היינט דער טאטע האָט אויך ניט ווידערשפּראַכען דאָרווין'ס טעאָריע. האָט ער למשל געזעהן, אז ר' חיים האַנדעלט מיט זאמד אַנשטאָט מעהל, אַהא ! מיין פאטער זאָל לעבען שטייגט איהם נאָך אַריבער : ער שיט זאמד אויף וואָס די וועלט שטעהט . . . אָדער האָט ער דערשמעקט, אז ר' טודרוס קלייבט זיך מאַכען אַן אַנזעץ, האָט מיין פאטער פּערשאַפט אַפּריהער און באַנקראַטירט מיט אַ פּאַר וואַכען פאַר ר' טודרוס'ן.

ווי איהר זעהט, זיינען דאָ גוטע בעאַבאַכטונגען, וועלכע האָבען מיך געמאַכט פאַר אַ קליינעם דאָרווין אין מיין קליין וועלטעל. נאָר דאָס איז נאָך ניט אלעס. מייע בעאַבאַכטונגען האָבען זיך ניט בעגרענעצט אויף ריין פּאַמיליען-קרייז ; זיי זיינען געגאנגען אויך ווייטער. זומער פלעגט צו אונז אין שטערטעל אַנקומען אַ סטודענט מיט לאַנגע האָר און אַ סטודענטקע מיט קורצע האָר. און וואָס מיינט איהר איז געווען ? האָבען זיך אונזער דאָרף-אַריסטאָקראַטען פּערלאָזט לאַנגע קאַלטענעס און אונזערע דאָרף-אַריסטאָקראַטעס האָבען זיך אַרונטערגעשניטען די האָר . . . נאָר ניט דאָס בין איך אויסען. איך האָב אייך נור געוואָלט ווייזען, אז פון מיר וואָלט אַרויסגעקומען אַ גרויסער לייט, ווען מען וואָלט מיר געגעבען אַ גוטע ערציהונג. נאָר אזוי ווי מייע עלטער רענס עלטערן האָבען ניט געלערענט מייע עלטערן צו זיין גוטע עלטערן, האָבען אויך מייע עלטערן ניט געקענט מיך ערציהען גוט כּדי איך זאָל פון מיין זייט אויך קענען ערציהען מייע קינדער, ווי עס פּאַסט זיך פאַר גוטע עלטערן.

אַצונד קעהר איך זיך אום צו מיין געשיכטע.

ווי איך האָב אייך שוין פּריהער געזאָגט, האָב איך געלעבט אין אַ קליינער קאונטרי. עס איז מיר ענדליך דאָרט זעהר לאַנג-ווייליג געוואָרען, און איך האָב זיך בעשלאָסען פּאַהרען קיין ניו־יאָרק, ווי זאָגט דער רוס : „אי מענשען אַנקוקען אי זיך בעווייזען.“ גע-זאָגט געטהאָן. איך האָב איינגעפּאַקט מייע זאַכען, געזאָגט „גוט ביי“ מיין אייביג בלאַסער מיסס אַרמסטראַנג, ביי וועמען איך בין

געווען אויף קעסט א פאָר יאָהר צייט, און איך בין אוועק קיין נויאָרק.

שוין א פאָר וואָכען, זינט איך לעב אין אַט דער גרויסער, רוישיגער שטאָרט, און איך וועל אייך זאָגען דעם ריינעם אמת, איך ווייס ניט אויף וואָס פאָר א וועלט איך בין. עפעס אלעס טאָנצט און דרעהט זיך אַרום פאָר מיינע אויגען און איך געה אַרום ווי א צומישטער.

ווי איך האָב אייך פריהער געזאָגט, האָב איך סימפאטיזירט מיט די, וואָס שטרעבען צו מענשליכען גליק און פראַגראַם. אז איך בין אָנגעקומען קיין נויאָרק, איז מיין ערשטער געדאַנק געווען צו בעזוכען די סאָציאליסטישע און אַנאַרכיסטישע פערזאָמלונגען, זעהן און הערען וואָס עס טהוט זיך עפעס אין דער סאָציאלער וועלט. אַרום 8 אַזויגער אין אבענד בין איך געקומען אין א האָל, וואו עס האָט געדארפט זיין א פערזאָמלונג. דער זאַל איז שוין געווען געפאַקט מיט מענער און פרויען. מיך האָט זעהר גע-פרעהט זעהן אזא מאַסע מענשען. „דאָס זיינען אַלץ מענשען, וואָס דאָגה'נען פאר'ן כלל,“ האָב איך זיך געטראכט און מיט אונגע-דולד ערווארט דעם רעדנער.

— ווען פאַנגט דער רעדנער אָן זיין פאַרטראַג ? — האָב איך א פּרעג געטהאָן א יונגען מאַן, וואָס איז געשטאַנען לעבען מיר.

— איהר מיינט, ווען ער הויבט אָן שוואַצען ? — האָט ער מיך איבערגעפּערגט מיט אַן איראָנישען שמייכל, וואָס איז מיר באַלד שטאַרק ניט געפעלען.

דאָס וואָרט „שוואַצען“ האָב איך צום ערשטען מאָל אין מיין לעבען געהערט. אין דער ליטעראַטור האָב איך עס אויך ניט בע-געגענט.

— וואָס מיינט איהר מיט „שוואַצען“ ? איך וויל איינפאַך וויסען, ווען פאַנגט דער רעדנער אָן זיין רעדע ? — האָב איך איהר ערקלעהרט.

— אַך, ווי מען זעהט, זייט איהר א גרינהאַרן. אז איהר וועט אָבזיין א שטיקעל צייט אין נויאָרק, וועט איהר שוין וויסען,

וואָס עס הייסט שוואַצען, — האָט צו מיר געזאָגט דער נויאַרקער
און האָט זיך אָבגעקעהרט פון מיר.

אין עטליכע מינוט אַרום איז געקומען דער רעדנער. דאָס
איז געווען אַ יונגער מאַן מיט אַן ערענסטען געזיכט, און ער איז
מיר געפעלען גלייך פון ערשטען בליק. ער האָט גערעדט איבער
דעם אַרבייטער'ס ליידען, וועגען דעם גרויסען קאמפף, צו וועלכען
ער מוז זיך צוגרייטען. זיין רעדע האָט אויף מיר געמאַכט אַ טיע-
פען איינדרוק. טרערען זיינען מיר געשטאַנען אין די אויגען.

„שוין אָבגעשוואַצט!“ האָב איך פֿלוצלונג דערהערט אַ שפּאַ-
סענדיגע שטימע הינטער מיר. איך האָב זיך ווי מיט שרעק אומ-
געקוקט. לעבען מיר איז געשטאַנען דער רעדנער, וועלכער האָט
נאָר וואָס געענדיגט זיין רעדע און איז געווען בלאַס און נאַס פון
שווייס. מיט דער פראגע: „שוין אָבגעשוואַצט?“ האָט זיך צו
איהם געווענדעט אַ יונגער מאַן מיט אַ ציגישען געזיכטעל. דער
רעדנער האָט איהם גאָרנישט געענטפערט און איז פערשוואונדען
אין צווייטען צימער.

די פערזאמלונג האָט זיך געענדיגט. איך האָב זיך געלאָזט
געהן אַהיים. פֿלוצלינג האָט מיך אַ יונגער מאַן אָבגעשטעלט און
געפרעגט אויף מיין פאַמיליען-נאָמען. מיר האָבען זיך באלד דער-
קענט. ער איז געווען מיינער אַן אַלטער חבר, וועלכער איז שוין
זייט צעהן יאָהר געווען אין נויאַרק.

— זאָג מיר, איך בעט דיך, — האָב איך איהם אַ פרעג גע-
טהאָן — וואָס הייסט דאָס ביי אייך אין נויאַרק שוואַצען?
מיין פריינד האָט מיך אָנגעקוקט מיט אַ שמייכעל.

— דו ווייסט ניט וואָס שוואַצען הייסט? — האָט ער גע-
זאָגט — שוואַצען איז איינפאַך פֿלוידערן, ריידען וואָס איז ניט
געשטויגען, ניט געפֿלויגען.

— אָבער היינט האָט, דוכט זיך, דער רעדנער גערעדט
נאַנץ פערניפטיג און ערנסט. אויף מיר ווייניגסטענס האָט ער
געמאַכט אַ טיעפען איינדרוק. פאַרוואָס רופט איהר דאָס שוואַצען?

— אַך, מיין פריינד, מיר נויאַרקער רופען אַלעס אַ שוואַץ;
אַלע שוואַצען!

— אלע שוואצען ! — האָב איך אויסגעשריען אין פּערצווייפֿ-
לונג — אָבער האָט דען ניט דער רעדנער מיט האַרץ און נשמה גע-
וועקט און אויפגעמונטערט די מאַסע ? האָט ער דען ניט אויפֿ-
מערקזאָם געמאַכט דעם אַרבייטער אויף זיין אויפנאכע אין דער
יעצטיגער צייט ?

— אַה, דו ביסט אַ קינד ! — האָט זיך מיין פּריינד אָבנע-
רופּען מיט אַ קאלטער מינע. — זיי אַביסעל אין נויאַרק, געה אָפּט
אויף די פּערזאמלונגען, וועסט דו זאָגען דאָסזעלבע וואָס מיר נר-
יאַרקער. אַ שוואַץ און מעהר גאַרנישט !

איך האָב אַראָבגעלאָזען דעם קאַפּ און געשוויגען. מיר איז
געוואָרען זויער אויפֿ'ן האַרצען, עפעס אזוי ווי איך וואָלט אויסגע-
טרונקען אַ גאַנצע קוואַרט זויער-מילך . . .

— וואוהין געהסט דו איצט ? — האָט מיך געפרעגט מיין
קאָמפּאַניאָן.

— שלאָפּען, — האָב איך געענטפּערט, קוקענדיג אויף מיין
זייגער, וועלכער איז געווען אַ פּערטעל נאָך צוועלף.

— איצט שלאָפּען ! משוגע ביסט דו ? אין נויאַרק איז אַ
שאַנדע זיך לייגען פאַר צוויי, און אלטע נויאַרקער געהען אימער
שלאָפּען נאָך דריי.

— נאָך דריי — האָב איך זיך געוואונדערט — וואָס טהוט
מען אזוי שפּעט ?

— מען שוואַצט . . . — האָט ער געענטפּערט קורץ און
שאַרף.

— נאָ, אָבער איך וויל ניט שוואַצען און קען ניט שוואַצען.
— עס מאַכט ניט אויס, וועסט זיין אין נויאַרק, וועסט דו
זיך שנעל אויסלערנען . . .

— אָבער וואוהין וועלען מיר דען געהן אַצונד ?

— וואוהין ? נאַטירליך אין קאַפּע-סאַלון.

איך האָב זיך ענטשלאָסען בעקאַנט צו ווערען מיט דער נר-
יאַרקער וועלט און איך בין שווייגענדיג נאָכגעגאַנגען מיין נויאַרקער
חבר.

דורכגעהענדיג אַ פּאַר שמוציגע געסלאַך, וואָס זיינען פּון ביי-
דע זיימען געווען בעשטעלט מיט . . . איהר מינט אפשר גרינע

בוימער ? ניין ! איך מיין מיט שמוציגע מיסט-קעסטלאך, האָד
בען מיר ענדליך דערגרייכט דעם קאפעס-אַלון.

דער פלאץ איז געווען אָנגעפאקט מיט מענער. געלע, בלויע,
שוואַרצע, בלאַסע, דומע געזיכטער (דומע איז אויך אַ מין פאַרב...) —
האַבען געשמייכעלט, געקרימט זיך אָדער גלאַט אזוי תּ'עוואַטע
געקוקט אין דער וועלט אַרײַן. מען האָט געטרונקען, געגעסען,
גערויכערט סיגאַרעטלאַך, געלייענט צייטונגען, קריטיקירט, גע-
שריען, געליאַרעמט אָדער, ווי אַ נױאַרקער וואָלט זאָגען, געשוואַצט
אויף וואָס די וועלט שטעהט.

— ווי געפֿעלט עס דיר ? — האָט מיר אַ פּרעג געטאָן מיין
פּרײַנד, פּערציהענדיג זײַן סיגאַרעטעל.

— עס קוקט מיר אויס ווי אַ דול-הויז, — האָב איך געענט-
פּערט. — און דאָ פּערברײַנגט איהר דאָס נאַנצע נעכט !

— זעהסט דאָרטען אַ יונגען מאַן, וואָס שפּיעלט אזוי הייס
אין פינאַקעל ? דאָס איז אַ רעדאַקטאָר פון אַן אַרבייטער-צײַטונג,
— האָט געזאָגט מיין קאַמעראַד מיט אַ שמײַכעל.

איך האָב פּערוואַנדערט פּונאַנדערגעעפּענט מינע אויגען און
געשוויגען.

— דאָ, — האָט מיין פּרײַנד ווייטער גערעדט, — דאָ פּער-
ברײַנגען מיר די צײַט נאָך אונזער אַרבייט, נאָך די פּערוואַמלונג-
גען ; און ווען מיר אַרבייטען ניט, זיצען מיר נאַטירליך מיט אַ
פּאַר שטונדען מעהר.

— און ווען לײענט איהר עפעס ? ווען לערענט איהר, ווען
שרײַבט איהר עפעס ? ווען רוהט איהר זיך אָב פון אַט דעם טומעל
און ליאַרם ?

— דו ביסט אַ נאַר ! ווער לײענט עפעס אין נױאַרק, אַחוץ
אַ צײַטונג אין אַ קאפעס-אַלון ? ווער לערענט, אַחוץ דעם, וואָס
דיינקט קריגען אַ דיפּלאָם און מאַכען ביזנעס ? ווער רוהט אין נר-
יאָרק, אַחוץ אַ קראַנקען, וועלכער האָט קיין קראַפט ניט זיך אויפֿ-
צוהויבען פון בעט ? לעזען, לערנען, רוהען ! דאָס זײנען אַלץ
פּראַוען, וועלכע קענען אין נױאַרק געהערט ווערן בלויז פון קלײַנד
שטעטעלדיגע טרוימער . . .

— געוואַלד, וואָס רעדסט דו ? — האָב איך זיך צוקאָכט. —

ווי קען א מענש לעבען אָהן עפעס צו לעזען, אָהן עטוואָס נאָכ־
צודיינקען איבער אַ ביכעל, אָהן אַ מינוט, אין וועלכער ער זאָל
זיך קענען פריי אויסרוהען און גוט בעקלעהרען וואָס ער טהוט,
וואוהין ער געהט, וואָס איז זיין צוועק אין לעבען, און פאַרוואָס
ער טראָגט דעם נאָמען סאַציאַליסט אָדער אַנאַרכיסט ? . . .

— דאָס איז אלעס שוואַץ, מיין פריינד. מיר נויאַרקער האָב
בען קיין צייט ניט פאַר אַזעלכע זאַכען ווי לערנען און נאָכדיינקען.
ביי אונז איז שמענדיג פאַרהאַן אַ פאַק מיט ביזנעס. יעדע נאַכט
אַ געשעפט־זיצונג אָדער אַזוי אַ פערזאַמלונג, וועלכע געהמט אַוועק
6 אָדער 7 שטונדען אַמאָל. יעדער פון אונז מוז זיך גוט אויסריי־
דען אָדער, טאַקע דעם אמת געזאַגט, אויסשוואַצען . . . מעגסט
מיר גלויבען, עס ווערט טרוקען אין האַלז ריידענדיג, נאָר מען קען
זיך ניט העלפען. שמעל זיך פאַר, אַז יענער האָט שוין טאַקע גע־
זאַגט דאָס זעלבע וואָס איך דיינק, אָבער איך מוז דאָך אַלץ געהמען
דאָס וואָרט ; ווען איך זאָל שווייגען, הייסט דאָך, אַז איך געהם
קיין אַנטהייל ניט אין די ביזנעס און בין אַן אונטערטהעניגער מיט־
גליעד . . . און אַז מען געהם אַ וואָרט, ווילט זיך דאָך בעווייזען,
אַז איך בין אויך ניט קיין קאַליקע און קען אַביסעל ריידען, אַלזאַ
געהמט עס נאַטירליך צו צייט. אָדער איינער מאַכט אַ פאַרשלאַג.
דער פאַרשלאַג מעג זיך זיין אַ פערנינפטיגער, אָבער דער וואָס
האַט איהם געמאַכט וויל אימער צייגען, אַז ער האָט מעהר שכל
פון אונז אַלעמען. נו, ווי מיינסט דו ? וועלען מיר איהם לאָזען
דורכפיהרען זיינס ? אַ געכטיגער מאַג ! מיר וועלען שרייען פינה
שטונדען, מיר וועלען הייזעריג ווערן שרייענדיג, נאָר ער וועט זיינס
ניט אויספיהרען . . .

— אָבער, פריינד, — האָב איך זיך געווענרעט צו מיין בע־
קאַנטען, — דו מוזט דאָך מיר מודה זיין, אַז פינה יאָהר פון אַזאַ
לעבען, פון אַ לעבען אויף געשעפט־זיצונגען און אין קאַפּע־סאַלונען
קען פערוויילדערן אַ מענשען און אַנשטאַט אויסצואַרבייטען פון
איהם אַ זעלכסטבעוואוסטען סאַציאַליסט אָדער אַנאַרכיסט, אַן איי־
טעליגענטען דיינקער, וועלכער זאָל קענען בריינגען נוצען פאַר
אונזער זאַך און האָבען אַ גוטען איינפלוס אויף'ן פּאָלק, וועט אַזאַ
לעבען נור אויסאַרבייטען אַ פראַקטישען שוואַצער, ווי איהר רופט

עם, א ווילדע בריאה, וואָס לעזט גאָרנישט, דיינקט גאָרנישט און איז אימער נור פערנומען מיט געשעפטען, מיט טרוקענע געלד-זאכען, כאַטש אמת ניט פאר זיך אליין. א מענש מוז שעפען פון וואַנען עס איז גייסטיגע נאָהרונג, אַניט מוז זיין גייסט אָבשטאַרבן אין איהם. און פון וואַנען קען אַ נויאַרקער גענאָסע שעפען אַט די גייסטיגע נאָהרונג ? פון די געשעפט-זיצונגען אָדער אַגיטאַציאָנס-פערזאַמלונגען, וועלכע זיינען ביי איהם אַ שוואַץ און מעהר גאָר-נישט ? !

— מיר קענען זיך ניט העלפען ! — האָט מיין פריינד רוהיג געזאָגט.

— האָט איהר שוין געפרואוּט דיינקען וועגען דעם, אַז מען זאָל העלפען ? — האָב איך געפרעגט.

— כ'האָב דאָך דיר שוין געזאָגט, אַז מיר נויאַרקער האָבען קיין צייט ניט פיעל צו דיינקען, און אויך פון אַט דער געשיכטע האָבען מיר ווייניג וואָס געדיינקט.

איך האָב זיך אַ וויילע פערטראַכט. אַ נייער געדאַנק איז מיר אַריין אין מוח.

— ווייסט גאָר, וואָס איך וועל דיר זאָגען ? — האָב איך זיך אָבגערופען. — איך ווער אַ מיטגליעד פון אייערע סאָציאַל-דעמאָ-קראַטישע און אַנאַרכיסטישע פּעראַיינען. איך וועל אָנהויבען טהאָן עטוואָס אין דער הינזיכט.

— נא, קענסט פּראַווען אַז דו ווילסט, — האָט מיר סקעפטיש געענטפערט מיין נויאַרקער קאַמעראַד.

נו, וואָס זאָל איך אייך זאָגען, ליעבער לעזער ? איך האָב געפרואוּט ! איך בין געוואָרען אַ מיטגליעד פון די סאָציאַל-דעמאָ-קראַטישע און אַנאַרכיסטישע פּעראַיינען, און . . . איצט בין איך אַלס אַן אונפּראַקטישער גרינהאַרן אַרויסגעוואָרפּען געוואָרען פון די פּראַקטישע פּעראַיינען . . . איך פאַק איין מיין רייזע-קאַסטען און פאַהר צוריק אין מיין קליין שטערטעל, און — דוכט זיך, אַז איך וועל אַזוי גיך ניט קומען צוריק קיין נויאַרק.

גור ביי ! כ'האָב מוראַ, איך וועל פּערשפּעטיגען דעם טריין...

גראַף לעאַ מאַלסטאָים ווערקע

בעאַרבייטעט אין אידיש, פון ד. מ. הערמאַלין.

- איוואָן אילימ'שעס טויט, א שילדערונג איבער דעם איבער-
גאַנג פון לעבען צום טויט, וואָס מען דענקט און פיהלט אין
10 די לעצטע מינוטען פון לעבען,
איוואָן דער נאַר, דיעזער בוך שילדערט פאַר אונז א בילד, וועל-
כעס עפענט אויף אונזערע אויגען צו זעהן א נייע וועלט מיט
3 נייע מענשען,
איך און מיין מאַן, א שילדערונג איבער דער אונגלייכהייט אין
פערהייראַטהעטען לעבען, און וועלכע הייראַטהע עס פיהרט
10 צו גליק, און וועלכע צו אונגליק,
אַנאַ קאַרעניאַ, א שילדערונג איבער די ליידענשאפט פון א
יונגע שעהנע פרוי, ווען זי פאלט אריין צו אן עלטערן אָבער-
לעבטען מאַן אונד פערליעבט זיך ענדליך אין א פרעמדען
יונגען און שעהנעם מאַן, ווי אזוי זי לייעבט, ליידעט, געניסט
פון איהר רייז און פאלט ענדליך אלס אָפּפער פון דער ביטער
25 רער שלאַנג — אייפערזוכט,
מאַלסטאָים ביאַגראַפיע, א בעשרייבונג איבער זיין לעבען,
ווירקען און איינפלוס איבער זיינע מיטמענשען, מיט א ביי-
3 לאַגע פון זיין בילד.
מיין וידוי, א שילדערונג, צו וועלכען צוועק מענשען זיינען בע-
10 שאַפען געוואָרען, לעבען אויף דער וועלט און ליידען צרות,
מיין פריינד'ס פרוי, א שילדערונג איבער די געמיינהייט און
10 פערדאַרבענהייט וואָס פאַלשע לייעבע קען ארויסבריינגען,
דער נסיון, א שילדערונג איבער דעם קאמפף פון אנשטאנד מיט
אויסגעלאַסענהייט, פון מאָראַל מיט פערדאַרבענהייט, און
פון ערעלען מענער-מוטה מיט ערניערדיגטער פרויען-שוואַכ-
10 קייט,
10 מאַליקושקא, א בילד פון דעם בויערשען לעבען אין רוסלאַנד,

- די פּערפיהרונג, א שילדערונג איבער אזא סאַרט לעבען, וואָס איז
פול מיט מענשליכער אויסגעלאָסענהייט און פּערדאָרבענ-
הייט, 10
- די צוויי דורות, א שילדערונג פון דעם רוסישען לעבען, איבער
זייער אונטערהאַלט, בעלער, חתונות, ציגיינער טענץ און
קאַרטען שפיעל, 10
- די קרייצער סאַנאַטאַ, א שילדערונג איבער דער פּערדאָרבענהייט
אין פּערהייראַטען לעבען, עס ווערט בעוויזען מיט פּאַק-
טען, אז קיין אמת'ע ליעבע עקזיסטירט נאָר ניט אין דער
מענשהייט, עס איז נור בלויז ליידענשאַפט, פּאַלשקייט און
בעטרוג, 10
- קריעג און פּריעדען, אין דיעזען בוך ווערט געשילדערט דער
בלוטיגער יאָהר 1812, ווען נאַפּאָלעאָן האָט איינגענומען
נאַנץ אייראָפּאַ, די מפּלה פון דעם גרויסען קריעגס העלד
אין מאַסקוואַ, און די נאַנצע פּאָליטיק פון אייראָפּאַ צו יע-
נער צייט, דאָס איז דער גרעסטער און בעסטער ראָמאַן
וואָס גראַף טאָלסטאָי האָט געשריעבען, 50
- תּחית המתים, א שילדערונג, ווי איין אַלטער בעל-עברה'ניק
ווערט אַ בעל תּשובּה, און וויל גוט מאַכען זיינע אַלטע
חטאים, 15



עמיל זאָלאַים קלאַסישע ווערקע

בעאַרבייטעט אין אידיש פון

ד. מ. הערמאַלין און אַנדערע בעריהמטע אידישע שרייבער.

- בלומיגע חתונה, אָדער די שלאַכט ביי דער מיהל, אַ מייסטער-
 10 האַפטע שילדערונג איבער די שרעקליכקייטען פון אַ מלחמה,
 אַ גלח'ס זינד, אַ שילדערונג איבער די העכסטע ליעבעס-געפיהל
 10 אין דעם קאמפף מיט די פינסטערע געדאַנקען,
 די דאַרפס-מיידעל, אַ רעאַליסטישע שילדערונג איבער מעד-
 10 כען-אונשולד און מענער פערדאַרבענהייט,
 דער ווייבערשער גן-עדן, דאָס איז אַ בוך וואָס האָט געמאַכט
 דעם גרעסטען סענזאַציאָן אין אַללע וועלט-שפראַכען און
 איז פערקויפט געוואָרען אין די הונדערט-טויזענדע עקזעמפּ-
 25 ליאַרען,
 זשערמינאַל אָדער נאַנאַנס ברודער, אין דיעזען בוך ווערט גע-
 שילדערט נאַטור-טרייאַ דאָס לעבען און ווירקען פון דער
 אַרבייטער-קלאַסע און דער קאמפף פיר זייער עקזיסטענץ,
 דאָס איז דער גרעסטער און בעסטער ראָמאַן וואָס עמיל
 40 זאָלאַ האָט אויפגעשריעבען,
 טויט שלעגער, אָדער נאַנאַס מוטער, אין דיעזען בוך ווערט גע-
 שילדערט ווי אזוי „נאַנאַ“, וועלכע איז געווען איין איינפאַ-
 כע מיידעל פון פראַסטע עלטערן, איז געקומען צו דער שט-
 30 פּע פון אַ בלענדענדער וועלט-דאַמע,
 די ליעבעס נאַכט, דיעזער בוך דעקט אָפּ דעם שליער פון די
 פרומע נשמות פון דער אַריסטאָקראַטיע און צייגט אונז ווי
 אונטער דער מאַסקע פון רעליגיאָן ליעגט בעהאַלטען אַ
 10 וועלט מיט שמוץ, אויסגעלאַסענהייט און פערדאַרבענהייט,
 לעבען און טויט, אַ שילדערונג איבער די געפיהלע פון היהנער-
 פלעט און ווי עס שמעקט בעגראַבען צו ווערען לעבעדי-
 10 גערהייט,
 די מענשליכע בעסטיעס, אין דיעזען בוך צייגט אונז עמיל זאָלאַ
 די בעסטיע אין מענשען-געשטאַלט, די בלוט בעפלעקטע

- הענד פון פראנקרייך'ס פאָלק און די מיט שמוטיץ און עקל-
 15 האפטע מאסקע וואָס פראנקרייך'ס גרויסע לייטע טראָגען.
 נאנא, א שילדערונג פון א געפאלענע פרויענצימער, וועלכע
 מאַכט דורך אַללע שטופען פון אַן אויסגעלאַסענעם לעבען,
 אָנגעפאנגען פון אַן איינפאַכע שטראַסען מיידעל ביז אַ
 בלענדענדע וועלט-דאַמע, פיר וועלכע פירסטען, פרינצען,
 35 גראפען און באַנקירען פאלען צו די פיס ווען זיי קור
 מען מיט איהר אין בעריהרונג,
 נאנמאס אָדער דער געקויפטער מאַן, א שילדערונג ווי אזוי אַ
 יונגע און וואונדערשעהנע מעדכען איז געפאלען צו דער
 10 געמיינהייט פון אַ פערפיהרער,
 פערגיפטעטער קום, א שילדערונג וועלכע איז אינטערעסאַנט,
 שפאנענד און ריהרענד און ווערט גערעכענט פיר איינע פון
 25 די בעסטע ווערק וואָס זאָלאַ האָט געשריעבען,
 די פאַריזער דאַמען, אין דיעזען בוך עפענט עמיל זאָלאַ די אויגען
 פון פיעלע דומע מענער, וואָס בעהויפטען, אַז אונטער טווי-
 זענד פרויען גיבט קיין איינציגע אַ רעכטע, צו זעהן גראדע
 דעם געגענטהייל, אַז אונטער טויזענד פרויען קען מען גע-
 פינען אַ סך רעכטע, וועהרענד אונטער טויזענד מענער קען
 10 מען ניט געפינען קיין איינציגע אַ רעכטען,
 פון חופה צום קבר, אין דיעזען בוך ווערט בעשריעבען די גרוי-
 סע וועלט שטאַדט פאַריז אין איהרע ריכטיגע פאַרבען, די
 דונקעלסטע פלעטצער, ווי אויך די רייכסטע סאלאָגען וואו
 די שטאַלצע אַריסטאָקראַטען, מיט זייער גאַנצער פערדאָר-
 10 בענהייט, טווען אָפּ די שענדליכסטע גוואַלד טהאַטען,
 פרויען-ליעבע, א שילדערונג איבער די געפיהלע פון אַ פרויענצי-
 מער און די אנציהונגען צו איהר מאַן, וועלכע אונטערליעגען
 מערקווירדיגע וועקסלונגען. דער געניאלער עמיל זאָלאַ
 בעווויזט ווי אזוי אַ פרויענצימער איז אימשטאַנדע צו ליע-
 בען ניט נור איין מאַן, עס איז אונגעפעהר אַ בילד פון פאָ-
 ליאַנדריע, (פיעל מענעריי), גראדע ווי עס איז אין פאָלי-
 10 נאמיע (פיעל ווייבעריי),

אלע כתבים פון מענדעלע מוכר ספרים

(ש. י. אבראמאָוויץ).

- 10 אלטע מעשה אָדער א נאכט אין צרות, א בילד פון אידישען לע-
בען אין דער ליטא,
- 15 ווינש פינגעריל, א מתנה פיר די ליעבע אידישע קינדער
די טאסקע, אָדער די שטאָרט בעלי טובות, א מייסטערהאפטע
קריטיק איבער דעם אידישען צושטאנד אין רוסלאַנד, אין
דער צייט ווען אידען האָבען זיך אָהן א טאסקע ניט גע-
קענט בעגעהן,
- 15 יודעל, א ספור המעשה אין שירים, אין דיעזע ווערק איז אברא-
מאָוויץ דורכגעגאנגען די גאנצע אידישע געשיכטע פון אַנ-
פאנג ביז היינטיגען טאָג,
- 10 ישראל'יק דער משוגענער, א מייסטערהאפטע קריטיק איבער די
לעצטע פאָגראַמען אויף אידען אין רוסלאַנד,
- 35 לעצטע שריפטען א זאמלונג פון זיינע לעצטע שריפטען.
- 15 פישקע דער קרומער, א מעשה פון אידישע אַרימע לייט,
- 15 דער פריזיוו, א דראַמא אין 5 אַקטען,
- די קליאַטשע אָדער צער בעלי החיים, דאָס איז די בעסטע מייס-
טערווערק וואָס איז ארויס פון אבראמאָוויץ'עם פּעדער און
האָט געמאַכט א שטורם צווישען דעם לעזע-פּובליקום אין
דער וועלט. „די קליאַטשע“ איז אויך איבערזעצט געוואָרען
אין אלע וועלט שפּראַכען און ווערט גערעכט פיר א ליטערא-
רישען אוצר אין דער וועלט-ליטעראַטור,
- 15

- דאָס קליין מענשעלע, אַ מייסטערהאַפּטע ווערק, וועלכע איז פולל מיט ווייזן, הומאָר און שאַרפּזינן און דערביי איז עס אַ גוואַלדיגע קריטיק איבער די אידישע שטאַדט־בעל־טובות, רעדע־פיהרער און סתם בעל־צדקות און גוטע אידען פון רוסלאַנד,
- 15 אַ רייזע־בעשרייבונג פון בנימין דעם דריטען, ווי ער איז אויף זיינע נסיעות פּערגאַנגען גאַנץ ווייט, אַז אונטער די הרי חושך, און האָט זיך גענוג אָנגעזעהען און אָנגעהערט חדושים, שעהנע זאַכען, וועלכע זיינען זעהר אינטערעסאַנט צו לע־זען,
- 10 שלמה ר' חיים'ס, אַ שילדערונג פון דעם אידישען לעבען אין דער ליטא, וועלכע איז זעהר אינטערעסאַנט, שפּאַנענד און בע־לעהרענד, און ווערט גערעכענט פיר איינע פון די בעסטע ווערק וואס מענדעלע מוכר ספרים האט אין דער לעצטער צייט ארויסגעגעבען,
- 10



וועלט- בעריהמטע אַפּעראַם

בעשריעבען און ערקלעהרט אין פליין אידיש פון

וויליאם ערלין.

דעם אינהאַלט פון דעם דראַמאַטישען סוּזשעט און דער כאַראַקטער פון דער מוזיק פון די בעסטע פינף און צוואַנציג איטאַליענישע, פראַנצויזישע און דייטשע אָפּעראַס. סיי דער וואָס געהט אין אָפּעראַ און סיי דער וואָס האָט ליעב לעזען וועגען די פראַכטפּאָלע סוּזשעטען פון די גרעסטע אָפּעראַס, קען אין דיעזען בוך געפינען פיעלעס וואָס פערשאַפט דעם העכסטען עסטעהעטישען פּערגעניגען.

קויפט דעם בוך איבער דיא שעהנמטע קונסט

און ועהט וואָס פאַר אַ וועלט פון גענוס עס איז דאָ פאַר אַלע מענשען פון אַלע קלאַסען. דער בוך דאַרף זיך געפינען ביי יעדען וואָס האָט ליעב צו לעזען די בעסטע ראָמאַנען, דראַמאַס און פּאָעזיע.

אינהאַלט פון די אָפּעראַס.

| | |
|---------------------------|--------------------------------|
| לע פראַפּעט פון מייערבער | רינגאַלעמאַ פון ווערדי |
| די יודין פון האַלעווי | טרוֹבאַדור |
| פאַוסט פון גונאַ | טראַוויאַטאַ |
| קאַרמען, פון ביזעט | אַאיִדאַ |
| לאַ נאוואַרעז פון מאַסענע | לאַ באַהעס פון פוטשיני |
| טאַנהייזער פון וואַגנער | מאַדאַם באַטערפליי, פוטשיני |
| לאַהענגרין פון וואַגנער | קאַוואַלעריאַ רוסטיקאַנאַ |
| טריסטאַן און איזאַלדע | פון מאַסקאני |
| פון וואַגנער | פאַליאַטשי פון לעאַנקאַוואַלאַ |
| פאַרסיפּאַל, פון וואַגנער | לוציאַ די לאַמערמור, |
| דאַן זשואַן פון מאַצאַרטי | פון דאַניצעטי |
| פידעליאַ פון בעטהאווען | פּיוריטאַני, פון בעליני |
| מלכה שבא פון גאַלדמאַרק | באַרבער פון סעוויל—ראַסיני |
| סאַלאַמע פון שטראָוס | הונגענאַטען פון מייערבער |

רעגולאַר פרייז 50 ס. פּרעמיום פרייז (געבונדען) 25 ס.

HEBREW PUBLISHING COMPANY

83-85 Canal Street

New York

